

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

Bir Alman Gazetesi'nin Gözünden
Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu:
Türkische Post Gazetesi
(1926-1938)

Yüksek Lisans Tezi

Ebru KAYA

Ankara- 2019

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

Bir Alman Gazetesi'nin Gözünden
Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu:
Türkische Post Gazetesi
(1926-1938)

Yüksek Lisans Tezi

Öğrencinin Adı

Ebru KAYA

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Hakan UZUN

Ankara- 2019

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

Bir Alman Gazetesi'nin Gözünden

Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu:

Türkische Post Gazetesi

(1926-1938)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hakan UZUN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Ayten Sezer ARIĞ (Başkan)

Prof. Dr. Hakan UZUN (Danışman)

Doç. Dr. Necdet AYSAL

Tez Sınavı Tarihi: 04.12.2019

Prof. Dr. Temuçin F. ERTAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

On dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren gelişmeye başlayan Türk- Alman ilişkileri, dünya tarihinin gördüğü en yıkıcı savaşlardan ilki olan Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, müttefik iki ülkenin yenilen tarafta yer almasıyla tamamen durmuştur.

Her iki ülke de kendini toparlama sürecinin ardından, yeni bir rejim anlayışına yönelmiş, eski hükümetler yıkılmış yerine Cumhuriyet rejimi kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki ülke arasındaki ilişkiler bir süre kopmuş ve 1924 yılında imzalanan Türk-Alman Dostluk Anlaşması'ndan sonra yeniden gelişmeye başlamıştır. Bu gelişmelerin bir neticesi olarak, iki ülke arasındaki diplomatik ve kültürel alanda ki çalışmalar 1926 yılında İstanbul'da yayımlanmaya başlayan 'Türkische Post' (Türk Postası) adlı günlük gazete ile kendini göstermiştir. Gazetenin başlıca amacı; Türkiye ve Almanya arasındaki kopmuş olan ekonomik, politik, kültürel ve askeri ilişkileri tekrar canlandırmak ve geliştirmektir. Gazetenin yayın dili Almancadır. Gazetede yayınlanan haberler ağırlıklı olarak yeni Türkiye Cumhuriyeti, kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ve Ortadoğu üzerine olmuştur. Gazete, Almanya'nın yarı resmi yayın organı olarak haberler yapmıştır. 1926- 1932 yılları arasında Alman Hükümeti'nin resmi görüşlerini yansıtmakla beraber göreceli olarak bağımsız bir şekilde yayına devam eden gazete, 1933 yılından sonra Almanya'da Adolf Hitler'in iktidara gelmesiyle beraber Alman Hükümetinin denetiminde bir yayın politikası izlemiştir.

İki Dünya Savaşı arasında, varlığını on sekiz yıl boyunca sürdürmüş olan gazete Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı'nı kaybettiğinin kesinleşmesiyle birlikte, 31 Temmuz 1944'te yayın hayatına tamamen veda etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkische Post Gazetesi, Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti, Türk İnkılâpları, Almanya, Türkiye.

ABSTRACT

The Turkish-German relations, which began to develop from the end of the nineteenth century, ceased completely at the end of the First World War, the first of the most devastating wars ever seen in the history of the world, when the two allied countries were on the defeated side.

Following the recovery process, both countries turned to a new regime and the old governments were destroyed instead of the Republican regime. After the First World War, the relations between the two countries broke down for a while and started to develop again after the Turkish-German Friendship Treaty signed in 1924. As a result of these developments, diplomatic and cultural studies between the two countries were revealed in the daily newspaper 'Türkische Post' (Turkish Post), which began to be published in Istanbul in 1926. The main purpose of the newspaper; Germany and Turkey severed between the economic, political, cultural and military relations is to revive and develop. The language of the newspaper is German. Newspaper reports published mainly in the new Republic of Turkey founder Mustafa Kemal Atatürk, has been on the Middle East. The newspaper published the news as the semi-official publication of Germany. The newspaper, which reflects the official views of the German Government between 1926 and 1932, has continued to be published in a relatively independent manner and followed a publication policy under the supervision of the German Government with the advent of Adolf Hitler in Germany after 1933.

The newspaper, which had existed for eighteen years between the two World Wars, was completely over on July 31, 1944, when it became clear that Germany had lost World War II.

Key Words: Türkische Post Newspaper, Mustafa Kemal Ataturk, Turkey, the Turkish Revolution, Germany, Turkey.

ÖNSÖZ

Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'nden geriye kalan enkazdan, yeni bir devlet yaratan Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşları, 1923 yılında Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanı ile resmi olarak yeni bir dönem başlatmışlardır. Bu dönemde yönünü Batı'ya çeviren Türkiye, Cumhuriyeti'nin ilk on yılı boyunca ard arda gerçekleştirdiği inkılâp hareketleriyle tüm dünya devletlerinin ilgisine mazhar olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yılları olan 1923 ve 1938 tarihleri arasındaki dönem dünya basınında oldukça ses getirmiştir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı'nda müttefikimiz olan ve ilişkilerimizin geçmişi on altıncı yüzyıla kadar giden Almanya, bu süreç içerisinde kendi ülkesinde yayınladığı birçok gazetede, yeni Türkiye Cumhuriyeti ve Gazi Mustafa Kemal hakkında yazılar yayınlamıştır. Fakat asıl ilgi çeken iki ülke arasında yeniden geliştirilmeye çalıştırılan ilişkilerin bir sonucu olarak İstanbul'da çıkarılan bir Almanca günlük gazetedir. Modern Türkiye Cumhuriyeti'ni ve kuruluş sürecini dışarıdan izleyen devletlerin yorumları tarihte elbette ki birçok araştırmaya konu olmuştur. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi topraklarında, ülkedeki iç gelişmeleri Türk basınıyla paralel zamanda öğrenebilen ve ana damarlarından birinin bir Avrupa devletine bağlı olduğu görülen, bir gazetenin yayınlanması araştırmaya değer bir konu olmuştur.

Tarih araştırmalarında, ana kaynak olarak bir gazete ile çalışmak bir araştırmacı için beraberinde, elbette birtakım sıkıntıları da getirmektedir. Bu sıkıntılar göz önünde tutularak, içerik olarak oldukça zengin olan ve on sekiz yıl boyunca her gün dört sayfa olarak neşredilen gazetenin, kendi içinde bir kısıtlamaya gidilmiştir. Gazetenin tamamı genel olarak incelenmekle birlikte, ilk on iki yıllık dönemi yani 1926 ve 1938 tarihleri arası, bu tez çalışmasının omurgasını teşkil etmektedir. Tezin giriş bölümünde tarih araştırmalarında basın ve tezde kullanılan kaynak ve yöntem esasları üzerinde durulmuştur. Tezin bütününde ise tarih araştırmalarının yöntem ve teknikleri baz alınarak olaylar ve durumlar kronolojik bir akışa dayandırılmıştır.

Akademik hayatımda yeni bir dönemecin başlangıcı olan bu öğrenme sürecimde; derslerini alma şansını elde ettiğim, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nde bulunan, tarihe ve bilime gönülden bir hizmet sunan kıymetli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Biz öğrencilere öğrenme sürecinde sağlanan, huzurlu bir çalışma ortamı, zengin arşiv ve kütüphanesinden dolayı değerli hocam ve Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan'a teşekkürlerimi iletirim. Ayrıca tezin son halinin ortaya çıkmasına değerli fikirleri ile katkı

sağlayan Prof. Dr. Ayten Sezer Arığ'a ve Doç. Dr. Necdet Aysal'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Nitekim bu çalışma içerisinde beni fikir ve görüşleriyle daima aydınlatıp, öğrenme sürecimdeki acemiliği hoş gören, yapıcı eleştiri ve tavsiyeleriyle tarih bilimine olan bakışına katkı sağlayan ve bu yolda bana bilimin ışığıyla rehberlik eden çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Hakan Uzun'a teşekkürü gönülden bir borç bilirim.

Ebru Kaya
Ankara, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	
Yöntem ve Kaynak Tahlili	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİSCHE POST GAZETESİ

A. Gazetenin Kimliği

1.1.1. Gazetenin Kuruluş Süreci ve Amaçları.....	13
1.1.2. Gazetenin Künyesi ve Yazar Kadrosu.....	17
1.1.3. Gazetenin Kapanış Süreci.....	25

B. Genel Yayın Politikası

1.2.1. 1926-1932.....	28
1.2.2. 1932-1938.....	31
1.2.3. 1938-1944.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİSCHE POST GAZETESİNDE ATATÜRK VE ATATÜRK DÖNEMİ

1926-1932

2.1. 1926-1932 yılları arasında Almanya ve Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Durum ve İki Ülkenin İlişkilerine Genel Bir Bakış	42
2.2. Türkische Post Gazetesinde Atatürk'e Yönelik Değerlendirmeler	49
2.3. Türkische Post Gazetesinde Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Değerlendirmeler	58
2.3.1. İnkılâplar	62
2.3.2. İç Politik Gelişmeler.....	66
2.3.3. Dış Politik Gelişmeler	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİSCHE POST GAZETESİNDE ATATÜRK VE ATATÜRK DÖNEMİ

1932-1938

3.1. 1932-1938 yılları arasında Almanya ve Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Durum ve İki Ülkenin ilişkilerine Genel Bir Bakış	79
3.2. Türkische Post Gazetesinde Atatürk'e Yönelik Değerlendirmeler.....	84
3.3. Türkische Post Gazetesinde Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Değerlendirmeler.....	93
3.3.1. İnkılâplar.....	99
3.3.2. İç Politik Gelişmeler.....	108
3.3.3. Dış Politik Gelişmeler	114
SONUÇ	124

KAYNAKÇA	127
EKLER	134
ÖZGEÇMİŞ	143

KISALTMALAR

- a.g.e.** : Adı geçen eser
- a.g.m.** : Adı geçen makale
- B.** : Baskı
- bkz.** : Bakınız
- C.** : Cilt
- CHF** : Cumhuriyet Halk Fırkası
- CHP** : Cumhuriyet Halk Partisi
- ÇTTAD** : Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi
- Çev.** : Çeviren
- Der.** : Derleyen
- G.N.V.** : Grossen National Versammlung
(Büyük Millet Meclisi)
- Haz.** : Hazırlayan
- HF** : Halk Fırkası
- NSDAP** : Nationalsozialismus Deutsche Arbeit Partei
(Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi)
- s.** : Sayfa
- TBMM** : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TTK** : Türk Tarih Kurumu
- TDK** : Türk Dil Kurumu
- v.b.** : ve benzeri
- v.d.** : ve diğerleri

GİRİŞ

Yöntem ve Kaynak Tahlili

Bütün bilimsel disiplinler içerisinde tarih, şüphesizdir ki insanın varoluşuyla paralel bir döngü izleyen tek bilim alanıdır. Tarih, homo sapiens'in yazıyı icat etmesiyle kendi döngüsünü başlatmıştır. Düşündüğünün üstüne düşünebilen insan yani homo sapiens sapiens türüyle ise bu türün içinde olduğu tüm alanları kapsayan bir bilim alanına evrilmiştir.

Tarih bilimi, diyalektik ve analitik düşünebilmeyi, geçmiş olana şüpheli ve tarafsız bir yaklaşımı gerektirir. Tarih biliminde esas olan gerçeği, geçmiş olana en yakın ve doğru şekilde bulma tutkusudur. Çünkü geçmiş olan, asla aynı şekilde tekrarlanamayacağı gibi tarihin birincil faktörü olan insan da sürekli olarak değişen duygu, düşünce ve algılara sahip bir etkidir. Bu durumda tarihin işi geçmiş olanı; belge, kanıt ve bugün tarih bilimine katkı sağlayan birçok yazılı ve sözlü kaynaklar ile birlikte doğru bir temele dayandırabilmektir. İnsanın 'bugün, şimdi' diye tabir ettiği her lahza geçmişe atılan bir adımdır. Dolayısıyla zamanın insana karşı olan bu savaşında geçmiş için, içinde bulunduğumuz anların kara deliği tabiri kullanılırsa, tarih için dört boyutlu evrenin sistemli bir şekilde bütün olasılıklardan ayıklanması ve bilimin gerçekliğine dayandırılmasıdır, denilebilir. Bu nitelendirilmelerin ötesinde tarihin işi, geçmişi bugünün diliyle konuşturarak geleceği nitekim daha iyi ve sağlam inşa edebilme çabasıdır.

Tarih araştırmalarında gazete,¹ bulunduğu toplumdaki olayların canlı tanığı olmasının yanında, toplumların ve toplumsal olayların incelenmesinde yararlanılan birçok yazılı kaynaktan sadece biridir.² İçinde kendi gelişim tarihini de barındıran bu kaynağın süreli

¹ Kökeni İtalyanca olan gazete terimi, on altıncı yüzyılda Venedik'te günün olaylarını halka bildiren resmi mektupları satın alırken ödenilen *Gasseta* isimli ücretle verilen isimden türemiştir. Bir yapının gazete olarak adlandırılabilmesi için; kamuya açık olma, sürelilik, güncellik ve evrensellik şeklindeki dört kavramı yapısında barındırması gereklidir. Bu bağlamda gazeteler için düzenli aralıklarla yayımlanan, ilke olarak tüm insanlığı ilgilendiren olaylar hakkında halka güncel bilgi ve haber veren yayınlardır denilebilir. Hülya Dilek Kayaoğlu, **Sürelili Yayımların Yönetimi**, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 2011, s. 18.

² Tarih araştırmalarında gazete; yazılı kaynaklar başlığı altında ele alınmaktadır. İlk duvar gazetesi diyebileceğimiz yazı ile haber vermeye Roma'da Julius Caesar zamanında *Açta Diurna* ile başlamıştır. Matbaanın icadından sonra ise ilk olarak Strasburg'da (1609) Almanca olarak yayımlanan gazeteyi Anvers (1619), Londra (1622), Paris (1631), Roma (1640) ve diğer ülkelerdekiler takip etmiştir. Osmanlı Devleti hudutları içinde Türkçeden önce Fransızca gazeteler yayımlanmıştır. 1828'de Mısır'da çıkan *Vak'a-i Mıshyye*, Türkçe-Arapçadır. Devletin ilk resmî gazetesi *Takvîm-i Vekayî*, 1831'de yayın hayatına girmiştir. Resmî olmayan ilk Türkçe gazete ise bir İngiliz tarafından 1840' da yayımlanmasına başlanan *Cerîde-i Havâdis*'dir. Bunu diğer gazetelerle dergiler takip etmiştir. Günümüzde vakayiname vazifesi bu yayınlar tarafından yürütülüyor denilebilir. Ancak, yorumlarda her zaman tarafsız kalındığı söylenemez. Hatta aynı haberin iki farklı görüşe sahip gazete tarafından değişik tarzlarda verilmesi de seyrek rastlanan bir şey değildir. Ayrıca, gazeteler bazen daha önce tarihi ilân edilmiş bir toplantı, bir buluşmayı, tehir edilmiş olduğunu tahkik etmeden veya oraya

yayın oluşu ve içeriğindeki çeşitliliğin zenginliği kendisini tarih araştırmalarında sıklıkla başvurulan kaynaklardan biri haline getirmiştir. Gazete, bir toplumun hafızası olarak nitelendirilebilir. Bu hafızanın içinde yer alan kısa süreli bellekte günün olay ve haberlerinin yansıtıldığı düşünülürse, uzun süreli bellekte de bir araştırmacının kullanabileceği; toplumsal, siyasal, ekonomik yaşamda ve düşüncelerde meydana gelen değişim ve dönüşümlerin yer tuttuğu söylenebilir. İnsanlık tarihindeki tüm gelişmeler, kendi içinde çeşitlenen basın ve yayın organlarına yön vermiştir. Bu basın ve yayın organlarından, tarihi geçmişin tozlu sayfalarına dayanan gazete; sosyo-ekonomik toplumdaki öne çıkan kitle haberleşme araçlarından³ olup, yazıldıkları çağa ayna tutmakla yükümlüdür.

Gazete ve tarih'in ortak paydası insandır. Gazete ve tarih arasındaki ilişki için, gazeteler insanlığın her gün kendi tarihini okuduğu kitaplardır şeklinde bir ifade kullanılabilir. Çünkü gazete sayesinde tarihçi olayları, kendi içinden ve tekrar günü gününe yaşama fırsatını elde edebildiği gibi, araştırılan dönemde gazeteyi yayınlayan ülkenin rejimi ve mevcut durumu hakkında da bilgi edinebilir. Basın ve yayın organları onu yayınlayan toplumun şeklini almakla birlikte, ülkenin rejimiyle de paralel bir süreç izlemektedir. Bu noktada denilebilir ki; bir gazete demokratik toplumların beğenisi olmakla birlikte amacı hâkim görevi görmek değil, gerçeğin peşinde olmaktır.⁴

Bir kitle haberleşme aracı olarak gazete, tarihte birçok isim tarafından değerlendirilmeye alınmıştır. Örneğin, Napolyon Bonapart gazeteler için '*Hükümetin kararlarını destekleyen, onun istediği şekilde hareket eden matbuadır.*' sözleriyle bir yorumda bulunurken, Rus İhtilali'nin lideri Vladimir İlyiç Lenin ise '*Gazete ihtilalin en kuvvetli silahıdır*' diyerek kendi ideolojisine uygun bir başka tarifte bulunmuştur. Otoriter rejimlerle yönetilen toplumlarda gazetenin, iktidardakilerin dili ve kalemi olarak görülmesi gayet doğal sayılmaktadır. Bir toplumda gazete eğer iktidarla aynı dili konuşuyorsa o toplumda düşünce ve söz hürriyetinin varlığından şüphe edilmelidir. Gazetelerin gelişimi toplumların gelişmişlik

muhabir göndermeden, yapılmış gibi gösterebilmektedirler. Yahut programda adı yazılı şahıs toplantıya katılmadığı halde o konuşmayı yapmış gibi yazabilmektedirler. Bu bakımlardan, her gazete, her yazar veya muhabirin ciddiyet derecesi ve fikriyatı bilinmeden, aynı haberi veriş, aynı olayı yorumlayış tarzları mukayese edilmelidir. Mübahat Kütükoğlu, **Tarih Araştırmalarında Usul**, Altıncı Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 1998, s. 25.

³ Kitle haberleşme araçları; yüzyıllardır insanlar arasındaki ilişkilerin temelini oluşturan iletişime sağladığı katkılar ile yakın geçmişte yaygınlaşmıştır. Zamandan tasarruf ederek, bilgiyi taşınabilir ve saklanabilir hale getiren bu araçların yaygınlık kazanması ile yüzyıllardır süregelen haberleşmenin, kapsam ve etkileri de genişlemiştir. Kitle haberleşme araçları arasında köklü bir tarihe sahip olan gazetelerin, haber verme, propaganda, eğitim, eğlence, reklam yapma şeklinde toplumsal yapı içerisindeki gereksinimlerin bir karşılığı olarak ortaya çıkmıştır. Oya Tokgöz, **Temel Gazetecilik**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1981, s. 3.

⁴ Hermann Schlapp, **Gazeteciliğe Giriş**, Vestfalya Eyaletler Yayınevi, Ankara, 2000, s. 15.

düzeyle aynı eksende ilerlemektedir. Basını ve matbuat hürriyetini⁵ toplum açısından değerlendirmeye alan Mustafa Kemal Atatürk,⁶ gazeteleri ‘*Milletin müşterek sesi*’ olarak tanımlayan sözlerini şöyle sonlandırmıştır:

‘Bir milleti tenvir ve irşatta, bir milletin muhtaç olduğu gıdayı vermekte, hülasa bir milletin hedefi saadet olan istikameti müştereke de yürümesini teminde, başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir.’⁷

Tarih araştırmalarının önemli bir noktasında bulunan gazete çalışmalarında; dikkat edilmesi gereken birçok husus vardır. Bilindiği gibi tarihte, insan ve nesnenin etkileşiminin bir sonucu olan bilginin karşımıza halis haliyle gelmesi çok zordur. Arı bilgiye ulaşılabilmesi ancak bilgiyi ileten insanın duygu ve düşüncelerden tamamen arınmış, mekanik bir sistemle yazıya dökmesi ile mümkün olabilir. Bu da ancak bir ütopyada veyahut kısmen yakın bir gelecekte insan benzeri mekanizmalara bilinç kazandırılmasıyla gerçeğe dönüştürülebilir gibi duruyor. İnsanın yazdığı veya ortaya koyduğu her eser, onun şahsi duygu ve düşünce dünyasının bir ürünüdür. Bu yüzdendir ki tarihinin bir başka görevi de ele aldığı bilgiyi; onun kaynağını, yazan kişinin algı dünyasını hatta bilginin ortaya çıktığı ülkeyi ve o süreçteki dünya olaylarını tespit etmek ve incelemek suretiyle eleğinden geçirmektir.

Tarih biliminde, gazeteler içeriğindeki çeşitliliğin zenginliğiyle araştırmacıya birçok konuyu inceleme imkânı sunduğu bir gerçektir. Ancak tedbirli olunması gereken ve yukarıda değinilmeyen birkaç nokta daha vardır. Nitekim gazetelerde yayımlanan haber ve yorumlarda sadece yazarların değil, gazetenin sahibi olan kişilerin ve ülkelerin siyasi, kültürel ve ekonomi alanlarındaki görüş ve düşüncelerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Çünkü bir ülkenin siyasal rejimi ile o ülkenin basın yayın organları aynı çizgide seyretmektedir. Bu konuyla ilgili olarak yakın bir geçmişte Türk basın hayatında önemli bir isim olan Uğur Mumcu basını; ‘*Basın özgürlüğü demokrasinin temellerinden biridir. Kamuoyunu oluşturan ve ifade eden basın tarihin her devrinde tartışma konusu olmuştur. Basın özgürlüğünün*

⁵ Matbuat Hürriyeti bir diğer adıyla basın hürriyeti; bir kimsenin istediği şeyi yazıp, gazete yahut kitap vasıtasıyla (daha doğru bir tabirle) bir matbuat ile neşretmek hürriyetidir. Matbuat hürriyeti ifade ve beyan hürriyetidir. Hiç kimsenin düşüncesini ve fikirlerini yazmaktan ve neşretmekten alıkonulmamasıdır. Bu hürriyeti ancak mevzu kanunlar sınırlar ya da ortadan kaldırır. Remzi Balkanlı, **Kanunlarımız Bakımından Matbuat Hürriyeti ve Yeni Basın ve Matbaalar Kanunu ve Bu Kanunlar Üzerine Fikirler- Tenkidler- Tefsirler**, Yeni Matbaa, Ankara, 1951, s. 17- 20.

⁶ Gazi Mustafa Kemal Atatürk, basının ve gazetelerin toplum hayatında ve toplumsal bilincin kazanılmasında önemli bir yeri olduğu düşüncesindeydi. Kendisinin basınla olan ilişkisi henüz harp okulunda iken (1899- 1902) arkadaşları ile okulda el yazısı ile çıkardıkları bir gazete ile başlamıştı. Daha sonraki girişimi ise İstanbul’da yayınlanan, ismini Mustafa Kemal’in koyduğu ve Ali Fethi Okyar ile ortak olarak çıkardıkları Minber(Kürsü) gazetesi ile gerçekleşmiştir. Minber gazetesi ilk sayısını 2 Kasım 1918 tarihinde yayınlamış ve elli bir gün sonra yayın hayatına veda etmiştir. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yücel Özkaya, **Milli Mücadele’de Atatürk ve Basın 1919- 1921**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1989, s. 7- 9.

⁷ M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi**, Beşinci Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2005, s. 22.

kısıtlandığı dönemlerde demokratik gelişim durmuş, totaliter eğimler güçlenmiştir. Basın özgürlüğünün gelişimi ile demokratik ilkelerin yerleşmesi arasında zorunlu bir bağ vardır.' sözleriyle ifade etmiştir.⁸ Böylelikle basının değişen tarihler içerisinde, tüm farklı ulus ve toplumlarda demokrasi açısından nasıl değişmez bir değere sahip olduğunu göstermiştir. Görüldüğü gibi bir tarihçi için basın, yazarlarıyla, düşünce sistemiyle, demokratik unsurlar ve içinde bulunduğu toplumun kültür ve değerleriyle ele alınması gereken bir bütündür. Bu yüzden ki tarih araştırmalarında gazete çalışırken, araştırma konusuyla alakalı birçok kitap makale ve tezler, çalışmayı sadece zenginleştirmek için değil, hem okuyucuya farklı bakış açıları kazandırabilmek hem de konuyu en doğru şekilde analiz edebilmek içindir. Ayrıca gazete de aktarılan haber ya bir başka gazete üzerinden veyahut kronolojik başka yazılı kaynaklardan inceleme yapılarak değerlendirilmesi, çalışmanın değerini pekiştirecektir. Çünkü eğer verilen bir bilgiye tek bir açıdan bakmaya kalkılırsa onu sorgulama şansı da kaybolmuş olur. Tarih sorgulanmayı ve üzerine düşünülmeyi ister. Burada etik olan bilgiyi elde edilen diğer kaynaklarla karşılaştırıp tenkit etmek ve en son gazetenin kendi süzgecinden geçirerek yoruma bırakmaktır. Ayrıca birbirinden bağımsız iki farklı bilgi ile karşılaştırılması ve çözüm getirilememesi durumunda bu bilgiler okuyucuya olduğu gibi yansıtılmalı, yorum kişiye bırakılmalıdır. Bu hususta kullanılan kaynaklar ve kaynak seçimi önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda bu çalışma ile bilimsel veriler ışığında tarihinin bugün ile geçmiş arasındaki diyalogundan⁹ yola çıkılarak, dönemin eksik ve karanlıkta kalan tarafları incelenmiş, neden ve sonuç ilişkisi içerisinde bir yargıya varılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın buraya kadar olan bölümünde tarih araştırmalarında gazete konusu ele alınmıştır.

Dünya tarihinde ilk gazetenin yaklaşık 3400 yıl önce Mısır'da Nil boylarında bulunan pişmiş bir tuğlaya yazılan yazılar olarak yayıldığını birçok araştırmacı tarafından kabul edilmiştir. Fakat Mısır'dan ziyade ilk gazetenin Mezopotamya'da bir devlet kurmuş olan Sümer Türklerinde de mevcut bulunduğunu gösteren bazı kanıtlar bulunmuştur. Sümerlilerin kullandıkları, çamurlar üzerine çivi yazısı yazmak suretiyle oluşan fırınlanmış tabletler idi. Dünya'da gazeteciliğin yaygınlaşması ve güçlenmesi şüphesiz matbaanın icadıyla başlamıştı. 1440 tarihinde Almanya'nın Mainz adlı şehrinde, Johannes Gutenberg tarafından, hareketli alfabe harfleri ile baskı tekniği olan matbaanın bulunması, basın hayatının en önemli gelişmelerinden ilkidir.¹⁰ Eski çağlardan modern çağlara doğru insanlığın

⁸ Uğur Mumcu, **Gazetecilik**, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Yayınları, Ankara, 1998, s. 13.

⁹ Oral Sander, **Türkiye'nin Dış Politikası**, 4. Baskı, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 1998, s. 13.

¹⁰ Hamza Çakır, **Osmanlı'da Basın İktidar İlişkileri**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2002, s. 2.

kendi içinde hızla gelişim gösterdiği süreçte bilinen ilk günlük gazete ise 1660 yılında Almanya'da '*Leipziger Zeitung*' adı ile çıkmıştır.¹¹

Türklerin basın ve yayın hayatına geçiş sürecinde ilk gazeteler 1820'li yıllarda kendini göstermiştir. Avrupa ülkelerine kıyasla Türkiye'de basın- yayın faaliyetlerinin başlamasının yaklaşık 400 yıl kadar gecikmesinde başlıca etken basımevinin¹² geç benimsenmesidir. Osmanlı Devleti'nde basın tarihine ilk hizmet edenlerden birisi *Basmacı* adı ile anılan İbrahim Müteferrika'dır. Harita basmakta usta olduğu için, Yirmi sekiz Çelebi Mehmet Efendi, onu bulup, teşvik ederek ilk matbaayı işletmesinde yardımcı olmuştur.¹³ Basım hareketliliğinin 1727 yılında Osmanlı ülkesinde başlamış olmasına rağmen, Türkçe ilk gazetelerin yayınlanması yüz yıl sonrasını bulmuştur. Türkiye'de çıkan ilk gazete 1795 yılında Fransız devrimini izleyen yıllarda, Fransızca olarak çıkan *Bulletin des Nouvelles*'dir.¹⁴ İlk Türkçe gazete ise 1 Kasım 1831 yılında Sultan II. Mahmut tarafından İstanbul'da Osmanlı Devleti'nin resmi gazetesi olarak *Takvim-i Vekayi* adıyla çıkarılmıştır.¹⁵ Bu gazete, Türklerin basın tarihinin başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir.¹⁶ Takvim-i Vekayi devletin yönetiminde çıkan resmi, Türkçe ikinci gazete olan *Ceride-i Havadis* ise devletten yardım gören yarı resmi gazetelerdendir. Türkiye'de ilk özel Türkçe gazete olan *Tercüman-ı Ahval*'in yayınlanması ise birçok yazar ve düşünür tarafından Türk gazeteciliğinin başladığı noktadır. Onu takip eden süreçte hürriyet düşüncesini yayması ve diğer üç gazeteden daha gelişmiş bir düzeyde olan *Tasvir-i Efkâr* gazetesi çıkarılmıştır. Devam eden süreçte Türk basın tarihinde iz

¹¹ Enver Behnan Şapolyo, **Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın**, Güven Matbaası, Ankara, 1971, s. 11- 13.

¹² Tarihte ilk kez Çin'de M.S. 2. Yüzyılda kullanıldığı düşünülen basımevi, bu bölgeden Kore, Uygur ve Japon toplumlarına geçmiştir. Gazeteyi oluşturan haber yapraklarının ise ilk kez Çin'in T'ang hanedanının saltanatı döneminde (618- 906) devlet memurlarının yönetiminde kullanmaları amacıyla çıkarıldığı bilinmektedir. Orhan Koloğlu, **Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006, s. 11- 15.

¹³ Şapolyo, **a.g.e.**, s. 36.

¹⁴ İnuğur, **a.g.e.**, s. 165- 166; Türkiye'de yayımlanan ilk gazete olan Bulletin des Nouvelles isimli gazete, Ağustos 1795 ve Mart 1796 tarihleri arasında yayın yapmıştır. Fransız İhtilalı'nı takiben Fransız Büyükelçiliğinin girişimleri sonucu yayına başlamıştır. Fransızca olarak yayımlanan gazetenin amacı 'Doğu'da yerleşmiş Fransızlara; Fransa Cumhuriyeti'nin sorunları hakkında bilgi vermek ve Türklere de; Avrupa'yı ilgilendiren çıkar konularını tanıtabilmektir. Semih Yalçın, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I Kaynaklar**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2004, s. 137- 138.

¹⁵ Takvim-i Vekayi; olayların takvimi, olayların belli bir düzen içinde yazıldığı yayın anlamına gelmektedir. Takvim-i Vekayi Türkiye'de yayımlanan ilk Türkçe gazete olmasının yanı sıra dokuz sene müddetle çıkan tek gazete olmuştur. Gazete de nadiren olsa da yabancı devlet müdahalelerine cevap teşkil edecek yazılarda yer almış, ayrıca ilme ve fenne dair yeni bilgilere de yer verilmiştir. Bu gazetenin Türkçeden başka Fransızca, Ermenice, Rumca ve Arapça nüshaları da çıkmıştır. Bu durumun amacı gazetenin daha geniş zümrelere ve sahalara hitap edebilmesidir denilebilir. Yalçın, **a.g.e.**, s. 65- 66.

¹⁶ Türklerin basın tarihi, siyasal ve hukuki açıdan belirleyici olan olaylar ekseninde belli başlı dönemlere ayrılmıştır. Türkiye'de basının geçirdiği aşama ve gelişmeler; ilk Türkçe gazetenin çıkarıldığı 1831 tarihi ölçüt alınarak belli dönemlere ayrılmıştır. Bunlar Tanzimat dönemi basını(1831- 1876), Birinci Meşrutiyet ve İstibdat dönemi basını (1876- 1908), İkinci Meşrutiyet dönemi basını (1908- 1918), Mütakere ve Milli Mücadele Dönemi Basını (1918- 1923), Cumhuriyet Dönemi basını (1923 ve sonrası) şeklindedir. İnuğur, **a.g.e.**, s. 174.

bırakmış diğer gazeteleri sıralarsak; Muhbir gazetesi, İbret Gazetesi, Basiret Gazetesi, Mirat gazetesi bunlar arasındadır. Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Döneminde¹⁷ ise yayınlanan bazı gazeteler arasında, Papadopulos ve Şemseddin Sami'nin birlikte çıkardıkları Sabah, Ahmet Mithat Efendi'nin kurduğu Tercüman-ı Hakikat, Ahmet Cevdet'in yayınladığı İkdam ve Murat Bey'in çıkardığı Mizan gazeteleri vardır.¹⁸ İkinci Meşrutiyet'in ilanıya beraber Türk basınında sansürün otuz yıllık bir süreçten sonra sonu gelmişti. Dolayısıyla halkın gazetelere olan rağbetinde çok ciddi bir artış yaşanmıştı. Bu dönemde halk tarafından ilgi gören belli başlı gazetelerden bazıları arasında; İkdam, Sabah, Tercüman-ı Hakikat ve Saadet gazetesi yer almaktaydı. Ayrıca politik hayatta önemli bir rolü olan Tanin ve Yeni Gazete de bu dönem öne çıkan gazeteler arasındadır.¹⁹ İkinci Meşrutiyet dönemi basın hayatında ilk yedi yıl son derece hareketli geçmiştir ve her çeşit fikir akımı sistemli bir şekilde basına yansıtılmaya çalışılmıştır.²⁰ 1918 ve 1923 yılları arasında hem merkezi İstanbul'da yer alan bir Osmanlı Hükümeti hem de merkezi Ankara'da bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti vardı. Bu duruma paralel olarak basın da İstanbul basını ve Anadolu basını olarak iki merkezde toplanmıştı. İstanbul basınının da Milli Mücadele'ye destek veren gazeteler arasında; İleri, Yeni gün, Akşam ve Vakit yer alırken muhalefet kısmında ise İstanbul, Alemdar ve Peyam-ı Sabah vardı. Bu grupların dışında yer alan ve Anadolu'daki direnişe ılımlı bakan gazeteler; Tasvir-i Efkâr gazetesi, İkdam gazetesi, Tercüman-ı Hakikat gazetesi idi. Bu dönemde Anadolu basınına bakıldığında, Milli Mücadele'ye öncülük eden gazeteler arasında; Hukuk-u Beşer, İrade-i Milliye, Hâkimiyet-i Milliye, Öğüt gazeteleri iken, mücadeleyi destekleyenler arasında ise Ses, Doğru Söz, İzmir'e Doğru, Yeni Adana, Açıksöz ve Babalık önde gelenler arasındadır. Milli Mücadeleyi yıpratmaya çalışanlar arasında ise İrşad ve Ferda adlı gazeteler gelmiştir.²¹

Osmanlı Hükümeti'nin iktidarlığı süresince Türk basını kendi içinde yaşadığı çeşitli dinamiklerle gelişim sürecini zaman içinde duraksamalara uğramasına rağmen hep ilerletmeye çalışmıştır. Bu süreçte Osmanlı içindeki Alman basını ise kendisini ilk olarak 1890 yılında kendini göstermiştir. Bilindiği gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun 19. yüzyılın

¹⁷ Osmanlı tarihinde Abdülhamid'in otuz buçuk yıllık diktatörlük yönetimini kapsayan, özgürlüklerin en çok kısıtlanmaya uğradığı yıllar olması nedeniyle bu dönem İstibdat Dönemi olarak nitelendirilmiştir ve Türk basınının en karanlık çağı olarak tasvir edilmiştir. İnuğur, **a.g.e.**, s. 259.

¹⁸ **a.g.e.**, s. 274.

¹⁹ Dönemin diğer gazeteleri arasında ise Hukuk-u Umumiye gazetesi, Serbesti gazetesi, Mizan gazetesi, Sadayı Millet gazetesi, Şurayı Ümmet gazetesi, Osmanlı gazetesi, Volkan gazetesi ve Takvim-i Vekayi gibi gazeteler yer almıştır. **a.g.e.**, s. 307- 312

²⁰ Koloğlu, **a.g.e.**, s. 91- 92.

²¹ İnuğur, **a.g.e.**, s. 336- 363.

sonlarında Almanya ile kurduğu ilişki, diplomatik, ekonomik ve siyasal boyutların dışında, çok köklü olup, Avrupa'da ki güç dengesini değiştiren ve her iki ülkenin sosyal ve iktisadi tarihi içinde iz bırakan bir olgudur.²² Bu ilişkilerin bir sonucu olarak var olan Osmanlı basınında²³ karşımıza çıkan ilk Alman gazetesi yukarıda da değinildiği gibi, 1890 yılında kurulan '*Osmanische Post*' adlı gazetedir.²⁴ Kesin bir bilgi olmamakla beraber, Alman kolonisinde yaşayan Almanlar için çıkarıldığı düşünülen gazete, dönem içindeki özel kişilerin çıkardığı bir kaynak idi. *Osmanische Post* adlı gazete, 1893 ve 1894 tarihleri arasında iki haftada bir, 1895 yılından itibaren ise günlük olarak çıkarılmıştır. Söz konusu bu gazeteden sonra 1896 yılında, daha çok ticari ve ekonomik konuları içeren, '*Konstantinopler Handelsblatt*' isimli haftalık bir dergi çıkartılmıştır. Bu dergi ise 1912'ye kadar yayınlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde 1908 yılından itibaren ise Almanca ilk günlük gazete yayınlanmıştır. İstanbul'da yayınlanan ve ismi '*Osmanische Lloyd*' olan gazetenin masraflarını Osmanlı Devleti ile yakın ilişkilerde olan Krupp, Loewe gibi büyük şirketler ve bazı Alman bankaları karşılamıştır. Bu gazete; Almanya'nın ticari ve siyasi çıkarlarını temsil etmek üzere, ilk sayısını 18 Kasım 1908'de yayımlanmıştır. 30 Kasım 1918'e kadar yayım hayatını sürdüren gazete, iki haftada bir çıkartılmasına dair yapılan teklifin kabul edilmediğinin belirtilmesine rağmen, hangi aralıklarla çıkmakta olduğuna dair kesin bir bilgi ile karşılaşmamıştır. Gazetenin işlediği konular, ekonomik, askeri ve siyasi alanlardaki haberler üzerine olup ayrıca Tanin, İkdam ve Yeni Gazete gibi Osmanlı gazetelerindeki haberlerin takip edilmesi ve değerlendirilmesini içermiştir. Osmanlı toplumu içerisinde Jön Türklere destek veren gazete çoğunlukla Alman İmparatorluğunun görüş ve düşüncelerini aktarmıştır.²⁵ Genel olarak kısa bir değerlendirme yapıldığında *Osmanischer Lloyd*, Almanya'nın Osmanlı topraklarında çıkan ilk günlük gazetesi olup ve her iki ülkenin ekonomik çıkarları doğrultusunda hareket etmiştir denilebilir. Ayrıca Birinci Dünya Savaşı'na

²² İlber Ortaylı, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu**, On altıncı Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017, s. 11.

²³ Osmanlı İmparatorluğu'nda basın tarihinin, 1795'te Fransız elçiliğinde yayımlanan "Bulletin de nouvelles" ile başladığı belirtilmiştir. Yabancı dildeki gazetelerin bazı istisnalar dışında Fransızca yayım yapmalarına karşılık, Türkçe olarak çıkan en eski gazete olarak, 1828'de Mısır'da yayım hayatına başlayan Vak 'a-i Mısriyye'nin gösterilmesinin daha isabetli olduğu düşünülmektedir. XIX. yüzyıl Osmanlı eğitim ve kültür hayatında Fransızcanın hâkim bir rol oynadığı, diplomasi yanında, yabancı gazete dilinin de ağırlıklı olarak Fransızca olduğu gerçeği, basın yoluyla aydın kamuoyunu etkilemek isteyen devletleri de bu dili bir araç olarak kullanmaya mecbur etmekteydi. Bu husus Almanya ve Avusturya-Macaristan tarafından çıkartılan gazetelerin de en azından iki dilli olmasını kaçınılmaz kılmıştır. Kemal Beydilli, '*Die deutsche Pressepolitik und Propagandatiitigkeit im osmanisehenreich. von 1908-1918*', **Osmanlı Araştırmaları XVII**, İstanbul, 1997, s. 289- 293, s. 290.

²⁴ Orhan Koloğlu, '*Osmanlı'daki Türkçe Dışı Basın*', **Kebikeç- İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Sayı 2, Ankara, 1995, s. 127- 138, s. 135.

²⁵ Beydilli, **a.g.m.**, s. 291.

kadar Osmanischer Llyod adlı gazetesinin, Fransa ve İngiltere'ye göre çok daha aktif ve başarılı bir şekilde kendi ülkesinin hedef ve görüşlerini yansıttığı söylenebilir.

Türk basın tarihinin son dönemi olan Cumhuriyet devrinde, Alman basının yansımalarına geçmeden önce, 1923 ve 1938 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti'ndeki basın ve yayın organlarına genel bir bakış yapmak uygun olacaktır. Türk basınının hürriyet kelimesinin ete kemiğe büründüğü dönemlerden biri, 1908 Meşrutiyeti'nin ilan olduğu yıldır ki çok kısa sürmüştür. Diğer ise 1923 Cumhuriyet'in ilanından 4 Mart 1925 'Tahriri Sükûn' kanunun ilanına kadar olan dönemde yaşanmıştır. Bu dönemden sonra gazetecilik, *Mustafa Kemal Atatürk'ün hayata geçirdiği inkılâpların kökleşmesi için gösterilen çaba* olarak nitelendirilmiştir.²⁶ Gazi Mustafa Kemal kendi ülkesinde gazetelerin, demokrasiye her daim katkı sağlayacağına inanıyordu. Gazetelerin toplum üzerinde yüksek tesirleri olan bir araç olduğunu her fırsatta tekrar eden Atatürk, basının Türk toplumdaki yerini aşağıdaki sözlerle ifade etmişti:

*'Matbuatın, umumi hayatta ve Cumhuriyet'in gelişmesi ve olgunlaşmasında haiz olduğu vazifeler yüksektir. Matbuatın tam ve vasi hürriyeti, hüsnü istimal etmesi hususu nazik olduğu kayda şayandır. Her türlü kanuni kayıtlardan evvel, bir sahip-i kale, ilme, ihtiyaca ve kendi siyasi anlayışına olduğu kadar, vatandaşların haklarına ve memleketin her türlü hususi telakkilerin fevkinde olan yüksek menfaatlerine de dikkat ve hürmet etmek manevi mecburiyetindedir. Bu mecburiyettir ki genel düzeni temin edebilir. Maahaza, basın özgürlüğünden meydana gelecek fenalıkları ortadan kaldıracak müessir vasıta, asla mazide olduğu gibi, matbuat hürriyetini bağlayan bağlar değildir. Bilakis, matbuat hürriyetinden doğacak sakıncaları giderecek araç, yine bizzat matbuat hürriyetidir.'*²⁷

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayınlanan gazetelere bakıldığında karşımıza çıkan gazeteler: Ahmet Cevdet Bey'in çıkarmış olduğu *İkdam*, Asım Us ve kardeşi Hakkı Tarık Us'un çıkardıkları *Vakit*, Celal Nuri Bey'in *İleri*, ilk olarak 1862'de Şinasi tarafından çıkarılan *Tasviri Efkâr*, Hüseyin Cahit Yalçın, Tevfik Fikret ve Hüseyin Kazım Beyler tarafında çıkarılan *Tanin* gazeteleridir. Necmeddin Sadık Sadak, Kazım Şinasi Dersan ve Ali Naci Karacan ile birlikte çıkarılan *Akşam*, Ahmet Emin Yalman tarafından çıkarılan *Vatan*,

²⁶ Şapolyo, **a.g.e.**, s. 220.

²⁷ Prof.Dr. Ayşe Afet İnan; Mustafa Kemal Atatürk'ün 'gazeteler' hakkındaki bu görüşlerini şu sözlerle aktarmıştır: '1930 yılında, yurt bilgisi konusunda öğretim görevimi yaparken, genellikle 'hürriyet' kavramı üzerinde kitaplar okumakta idim. Atatürk için bu konular en cazip konuşma sahası idi. Bu husustaki kuramsal bilgileri ve o zamanki Basın Kanunu'ndan aldığım maddeleri, bir araya getirmiş ve dersimi vermek üzere hazırlanmıştım. Atatürk, bu derlemeyi öğrenci için yararlı bulmakla beraber, bana gazeteler konusunda şöyle bir not yazdırdı... Bu esas fikirler üzerinde Atatürk, daha pek çok açıklamalarda bulunup örnekler vermişti. O, gazetelerin kamuoyu üzerinde etkili olduğunu her vesile ile tekrar etmiştir.' Afet İnan, **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Dokuzuncu Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s. 400- 401; M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi**, Der Yayınları, İstanbul, 2005, s. 20.

Cumhuriyet devrinin en büyük gazetesi olarak sayılmıştır. Yunus Nadi Abalıoğlu tarafından 7 Mayıs 1924'te kurulmuş olan *Cumhuriyet* ile beraber son olarak bu gazeteden sonra Siirt Milletvekili Mahmut Bey tarafından çıkartılan Milliyet isimli gazeteler de bu dönemin gazeteleri arasında yerini almıştır. Cumhuriyet dönemi gazeteciliği, Türk gazeteciliğinin en parlak zamanlarıdır. 1923 yılından 1950 yılına kadar Türkiye'de 650 gazete, 1125 mecmua olmak üzere 1775 gazete ve dergi yayınlanmıştır.²⁸

Türkiye Cumhuriyeti'nde 1923 yılı ve sonrası, Almanya'nın yeniden basın çalışmalarına önem vermeye başladığı dönemdir. İlk denemeler 1924 yılında '*La volonte*' isimli bir gazetedir. Ancak gazetenin dili Fransızca olmakla beraber tarihler 1925 yılını gösterdiğinde bu gazetenin yayın hayatı da son bulmuştur. 1926 ve 1944 yılları arasında Türkiye'de uzun yıllar yayınlanmış olan iki basın yayın organı mevcuttur. Bunlardan ilki 1939-1944 yılları arasında çıkan '*Türkische Rundschau*' isimli ekonomi dergisidir. Diğerisi ise bu tezin ana kaynağını teşkil eden 1926 ve 1944 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan '*Türkische Post Gazetesi*'dir.

Tezde kullanılan '*Türkische Post*' adlı gazeteye ise Berlin Şehir Kütüphanesinde bulunan ve tüm internet kullanıcılarına açık olan '*Gazete Arşivleri*'nden ulaşılmıştır. On sekiz yıl boyunca, kapatıldığı ve tatil olduğu günler dışında her gün yayınlamış olan gazetenin söz konusu bu arşivde, yayın hayatına başladığı 1926 yılından 1943 yılının sonuna kadar olan bütün nüshaları okuyucuya açık bir biçimde sunulmuştur. Bu gazete ile ilgili Türkiye'deki tarih araştırmalarında kısıtlı ve çok az sayıda bilgi yer almasıyla birlikte, bazı araştırmacılar tarafından da eksik ve yanlış bilgiler sunulduğu tarafımdan tespit edilmiştir. Söz konusu gazete hakkında Türkiye Cumhuriyeti'nde yapılan araştırmalara bakıldığında karşımıza sadece 1997 yılında yazılan bir adet Yüksek Lisans Tezi çıkmaktadır. 1997 yılında Fatih Keskin tarafından yazılan bu alışma Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde '*İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türkiye' de Alman Propagandası: Türkische Post*' adında Prof. Dr. Mehmet Ali Ağaoğulları danışmanlığında yapılmıştır. Türkiye'de Nasyonal Sosyalist propagandayı incelemek amacıyla ele alınan bu tezde gazete örnek olay olarak kullanılmış ve gazetenin 1939 ve 1944 yılları arasındaki beş yıllık süreci ele alınmıştır. Söz konusu bu tezin içeriğine bakıldığında; Propaganda, Nasyonal Sosyalizm, Nasyonal Sosyalist ideoloji, Adolf Hitler ve bu kıstasta Türk Alman İlişkilerinin gelişiminin çalışıldığı görülmüştür. Bu alışma, yazarın Türkiye Cumhuriyeti'ni tarih araştırmalarına bıraktığı değerli bir eser olmakla birlikte,

²⁸ şapolyo, a.g.e., s. 220- 231.

eksik bıraktığı bazı noktalar da mevcuttur. Söz konusu bu noktalar da olan bu tez çalışmasına bir nevi ön ayak olmuştur.

Bu çalışma Türk tarihinde, doksın altı yıllık Türkiye Cumhuriyeti'nin gençlik yıllarına ilk gidiş değıldir. Ancak o yıllara, bir dünya lideri olacak olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e, dünyanın merak ve hayranlıkla takip ettiğı devrimlerine ve Türkiye Cumhuriyeti'ne; İstanbul'da yayınlanmakta olan Almanca bir gazetesinin gözünden ilk bakıştır. Nitekim bu çalışmanın başlıca amacı; Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasında geçirdiğı sürece ve Mustafa Kemal Atatürk'e, Türkische Post gazetesinin gözünden bakabilmek ve elde edilen bilgileri tarih biliminin ışığı altında değılendirebilmeye muktedir olmaktır.

Bu tez çalışmasında; tarih araştırmalarında yazılı kaynaklar başlığı altında incelenen gazetesinin önce biçimsel özellikleri incelenmiş ardından iç tenkitleri yapılmaya başlanmıştır. On sekiz yıl boyunca her gün dört sayfa olarak yayın yapan gazetede kendi içinde bir kısıtlamaya gidilmiştir. Gazetesinin tamamı genel olarak incelenmekle birlikte, ilk on iki yıllık dönemi yani 1926 ve 1938 yılları arası daha detaylı olarak incelenmiştir. Gazete haricinde değınilen ve altı çizilmesi gereken kaynak ve bu konuyla ilgili yapılan çalışmalardan bazıları hakkında genel bir bilgi vermek çalışmanın niteliğı açısından gerekli görülmüştür.

Klaus Schulz'un 1976 yılında yayınlanan *Aus Deutscher Vergangenheit, Ein Geschichtlicher Überblick (Alman Geçmişinden, Tarihsel bir Bakış)* isimli eseri Almanya'nın ve Almanların tarihi üzerine yapılan önemli bir eserdir ve eserde Alman tarihi detaylı bir şekilde işlenmiştir.

Fatih Keskin'in 1997 yılındaki *İkinci Dünya Savaşı Strasında Türkiye'de Alman Propagandası: Türkische Post* başlıklı tezinde propagandanın kökenine ve Alman tarihinde Nasyonal Sosyalizm ve ideolojisine ayrıntılı olarak değınilmiştir. Keskin'in bu tezinde yukarıda da değınildiği gibi ağırlıklı olarak İkinci Dünya Savaşı ve Hitler Almanya'sı işlenmiştir.

Yavuz Özgüldür'ün *1923-1945 Dönemi Türk Alman İlişkileri* adlı doktora tezi 1991 yılında yayınlanmış ve danışmanlığını Prof. Dr. Oral Sander yapmıştır. Bu tezde Türk-Alman ilişkilerinin yanında Türkische Post gazetesine de kısaca değınildiği görülmüştür.

Mustafa Yılmaz'ın 2002 yılında birinci baskısı yapılmış olan *İngiliz Basını ve Atatürk'ün Türkiye'si* adlı eseri; Atatürk Dönemini yabancı basın kaynakları üzerinden incelemiş ve dönemin önemli İngiliz gazetelerinden atıflarda bulunarak, İngiliz kamuoyunun Mustafa Kemal Atatürk'e bakışını detaylı bir şekilde ele almıştır.

Hasan Ersel'in ve diğıer değıerli yazarların editörlüğünü yaptığı ve şu an Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Prof. Dr. Halil İnalçık Kütüphanesinde bulunan, 2005 yılında

yayınlanmış olan ‘*Cumhuriyet Ansiklopedileri*’, bu çalışmada kronolojik olarak ilerleme aşamasında önemli bir destek sağlamıştır. Bu ansiklopedilerde tıpkı basında olduğu gibi kronolojik bir haber sırası gözetilmiş her yıl ve gün o tarihte Türkiye’de ve Dünya’da olan olaylar kısa bilgiler halinde aktarılmıştır.

Cemil Koçak’ın 1991 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan ‘*Türk- Alman İlişkileri 1923-1939*’ adlı kitabı, söz konusu süreçteki Türk- Alman ilişkilerini en geniş boyutuyla ele almış bir eserdir.

Son olarak İdris Kılıçaslan’ın 2015 yılında yayınlanan ‘*Cumhuriyet ve Tan Gazetelerine göre Türk- Alman ilişkileri 1933-1945*’ adlı tez çalışması 1933- ve 1938 yılları arasındaki Türk Alman ilişkilerine basın aracılığıyla bakabilmek açısından yararlı olmuştur.

Bu tezin birincil kaynağı kitle haberleşme araçlarından; gazete olduğu için ağırlıklı olarak içerik çözümleme yöntemi²⁹ uygulanmaya çalışılmıştır. Bu yöntem, gazetede ki haberlerin doğru incelenmesi okuyucuya sunulacak olan verilerin doğru analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Tezde kullanılan içerik çözümleme yöntemi sayesinde, gazete de karşılaşılan haberler tarihteki usul ve kıstaslara göre ele alınmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca verilen haberde özellikle devlet başkanlarının konuşmaları aktarılabilecekse, yapılan çeviri gazeteye sadık kalmış ve aynı konuşmanın Türk kaynaklarındaki orijinal nüshası bulunup karşılaştırma imkânı sunulmuştur. Böylelikle iki konuşma arasında ki farklar saptanarak gazetenin tutumu da değerlendirmeye alınmıştır.

Bu çalışmanın bir diğer amacı da Türkiye’de neşredilen Alman bir basın yayın organının Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Türk ve Alman ilişkilerine nasıl yansıdığını, Almanya’nın Türkiye’ye karşı olan tutum ve tavrının daha net anlaşılmasını sağlamaktır. Bu çalışmanın temel sorunsalını; Türkische Post Gazetesinin kimliği ve yayınlanış amaçları, gazetenin Türk basınındaki yansımalarının yarattığı etkiler, 1926- 1932 yılları arasında bağımsız olarak yayın yapan gazetenin genel yayın politikası ve 1932- 1938 yılları arasında Alman hükümetinin denetimi altına girdikten sonraki genel yayın politikasının nasıl olduğu

²⁹ İçerik çözümlemesi; insan etkileşimlerinin, gazete içeriklerinin, televizyon programlarının, politik konuşmalarda ve haberlerde kullanılan kelimelerin incelenmesine ve daha birçok konuda kayıtlı metinlerin araştırılmasına yarayan, uygulama alanı oldukça geniş olan bir yöntemdir. İçerik çözümlemesi, iletişim araştırmalarında en fazla kullanılan veri toplama tekniğidir. 1980-2013 yılları arasında Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunda veri toplama tekniği olarak içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Ayrıca bu yöntemin gelişim sürecini anlayabilmek için birkaç dönemi, o dönemlere ilişkin sosyal ihtiyaçları ve o dönemlerdeki baskın değerleri göz önünde bulundurmak gereklidir. Krippendorff içerik çözümleme tekniğini gelişimini anlayabilmek için birtakım evreler belirlemiş, bu evreleri; “nicel gazete analizleri, kitle iletişim araştırmaları, propaganda analizleri, disiplinler arası genişleme, bilgisayar destekli metin analizi ve yeni medya ve son olarak nitel yöntemler” olarak sınıflamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Besim Yıldırım, ‘*İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları*’, **İletişim Araştırmalarında Yöntemler**, Literatürk Academia Yayınları, İstanbul, 2015, s. 105- 153, s.105- 110.

oluşturmuştur. Çalışmanın kalbi olarak karşılaşılan sorular ise Batı'lı bir devletin gözünden kendi dönemi içinde Türk inkılâplarının nasıl değerlendirildiği, İstanbul'da yayımlanan Alman bir gazetenin gözünden Mustafa Kemal Atatürk'ün kim olduğu, Atatürk Dönemi'nin dış basınındaki yansımalarının hangi yönde seyrettiği ve Avrupalı devletlerin Türk inkılâplarına nasıl baktığı olmuştur.

'Bir Alman gazetesinin gözünden Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve Mustafa Kemal Atatürk: Türkische Post (1926- 1938)' başlıklı bu çalışma; üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde tarih araştırmalarında gazete hakkında genel bir değerlendirmeye yer verilirken bir yandan da Türk gazetecilik tarihinin gelişim sürecine değinilmiştir. Osmanlı'da ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yayınlanan Türkçe ve Almanca gazetelere genel bir bakış yapıldıktan sonra söz konusu gazetenin bu çalışmada nasıl ele alınacağı aktarılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde; okuyucu, tezin bel kemiği olan Türkische Post isimli Alman gazetesi tanıtılmış ve söz konusu gazete bütünüyle ele alınmaya çalışılmıştır. Çünkü gazeteyi anlamlandırabilme noktasında gazetenin kimliği önem arz etmektedir. Bununla beraber kuruluş amacı, yazar kadrosu ve genel yayın politikaları hakkında geniş bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümünde ise; 1926 ve 1938 yılları arasında sınırlandırdığımız süreçte, bu tarihler arasında Almanya'nın ve Türkiye'nin içinde bulunduğu durum ve Türk- Alman ilişkileri genel olarak değerlendirildikten sonra, gazetenin Mustafa Kemal Atatürk'e ve Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik değerlendirmeleri ele alınmıştır. Bu bölümde kronolojik olarak gazete de Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili çıkan güncel haberler ve yorumlara yer verilmiş, devamında ise Türk inkılâpları ile ülkenin iç ve dış politikasına yönelik yapılan haberler ele alınmıştır.

Üçüncü bölüm olan 1932- 1938 yılları arasındaki süreç ikinci bölümde yapılan içerik çözümlemesi ile aynı başlıklar altında devam edilmiştir. Bu süreç, 1933 yılında Almanya da gerçekleşen hükümet değişikliği ve ülkenin kendi iç sorunlarının, gazetenin Türkiye ve Mustafa Kemal Atatürk'e bakışında nasıl bir değişiklik yarattığını görebilmesi açısından önemlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİSCHE POST GAZETESİ

A. Gazetenin Kimliği

1.1.1. Gazetenin Kuruluş Süreci ve Amaçları

Türkische Post Gazetesi, 1926 ile 1944 yılları arasında yayın hayatına İstanbul'da başlamış ve on sekiz yıl boyunca devam etmiş, Almanca günlük bir gazetedir.

Almanya'nın ilk Ankara Büyükelçisi olarak görev yapan Rudolf Nadolny,³⁰ Türkische Post gazetesini yarı resmi bir nitelikte kurmuştur. Rudolf Nadolny'nin girişimleri sonucunda gazetenin yayını için bir matbaa satın alınmış ve gazete bu matbaa içerisinde basılmıştır. Ancak bu girişimden beklenen kazanç sağlanamamış ve matbaanın çok masraflı olması nedeniyle başlangıçta kırk bin TL zarara girilmiştir. Bunun üzerine Nadolny, Deutsche Orient Bank'ın müdürüyle görüşerek yardım almıştır. Ancak Nadolny, kredinin geri ödenmesi sırasında Alman Dışişleri Bakanlığı'nın ödemediğini belirtmiştir. Bunun nedeni Nadolny'nin gazetenin zararını kapatmak için kredi alırken bunu Berlin'e bildirip yetkililerin onayını almamış ve krediyi kendi adına almış olmasıydı. Ama buna rağmen bakanlık bu krediyi ödemek zorunda kalmıştır. Daha sonradan gazetenin ticaret ve banka çevreleriyle yakın ilişkilere girdiği görülmüştür. Bilhassa Nazi döneminde Alman Hükümeti'nin basın dairesi gazeteyi övmüş ve bunun üzerine Deutsche Bank gazeteye yardımı ödenen miktarın iki katı olarak yükseltmiştir.³¹ Ticaret ve banka çevreleriyle yakın ilişkileri olan gazeteye;

³⁰ **Rudolf Nadolny**, 1873- 1953; alman diplomat ve askeri yetkili olan Nadolny, Doğu Prusya'da Gross- Stürlack köyünde doğdu. 1896 yılı sonbaharında öğrenimini tamamlayarak, stajyer yargıç olarak çalışmaya başladı. Dokuz ay süren stajyerlik döneminden sonra, Königsberg'de Asliye Mahkemesi'nde görevine devam etti. 1901 yazında ise Alman Dışişleri Bakanlığı'na müracaat etti ve 1902 yılının Nisan ayında Berlin'de yeni görevine başladı. 1911 de ise Rusya'da (St. Petersburg ve Moskova'da) görev yaptı. 1916 yılının temmuz ayında ise İran'a Maslahatgüzar olarak atandı, oradan da İstanbul'a geçti. Böylece ilk kez Türkiye ile tanıştı. 1917 yılının kışında yeniden Berlin'e dönen Nadolny, 1920'de Stockholm Elçisi oldu. 1924 yılı ilkbaharında Türkiye'ye atandı ve 1933 yılı sonbaharına dek bu görevde kaldı. Nadolny 1 Şubat 1932'de Cenevre 'deki Silahsızlanma Konferansı'nda Alman Delegasyonu Başkanı oldu ve bu nedenle artık sürekli olarak İsviçre'de bulunmak zorunda kaldığından, bu tarihten itibaren fiilen Türkiye'de bulunamadı ama 1933 yılının Eki ayında Ankara'dan resmen ayrılıncaya dek, görevini sürdürdü. Aynı yıl Moskova Büyükelçisi oldu. Ancak bu görevde sadece dokuz ay kalabildi. Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı izlemesi gereken dış politika konusunda Hitler ile anlaşmazlığa düştüğünden, 32 yıllık hizmet süresinden sonra, kendi isteği ile emekliye ayrıldı. Nadolny, bundan sonra Almanya'da Almanya'nın dış politikasını eleştiren konferanslar verdi fakat bu faaliyetleri Hitler tarafından yasaklandı. II. Dünya savaşından sonra, 1947 yılı sonbaharında Batı Almanya'ya geçen Nadolny, 18 Mayıs 1953 'te Düsseldorf'ta öldüğünde, hala anıları üzerinde çalışmaktaydı. Anılarını notlar halinde bizzat kaleme alan Nadolny'nin ömrü onları bir düzene koyarak yayınlamaya yetmediğinden karısı Anna Nadolny ile yakın çalışma arkadaşı Wipertvon Blücher notları birlikte düzenlemiş ve yayına hazırlamışlardır. Cemil Koçak, **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991, s. 10-11.

³¹ a.g.e.,s. 44-45.

bilhassa İkinci Dünya Savaşı öncesinde Türkiye'ye yatırım yapmış olan ve iki ülke arasındaki ticarete önemli bir noktada bulunan dönemin büyük Alman şirketleri, gazeteye önemli derecede para desteği sağlamışlardır. Bunların başında Deutsche Bank yer almaktadır. Yine savaş yıllarında ise gazeteye verilen ilan ve reklamların hükümet yanlısı olan ve Türkiye ile yakın ekonomik ilişkiler içerisinde olan büyük Alman şirketlerine ait olduğu görülmektedir. Bu şirketler arasında, Krupp, AEG, Telefunken, Alman Havayolları Lufthansa, Deutsche Bank, M.A.N., Bayer, Zeiss, Demak ve Kühne/Nagel bulunmaktadır.³²

Gazetenin ilk sayısı 17 Mayıs 1926 yılında İstanbul'da, "Universium" matbaasında basılmıştır.³³ Gazetenin idari merkezi Beyoğlu'nda bulunmaktadır. Türkische Post Gazetesi on sekiz yıl süren bu basın hayatında pazar günleri ve kapatılmadığı günler dışında her gün yayınlanmıştır. Gazeteye yurt içi ve yurt dışından üç, altı ve on iki aylık dönemlerde abone olma imkânı verilmiştir. Gazete on yedi yıl boyunca beş kuruş üzerinden satılmıştır. 2 Ekim 1943 yılından itibaren ise fiyatı on kuruşa çıkmıştır.³⁴ Gazetenin fiyatının on yedi yıl boyunca aynı kalması tesadüf değildir. Aynı tarihler içerisinde Türkiye Cumhuriyeti'nde satılan diğer gazetelere bakıldığında, birçok gazetenin satış fiyatının yıllarca değişmediği ve beş ile on kuruş arasında bir ücrete tabi olduğu görülmüştür.³⁵ Bu durumun başlıca nedeni, söz konusu bu dönemde Türkiye'de gazeteciliğin bir nevi fikir işçiliği olarak görülmesiydi. Türkiye'de gazetecilik, 1908 yılından 1950'lere kadar tam manasıyla bir meslek haline gelmemiştir. Ancak 1950- 1965 yılları içerisinde hak ettiği değere kavuşmuş, hatırı sayılır bir meslek haline gelmiştir. O sürece kadar sadece gazete satış ücretleri değil, gazetecilere verilen ücretlerde aynı oranda çok düşüktü. Ücretler, gazeteye yeni girenler için ayda on beş lira, eski muhabirler için ise elli lira ile yetmiş beş lira arasında idi. Yazı işleri müdürleri yüz liradan fazla alırken, makaleler elli kuruştan iki yüz elli kuruşa, meşhur imzalar beş liradan yukarı çıkamamıştır.³⁶ Dolayısıyla Türkische Post gazetesinin de okuyucusuna hep aynı fiyattan satılması, bu dönemde Türkiye'de ki gazetecilik şartlarından kaynaklandığını göstermektedir.

³² Fatih Keskin, 'II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'de Alman Propagandası: Türkische Post' (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997, s. 110.

³³ Gazetenin ilk sayısı için bkz. Ek: I.

³⁴ **Türkische Post**, 2 Ekim 1943, No: 233, s. 1.

³⁵ 1928 yılında Ulus gazetesi fiyatı beş kuruştan satılırken, 1934 ve 1936 yılları arasında Cumhuriyet gazetesi de yine beş kuruştur, Akşam gazetesi ve Tan gazetesi 1936 yılında beş kuruştan satış görmüştür. 1950'lerde bir gazete fiyatı ise örneğin Yeni İstanbul on kuruştan satış görmüştür. Söz konusu bilgiler Türk İnkılâp Tarihi Gazete Arşivi incelenerek elde edilmiştir.

³⁶ Örneğin bu dönem içinde Necmeddin Sadak Bey'in Akşam gazetesi yazı işleri müdürü Tahsin Emin Bey'e üç yüz lira vermesi oldukça ses getirmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk gazetecilerine verilen değer ve maddiyat oldukça düşüktür. Şapolyo, **a.g.e.**, 239- 240; Söz konusu bu dönemde Türkiye'de çalışanların aldıkları ücretlere bakıldığında; kamu kesiminde 1923 yılında çalışan başına olan aylık 62 TL iken, 1937 yılında ancak 100 TL'ye çıkabildiği görülmüştür. 1929 ve 1938 yılları arasında memur maaşlarına bakıldığında ise aylık

Türkische Post Gazetesi; kuruluşundan dört yıl sonra Türkiye, Balkanlar ve Ortadoğu ile ilgili 'Der Nahe Osten' (Yakındoğu) adlı ekonomik bir ek yayınlamaya başlamıştır. Otuz iki sayfa olan bu ek iki ayda bir çıkmıştır. Ekonomik sorunlar dışında pazarlar hakkında da bilgiler verilmiştir. Der Nahe Osten adlı ek yayın 1944 yılına dek gazeteyle birlikte yayına devam etmiştir. Latin harfleriyle çıkan Der Nahe Osten'e karşısında, Türkische Post'un kadınlara yönelik olan eki 'Die Hausfrau' (Ev Kadını) gotik harfler ile basılmıştır. Haftalık olarak çıkan 'Die Hausfrau' adlı ek sayfa gotik harflerle yazılmış olup Türkçeye 'Bayanlara Mahsus Ek' ismiyle neşredilmiştir.

Günlük olarak yayınlanan bu gazete dört sayfadan oluşmaktadır. Ancak bazı günler, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan özel günlerde (milli bayram) ve İkinci Dünya Savaşı'na yaklaşan süreçte altı veya sekiz sayfa olarak da çıktığı görülmüştür. Gazetenin, birinci sayfasında, Türkiye ve ülkenin iç politikasıyla ilgili haberler yer alırken, Almanya ve diğer dünya devletleri ile ilgili haberlere de sıklıkla yer verilmiştir. Gazetede ki köşe yazıların da dönemin tarihçi, yazar, diplomat ve siyasetçilerinin kaleme aldığı makaleler en çok karşılaşılanlar arasındadır. Ağırlıklı olarak Avrupa kaynaklı olan bu köşe yazılarında, Türk basınında yer alan gazete yazarları ve askeri, ekonomik, siyasal uzmanların yazıları da yayınlanmıştır. Söz konusu bu makaleler; dünyada gelişip değişmekte olan devletler ve toplumlar üzerine yazılmıştır. Türkische Post gazetesinin ilk sayfası Türkiye Cumhuriyeti hakkında günlük gelişmelerin yayınlandığı sayfadır. Bu sayfada yayınlanan 'Tagesspiegel'³⁷ adlı köşede günün önemli olayları hem Osmanlıca hem Almanca verilirken 1 Eylül 1928 yılından itibaren yani 1 Kasım 1928 Harf Devriminden iki ay önce Osmanlıca yazılar yerini Türkçeye bırakmıştır.³⁸ Bu dönemde Türkiye'de ilk Türkçe-Almanca sözlük ise Latin alfabesinin kabulünden sonra, 1931 yılında İstanbul'daki Alman Lisesi'nde öğretmen olan Heuser tarafından hazırlanmıştır. Bu sözlük, Türkische Post gazetesinin yayını olarak basılmıştır. Bu konuda ki uzmanların değerlendirmelerine göre, özenle ve ayrıntılı olarak hazırlanan sözlük, bu alandaki boşluğu doldurmaya yardımcı olmuştur.³⁹

Gazetenin ikinci sayfası savaş yıllarından önce bilim sayfası olarak yayınlanmıştır. Ayrıca bu sayfada 1926 ve 1938 yılları arasında düzenli olarak Alman veyahut Türk

ücretin ortalama 40 ile 500 TL arasında değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Makal, 'Türkiye'de Kamu Kesimi Çalışanlarının Maaş ve Ücretlerine İlişkin Gelişmeler 1923-1963', **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 34, Sayı 3, Eylül 2001, s. 59- 98, s. 69- 72.

³⁷ 'Günün aynası' anlamına gelen içerisinde o gün yaşanan önemli olayların kısaca değinildiği hem Almanca hem Türkçe çevirisi olan köşe yazıdır.

³⁸ **Türkische Post**, 1 Eylül 1928, No:241, s. 1. Bkz. Ek: II.

³⁹ Koçak, **a.g.e.**, s. 43.

yazarların kaleme aldığı roman, öykü ve sıklıkla tarih, sanat ve bilim alanındaki makalelere yer verilmiştir. Savaş sürecinde ise bu sayfada siyaset ve ekonomi alanında haberler aktarılmıştır.⁴⁰ Üçüncü sayfası ise Türkiye, Ortadoğu, Avrupa ve Uzakdoğu'dan ekonomik haberler üzerine olan gazetenin dördüncü sayfası ise reklamlar ve ilanlara aitti ayrıca birinci sayfa haberlerinin devamı da genellikle bu sayfada yayınlanmıştır. Bunun yansıra şehre gelen yeni tiyatro oyunları, filmler ve ünlüler hakkında da bilgiler de haber içeriğinde yer almıştır.⁴¹

Gazetenin haber kaynaklarının başında Anadolu Ajansı ve Deutsche Nachrichten Büro (Alman Haber Ajansı) geliyordu. Bu bağlamda gazeteyi sadece Almanya'nın bir yayın organı gibi kabul etmek yanlış olacaktır. Ayrıca söz konusu bu iki ana haber kaynağı dışında Berlin, Roma, Paris kaynaklı birçok haber ile karşılaşmıştır. Türkische Post gazetesinin hedef kitlesi hem dili Almanca olduğundan hem de Türkiye'nin Cumhuriyetin ilk yıllarında okuma yazma bilmeyen büyük bir kitleye sahip olmasından dolayı Türk okurların tamamını kapsamıyordu. Ancak Türk toplumu içerisinde yaşayan Alman vatandaşlarla beraber, Almanca bilen birçok Türk aydın, milletvekili, subay, işadami ve vatandaş hedef kitlesinin içinde yer almaktaydı. Doğu ve batı ayaklı iki devletin arasında köprü olan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin henüz üçüncü yılı olan 1926' da İstanbul'da yayın hayatına başlayan gazetenin başlıca amacına değinilecek olunursa bunun, Türkiye ve Almanya arasındaki kopmuş olan ekonomik, politik, kültürel ve askeri ilişkileri tekrar canlandırmak ve geliştirmek olduğu rahatlıkla söylenebilir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında gazetenin amacı hakkında hem Türk hem yabancı basından birçok tenkit edici yorumlar getirilmiş olsa dahi, gazeteyi tek bir açıdan yargılamak ve kuruluş amacını görmezden gelmek hata olacaktır.

Türkische Post Gazetesi'nin genel yayın politikaları, gazeteyi doğru bir bakış açısıyla değerlendirebilmek adına dikkate alınması gereken bir husustur. Gazetenin genel yayın politikalarına derinlemesine değinmeden önce genel bir bakış yapmak uygun olacaktır. Gazete'nin, 1926 yılından 1932 yılına kadar Alman Hükümeti'nin resmi görüşlerini yansıtmakla beraber göreceli olarak bağımsız bir şekilde yayına devam ettiği, ancak 1933 yılından sonra Nazi iktidarı ile beraber Alman Hükümetinin denetiminde bir yayın politikası

⁴⁰ Özellikle savaş yıllarında Alman ekonomisini, yaşantısını, ordusunu ve hükümetini öven bu yazılar 1940 yılına kadar Paul Gottfried Holzinger tarafından yazılmıştır. Bu yazılar 'Haftanın Olaylarına Siyasal Bakış' adı altında Spectator adı altında yayınlanmıştır. Alman kanından gelen bir Rus olan Holzinger, Petersburg'ta okuduktan sonra görevli olarak Türkmenistan'a gitmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Paris'ten İstanbul'a dönen Holzinger, Türkische Post'a geçmeden önce 'Deutsche Allgemeine Zeitung', 'Frankfurter Zeitung' ve 'Berliner Börsenzeitung'da yazmıştır. Türkische Post geldikten sonra ise yazılarını 'Spectator' adı altında hazırlamıştır ama ancak ölümünden sonra gazetede çıkan 'Spectator Paul Holzinger'in anısına' adlı yazı ile yazarın gerçek kimliği belirtilmiştir. Keskin, **a.g.e.**, s. 110.

⁴¹ **Türkische Post**, (Gazete incelenerek bilgiler aktarılmıştır)

izlediği görülmüştür. Gazete 1933'lü yıllara kadar sadece Alman Hükümeti'nin resmi görüşlerini ve Türkiye'nin son durumunu yansıtırken Adolf Hitler⁴² ve Nasyonal Sosyalist'lerin iktidarından sonra yeni Alman rejimini Türkiye'de tanıtmaya çalışmıştır. Bu dönemde bilhassa iki ülke ve devlet adamları arasında çeşitli benzerlikler kurulmaya çalışılmış ve topluma yansıtılmıştır. Türkiye ile Almanya'nın aynı kaderi paylaşan iki dost ülke olduğu belirtilmiştir. Gazetede işlenen temalarda yine bu konjonktürden ilerlemiştir. İkinci Dünya Savaşı sürecinde ise gazetenin yayın anlayışı daha sert bir politik çerçeveden kendini göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Almanya'nın yanında yer almasını, en kötü ihtimalle tarafsız kalarak Almanya'ya savaş açmasını engellemek isteyen hükümetin, gazeteye yaptığı müdahalelerden sonra yayın politikasını tamamen bambaşka bir çizgiye taşımıştır.

1.1.2. Gazetenin Künyesi ve Yazar Kadrosu

1926 yılından 1944 yılına kadar kapatıldığı dönemler dışında yayın hayatına devam etmiş olan Türkische Post gazetesinde hem Türk hem Alman olmak üzere birçok yazar, tarihçi, siyaset adamı, devlet adamı, ekonomi ve spor yazarlarının isimleri yer almıştır.

1926 yılında kurulan gazetenin sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü olan Ahmet Muzaffer Toydemir, kırk yedi yaşında başına geçtiği bu görevi, on sekiz yıl boyunca sürdürmüştür.⁴³ Muzaffer Toydemir'in gazetenin kurucusu olmasında Almanya'da gördüğü

⁴² **Adolf Hitler**, 1889- 1945, Braunau am Inn de yaşayan bir Avusturya gümrük görevlisinin oğludur. Viyana Akademisi resim okulunun kabul edilme başvurusunun reddedilmesinden sonra, Viyana'da vasıfsız bir işçi olarak yaşadı. Münih'e taşındı, I. Dünya Savaşı'nın başlangıcında Bavyalı bir piyade alayına gönüllü olarak katıldı ve savaşı alay ekibinde bir sicil memuru olarak görevi sona erdi. Ardından Münih'teki döneminde pek önemli olmayan 'Alman İşçi Partisi'ne üye oldu ve benzer düşünen insanlarla Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'ni kurdu. Kendi temel düşünceleri ile parti programının özetini oluşturdu (1920). İlk tedbirlerinden biri, savaşa hazır bir grev topluluğu olan Münih Anavatan Dernekleri arasında saygın bir konum kazanmak olmuştur. Otto Heinrich Müller ve Reinhard Schantz, **Deutsche Geschichte im europäischen Zusammenhang**, Hirschgraben Yayınları, Frankfurt, 1968, s. 254.

⁴³ **Ahmet Muzaffer Toydemir**; 1879 yılında, silah ve tüfek fabrikalarının sahibi Ahmet Paşa'nın oğlu olarak İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Soğuk Çeşme Lisesi'ni bitirdikten sonra Mühendislik okuluna girmiş ve 1900 yılında topçu ordusunda hizmet veren teğmen olarak katılmıştır. İlk olarak İstanbul'daki Birinci Topçu Model Alayında ve Atlı Topçu Taburunda, ardından Manastır'da On dördüncü Topçu Alayında görev yapmıştır. Daha sonra askeri eğitim için Almanya'ya gönderilmiş, Jüterbog ve Brominerg'deki Alman ordusunda teğmen olarak uzun süre görev yapmıştır. Balkan Savaşı'na ve 1. Dünya Savaşı'na katılan Toydemir, sonrasında Mareşal Ahmet İzzet Paşa'nın kişisel yardımcısı olmuştur. Böylelikle Brest-Litovsk'taki müzakerelere de tanık olmuştur.

eğitim, edindiği tecrube ve girişimlerin katkısı oldukça fazladır. Gazeteyi kurma girişimlerinde bulunduğu sıralarda Mareşal Ahmet İzzet Paşa'nın da yaverliğini yapmakta olan Toydemir, bilhassa Milli Mucadele döneminde cesur bir duruş sergilemiştir.⁴⁴ Söz konusu dönemde Mustafa Kemal Paşa ile de alışan Toydemir o günler için; '*...O dönemde Gazi Paşa'nın baş asistanı olarak bir süre görev yapmaktan büyük onur duydum. Bunlar benim asla unutamayacağım ve gurur duyduğum günler oldu.*' Sözlerini sarf etmesi aynı zamanda kendisinin Mustafa Kemal Paşa'ya olan yakınlığının da bir göstergesidir.⁴⁵ Milli Mucadele dönemi sona erdikten sonra, Toydemir ilk olarak 1924 yılında Fransızca bir dergi çıkarma girişiminde bulunmuş, ancak ismi 'La volonte' olan bu dergi bir yıl sonra kapatılmıştır ve 1926 yılında ismi 'Türkische Post' olan Alman gazetesi kurulmuştur. Muzaffer Toydemir'in gazetenin kurulmasında oynadığı rol ve amaçlar yine Türkische Post gazetesinde 1943 yılında yayınlanan bir haberde;

'Muzaffer Toydemir, Türk-Alman bağlarını kuran ve silinmez bir iyilik olarak koruyan bir ortamda büyümüştü. Bu bağ, Birinci Dünya Savaşı'nın ortak mücadelesinde test edilmişti. Bu bağ artık O'nun dünya görüşünün de bir parçası olmuştu. Dış koşullar, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ile manevi ve maddi mal alışverişinde bulunma firsatı sunduğunda, Muzaffer bu fikri geliştirmek bir gazete bulmaya çalıştı. Muzaffer, günler geceler boyunca çalışmaya, her zaman arabuluculuk yapmaya, yardım etmeye, uzlaşmaya ve zorlukları hafifletmeye hazırdı.

Milli Mucadele sırasında, önce Harp Akademisinin İdari Müdürü ve ardından Üsküdar ilçesi için askeri emirlik komutanı olmuştur. İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve mühimmat göndermedeki başarılı katkılarından dolayı birçok ödül almıştır. 1922 yılında Muzaffer Toydemir, askerlik görevinden kendi isteğiyle istifa etmiş ve 1926'dan itibaren 'Türkische Post' gazetesine müdürlük yapmıştır. 1943 yılına kadar görevde kalan Toydemir, altmış dört yaşında hayata gözlerini yummuştur. On sekiz yıl boyunca gazetenin müdürlüğünü yapmış olan Toydemir hakkında gazete ise şu sözleri aktarmıştır: 'çok acılar çektikten sonra, uzun zamandır sahibi ve gazetemizin sorumlu editörü Binbaşı Ahmet Muzaffer Toydemir, dn altmış dört yaşında öldü. Muzaffer Toydemir, Osmanlı İmparatorluğu'nun son on yıllarının zengin olaylarından günümüzün güçlü Türk devletinin yeniden doğuşuna kadar zengin tarihsel olaylara tanıklık eden ve geç devletimizin fırtınalı gelişimine de şahit olmuş kişiliklerinden birini kaybettik. Yaşlı ve saygın bir asker ailesinin oğlu olan Muzaffer Toydemir, bir anlığına ülkesinin geleceğine olan inancını yitirmedi... Toydemir, o zamanlar anavatanın gönüllü hizmetindeydi ve İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve mühimmat gönderimini yönetti. Anadolu'nun bağımsızlık mücadelesi zaferle sona erdiğinde, Toydemir, ilk olarak Fransızca'da 'La volonte' adıyla bir gazete yayınladı ve daha sonra 'Türkische Post'u kurdu. Toydemir, Türkiye Postası'nda çalışırken, Türkiye ile Almanya arasındaki dostane ilişkileri yeniden tesis etmeye ve geliştirmeye çalıştı. Bu ilişkileri teşvik ederken, milliyetçi bir Türk olarak, iki halkın ortak iyiliği için işaretlenmiş ve korunmuş kader ve tarih yolunu gördü. lm, onu tanıyan ve sessiz doğasına değer verenler için çok acı vericidir.' **Türkische Post**, 29 Mayıs 1943, No: 127, s. 1.

⁴⁴ Muhittin Birgen; İttihat ve Terakki'nin son on yılını ele almış olduğu bir eserinde; Muzaffer Toydemir hakkında şunları söylemiştir: 'Mütakere devrinin ilk kurbanı... Bundan müteessir olan insanlar arasında birkaç cesur Türk -bunların başlarında İzzet Paşa'nın şimdi soyadı Toydemir olan yaveri Muzaffer vardı- cenazeye bir alay ve aynı zamanda bir nümayiş tertip ettiler. Kadıköy de, halk cenazenin etrafına toplanarak nümayiş yaptı. Bu milli duygunun ilk uyanışı, ilk hareketi demekti...' Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Muhittin Birgen, **İttihat ve Terakki'de On Sene- İttihat ve Terakki'nin Sonu**, İkinci Baskı, II. Cilt, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 596- 597.

⁴⁵ **Türkische Post**, 1 Temmuz 1927, No: 179, s. 1.

Binbaşı Muzaffer, o zamanlar Ahmet İzzet Paşa'nın yaveri ve en yakın yardımcısıydı...'

Sözleriyle açıklanmıştır.⁴⁶

Gazetenin künyesi ilk kez 10 Temmuz 1926'da verilmiştir. Gazetenin genel yayın yönetmeni Franz Frederik Schmidt- Dumont aynı zamanda siyaset ve ticaret haberlerinden sorumlu idi. Yerel haberler sorumlusu Hans Josef Lasar ilan ve reklam sorumlusu da Erwin Schmidt'tir, ayrıca gazetenin baş editörü F. Von Homeyer olarak geçmektedir. 1926'dan 1943'e kadar gazetenin künyesinde değişmeyen isim Ahmet Muzaffer Toydemir'dir.⁴⁷ Muzaffer Toydemir'in on sekiz yıl boyunca aynı görevde kalmasında, Mustafa Kemal Paşa ve çevresine olan yakınlığının da bir payı olduğu kuvvetle muhtemeldir. Özellikle Mustafa Kemal Paşa'nın basına karşı olan tavrına bakıldığında, O'nun basını toplumların gelişiminde ve bilinçlendirilmesinde önemli bir araç olarak gördüğü bir gerçektir. Bu düşünce kendini, 1918 yılında Ali Fethi Bey ile ortak olarak neşrettikleri 'Minber' adlı gazete ile Cumhuriyet devrinden çok önce belli etmiştir.⁴⁸ Dolayısıyla Cumhuriyet'in ilk yıllarında Mustafa Kemal Paşa'nın Türkiye'de yayınlanacak olan Almanca bir gazete fikrine ve Muzaffer Bey'e destek vermiş olması kuvvetle muhtemeldir.

Türkische Post gazetesinde Muzaffer Toydemir isminin yıllarca değişmemesine karşın gazetede belli başlı dönemlerde editörler de değişikliğe gidildiği görülmüştür. Örneğin; 15 Ocak 1934'ten itibaren, Deutsche Bank'ın gazeteye müdahalesinden sonra Dr. Heinz Mundhenke⁴⁹ gazetenin baş editörlüğüne getirilmiştir ancak 31 Aralık 1937 yılına kadar görevde kalmış daha sonra yerine 1 Ocak 1938 yılında Eduard Schaefer gelmiştir. Muzaffer Toydemir'in 29 Mayıs 1943'de vefat etmesinin ardından gazetenin künyesinde de ismi ayrılmıştır. Bu tarihten sonra Tefvik Cemal'i, Türkische Post'un sahibi olarak görev almıştır. Ali İhsan Sabis⁵⁰ ismi ise genel yayın sorumlusu olarak karşımıza çıkmıştır.⁵¹ Ali İhsan Sabis

⁴⁶ **Türkische Post**, 24 Haziran 1943, No:149, s. 4.

⁴⁷ Gazetede birçok makalede ismi geçen yazar 1934 yılına kadar ismi 'Ahmet Muzaffer' şeklinde verilmiştir. Soyadı Kanunun ardından Toydemir ismiyle görülmüştür.

⁴⁸ Fethi Tevetoğlu, 'Atatürk'le Okyar'ın Çıkardıkları Gazete: Minber', **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt V., Kasım 1988, S. 13, s. 183- 193, s. 183- 193.

⁴⁹ Gazetede 1934 ve 1937 yılları arasında baş editörlük yapmış olan Heinz Mundhenke bilhassa 1932 ve 1938 yılları arasındaki yayın politikasında adından sıkça söz ettirmiş bir yazardır. Görevinden ayrıldıktan sonra Almanya'da birçok gazete ve yayınevinde Türkiye hakkında yazılar yamaya devam etmiştir. Örneğin; 'Die Türken und die Europa', in Deutsche Zeitung in Norwegen-1942, 1946 yılında ise Hannoversche Basının'da 'die Zeitungaller Schaffenden' adlı gazetede yazmaya başlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Peter Köpf, **Schreiben nach jeder Richtung- Goebbels- Propagandisten in der westdeutschen Nachkriegspress**, Ch, Links Verlag, Berlin, 1995, s. 141.

⁵⁰ **Ali İhsan Sabis**; 30 Ağustos 1882 tarihinde İstanbul'da Cihangir semtinde doğdu. İlk mektebi ve Beşiktaş Askeri Rüştiye'sini bitirdikten sonra, 1895 senesinde Halıcı oğlundaki Topçu Mektebi İdadisi'ne leylî olarak girdi. Topçu Mektebi İdadisi 'ne leylî olarak girdi. Topçu Harbiye'sini de tamamlayarak 1901 senesinde sahra

gazeteye yazdığı yazılarda Türkische Post gazetesinin İstanbul'da ve Alman sermayesi ile çıktığından, ancak Türk kanun ve nizamlarına uygun olarak yayınlanmakta olduğundan söz etmiş ve kendisinin Ahmet Muzaffer Toydemir'in ölümünden sonra gazetenin başına geçtiğini belirtmiştir.⁵²

Ancak durum Ali İhsan Bey'in tasvir ettiği kadar basit değildir. İkinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü 1940'lı yıllar; Türkiye Cumhuriyeti'nde birçok siyasi fikir ve ideolojinin, ülkedeki cadı kazanlarının altını harladığı bir dönemdir. Bu dönemde savaşın Mihver tarafında yer alan devletlerin ideolojilerinin aşırı ulusalcı ve ırkçı olması, Almanya ile ilişkileri artan Türkiye'de ulusalcı ve Türkçü görüşlerin yeniden canlanmasına neden olmuştu. Bu ırkçılık ve Turancılık ideolojilerine destek verenlerin arasında yer alan Ali İhsan Sabis'in bu dönemde Türkische Post gazetesinin genel yayın sorumlusu olması gayet manidardır. Çünkü Türkische Post gazetesinde ona verilen bu görev, kendisinin siyasi ve ideolojik kimliğiyle yakından ilişkilidir.

Ali İhsan Sabis'in yanı sıra 'Cumhuriyet' ile 'Son Posta' gazetelerinde de askeri strateji üzerine yazan, özellikle de Nazi Doğu cephesi üzerinden savaş durumunu anlatan yazılarıyla⁵³ dikkat çeken General Hüseyin Hüsnü Emir Erkilet gazetede söz konusu bu dönemde adı sıkça geçen bir diğer isimdir. Her iki isim de o dönemde Almanya ve Nasyonal Sosyalizm'e olan yakınlıklarıyla tanınmışlardı. Uğur Mumcu'nun '40'ların Cadı Kazanı' isimli çalışmasında ele aldığı, 1941 tarihli Almanya imzalı bir gizli rapor'da söz konusu bu iki Türk generalin Almanya'ya gideceği belirtilmiş ve generallerden; *'Türkler uzun süre önce askeri ataşeliğimiz aracılığıyla Reich Genelkurmayından iki askeri yazarın doğu cephesine gezi yapmalarını istemişlerdir. Genelkurmay başkanının onayı ile halen köşe yazarı olan ve Alman taraftarı haber ve yazılarıyla tanınan iki Türk Generali Hüsnü Erkilet ve Ali İhsan*

topçu mülazım-i sanisi rütbesiyle ve birincilikle diploma aldı. Sınıf birincisi olduğundan Erkan-ı Harbiye Mektebine geçti. 1904'te Harp Akademisi öğrenimini de birincilikle bitirerek Erkan-ı Harp yüzbaşısı oldu. Harp Akademisi'nde binbaşı rütbesiyle muavin, muallim ve müdür olarak çalıştı. 1912'deki Balkan Harbine iştirak etti. İstanbul'un işgalinde İngilizler tarafından Malta'ya sürgün edildi. Birinci Dünya Harbinde evvela Karargâh-ı Umumide Harekât-ı Harbiye şubesinde, fırka ve müteaddit kolordu kumandanlıklarında, Altıncı Ordu Kumandanlığında ve İstiklal Harbinde de Birinci Ordu Kumandanlığında bulundu. Müstakil olarak birçok muharebeler etti. Henüz kırk yaşındayken Ordu Komutanlığından çekilmeye mecbur edildi. Ali İhsan Sabis, **Harp Hatıralarım Birinci Dünya Harbi**, Nehir Yayınları, Dördüncü Cilt, İstanbul, 1991, s. 3.

⁵¹ Cemil Koçak **Türkiye'de Milli Şef Dönemi 1938-1945**, Yurt Yayınları, Ankara, 1986, s. 425.

⁵² Ali İhsan Sabis'in gazete hakkındaki tutumu şu şekildedir: '...Gazete Türk- Alman çıkarlarına dikkat edilmiş, basın yasaları doğrultusunda yayınlanmıştır. Bu yüzden sahipleri ve sorumlu yazı işleri müdürleri Türk'tür. Gazetenin sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü vefat ettikten sonra yeri tekrar bir Türk tarafından doldurulmalıydı. Muzaffer Toydemir'in ölümünden sonra bana görevlerin bir bölümü teklif edildi ve bana sadece iki şart sunuldu: Birincisi hükümet desteklenecek, ikincisi de ulusal politikamızın temellerinden olan Türk-Alman dostluğuna hizmet edilecek...' **Türkische Post**, 24 Eylül 1943, No: 227, s. 1-4.

⁵³ Niyazi Berkes, **Unutulan Yıllar**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 175.

Sabis 1 Ekim tarihinden başlamak üzere doğu cephesine davet edilmiş bulunuyorlar...' Sözleryle bahsedilmiştir.⁵⁴ Rapordan da anlaşıldığı gibi bu generaller Türkiye'de savaş sürecinde Almanya'yı ve ideolojisini destekleyen, Alman generallere ders veren iki isimdir. İlerleyen süreçte Türkische Post gazetesinin de kapatıldığı 1944 yılında, ırkçılık- Turancılık davası sanıkları olarak gözaltına alınmışlardır.

Gazete yayınlamaya başladığı ilk yıllarda Türk basınında ilgisini çekmiş ve elbette ki hükümetlerin değişen siyasi, ekonomik, politik durumlarından sonra Türk basınında da verdiği tepkilerde farklılıklar görülmüştür. Gazete, Türk basınındaki kendi yansımalarına da sıkça yer vermiştir. Deutsche Bank tarafından finanse edilen gazetenin haber kaynaklarının başında Anadolu Ajansı ve Deutsche Nachrichten Büro geliyordu. Bunlar dışında Berlin, Fransa, Roma kaynaklı çok sayıda haber yayınlamıştır. Gazete yıllarca hem Türk hem de Alman basınından haber ve alıntılar yapmıştır. Ayrıca Fransız, İngiliz ve Amerikan basını kaynaklı haberlere de sıkça rastlanmaktadır ve bilhassa Türk basınından belli başlı gazetelerden devamlı olarak haberler aktarmayı da ihmal etmemiştir. Söz konusu bu haberler; Türkische Post'ta hemen her gün 'Aus der Türkische Presse' (Türk Basınından)⁵⁵ başlığı altında ve en az altı Türk gazetesinin günün haberleri üzerine görüşlerini aktardığı şekilde yer almıştır. Milliyet gazetesinden Mahmut Bey, Cumhuriyet gazetesinden Yunus Nadi Bey, Akşam gazetesinden Necmeddin Sadık Bey, İnkılâp gazetesinden Yakup Kadri Bey, Vakit gazetesinden Asım Bey, Ek olarak Tan, Yarın, Son Posta, Yılmaz ve Yeni Gün gazeteleri ve yazarları söz konusu başlık altında yer almaktadır.⁵⁶

Türkische Post'ta, yazıları yayınlanan Türk gazetecilerin yazıları ise ya başka bir gazeteden alınmış veya doğrudan Türkische Post Gazetesine yazılmış yazılardan oluşmuştur. Bunlar arasında daha önce bahsi geçen Emekli General Ali İhsan Sabis, 'Cumhuriyet' ile 'Son Posta' gazetelerinde de askeri strateji üzerine yazan General Hüseyin Emir Erkilet ile Mardin Milletvekili Muhittin Birgen⁵⁷ ayrıca Refik Ahmet Sevengil⁵⁸ ve Feridun

⁵⁴ Uğur Mumcu, **40'ların Cadı Kazanı**, Tekin Yayınevi, İkinci Basım, Ankara, 1992, s. 38-39.

⁵⁵ **Türkische Post**, 29 Eylül 1930, No:268, s. 1. (Bu tarihteki haber örnek olarak verilmiştir.)

⁵⁶ Söz konusu bu dönemde Türkiye Cumhuriyeti'ndeki diğer gazete ve yazarlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Koloğlu, **a.g.e.**, s. 114- 121.

⁵⁷ **Muhittin Birgen, 1885- 1951**, aslen Yozgatlı olan ve İstanbul'a yerleşmiş bir ailenin çocuğu olarak 1885 yılında hayata başlamıştır. Unkapanı Rüştiyesinde, Vefa İdadisinde okumuş ve Darülfünun Edebiyat fakültesinden mezun olmuştur. 1908'den önce Hicaz demiryolları idaresinde memur olarak çalışan Muhittin Birgen, daha sonra bu görevini bırakarak Hadika-ı Meşveret, Üsküdar İdadisi gibi okullarda öğretmenlik yapmıştır. Aynı zamanda Tanin'de yazar, yazı işleri müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. 1914 yılında başladığı başyazarlığı gazetenin mütakere de kapanmasına kadar sürmüştür. Birgen, Birinci Dünya Savaşı boyunca mevcut hükümetin politikasını savunmuş ve başyazarların İttihatçı hükümetin görüşlerini yansıtmasına özen göstermiştir. Ayrıca İstanbul gazetecileriyle birlikte Çanakkale ve Suriye gezilerine katılmış, iki kez de Almanya'ya yolculuk etmiştir. 1918'de Almanya'da özellikle sol çevrelerle yaptığı görüşmelerde, Erzberger'le

Dirimtekin'in⁵⁹ yazılarına da resmi bayramlarda yer verilmiştir. Gazetede bilhassa 1938 ve 1944 yılları arasında isimlerine sıklıkla rastladığımız Türk yazarlara değinmeden önce, bu dönemin basın ve yayın organları üstündeki etkisinin altını çizmek gerekir. İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı bu yıllarda Türkiye, İsmet İnönü'nün liderliğinde, savaş halindeki ideolojilerin ve politikaların etkisindeyken basın da hem Matbuat Umum Müdürlüğü'nün hem de sıkıyönetimin kontrolü altındaydı. Basın üstündeki sıkı kontrolün yanı sıra, dönem içinde yaşanan kâğıt sıkıntısı da gazetelerin sayfalarının ve tirajlarının düşmesine neden olmuştu. Bu durumun sonuçlarından biri toplumun bu süreç içerisinde yazılı basından ziyade Radyo gibi sözlü yayın organlarına yönelmesi olmuştur.⁶⁰

İkinci Dünya Savaşı'nın beraberinde getirdiği ideolojik çatışmaların kendini en çok basın hayatında göstermesinin yanında dönemin birçok gazeteci ve yazarı da kalemini bu çatışmalarla beslemişti. Dolayısıyla savaşın seyrine göre kapatılma cezası alan gazetelerin, bu durumu hükümetin basın üstünde uyguladığı zaruri kontrolden kaynaklanıyordu. Basın üstündeki sıkı kontrole rağmen gazeteler, savaşın arasındaki taraflarını belli edebiliyordu. Dönemin gazetelerinden; Vatan, Akşam ve Tanin genellikle demokrasilerden yana dururken, Tan hem demokrasilerden hem de Sovyetlerden yanaydı. Yurt ve Dünya gibi sol yayınlarda ortaya çıkmışken, Cumhuriyet, Tasvir-i Efkâr gazeteleri ve ilaveten Atsız ve Ötüken gibi Turancı bazı yayınlar Alman destekçisi bir yayın politikası içindeydiler.

konuşmalarında Almanların artık ülkesini desteklemediğine tanık olmuştur. Alman basınında hatta Amerika ve Avrupa basınında Ermeni tehcirinden ötürü çıkan yazılar, o dönem Osmanlı İmparatorluğunu güç bir duruma sokmuştu. Ayrıntılı bilgi için bkz. Birgen, **a.g.e.**, s. 9- 60; 1925 yılında mesleki teşkilat fikrini savunmak üzere 'Meslek' adlı bir gazete yayınlamıştır. Aynı zamanda gündelik olarak yayınlanan 'Halk' gazetesini de kendisi yayınlamıştır. Gazeteleri kapandıktan sonra 1926 yılında İzmir'e giderek Müstahsiller Kooperatif müdürlüğü yapmış, 1934 yılında da buradan ayrılarak İstanbul'a gitmiş ve burada 'Son Posta' gazetesinin baş muhabirliğini yapmıştır. Altıncı devrede Büyük Millet Meclisine Mardin milletvekili seçilmiş fakat devre bitmeden görevi düşürülmüştür. Server İskit, **Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları**, Başvekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 1943, s. 229- 230.

⁵⁸ **Refik Ahmet Sevengil, 1903- 1970**, gazeteci ve öğretmendir. 1903 yılında Bingazi'de (Libya) doğmuştur. Farsça ve Fransızca bilen Sevengil, 1919 yılında İfdam gazetesinde yazarlığa başlamıştır. Vakit ve Kurun'un yazı işleri müdürlüğünü, tiyatro ve kitap eleştirmeleri yapan Sevengil, Üsküdar Amerikan Kız Kolejinde, Alman Lisesinde, Zapyon Kız Lisesinde Edebiyat Öğretmenliği yapmıştır. 1927 yılında Şehir Tiyatrosu Edebi Heyeti'ne girmiş, 1930 yılında İstanbul Şehir Meclisi üyesi, 1943'te Tokat milletvekili olmuştur. Radyolar Um. Müdürü ve Basın Yayın Um. Müdürlüğü yapmıştır. Osman Nebioğlu, **Türkiye'de Kim Kimdir- Yaşayan Tanınmış Kişiler Ansiklopedisi**, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul, 1961- 1962, s. 551.

⁵⁹ **Feridun Dirimtekin (Dukaginoğlu), 1985- 1976**, tarihçi ve arkeolog olan Dirimtekin İstanbul'da doğmuştur. İngilizce, Fransızca ve Almanca bilmektedir. 1904 yılında İzmir Resmi İlkokulunda başladığı eğitim hayatına 1910 yılında mezun olduğu Kuleli Askeri Lisesinde devam etmiştir. Sonrasında Harp akademisini bitiren Dirimtekin, Harp Akademisi ve Yüksek Kumanda Kursu Harp Tarihi Öğretmeni olmuştur (1932- 33). 1935 ve 1938 yılları arasında Türk Hava Kurumu Reis Muavinliği, 1946- 1950 yıllarında İstanbul Şehir Meclisi üyeliği ve 1955- 1961 yılları arasında ise Ayasofya Müzesi Müdürlüğü yapmıştır. İstanbul Fetih Derneği, Türk Turing ve Otomobil Kurumu, Türk -İngiliz Kültür Derneği, Türk- Amerikan Üniversiteler Derneği üyesidir. Nebioğlu, **a.g.e.**, s. 222- 223.

⁶⁰ Koloğlu, **a.g.e.**, s. 120- 121.

Basın yoluyla ülke içinde tam anlamıyla ideoloji savaşları yaşanırken, bu dönemde oluşan fikir çatışmaları da artmıştı.⁶¹ Bu bağlamda hem Türk basınında hem de Türkische Post gazetesinde adından sıklıkla söz ettiren yazarlar arasında; Hüseyin Cahit Yalçın,⁶² Nadir Nadi,⁶³ Zekeriya Sertel,⁶⁴ Falih Rıfki Atay,⁶⁵ gibi isimler göze çarpmaktadır. Söz konusu bu yazarlardan Hüseyin Cahit Yalçın, Atatürk döneminde Cumhuriyet'e karşı takındığı muhalif tavır ve sert üslubuyla adından oldukça söz ettirmiş bir gazeteci ve yazardı. Cumhuriyet devrinde basındaki kalem kavgalarıyla ünlü olan Yalçın, 1938 yılında yeni yayınlanmaya başlayan Yeni Sabah ve sadece akşamları çıkan Haber gazetelerinde dış politika üzerine yazılar yazmaya başlamıştı. Bu dönemin en çok göze çarpan polemiğini, 1940'lı yıllarda Cumhuriyet gazetesinin başyazarı Nadir Nadi ile yaşayan Yalçın'ın bu kavgaları Türk dış politikasını zedeler nitelikte olduğu için Cumhuriyet gazetesinin üç ay kapatılmasıyla

⁶¹ Aynı yer.

⁶² **Hüseyin Cahit Yalçın, 1875- 1955**, gazeteci ve yazar olan Yalçın, Balıkesir'de doğmuştur. Mülkiye mektebinden mezun olduktan sonra, Vefa ve Mercan Liselerinde Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yapmıştır. 1908 yılında Tevfik Fikret ve Hüseyin Kazım ile birlikte Tanin gazetesini çıkaran Yalçın, İttihat ve Terakki Fırkasına girerek İstanbul milletvekili seçilmiştir. 31 Mart olayı sırasında matbaası basılmıştır. Mütareke yıllarında tutuklanarak İngilizler tarafından Malta'ya sürülmüştür. 1922 yılında yeniden çıkarmaya başladığı Tanin gazetesinde Cumhuriyet hükümetini eleştirince gazetesi kapatılarak Çorum'da bir buçuk yıl sürgün kalmıştır. Daha sonra Yeni Sabah gazetesinde yazılar yazmıştır. Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra politikaya atılarak İstanbul ve Kars'tan milletvekili seçilmiş, 1948 yılında başına getirildiği Ulus gazetesi başyazarlığını da ölümüne kadar sürdürmüştür. İhsan Işık, **Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, 3218 Şair ve Yazarın Hayat ve Eserleri**, Uyum Ajans Basımevi, Ankara, 2001, s. 956; Şapolyo, **a.g.e.**, s. 224- 225.

⁶³ **Nadir Nadi, 1908- 1991**, gazeteci ve yazardır. Fransızca ve Almanca bilen yazar, Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra Lozan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sosyal Bilimler Şubesini bitirmiştir. 1935 yılında gazeteciliğe başlamıştır. 1949 yılında Avrupa Konseyinde Türk Parlamentosu temsilcilerinden, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu üyelerinden olmuştur. 1950'lerde Muğla milletvekilliği daha sonra Cumhurbaşkanlığı kontenjanından senatörlük yapmıştır. Babasının vefatından sonrada Cumhuriyet gazetesinin sahiplik ve başyazarlığını yapmıştır. Nebioğlu, **a.g.e.**, s. 449.

⁶⁴ **Zekeriya Sertel; 1890- 1980**, gazeteci ve yazardır. İstanbul Hukuk Mektebi'ni bitirdikten sonra Paris Sorbonne Üniversitesi'nde sosyoloji öğrenimi görmüştür. Amerika'ya giderek Columbia Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi'ni bitirmiştir. Amerika'dan döndüğünde Basın Yayın Genel Müdürlüğü'ne getirilmiştir. İstanbul'da eşi Sabiha Sertel ile birlikte çıkardığı Resimli Ay dergisinde çıkan yazılardan dolayı İstiklal Mahkemesince hapis cezasına çarptırılmıştır. Daha sonra Faik Sabri Duran'la *Hayat Ansiklopedisi*'ni yayınlamıştır. Halit Lütfi Dördüncü ve eşi Sabiha Sertel ile Tan gazetesini ve Görüşler dergisini çıkarmıştır. Tan gazetesi, yayımladığı yazılara tepki gösterenler tarafından protesto edilip yakılınca eşi ile birlikte Paris'e kaçmak zorunda kalmıştır (1950). Uzun süre Sovyetler Birliği'nde ve eşinin ölümünden sonra tümüyle yerleştiği Fransa'da yaşamıştır. 1977 yılında Danıştay'a açtığı davayı kazanarak İstanbul'a geldiyse de kısa bir süre sonra Paris'e dönmüş ve orada vefat etmiştir. Gazeteciliğe Cumhuriyet gazetesinin kurucusu Yunus Nadi'nin Selanik'te çıkardığı Rumeli gazetesinde başlamıştı. Yazılarını yukarıda belirtilenlerin dışında, 1912 yılında çıkardığı Yeni Felsefe, 1930 yılında çıkardığı Son Posta ve son döneminde İstanbul'da bulunduğu bir süre içinde Cumhuriyet ve Vatan gazetelerinde yayımlamıştır. Işık, **a.g.e.**, s. 806- 807.

⁶⁵ **Falih Rıfki Atay, 1894- 1971**, yazar olan Atay; mütareke yıllarında arkadaşlarıyla birlikte kurduğu (1918) Akşam gazetesinde, milli mücadele aleyhinde tavır alanları eleştiren yazılar yazmıştır. Bu yazılardan dolayı idama mahkûm olmuş ancak İnönü Savaşı'ndan sonra kurtulmuştur. 1922'de Bolu Milletvekili olarak TBMM ye girmiştir. 1950'ye kadar süren milletvekilliğinin yanı sıra, Hâkimiyet-i Milliye'de Milliyet, Ulus ve Bedii Faik ile birlikte kurduğu Dünya gazetelerinde başyazarlar, sohbetler, anılar yazmıştır. Kullandığı dile hâkim bir üslupçu, usta bir polemikçi gazeteci- yazar olan Atay, aynı zamanda Atatürk'ün yakın çevresinde sürekli bulunmasından dolayı daha çok anıları, özellikle Mustafa Kemal Paşa ekseninde gelişen cumhuriyetin kuruluş yılları olaylarının anlatıldığı Çankaya (1961) adlı eseri ve gezi kitaplarıyla ünlüdür. Işık, **a.g.e.**, s. 122.

sonuçlanmıştır.⁶⁶ Savaş dönemi basınında Nadir Nadi, açıkça Alman saflarında yer almış ve Türkiye'ye de bir an önce Alman saflarına geçmesi yolunda mesajlar vermiştir. Hükümet ve basın çevrelerinde büyük tepkilere neden olan bu durum karşısında en sert tepki Hüseyin Cahit Yalçın'dan gelmiş ve Nadir Nadi'nin görüşlerinin Türk dış politikasına zarar verdiğini öne sürmüş ve düşüncelerini '*Almanya'yı galip zannedenler, delalet içindedir*' sözleriyle belirtmiştir.⁶⁷ Durumdan da anlaşıldığı üzere Hüseyin Cahit Yalçın'ın Türkische Post gazetesiyle münakaşaya girmemesi çok zor olurdu. Dolayısıyla gazetenin son yıllarına Yalçın ve Ali İhsan Sabis arasındaki kalem kavgalarının damga vurması gayet tabiidir.⁶⁸

İkinci Dünya Savaşı basın hayatının bir başka kavgası da yine Yalçın'ın Türkiye'de sol görüşü savunan gazetelerin başında gelen Tan gazetesinin sahipleri Zekeriya Sertel ve eşi Sabiha Sertel ile olan tartışmalarıdır. Yeni Sabah gazetesinde 1943 yılında ayrılan aynı yıl Tanin gazetesini yeniden yayınlamaya başlamıştır. Serteller ile olan kalem kavgaları da genellikle Tan ve Tanin gazeteleri üzerinden olmuştur. Bu kavgalara zamanla Akşam gazetesi de eklenmiş özellikle CHP'nin inkılâpçı bir parti olup olmadığı üzerine tartışmalara girilmiştir.⁶⁹

Türk basın hayatındaki bu hareketlilik Türkische Post'ta da sıklıkla yankı bulmuştur. Bu noktada şaşılmalıdır ki Türkische Post'un özellikle savaş döneminde Türk basının da anlaşılmadığı gazetelerin başında 'Tan, Akşam ve Yeni Sabah gelmektedir. Ancak bu gazeteler içerisinde en çok tartışmayı ise Tan gazetesiyle yaşamıştır. Bu durumda Tan gazetesinin sol görüşlü bir gazete olmasından, siyasetteki Alman taraftarlığına karşı duruşundan ve elbette ki Zekeriya ve Sabiha Sertel'in keskin kaleminden nasibini almış olmasından kaynaklanıyordu. Türkische Post gazetesinin bu dönemde ağırlıklı olarak

⁶⁶ Tekin Erer, **Basında Kavgalar**, Yeni Maatbaa, İstanbul, 1965, s. 77.

⁶⁷ S. Hilmi Bengi, '*Gazeteci, Siyasetçi ve Fikir Adamı Olarak Hüseyin Cahit Yalçın*' (Yayınlanmış Doktora Tezi), **Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü**, Ankara, 1998, s. 73- 74.

⁶⁸ Ali İhsan Sabis, Yeni Sabah ve Tanin Gazetelerinde kendisine eleştirilerde bulunan Yalçın'a 'Hüseyin Cahit Yalçın'a Cevabım' adlı yazısında şu noktalara değinmiştir. '... Savaş anılarımın büyük bir bölümünün üç yıl önce 'Tasvir-i Efkâr sütunlarında yayınlanmış olması gerçeğine rağmen, 'Türkische Post'un yazı işlerinin bile bu işe karıştırılması Yalçın'ın Alman düşmanlığına bağlanabilir. On yedi yıldan beri Alman dilinde çıkan gazete de bugüne kadar sadece ülkemizin iyiliği istenmiştir. Ayrıca Türk- Alman çıkarlarına dikkat edilmiş, basın yasaları doğrultusunda yayınlanmıştır. Bu yüzden sahipleri ve sorumlu yazı işleri müdürleri Türk'tür. Gazetenin sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü vefat ettikten sonra yeri tekrar bir Türk tarafından doldurulmalıydı. Muzaffer Toydemir'in ölümünden sonra bana görevlerin bir bölümü teklif edildi ve bana sadece iki şart sunuldu: Birincisi hükümet desteklenecek, ikincisi de ulusal politikamızın temellerinden olan Türk-Alman dostluğuna hizmet edilecek... Benim karşımda sağlam karakterden bahsedecek cesarete sahip olan ve bugün Alman olan her şeye karşı nefret ile hareket eden bu adam; 1911'de Almanya'ya dönüşünde, o dönemde Jön Türkler'in yayın organı olan ve kendisinin de sorumlu yazı işleri müdürü olduğu 'Tanin'de görüşlerini açıklamıştır. 'Eğer bugün bütün Avrupa medeniyeti büyük bir facia sonucunda yok olsa ve sadece Alman medeniyeti kalsa, Almanya kendi içinden tüm diğer kültürleri yaratacak kadar güçlüdür.' **Türkische Post**, 24 Eylül 1943, No: 227, s. 1-4.

⁶⁹ a.g.e., s. 62- 81.

Almanya'nın çıkarlarına yönelik görüşlerde bulunduğunu göz önüne alındığında, Tan gazetesi ile yaşanan tartışmalar gayet olağandı. Savaş süresince gazete de rastlanılan diğer isimlerden olan ve Ulus gazetesinde yazmakta olan Falih Rıfki Atay ise gazetede 1939 yılında '*Hitler'in Doğum Günü*' üzerine Ulus'ta yazdığı bir yazı ile dikkat çekmiştir.⁷⁰ Bu yazıda Hitler'i ülkesinin sorunlarını çözmeye çalışan bir lider olarak değerlendiren Atay, savaşın sonralarına doğru Almanya'nın üstünlüğünün kaybedildiği sıralarda, Türkiye'nin iç politikasında yapılan Alman propagandalarına karşı eleştirel bir tavır takınmıştır. Savaş süresince canlanan Turancılık akımına karşı Kemalizm'i savunmuştur.⁷¹

Genel olarak gazetenin yazar kadrosuna ve yazılarına bakıldığında, gazetenin Türk basın hayatındaki gelişmelerin ekseninde bir ilerleme kaydettiği görülmüştür. Yazar ve haber yelpazesini oldukça geniş tutmaya çalışan gazetede; dönemin ünlü tarihçi ve yazarlarının da Türkiye Cumhuriyeti, Türk Tarihi ve Mustafa Kemal Atatürk üzerine yazdıkları makale ve köşe yazılarına sıklıkla yer verildiği görülmüştür.⁷²

1.1.3. Gazetenin Kapanış Süreci

On sekiz yıllık yayın hayatının özellikle son dönemlerinde birçok kez kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya gelen Türkische Post gazetesi son olarak 31 Temmuz 1944 yılında yayın hayatına tamamen veda etmiştir.

Gazetenin genel olarak kapatılma dönemlerine ve kapatılış sürecine giden yoldaki verilere bakıldığında şu bilgiler ile karşılaşılmıştır. Ancak bu bilgileri değerlendirmeye geçmeden önce Türkiye'de 1938 ve 1945 yılları arasında basının hangi konjonktür de ilerlediğine değinmek gereklidir. Öncelikle İkinci Dünya Savaşı'nın ekseninde şekillenen bu zaman dilimi, Türk yazarların dış politika ve çeşitli ideolojiler üzerine hararetli tartışmalara girdiği bir dönemdir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanların, Sovyet Sosyalist

⁷⁰ **Türkische Post**, 22 Nisan 1939, No: 94, s. 1.

⁷¹ Funda Selçuk Şirin, '*Falih Rıfki Atay (1893- 1950)*' (Yayınlanmış Doktora Tezi), **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 2009, s. 399.

⁷² Bu yazarlardan ve yazılarından bazılarının başlıkları şu şekildedir: Avusturyalı tarihçi Paul Wittek: 'Türkiye I. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalabilir miydi?', Suat Derviş (Çeviren- F.F. SchmidtDurnont): 'İntihar (Selbstmord)', F. Von Homeyer (Belgrad Mekubu), 'Alfabelerin Savaşı', Ahmet Muzaffer: 'Rusya ve Türkiye', Franz F. Schmidt- Dumont: 'On yıllık Türk Ekonomisi', Kurt Bittel, 'Boğazköy, Hitit İmparatorluğu'nun Başkenti', EdeltrautSchutert: 'Gümüşhane- Bayburt- Erzurum', Josef Stummvoll: 'Türkçe Kitap Dizinleri', HannsFroembgen: 'Kemal Atatürk, Asker ve Lider', Refik Ahmet Sevengil: 'Türk Devletleri'nin Tarihine Kısa Bir Bakış', Feridun Dirimtekin: 'Geleceğe Doğru Hızlı Adımlarla', August E. Teiber: 'Kilise, Cami ve Müze', Herbert W. Duda: 'Türk Tiyatroları'nın Tarihi'.

Cumhuriyetleri Birliği'ndeki Türk topluluklarının varlığını kendi lehine çevirmek amacıyla uyguladığı politika, Turancılık gibi Türkiye'de zaten var olan ideolojilerinin desteklenmesinden geçiyordu. Bu durumda ülke içinde aşırı ulusalcı fikirlerin artmasına ve tabi ki karşıt düşüncelerle tartışmalara neden olmuştu. 1938- 1950 yılları arasında ülkede aşırı boyutlarda olan sağ ve sol ideolojilerin yaygınlaştırma çalışmaları, gazeteler ve dergiler üzerinden gerçekleşmişti. Hükümetler bu konularda yayın yapan basın organlarına izin vermekle beraber, ileri gidildiği düşünöldüğü durumlarda, yürürlükte olan sıkıyönetim kararları ile kapatabilmekteydi. Sonuç olarak o yıllarda Vatan gazetesi dokuz, Tasvir gazetesi sekiz, Tan yedi ve Cumhuriyet beş kez kapatılmıştı. Hükümet ülkenin dış politikasına zarar verebilecek aşırı sağ ve sol ideolojileri kontrol altında tutabilmek adına basına böyle bir tedbir uygulamıştı.⁷³ Nitekim Türkische Post gazetesinin de bu yıllarda birçok kez kapatılması şaşırtıcı değildir.

İlk olarak 1939 yılı aralık ayında Türkiye'de bazı adreslere Almanca dergi ve broşürler gönderildiği ortaya çıkmıştı. Dönemin sol görüş ve ideolojisini savunan Tan ve Cumhuriyet gazetelerine göre bu broşürler Hitler yönetiminin Türkiye'de yapmaya çalıştığı bir Alman propagandasının bir hareketiydi. Türkische Post'un Almanya'da Nazi iktidarından sonra okuyucu potansiyelini arttırması da dikkat çeken etmenler arasındaydı ki bu durumun nedeni yukarıda da değinildiği gibi İkinci Dünya Savaşı ile ortaya çıkan çeşitli ideolojilerin savaşa girmeme politikası güden Türkiye'de bir yansıması olmasından kaynaklanıyordu. Özellikle Turancılık akımının Türkiye'de yeniden canlanması bu durumun getirilerindedir. Tan gazetesi bu propaganda olayını ağır bir dille eleştirmiş ve Almanların bu hareketini küstahlık olarak değerlendirmiştir. Çok geçmeden patlak veren başka bir olay ise Rusya'da 'Pravda' gazetesinin Türkiye'nin aleyhine olarak yayınladığı bir makalenin, Türkçe'ye çevrilerek bazı matbaa ve adreslere gönderilmiş olmasıydı. Yapılan incelemeler sonucunda makalenin Türkische Post gazetesinin matbaasında basılıp, dağıtıldığı anlaşılmıştır. Bu olaylar üzerine 15 Aralık'ta gazete hakkında inceleme başlatılmıştır ve bu incelemeden iki gün sonra dava açılmasına karar verilmiştir.⁷⁴

Tan gazetesinin Türkische Post gazetesine yönelik yaptığı suçlamalarının doğru çıkması üzerine, mahkeme Ocak 1940'ta Türkische Post gazetesinin sahibi ve müdürü Muzaffer Toydemir'i suçlu bulmuştur ve Toydemir kırk beş lira para cezasına çaptırılmıştır.

⁷³ Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi IV – Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999, s. 176- 177.

⁷⁴ İdris Kılıçaslan, '*Cumhuriyet ve Tan Gazetelerine göre Türk – Alman İlişkileri: 1933- 1945*'(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 2015, s. 106.

Dönemin ekonomik şartlarına bakıldığında kırk beş liranın 1940 yılında bir aylık en düşük memur maaşına tekâmül ettiği görülmüştür.⁷⁵ Dolayısıyla Muzaffer Bey'e verilen para cezası çok yüksek bir oranda değildir. Bu da para cezasının Muzaffer Bey'e ve gazeteye bir nevi uyarı olarak verilmiş olduğunu düşündürebilir. Nitekim gazete için Muzaffer Toydemir'e kesilen söz konusu para cezasından kısa bir süre sonra, 30 Mart 1940'ta '*Memleketin siyasi menfaatlerine aykırı neşriyattan dolayı Vekiller heyeti kararı*' ile kapatılma kararı alınmıştır. Bu kapatılmanın altında yatan temel neden ise gazetenin 7 Şubat'ta yayınladığı bir haritada Doğu Anadolu bölgesinde bulunan ve içinde Erzincan, Erzurum, Kars'ın yer aldığı Türk bölgelerine Ermenistan demiş olmasıdır.⁷⁶ Bu olayın ardından gazete dört gün süreyle kapatılmıştır.⁷⁷

İkinci Dünya Savaşı'nın artık sonlarına gelindiği dönemde Türkische Post gazetesi; 16 Şubat 1944 yılında yayınlanan sayısında ki karikatür yüzünden 18 Şubat'ta Bakanlar Kurulu kararı ile tekrar kapatılmıştır. Karikatürde İtalyan kralı III: Victor Emanuel, İngiliz kralı George'a yalvararak; İngiliz kralının Stalin ile yapacağı görüşmede İtalyan kralı için iyi sözler söylemesini istemektedir.⁷⁸ Ancak gazetenin kapatılmasının altında yatan asıl nedene bakıldığında karikatürün sadece bir bahane olduğu söylenebilir. İkinci Dünya Savaşı'nın müttefikler tarafından kazanılacağına inanılmasıyla gazete de yayın hayatında son giden yoldaki adımlarını hızlandırmıştır. Gazetenin son yıllarında en dikkat çeken isimlerden biri olan Ali İhsan Sabis ise gazetenin kapanış sürecinde en etkili isim olmuştur. Özellikle Cumhuriyet, Yeni Sabah ve Tan gazeteleriyle yaptığı münakaşalar sona giden yoldaki süreci hızlandırmıştır.

⁷⁵ 1938- 1945 yılları Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen, ekonomi savaşın yıkıcı etkisi altında ilerlemiştir. Türkiye'de memur maaşlarında bu dönemde ciddi bir düşüş yaşanmıştır ve bu durumun nedeni kişi başına düşen milli gelirdeki azalmadır. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'nin giderleri savunma sanayi üstünde yoğunlaşmıştır. Bu durum üretim miktarının azalmasına ve yüksek oranlı enflasyona neden olmuştur. 1940 yılı içerisinde bir aylık memur ücreti 41 TL ile 426 TL arasında değişiklik göstermektedir. Makal, **a.g.m.**, s. 73- 77; Söz konusu bu dönemde Refik Saydam hükümeti, savaşın etkilerini önlemek ve ekonomik yönden koruyucu olabilmek adına önlemler almış. Ocak 1940 yılında TBMM'de görüşülen tasar, Milli Korunma Kanunu adıyla yasallaşmıştı. Bu yasaya göre hükümet, sanayi ve maden kuruluşlarını denetleyebilecek, bu kuruluşlara üretim programları verebilecekti. Hükümet dışalımın miktarlarını ve cinslerini saptayabileceği gibi, yasaklarda koyabilecekti. Bu yasa genel anlamıyla 'Tehlikeli zamanlarda ulusun bütün güçlerini ve yurdun bütün ekonomik hareketlerini kamunun kurtuluşu hedeflerine yöneltmek için düşünülmüş bir düzenleme' olarak nitelendirilmiştir. Ancak tüm önlemlere karşın pahalılığın önüne geçilememiş, yer yer giyecek ve yiyecek sıkıntıları baş göstermiştir. Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Turan, **a.g.e.**, s. 155- 158.

⁷⁶ **Türkische Post**, 7 Şubat 1940, No: 32, s. 1. Bkz. Ek: III.

⁷⁷ Koçak, **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, s. 430.

⁷⁸ Söz konusu karikatür şu şekildedir: 'Viktor Emanuel: 'Benim politik değerimi gösterip hakkımda güzel bir şeyler söyleyebiliriz? Kral George: 'Tanrı aşkına, bu tip konular hakkında konuşmayın! Stalin, Kralların politika yapmalarından hoşlanmaz.' Keskin, **a.g.e.**, s. 115.

Tarihler 24 Mayıs 1944'ü gösterdiğinde, Türkische Post gazetesinin yayın müdürlüğünü yapmakta olan Ali İhsan Sabis 'in evinde Sıkıyönetim komutanlığının emriyle arama yapılmıştır. Türk Gençliği' ve 'Türk Subayları' adına gönderdiği imzasız mektuplar nedeniyle tutuklanmıştır. Ele geçen yazı ve mektuplara dayanarak dava açılmış ve bu dava sonucunda 3 Temmuz'da Kazım Özalp'a hakaretten altı ay, örtülü ödenek parasını israf etmekle suçladığı Fethi Okyar'ın anısına hakaretten bir yıl, örtülü ödeneği yağma etmekle suçladığı Cemal Paşa'nın anısına hakaretten bir yıl iki ay hapis cezaları almıştır. İmzasız gönderilen mektuplarla ilgili dava Ekim ayında sonuçlanmış ve bu mektupları yayın yoluyla hakaret ettiği kişileri davalarından vazgeçirmek amacıyla yolladığı anlaşılmıştır.⁷⁹ Ali İhsan Sabis'in tutuklanarak hapis cezasına çarptırılması ve Almanya'nın savaşı kaybettiğinin kesinleşmesiyle birlikte gazete son yayınını 31 Temmuz 1944'te vererek yayın hayatına tamamen veda etmiştir.

B. Genel Yayın Politikası

2.1.1. 1926-1932

Türkische Post'un kuruluşundan 1930'lu yıllara kadar geçen sürede alt başlığı: 'Yakın Doğu'nun Gazetesi' idi. 1938 yılına kadar geçen süreçte bu alt başlıklar Berlin'deki Türk Alman Birliği'nin Organı, Frankfurt'taki Türk-Alman Ticaret Odası'nın Organı olarak yayınlanmıştır. Ancak 1938 yılından itibaren bu başlıklar terk edilip yerine 'Günlük Gazete' alt başlığı kullanılmaya başlanmıştır.

Gazete kuruluş amacını 17 Mayıs 1926'da ki ilk sayısında açıklamıştır. Gazetenin ilk sayfasındaki 'Was Wollen Wir' (Ne İstiyoruz?) başlıklı yazı altında gazetenin hangi amaçla kurulduğunu, neler yapmak istediklerini açıklarken aynı zamanda basım yerinin neden İstanbul olduğunu ve yeni Türk hükümeti hakkındaki ilk izlenimlerini de okuyucuları ile paylaşmıştır. Bu açıklamaya bakıldığında;

'I. Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan barış antlaşmalarının tıpkı Orta Avrupa'da olduğu gibi Orta Doğu'da da yarattığı yıkım ve enkaz yeniden inşa edilmek zorundadır. Ve elbette ilk olarak bu yeni yapının temeli atılacaktır. Bu yeni yapı; içinde sadece Alman teknikerlerin, tüccarların

⁷⁹ Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000, Cilt II, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998, s. 58.

değil tüm Almanlar ile beraber Türk dostlarımızın da sıkı bir şekilde bağlı olduğu bir kader ortaklığıdır.'

Sözleri ile karşılaşmıştır.⁸⁰ İlk sayısında, Türkiye ve Almanya arasındaki ilişkiyi, 'kader ortaklığı' sözleriyle yorumlayan gazete; aynı zamanda Gazi Mustafa Kemal ve ilk sırada İsmet Paşa'nın olduğu tüm silah arkadaşlarının sıkı bir Milli-Türk kültürünün içinde yetiştiğine değinmiştir. Bu yazıda, 'Yeni Türkiye' Hükümeti'nin başarısının bu kültür içerisindeki düzen ve disipline bağlı olduğundan söz edilmiştir. Bu açıklamanın içinde;

'Eğer Türklerin bu başarısını doğru değerlendirmek istiyorsanız, geçmişte olanları, geçmişle ölçmek zorundasınız. Mustafa Kemal onunla çalışmış olsa da 'Geçmiş'te bir şey bulamamıştır. Bugünkü Türk başarısı; komşu devletler üzerindeki etkisiyle, uzun menzilli Lozan sürecinin getirdikleriyle ve Batılı devletlerin gittikçe artan Ankara'daki bakanlar ziyaretleriyle ölçülebilir ve ölçülmelidir.'

Gibi cümlelerin altı çizilmiştir.⁸¹ Görüldüğü gibi yeni Türkiye'nin, geçmişe değil geleceğe olan inancıyla ve henüz üç yıllık gelişiminde Avrupalı devletlerin ilgi ve saygısını elde ettiği açıktır. Gazete içeriğinde siyasetin ikinci planda geldiğini belirtmiş, ilaveten yalnızca o döneme kadar olan iç politik sorunlarla beraber; olayları ve gerçekleri sadık tarihçiler olarak yazmak zorunda olduklarını da eklemişlerdir. 'Yeni Türkiye'nin; gazetemizin destekçileri arasında ilk sırada yer aldığını, onun güçlü kalkan ve şemsiyesinin altında kuruluşumuzun büyümeye ve gelişmeye devam edeceğini belirtmeliyiz.' Sözleri ile de kuruluşunu Türk hükümetine borçlu olduğunu yazmıştır.⁸² İlk sayısında gazetenin neden İstanbul'da çıkarıldığıyla ilgili açıklamayla beraber; Türkiye'nin jeopolitik olarak çok önemli bir noktada bulunduğunu ve İstanbul'un iki ülke için adeta bir 'kesişme noktası' olduğunu ifade etmeye çalışmıştır.⁸³

Bu noktadan yola çıkarak gazete kendine 'Türkische Post', Türkçe anlamıyla 'Türk Postası' demeyi uygun görmüştür ve bu isimle beraber gazetenin sadece bir Alman gazetesi olmadığını ve Türkiye odaklı bir gazete olacağını ve ülkeye verdiği önemi belirttiği söylenebilir. Daha sonra 'Yakın Doğu İçin Günlük Gazete' alt başlığıyla beraber haber yapacak olan gazetenin amaç ve çizgileri de böylelikle ortaya konulmuştur.

⁸⁰ **Türkische Post**, 17 Mayıs 1926, No:1, s. 1.

⁸¹ **Türkische Post**, 17 Mayıs 1926, No:1, s. 1.

⁸² **Türkische Post**, 17 Mayıs 1926, No:1, s. 1.

⁸³ Gazetenin kuruluş yerinin İstanbul olması ile ilgili açıklama şu şekildedir: 'Gazetemizin yayınlandığı yer olan İstanbul; eskiden olduğu gibi bugünde ülkenin en önemli liman kentidir. Aynı zamanda bu kent kuzeybatıdan güneydoğuya uzanan karayollarının ve güneybatıdan kuzeydoğuya uzanan deniz yollarının kesişme noktasıdır ve firmamıza kayıtsız şartsız koruma gösterilmektedir. Ve tıpkı Karadeniz kıyılarında olduğu gibi Doğu Akdeniz kıyılarında da komşu ülkelerde yürütülen Alman çalışmaları genişlemektedir.' **Türkische Post**, 17 Mayıs 1926, No:1, s. 1

Gazetenin 1926-1932 yılları arasındaki genel haber içeriğine bakıldığında Avrupa ve Almanya da ki gelişmeler haricinde, özellikle Mustafa Kemal'in ve Türk hükümetinin önde gelen siyaset adamlarının yaptığı seyahatlerden⁸⁴ eğitim ve öğretim sisteminden bahsedildiği ve Türkiye'nin iç politikasından daha çok dış politik haberlere daha çok değinildiği görülmektedir. Türkiye-Rusya ilişkileri, Türk-Fars, Türk- Yunan müzakereleri gibi başlıklar gazetede sıkça yer almakla beraber ticaret antlaşmaları ve özellikle Lozan Barış Antlaşması'ndan sonra Türk dış politikasına damga vurmuş çok boyutlu bir mesele olan, Musul Sorunu ile ilgili her gelişme gazetede hemen her gün '*Letzte Nachrichten*'⁸⁵ başlığı altında yayımlanmıştır. Örneğin; 1926 senesi Mayıs ayında hafta sonu çıkan sayılarında bile kısa da olsa bilgilendirmeler yapılmıştır.⁸⁶

Musul Sorunu 1926-1956 yılları arasında ise Türk dış politikasında; Türkiye'nin Irak ve Ortadoğu ülkeleriyle, İngiltere ve Batı devletleriyle ilişkilerinin merkezinde yer almıştır. Türkiye'nin Musul üzerindeki haklarından vazgeçmek zorunda kalmasına neden olan temel etken, Musul'daki petrol rezervleri ve Türkiye'nin meselenin çözümü sürecinde yaşadığı uluslararası düzeyde ki siyasî yalnızlıktır. Musul sorununun çözümü ve Türkiye'nin Batı ile ilişkilerinin gelişmesinde belirleyici olan bu sürecin yansımaları, *Türkische Post* gazetesinde uzun yıllar kendini göstermiştir.⁸⁷ Gazete bu sorunda Türkiye'yi özellikle İngilizlere dikkat etmesi gerektiği konusunda uyarmıştır. Gazetede diğer yazılarından da anlaşıldığı üzere İngiltere'yi ortak düşman olarak görmüştür. Türkiye'nin daima Almanya'nın yakın bir dostu olduğunu sık tekrarlayan gazete; yapılan reformlara da saygı göstermiştir. Almanya ile ilgili yazılarda ise Versailles Anlaşması'nın haksız maddelerinin kabul edilmeyeceği ve hükümetin iç politikası üzerine yorumlar yapılmıştır. Gazetenin izlediği bu yayın politikasının başlıca nedeni olarak, Birinci Dünya Savaşı sonrası Alman hükümetinin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi yöndeki zayıflıkları gösterilebilir. Ülkenin bu yeniden yapılanma çabaları nedeniyle gazete, Türkiye'nin iç politik gelişmelerine yönelik değerlendirmeler ile birlikte ağırlıklı olarak Türkiye'nin dış politikasındaki hareketlilikle ilgilenmiş bunun yanı sıra dünyadan ekonomi haberleri vermiştir.

⁸⁴ Yalnızca siyasi nedenlerden kaynaklanan seyahatler değil özellikle Mustafa Kemal'in gittiği tiyatro oyunları, yaptığı şehir gezileri de her gün 'Gazi'nin ya da Başkan'ın gezisi' başlığı altında yayımlanmıştır.

⁸⁵ '*Letzte Nachrichten*'; Son haberler ve ya son gelişmeler anlamına gelmektedir. **Türkische Post**, 22 Mayıs 1926, No:6, s. 1.

⁸⁶ Söz konusu haberlere bir örnek olarak bakınız: 'Musul meselesinde henüz kimse ilerleme kaydedemedi. İngiliz Büyükelçisi önerilerini Türk Hükümetine sundu. Türk Hükümeti ise Londra ile yeniden temasa geçmiş olan Büyükelçiye, Hükümet adına karşı mutabakatlarını bildirdi.' **Türkische Post**, 23 Mayıs 1926, No:6, s. 1.

⁸⁷ Nevin Yazıcı, '*1926-1956 Dönemi Türk Dış Politikasında Musul Sorunu*', **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 7, Sayı 14 (Güz 2011), s. 133- 179, s. 142.

2.1.2. 1932-1938

1932 yılı Almanya için hem devam eden ekonomik sıkıntılar hem de Hükümet içerisindeki ciddi politik problemler açısından oldukça zor geçmiştir. Bu yıl içerisinde Almanya'nın gündemini belirleyen ve gazete içerisinde de sıkça yer verilen en önemli konulardan biri Cumhurbaşkanlığı seçimleri diğeri ise Cenevre'deki silahsızlanma görüşmeleridir.

1 Haziran 1932 tarihinde Franz von Papen,⁸⁸ General Von Schleicher tarafından, bu tarihten iki yıl sonra ölecek olan Cumhurbaşkanı Paul Von Hindenburg'a kabul ettirilerek, Almanya Başbakanı olmuş ve kabineyi kurmakla görevlendirilmiştir.⁸⁹ Nasyonal Sosyalizmin⁹⁰ yükseldiği ve Hitler'in adının sıkça duyulduğu bu dönemde, Papen beklenen

⁸⁸ **Franz von Papen**, 1879- 1969; Hindenburg'un yaşadığı çevrelerde asil bir toprak sahibi, eski memur ve diplomattır. Hükümetini benzer sosyal konumda olan erkeklerin oluşturduğu bir şekilde kurmuştur. (Baronlar Kabinesi) Başlangıçta Hitler'in isteklerine uygun bir politika izlemiştir: Nazi savaş birliklerinin yasağını kaldırdı, Reichstag'a yeni seçimler için emri verdi ve hatta Prusya'daki Sosyal Demokrat Bakanların emekli olmasına da izin verdi (20 Temmuz 1932). Dış politikasında, karşılıklı anlayış politikasının meyvelerini toplamıştır. Lozan Konferansında tazminat yükümlülüklerini ortadan kaldırmış, Cenevre'deki silahsızlanma konferansı Almanya'yı temsilen katılmıştır. Otto Heinrich Müller ve Reinhard Schantz, **Deutsche Geschichte im europäischen Zusammenhang**, Hirschgraben Yayınları, Frankfurt, 1968, s. 259. Soylu bir çevreden gelen Papen'nin aldığı görevlere baktığımızda ise karşımıza şu bilgiler çıkmıştır. 1913 yılından 1915 yılına kadar Meksika'da askeri ataşelik ve Birinci Dünya Savaşı'na girinceye kadar da Washington'daki Alman elçiliğinde askeri ateşe muavinliği görevini yürütmüştür. Papen, Alman Genelkurmay Başkanlığı'nda da görev almıştır. 1905 yılında Almanya'ya dönmüş ve Mayıs ayında VonBoch-Galhau'nun en küçük kızı ile evlenmiştir. Amerika henüz I. Dünya Savaşı başlarında tarafsızlığını korumaktayken, Washington'da askeri ateşe olarak görev yaptığı sırada, köprülerin ve demiryollarının atılmasını planlayan bir sabotajın içerisinde olduğu iddiasıyla sınır dışı edilmiştir. Amerika'dan gönderilmesine sebep olan bu olay, onun ününe ün katmıştır. Papen, Birinci Dünya Savaşı sırasında ve Amerika savaşa girmeden önce, 1916 yılında Almanya'ya dönmüştür. Almanya'ya döndükten sonra, 1917 Haziran'ında Falkenhayn Askeri Birliği'ne subay olarak atanmıştır. Mezopotamya'ya subay olarak gönderilen Papen, İsrail ve Filistin'de General Allenby'nin ordularına karşı yapılan savaşlarda görev almıştır. 1918 yılında da Von Sanders komutasındaki Yıldırım Ordular Grubunda Kurmay Başkanlığı yapmıştır. Bir süre İstanbul'da savaşın tüm şiddetine rağmen masa başında çalıştıktan sonra Filistin'e geçmiştir. Buraya geçmesindeki amaç ise, Türk Ordusu ile Alman Asya Kolordusu'nun gelmesinden önceki hazırlıkları gerçekleştirmek ve Kudüs civarındaki savunma hattını düzenlemektir. Kudüs'ün düşmesinden sonrada, buradan kaçmak zorunda kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Papen Almanya'ya dönmüştür. Alman Katolik Partisi'nin en nüfuzlu üyelerinden olan Papen, 1921 yılından 1932 yılına kadar Prusya Meclisi'nde milletvekillik yapmıştır. 1 Haziran 1932 yılında Almanya Başbakanı olmuştur. Ancak 31 Temmuz seçimlerinde Nazi Partisinin iktidara gelmesiyle Papen'e yol görünmüştür. 7 Nisan 1939'de İtalya'nın Arnavutluk'u işgal ettiği gün, Hariciye Nazırı Joachim Von Ribbentrop'un tavsiyesiyle Hitler tarafından Von Papen, Türkiye'ye büyükelçi olarak atanmıştır. Nurettin Gülmez, Ersin Demirci, *'Von Papen'in Türkiye Büyükelçiliği'*, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi XIII/27** Ankara, 2013, s. 225-250, s. 227- 237.

⁸⁹ **Türkische Post**, 1 Haziran 1932, No:127, s. 1.

⁹⁰ Nasyonal Sosyalizm; totaliter bir sistem olmakla birlikte esaslı noktalarda Faşizm ile birleşir. Buna rağmen her iki sistemin çıkış noktaları farklıdır. Faşizm'in ana eksenini devletin oluşturmasına karşın Nasyonal Sosyalist Doktrin'in temel taşı 'Halk Topluluğu'dur ve her şey ondan beslenir. Bu Doktrin, devleti milletin hizmetinde bir mekanizma veya araç olarak görür. Yalnız bu noktada bahsedilen halk- millet (Volk); devlete vatandaşlık bağı ile bağlanan insan topluluğu anlamında hukuki bir kavram değildir. Aksine Alman doktrinde; halk- millet tümü ile ırk esasına dayanan etnik bir kavramdır. Nasyonal sosyalizm, ırk düşüncesini ele alarak bunu sistemli bir şekilde işlemiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Cihat Akçakayahoğlu, **Atatürk – Komutan, Devrimci ve Devlet Adanı Yönleriyle**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 621- 622.

başarıyı gösterememiştir. Bu süreç içerisinde gazetenin başlarda Hitler'e uzak bir yayın politikası izlediği görülmüştür. Hitler'i şiddet yanlısı olduğu için eleştirmiş ve belirli bir hedefinin bulunmadığından bahsetmiştir. 31 Temmuz seçimlerinden bir gün sonra *Türkische Post* gazetesi de seçim sonuçlarını yayınlamıştır. Bu sonuçlara göre Nazi Partisi 13.732.77 oy ile parlamentonun en güçlü partisi olmuştur.⁹¹ Hitler, çok kuvvetli bir propaganda teşkilatı ile orta sınıf ve büyük kitleleri elde etmiş ve 30 Ocak 1933 yılında; von Hinderburg'un kendisini başbakanlığa çağırmasıyla hükümetin başına geçmiştir. Papen ise başbakan yardımcılığı göreviyle Hitler'e yakın olmaya devam etmiştir.⁹²

Nasyonal Sosyalist Parti döneminde Almanya'da basın ve toplantı özgürlüğü ciddi şekilde kısıtlanmış, partiler baskı altına alınmıştır. Bu süreç içerisinde Hitler dönemine kadar göreceli olarak bağımsız yayın yapan *Türkische Post* gazetesinin de Alman hükümetinin denetimine girdiği açık bir gerçektir. Bunun yansımaları gazetede Nasyonal Sosyalist rejimini öven, yöneticileri destekleyen yazıların yayınlanmasıyla gerçekleşmiştir.

1939 yılına kadar gazete Alman Nasyonal Sosyalist düşüncüyü yaymak için çaba göstermiş, Yahudilerin, komünistlerin ve sosyal demokratların baskı görmelerine ses çıkarmamıştır. Ancak gazetenin Mustafa Kemal'e ve Türkiye Cumhuriyeti'ne bakışında ciddi bir değişiklik olduğu söylenemez. Aksine Türkiye, Mustafa Kemal Atatürk ve Adolf Hitler arasındaki benzerlikleri vurgulamaya çalışmış ve özellikle Türkiye ile ilgili yazılarda sağlam bir 'dostluk' kelimesinin sıkça altını çizmiştir.⁹³ Sadece basına değil o dönemdeki diğer yazılı kaynaklara da bakıldığında Nasyonal Sosyalizm'in henüz iktidara gelmesinden önceki yıllarda da birçok Almanca kitap yeni ve modern Türkiye'yi kendine konu etmiş ve bu iktidarlık süresinde de artarak devam etmiştir. Dolayısıyla bu iktidarın Türkiye ve Atatürk algısında bir kırılma yaratmadığını, aksine bu olumlu bakışın 1930'lu yıllarda da devam ettiği söylenebilir.⁹⁴ Almanya Hükümeti 1932 yılının Temmuz ayında Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne⁹⁵ davet edilmesini ve katılımını desteklemiştir. Hükümet kendi iç politik

⁹¹ *Türkische Post*, 1 Ağustos 1932, No:17, s. 1.

⁹² *İnönü Ansiklopedisi*, C. II, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1948, s. 173- 174.

⁹³ Gazetede özellikle I. Dünya Savaşı'ndaki silah kardeşliğine değinilirken bu kardeşliğin kanla yazıldığı ve bozulamayacağına yönelik ifadeler dikkat çekmektedir.

⁹⁴ Ahmet Asker, *'Nazi Almanya'sından Kemalist Türkiye'ye Bakışlar'* *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 50, Ankara, 2012, s. 265- 298, s. 268.

⁹⁵ Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam), I. Dünya Savaşı sonunda galip gelen devletler tarafından kurulmuş olup amacı savaş sonrasında bozulan dünya düzeninin yeniden oluşturulması idi. Türkiye I. Dünya Savaşı'nda yenilgiye uğradığı için cemiyetin asli üyeleri arasına alınmamıştır. Ancak kısa bir zaman sonra I. Dünya Savaşı'nda mağlup olan devletler de cemiyete alınmaya başlamıştır. Özellikle 1925 yılına kadar Milletler Cemiyeti'ne giren devletlerin sayısı 55'e ulaşmıştır. Türkiye, Milletler Cemiyeti'nin gerek Musul Meselesindeki taraflı tutumu gerekse Sovyet Rusya'nın cemiyete olumsuz bakışından dolayı cemiyete giriş için müracaat etmemiştir. Türkiye Atatürk'ün direktifleri üzerine Milletler Cemiyeti'ne kendisinin müracaatı ile değil,

hareketliliğinin yoğun olduğu günlerde gerçekleşen Türkiye'nin daveti ile ilgili *Türkische Post* Gazetesinde '*Türkiye'nin Milletler Cemiyetine Kabulü*' adlı bir manşet atmış ve bu başlığın altında tüm konuşmacıların Türkiye'nin büyük başarısını kabul ettiğini belirtmiştir. Almanya Türkiye için eski ve sadık dost sözlerini kullanarak, Türkiye'nin bu yeri uzun zamandır hak ettiğini vurgulamıştır.⁹⁶ Gazetede dikkat çeken diğer bir yorum ise İngiltere'nin temsilcisi Lord Londondery'nin sözleri olmuştur. Türkiye'nin kabulünün tüm dünyaya sevinç getireceğini belirten İngiliz Hükümeti Türkiye'nin istikrar ve barış açısından önemli bir unsur olduğuna inanmaktadır. Özellikle '*Eski düşmanlık unutulup, eski dostluk yenilenmiştir*' sözleri iki ülke arasındaki ilişkide geleceğe dair önemli bir atıftır.⁹⁷

1933 yılına gelindiğinde ise gazete de Alman Hükümeti'nin özellikle Mustafa Kemal ve Türkiye Cumhuriyeti hakkında ki düşünceleri ile ilgili yazılar dikkat çekmektedir. Berlin'de bulunan Türkiye Büyükelçisi Kemalettin Sami Paşa⁹⁸ 1933 yılının Temmuz ayında gazetede yayınlanan konuşmasında; Adolf Hitler ile yaptığı kişisel görüşmeden ve bu görüşmenin detaylarından bahsederken; Hitler'in Gazi Mustafa Kemal'e saygı duyduğunu ve iki ülke arasındaki ilişkilerin geleceğine dair dostça bir tavır takındığını aktarmıştır.⁹⁹

1934 yılında gazeteye yeni atanan editör, Heinz Mundhenke Adolf Hitler'in iktidara geldiği gün üzerine yazdığı bir yazıda;

'...Türkiye için 29 Ekim sembolik olarak ne anlama geliyorsa, bir bakıma 18 Ocak da bizim için aynı duyguları dile getirmektedir.'

cemiyetin daveti üzerine katılmak istemiştir. Şayan Ulusan, '*Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne Girişi (Öncesi ve Sonrası)*, **ÇTTADVII/16-17**, Ankara, 2008, s. 237- 258, s. 238.

⁹⁶ Almanya'nın bu konudaki açıklamaları; 'Büyük bir mutluluk ile Almanya, büyük Türkiye Cumhuriyeti'nin davet edilmesini selamlamaktadır. Türkiye bu yerini uzun zamandır hak ediyordu. Almanya eski ve sadık dostunun, iki ülke ve hükümetler arası ilişkileri yeniden canlandırdığını görmekle mutluluk duymaktadır.'Şeklinde dir. **Türkische Post**, 9 Temmuz 1932, No:159, s. 1.

⁹⁷ **Türkische Post**, 9 Temmuz 1932, No:159, s. 1.

⁹⁸ **Kemaleddin Sami Paşa**; iyi bir asker olmakla beraber iyi bir diplomattır. Balkan Savaşı'nda sağ kolu sakatlanan Kemaleddin Sami Paşa I. Dünya Savaşı'nda bütün cephelerde en önde çarpışanlar arasında yer almıştır. 13 cepheden 13 yerinden yaralanmıştır. İstanbul'un 16 Mart 1920 de işgal edilmesinin ardından Anadolu'ya geçmiştir. Türkiye Cumhuriyeti yıllarında ise Berlin Büyükelçisi olarak görev yapmıştır. 1934 yılı 15 Nisan'da Berlin'de vefatının ardından İsmet İnönü'nün Hâkimiyet-i Milliye de hakkında bir yazı yazmıştır. Bu yazıda Kurtuluş Savaşı'nda daima ön saflarda bulunduğunu, 1. ve 2. İnönü savaşlarıyla 9. Kolorduya komuta ettiği Büyük Taarruz 'da 22 yara almış ve vücudunda kurşun ya da şarapnel değmemiş tek nokta kalmadığını aktarılmıştır. Ayrıca 1923 yılında Sinop milletvekili olarak TBMM'ye girmiş, 20 Ağustos 1924'te Belin Büyükelçisi olarak atanmıştır. 30 Ağustos 1926'da ferikliğe (korgeneral) yükselmiştir. Askerlikle ilişkisi emekli olduğu 24 Eylül 1928' e kadar sürmüştür. Şeyh Sait İsyanını bastırmak için düzenlenen harekâtı gayri resmi olarak onun yürüttüğü söylenmiştir. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I., s. 231.

⁹⁹ Söz konusu açıklama şu sözlerle karşımıza çıkmıştır: 'Buraya gelmeden önce Şansölye Hitler ile bir konuşma yaptım. Almanya'nın geleceği ve devrimin başarısı için çok büyük umutları olduğunu söyledi. Ayrıca bana kişisel olarak yeni Alman Hükümeti ve Türkiye arasındaki ilişkilerin kalpten ve dostane olduğunu da belirtti. Devlet Başkanı Gazi Mustafa Kemal'den onur verici sözlerle bahsetti ve ona çok değer verdiğini vurguladı.' **Türkische Post**, 13 Temmuz 1933, No:162, s. 1.

Sözleri gazetenin yayın politikasındaki değişimlerin açık örneklerinden biridir.¹⁰⁰ Söz konusu bu değişim iki ülke arasında benzerliklerin ve ortak amaçların sıklıkla yazıldığı haberlerle kendini göstermiştir. 1934 yılı içinde gerçekleşen ve Türkiye için dış politikada önemli adımlardan biri olan Balkan Antantı¹⁰¹ ve onu imzalayan devletler üzerine olumlu yorumlar yapan gazete bu antlaşmayı ‘*Balkan ülkelerinin gelişiminde bir dönüm noktası*’ başlığıyla yayınlamıştır.¹⁰² Türkiye Cumhuriyeti’nin Lozan Antlaşmasıyla çözümlenemeyen sorunlarından bir diğeri olan Hatay sorunu ile ilgili, önemli gelişmelerin yaşandığı 1937 yılında Türkische Post gazetesinin Anadolu Ajansı’ndan alınan haberlerin günlük olarak aktarıldığı görülmektedir. Bu bölgede yaşanan sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla Milletler Cemiyeti bu bölgeye tarafsız bir heyet göndermiştir.¹⁰³ Hem Türk hem de dünya basınında yankı bulan bu sorun Milletler Cemiyeti’nde İsveç Dışişleri Bakanı Sandler tarafından hazırlanmış olan rapor¹⁰⁴ sonucunda Hatay’ın bağımsızlığının kabul edilmesiyle birlikte çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. Söz konusu mesele ile yakından ilgilenen gazete bu olayın gelişmelerini yakından takip etmiştir. Ayrıca Anadolu Ajansı’ndan alınan birçok

¹⁰⁰ Söz konusu açıklama; “...Türkiye için 29 Ekim sembolik olarak ne anlama geliyorsa, bir bakıma 18 Ocak da bizim için aynı duyguları dile getirmektedir. Bizi bulduğumuz bu misafir ülke ile birleştiren birçok neden vardır. Bu nedenler, iki halk arasındaki kültürel ürünlerin değişimi için temel olacaktır. Silah kardeşliğinin yerini bugün manevi değerler almıştır. Ve dünyanın huzuru ile haklarımız için yaptığımız bu mücadelede biliyoruz ki Gazi’nin büyük Türkiye’inde daima sadık bir dost bulacağız.” Şeklinde. **Türkische Post**, 18 Ocak 1934, No:14, s. 1; Söz konusu bu açıklamada bahsi geçen 18 Ocak tarihi, 1871 yılında Otto von Bismarck tarafından Alman İmparatorluğu’nun kuruluşunu ilan etmesine yapılan bir atıftır. Bismarck, 1870- 1871 savaşında Fransa’yı ağır bir yenilgiye uğratarak 18 Ocak 1871 tarihinde Alman İmparatorluğu’nun kuruluşunu ilan etmiştir. Alman İmparatorluğu’nun kurulmasından sonra, bilhassa İmparatorluk Başbakanı olan Bismarck’ın izlemiş olduğu diplomasi, Almanya’ya, 1890 yılına kadar, kesin bir diplomatik üstünlük kazandırmış ve bunun neticesi olarak da, Almanya’nın etrafında Üçlü İttifak denilen bir kuvvetler bloğu ortaya çıkmıştır. Konu ile ilgili daha geniş bilgi için bkz. Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi**, Cilt 1-2: 1914- 1995, Alkım Yayınevi, On beşinci Baskı, İstanbul, 2005, s. 19- 20.

¹⁰¹ Balkan Antantı, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren dış politikanın temelini oluşturan ‘Yurtta Sulh, Cihanda Sulh’ ilkesi doğrultusunda atılmış ve dünyada oldukça takdir toplayan önemli adımlardan biridir. Balkan devletleri ile uzun bir süredir kesintiye uğrayan ilişkilerin tekrar canlanması adına; Balkanlar’da Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya ve Arnavutluk arasında 1930-1933 yılları arasında öncelikle ardı ardına dört Balkan Konferansı düzenlenmiştir. Düzenlenen bu konferanslar, Balkan Antantına zeminini oluştururken; 1934 yılında Atina’da Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında, “Türkiye’nin katılmış olduğu çok taraflı ilk savunma antlaşması” olan Balkan Antantı imzalanmıştır. Fakat Balkan Antantı pek uzun ömürlü olmasa da Türkiye, bu Paktın oluşturulmasından son bulmasına kadar pakta sadık kalmış tek ülke olmuştur. Mehmet Gönlübol ve Cem Sar, **Atatürk ve Türkiye’nin Dış Politikası**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1997, s. 99- 107.

¹⁰² **Türkische Post**, 9 Şubat 1934, No:33, s. 1.

¹⁰³ **Türkische Post**, 4 Ocak 1937, No:2, s. 1.

¹⁰⁴ Sandler Raporu olarak adlandırılan bu metine göre; Sancağın Milletler Cemiyeti garantisinde, içişlerinde bağımsız, dış ilişkilerinde Suriye’ye bağlı olacağı, kendi parlamentosunun, anayasasının ve hükümetinin olacağı, askerden arındırılacağı ve Türkiye ile Fransa’nın Sancağa her türlü saldırıya karşı ortak garantör olacağı aktarılmıştır. Böylece, İsveç ve İngiliz Dışişleri bakanlarının da imzalarının bulunduğu bu antlaşma ile Sancağa Milletler Cemiyeti’nin de garantörlüğünde bir muhtariyet verilmiş oluyordu. Sancağın güvenliği, Türk- Fransız ortak askerî komisyonu tarafından sağlanacaktı. Esin Tüylü Turan, ‘*Ulus ve Cumhuriyet Gazetelerine Göre Hatay Sorunu ve Hatay’ın Anavatana Bağlanması*’, **VAKANÜVİS- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi**, Mart/2017, Yıl/2, No. 1 ISSN: 2149-9535, s. 284- 312, s. 296.

haberinde gazete editörleri tarafından çevirisinin yapılıp okuyucuya aktarıldığı görülmüştür.¹⁰⁵

1938 yılında Türkische Post gazetesinde dikkat çeken haberlerden biri Muzaffer Toydemir'in kaleminden çıkan 'İki Büyük Adam' adlı köşe yazısıdır. Gazetenin bu süreçteki genel yayın politikası hakkında da bilgiler veren bu yazı Mustafa Kemal Atatürk ve Adolf Hitler üzerinedir.

'Son günlerde Hitler'in etrafında şekillenen Almanya'nın başarılarına baktığımızda, istemeden gözlerimizin önünde iki büyük figür canlanıyordu. Bu iki figürden biri Atatürk, bir diğeri ise Alman Lider Hitler. Bu iki büyük adam, I. Dünya Savaşı'nda birbirleriyle sadık bir silah arkadaşlığı içinde bulunan iki büyük halkın tarihinde aynı rolü oynayan iki kahramandır. I. Dünya Savaşı, iki halkın göstermiş olduğu büyük kahramanlığa rağmen, yenilgi ile sonuçlanmıştı. İki halkın düşmanları onları aynı şekilde bastırmaya karar verdiler ve bunu uygulamak için iki dikte hazırlattılar. Bu diktelerden birini Kayser sonrası Alman demokrasisi imzaladı. Osmanlı İmparatorluğu'nun çürümüş tacı ise diğer dikteyi imzalamakta tereddüt bile etmedi. Ancak I. Dünya Savaş meydanındaki akıl almaz zaferleriyle ismi parlayan bir adam harekete geçti. Bu dayatılan dikteleri reddetti ve Türk halkının başındaki bütün düşman dünyaya meydan okudu. Almanya da aynı durumda idi. Elleri bağlanmış, onuru yıkılmış ve yerlere atılmıştı. Karanlıktan bir adam çıktı... Bu iki ulusal kahraman arasındaki benzerlik bugünkü milliyetçileri mutlu etmelidir... Nasıl Almanların Atatürk'e saygıları var ise, Türklerinde, sevgi ve varlığıyla yıllarca halkı için zaferler ile mücadele eden, Hitler için aynı duyguları vardır...'

Diyerek bitirdiği yazısında Toydemir'e göre bu iki liderin başardıkları sadece iki halkın var oluş zaferi değildir. Aynı zamanda bu liderler sayesinde dünya da iki temel kavram da bir savaşı kazanmıştır. Bu kavramlar nasyonal sosyalizm ve ulusal halkların temel yasalarıdır.¹⁰⁶ Ancak Mustafa Kemal'i Cumhuriyet ile Adolf Hitler'i Nasyonal Sosyalizm'i ile özleştirip bu iki doktrini ortak paydada birleştirmeye çalışan Toydemir şu hususları görmezden gelmiştir. Birincisi bu iki doktrindeki söz konusu ortak payda ancak 'halk, millet' olabilirdi ki bu noktada egemenliğin millete ait olduğu Cumhuriyet ve temelini oluşturan gücü halktan alan Nasyonal Sosyalizm arasında keskin bir çizgi vardır. Çünkü Cumhuriyet'te bahsedilen halkta; dil, din ve ırk gibi ayrımlar gözetilmeksizin kanun önünde herkes eşit iken

¹⁰⁵ 27 Ocak tarihli Cenevre'den aktarılan Anadolu Ajansına ait haberi gazete şu sözlerle aktarmıştır: 'Taslak Sözleşmede Tam Anlaşma; Üç yıl boyunca Sancak'ta Milletler Cemiyeti Komitesi: Anadolu Ajansı özel raportörü şunları paylaştı: Gün boyunca süren şiddetli tartışmalar sonuncunda, iki tarafın hazırladığı taslak sözleşmelerde tam bir anlaşma sağlanmıştır. Fransız ve Türk Delegasyonları arasında Sancak Sorununda bir anlaşmaya varılmıştır. Resmi dil sorununda ise, son nokta olarak bir geçiş formülü bulunmuştur.' **Türkische Post**, 27 Ocak 1937, No:22, s.1.

¹⁰⁶ **Türkische Post**, 22 Mart 1938, No: 67, s.1.

Nasyonal Sosyalizmin ‘halk’ tanımında ‘ırk’ esasına dayanan ve tarihe ciddi notlar düşüren etnik bir sorgulayış vardır. Sadece bu fark bile iki lider ve ülke arasındaki çizgiyi yeterince ortaya koymaktadır. Değınilmesi gereken diğler bir nokta ise Birinci Dünya Savaşı gibi büyük bir yıkımın ardından, özellikle kaybeden devletlerde meydana gelen yeni oluşumlar beraberinde güçlü fikir ve fikir adamlarını tarihe mal etmişti. Fakat ilginç olan insanlık savaşında ağır kayıplar veren bir ülkenin dünyayı tekrar ve daha ağır bir yıkıma sürüklemiş olmasıdır.

Türkische Post gazetesinin 1932 yılından itibaren genel yayın politikasına bakıldığında ise ilk olarak Türkiye ve Almanya arasında sağlam bir dostluk kurulması için gösterilen çabalar ön plana çıkmaktadır. Bu konuda özellikle 1933 yılında Almanya da hükümetin değışmesi ile birlikte eş zamanlı olarak gazetenin de genel yazı işleri müdürünün değıştirildiğı görülmüştür. Bu göreve Heinz Mundanke’in gelmesi ile Türkiye ile olan temasın arttığı bir gerçektir. Bilhassa Milli Mücadele ve sonrasında kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti’nin başarısı takdir edilmiştir. Adolf Hitler ve liderliğindeki Nasyonal Sosyalizm partisinin de Türkiye Cumhuriyeti’ni ve onun kurucusunu örnek aldığı belirtilmiştir. Artık totaliter bir yönetim şekliyle ilerleyen Hitler Almanya’sının denetimine giren gazete, dış politikada aktif rol oynayan Türkiye’nin iç ve dış politikaları üzerinde durmuştur. 1932- 1938 yılları arasında yayınlandığı süreç boyunca Atatürk’e özel bir saygı gösteren gazete, 10 Kasım’da Atatürk’ün ölüm haberi üzerine ilk sayfayı tamamen ona ithaf edilmiştir. Onun hayatı boyunca milletine ve vatanına yaptığı hizmetlerden övgüyle bahsedilmiştir.¹⁰⁷

2.1.3. 1938-1944

1938 -1944 yılları arası hem Türkiye Cumhuriyeti hem de dünya devletleri açısından birçok kırılma noktasının olduğu uzun ve yorucu bir süreçtir. Mustafa Kemal Atatürk’ün ölümünün ardından İsmet İnönü’nün yeni Cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte Türkiye’de yeni bir dönem başlamış oldu.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Gazetenin Mustafa Kemal ile ilgili ele aldığı bu uzun yazıdaki sözleri, gazetenin Mustafa Kemal’e olan bakışını da özetler niteliktedir diyebiliriz. Örneğın; ‘Dünya tarihinde büyük rol oynayan bir adam olan Kemal Atatürk sahneden ayrıldı. O büyük bir asker, yaratıcı bir devlet adamı ve ateşli bir vatansever modeliydi.’ **Türkische Post**, 10 Kasım 1938, No: 265, s. 1. Bkz. Ek: IV.

¹⁰⁸ Gazete de bu haber şu sözlerle aktarılmıştır: ‘Türkiye Büyük Millet Meclisinin bugünkü oturumunda Atatürk’ten sonra Cumhurbaşkanı olarak görev yapmak üzere Malatya’dan General İsmet İnönü 348 oy alarak oy birliği ile seçildi. Göreve atandıktan hemen sonra Anayasa’ya yeminini etmiştir.’ **Türkische Post**, 11 Kasım 1938, No: 266, s. 1. Bkz. Ek: V.

1938 yılında İsmet İnönü'nün Türkiye'nin yeni Cumhurbaşkanı olarak göreve başladığı ve 1950 yılı Mayıs ayına kadar sürmüş olan bu dönem; Türkische Post gazetesinin de yayın hayatının son yıllarına denk gelmekteydi. Bu yıllar içerisinde birçok kez kapatılan gazete 1944 yılında yayın hayatına tamamen veda etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından Rusya seferine kadar geçen süreçte önemli noktalardan biri 1939 yılının Nisan ayında İtalya'nın Arnavutluk'u işgal ettiği gün,¹⁰⁹ Almanya Hükümeti'nin Franz von Papen'i Ankara'ya Büyükelçi olarak atamasıdır.¹¹⁰ Franz von Papen'in Ankara'ya Büyükelçi olarak atanmasından sonra Türk- Alman dostluğu ve Türkiye'ye verilen önem tekrar üzerinde durulan konulardan olmaya başlamıştır. Bu süreçte en çok göze çarpan Türkische Post gazetesinde; Ulus gazetesinden Falih Rıfkı Atay, Son Posta'dan Muhittin Birgen ve Cumhuriyet'ten Nadir Nadi gibi yazarların gazetelerinde yazdıkları yazıların verilmesi olmuştur. 1939 yılında Hitler'in 50. yaş günü kutlamaları üzerine, Falih Rıfkı Atay'ın Ulus gazetesinde yazdığı yazı Türkische Post gazetesi tarafından '*Ulus'ta Hitler'in Doğum Günü*' başlığı altında tekrar ele alınmıştır.¹¹¹ Bu köşe yazısında Atay, Hitler'i ulusunun sorunlarını çözmeye çalışan bir lider olarak tanımlamıştır. Muhittin Birgen'in '*Almanya ve Türkiye Arasındaki İlişkiler*' başlığı ile yazdığı yazıda Franz von Papen'in Almanya'nın en önemli devlet adamlarından biri olduğunu ve bu atamanın Almanya'nın Türkiye'ye verdiği önemden kaynaklandığını aktarmıştır.¹¹²

Dikkat çeken bir başka haber ise 1 Mayıs'ta '*Hitler'in Atatürk'e Hayranlığı*' başlığı altında yazılan haberdir. 50. Yaş günü kutlamalarında Hitler'in Berlin'de bulunan delegasyona¹¹³ yaptığı konuşmada Atatürk hakkında söylediği sözlerdir.

'Atatürk yüzyılımızın en büyük adamıydı. Ondan çok şey öğrendim. O büyük bir kahraman ve bir dâhidir. Türkiye ve Türk halkına karşı çok büyük

¹⁰⁹ Arnavutluk 7 Nisan 1939'da İtalya'nın işgaline uğradı. Bu işgal ile Türkiye öneli bir sorunla karşılaştı. Çünkü öncelikle ülkenin can düşmanı sayılan İtalya Balkanlar'da sadece Arnavutluk'la yetinmeyecekti. Ancak daha önemlisi İtalya ve Almanya Türkiye'nin güvenlik bölgesi olarak kabul ettiği Balkanlara birlikte adım atmışlardı ve yayılmacı politikalarını sürdürüyorlardı. Ayrıca Arnavutluk işgali Çekoslovakya işgalinden hemen sonra gerçekleşmişti. Bu durum Türkiye açısından Almanya ve İtalya'nın ortak hareket ettiğinin bir göstergesiydi. Dolayısıyla bu gelişmelerin Türk Alman ilişkilerini doğrudan ve olumsuz bir biçimde etkilemesi kaçınılmazdı. Koçak, **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, s. 138; **Türkische Post**, 8 Nisan 1939, No:83, s. 1.

¹¹⁰ **Türkische Post**, 19 Nisan 1939, No: 91.s. 1. (VonPapen, 7 Nisan'da görevlendirildi ancak resmi olarak Büyükelçi olarak atanması 18 Nisan'da mümkün oldu.)

¹¹¹ **Türkische Post**, 22 Nisan 1939, No: 94, s. 1.

¹¹² **Türkische Post**, 26 Nisan 1939, No: 97, s. 1.

¹¹³ Hitlerin 50. Yaş gününü kutlamak üzere bir Türk heyeti 14 Nisan 1939 tarihinde Almanya'ya yola çıktı. Heyete Nafia Vekili (Bayındırlık Bakanı) Ali Fuat Cebesoy, Genel kurmay ikinci başkanı Asım Gündüz, Necmeddin Sadık Sadak, Hüseyin Cahit Yalçın, Falih Rıfkı Atay ve Nadir Nadi; yani üst düzeyde bir siyasetçi, diplomat ve emekli bir asker, yine yüksek rütbeli bir subay ve önde gelen basın mensupları dâhildi. Heyet 20 Nisan'da Hitler ile görüştü. 1 Mayıs'ta ise ülkeye dönüş yaptı. Koçak, **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, s. 139-140.

*saygım var. Çünkü Türkiye bizim örnek aldığımız bir ülkedir. Türkiye haksızlığa karşı ilk olarak silaha saldıran ve mücadelesini başarıyla tamamlayan bir ülkedir.*¹¹⁴

Savaş'ın yaklaştığı bu dönemde Türkiye için önemli adımlardan biri olan Türk-İngiliz Ortak Deklarasyonu'dur. 12 Mayıs tarihinde imzalanan bildirge ertesi gün Türkische Post gazetesinde *'Parlamento'dan Türk-İngiliz Antlaşması: Türkiye Büyük Millet Meclisi 353 oy ile oy bütünlüğü sağlanarak hükümet ifadesini onayladı.'* manşetiyle yer almıştır. Bu anlaşma; Refik Saydam tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, İngiltere başbakanı Neville Chamberlain tarafından ise kendi parlamentosunda ilan edilmiştir. Refik Saydam'ın Meclis'te yaptığı konuşma Türkische Post gazetesinde Anadolu Ajansından alınan haberle yayınlanmıştır.¹¹⁵ Bu haberde gazetenin dünya barışı üzerine yapılan yorumu vurgulaması dikkat çekmektedir. Yine 16 Mayıs'ta yayınlanan Muhittin Birgen'in Türk-İngiliz Anlaşması üzerine yazdığı köşe yazısında; bu anlaşmanın barış amacıyla ve İtalyan tehdidine karşı imzalandığı belirtilmiştir. Almanya'ya karşı ılımlı bir tutum içinde olan Türk halkının, İtalya'nın Arnavutluk'u işgali ile son noktaya ulaşan olayların Türkiye'yi böyle bir anlaşmaya yönelttiğine değinilmiş ve Türk halkının Almanya'nın yaşam hakkını bildiği ama Balkanlar'ın da Türkiye'nin yaşam alanı olduğu ifade edilmiştir.¹¹⁶

1939 yılı Türkische Post gazetesinin kendi içindeki ve Türkiye'de ki diğer basın yayın organları ile olan politik çatışmalar, beraberinde zorlu bir süreci getirmiştir. Polemiğe girdiği gazetelerin başında Tan, Akşam ve Yeni Sabah gazeteleri gelmektedir. Savaş boyunca devam eden bu çatışmalar gazetenin kapanma sürecine giden yoldaki kıvılcımlardır. Bu çatışmaların sebebi bu gazetelerin Hitler yönetimini şiddetli bir şekilde eleştirmeleri ve İngiltere'yi savunmalarıdır. Türkische Post gazetesi ise İngiltere'yi tek ortak düşman olarak göstermekte idi. Gazete savaşın başladığı dönemde savaşın nedenini düşmana bağlamış, İngiltere'yi savaşın kurallarını ihlal etmekle suçlamıştır. Gazete eleştirilere Hüseyin Cahit Yalçın, Nadir Nadi gibi yazarların makalelerinden alıntılar yaparak cevap vermiştir.

1 Eylül'de Alman ordusunun Polonya sınırına doğru harekete geçmesi üzerine; *'Almanya'nın son önerisi Polonya tarafından reddedildi. Varşova Hitler'in barışçıl teklifine cevap vermedi.'* şeklinde atılan manşet; barış kelimesinin uzun bir süre rafa kaldırılacağı,

¹¹⁴ **Türkische Post**, 1 Mayıs 1939, No: 101, s. 1.

¹¹⁵ Söz konusu haber şu şekildedir: 'Başbakan Refik Saydam bugün TBMM'de yaptığı konuşmada şunları aktardı: Efendiler; herkes Avrupa'da ki siyasi ve askeri olayların son zamanlarda nasıl bir hızla geliştiğini biliyor. Bugün tüm sorumluluk sahibi devlet adamlarının en önemli ve en uzun çabası; bu kanlı devirde dünya barışını rahatsız etmemek olmalıdır.' **Türkische Post**, 13 Mayıs 1939, No: 112, s. 1.

¹¹⁶ **Türkische Post**, 16 Mayıs 1939, No: 114, s.1.

dünya tarihinin en yıkıcı savaşlarından birinin başlangıç noktasıydı.¹¹⁷ Ayrıca Deutsche Nachrichten Büro'dan alınan haberlerle de açıklama yapıldığı görülmüştür.¹¹⁸ İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar geçen bu dönemde hem Türk hem dünya tarihi açısından birçok önemli gelişme yaşanmıştır. 1939 yılı Ekim ayında Türkiye- İngiltere ve Fransa arasında imzalanan Üçlü anlaşma hem Türk dış politikası hem de savaşın ilerleyişi açısından önemlidir.¹¹⁹ İtalya'nın 1940 yılında savaşa girmesi ve aynı yılın sonlarına doğru hem İtalya'nın hem Almanya'nın Balkanlar'a inmesi Türkiye'yi yakından ilgilendirmiştir. 24 Mart 1941 yılında Türk- Sovyet Saldırmazlık Deklarasyonu, 18 Haziran 1941 yılında Türk- Alman Saldırmazlık Antlaşması imzalanmıştır.¹²⁰ 1939 yılında Eylül ayında başlayan ve Almanya'nın savaşı kaybetmesiyle sonuçlanan dönem içerisindeki konulara bakıldığında şu başlıklar sıralanabilir: Almanya'nın haklılığı, İngiltere üzerine eleştiriler, üstün Alman teknolojisi ve Amerika Birleşik Devletleri.

Türkische Post savaş sürecinde Türkiye'yi yakından ilgilendiren birçok habere de yer vermiştir. Örneğin; 1939 yılının sonundaki Erzincan depremi üzerine '*Anadolu'da Şiddetli Deprem*' başlığı altında durumu değerlendirmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin meydana gelen deprem hakkındaki raporunu yayınlamıştır.¹²¹ Ayrıca Almanya'nın üzüntüsü ve yardımlarını anlatmıştır. 1940'lı yıllara gelindiğinde ise kapatılmadığı süreçte Türkiye'yi ilgilendiren haberlere ağırlık verildiği görülmektedir. 1941 yılına gelindiğinde yine

¹¹⁷ İkinci Dünya Savaşının nedeni olarak gösterilen 'Danzig' şehri Polonya'nın sınırları içerisinde bulunmaktadır. Versailles Anlaşmasına kadar Alman şehri olan Danzig, anlaşmayla beraber Polonya sınırlarına dahil edilmiştir. Alman - Polonya sınırında olan ve Almanların çoğunluk olarak yaşadığı bu şehir Alman Hükümeti için vazgeçilmezdir. Ancak Almanya'nın istekleri karşılıksız kamış ve Alman Hükümeti tarafından başlatılan bu savaş artık kaçınılmaz hale gelmiştir. **Türkische Post**, 1 Eylül 1939, No: 206. s.1.

¹¹⁸ Alman Haber Ajansı'ndan alınan haber şu şekildedir: 'Führer ve Alman Hükümeti, iki gün boyunca boş yere Polonyalı bir yetkiliyi beklemiştir. Bu şartlar altında Alman Hükümeti, önerilerin reddedildiğini kabul etmiştir. Son duruma göre ordular her an harekete geçmek üzeredir. Bütün bu gelişmelerin nedeni, Versailles Anlaşması'nın kabul edilemez sınır çizgisi ve bölünmüş bölgelerde azınlığın uğradığı baskılardır.' **Türkische Post**, 1 Eylül 1939, No: 206. s.1.

¹¹⁹ **Türkische Post**, 19 Ekim 1939, No: 254, s.1; Türkiye'nin İngiltere ve Fransa ile bir anlaşma ve ittifak içinde olmasının başlıca nedeni, İtalya'nın 1939 Nisan ayında Arnavutluk'u işgal ederek, Türkiye'nin güvenlik bölgesine ayak basmasıdır. Türkiye ve İngiltere arasında 13 Nisan'da başlayan görüşmeler, 12 Mayıs'ta Türkiye'yi 'Barış Cephesi'ne' bağlayan bir bildirgenin yayınlanması ile sonuçlanmıştır. Böylelikle Türkiye 12 Mayıs 1939 ve 23 Haziran 1939 tarihli bildirelerle ilgili yaklaşan İkinci Dünya Harbi arifesinde kendini güvence altına almaya çalışmıştır. Akdeniz bölgesinde yardımlaşma yükümü Türkiye ile İngiltere arasında 12 Mayıs'tan, Türkiye ile Fransa arasında da Türk-Fransız Ortak Deklarasyonunun yapıldığı 23 Haziran 1939'dan başlamak üzere geçerlilik kazanmış, 19 Ekim 1939 tarihli Karşılıklı Yardım Antlaşması diğer adıyla Ankara Antlaşması ile üçlü bir ittifak biçimine girerek geçerliliğini sürdürmüştür. Figen Atabey, '*İkinci Dünya Harbi Öncesi Türk-İngiliz-Fransız Ortak Deklarasyonu*', **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:7, Sayı: 31, Issn: 1307-9581, İstanbul, 2014, s. 296- 304, s. 303.

¹²⁰ **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C.II., s.13-14. (Türkische Post gazetesi 1 Temmuz 1940 - 4 Temmuz 1941 tarihleri arasında kapatılmıştır.)

¹²¹ **Türkische Post**, 28 Aralık 1939, No: 313, s. 1.

Almanya'nın, Türkiye'ye, Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü'ye duyduğu hayranlığı vurgulanmış ve Hitler'in Türkiye'ye yönelik sözlerine yer verilmiştir.

1942 yılı Şubat ayında, Ankara'da Almanya'nın Ankara Büyükelçisi Franz von Papen'e bir suikast düzenlenmiş, eşi ve Papen bu suikasttan yara almadan kurtulmuştur. 24 Şubat'ta gerçekleşen bu suikast gazeteyle Anadolu Ajansından alınan haberle manşet olmuştur.¹²² Bu olay gazetede geniş yankı bulmuştur. Hemen başlayan soruşturmalar üzerine suikastçının Yugoslav göçmeni bir Türk olduğu ortaya çıkarılmış ve bununla beraber suç ortakları tespit edilmiştir. İstanbul Üniversitesi öğrencisi olan Abdurrahman Sayman, Süleyman Sav ve SSCB'nin İstanbul Başkonsolosluğunda görevli Georgi Pavlov ile Leonid Kornilov tutuklanmıştır. Mahkeme Sovyet basını tarafından da yakından takip edilmiştir. Gazeteye göre bu olayın arkasında kesin olarak Sovyetler Birliği vardı. Amaçları ise Türk-Alman ilişkilerine zarar vermektir. Böylece Türkiye'nin savaşa Rusya'nın tarafında katılması sağlanacaktı. Sonuç olarak, 18 Haziran'da neticelenen mahkemeye göre sanıklar yirmi ve on yıl olmak üzere ayrı ayrı hapis cezasına çarptırılmışlardır.¹²³

1943 yılı Türkiye açısından oldukça kritik bir yıldır. Savaş yıllarında çok fazla baskıya maruz kaldığı bu dönem, düzenlenen birçok konferans ve görüşmede Müttefikler, Türkiye'yi cephede görmek istemişlerdir. Ancak bu yıl içerisinde Türkische Post, Türkiye'nin tarafsızlığını bozmaması gerektiğinin altını çizmiştir. Yayın politikasına bu amaç doğrultusunda yön vermiştir. 1943 yılının başında Almanya'nın Stalingrad savaşını kaybetmesi ile Doğu Cephesi'nde başlayan bir gerileme dönemine girilmiştir ve bu dönem gazeteyle de yansımıştır. Şubat ayında çıkan haberlerde Avrupa'nın ancak güçlü bir Almanya ile var olabileceğini belirtilmiş, Avrupa ülkeleri Bolşevik tehlikesine karşı uyarılmış ve bu tehlikeyi ancak Almanya'nın durdurabileceği aktarılmıştır.¹²⁴

Şubat ayının ilk günlerinde Almanya, Ankara ve İstanbul da olmak üzere iki büyük mimari sergi açmıştır. 'Ankara'da 'Yeni Alman Mimarisi' Sergisi' başlığıyla yayınlanan haber mimaride Alman üstünlüğüne değinen yazı ve yorumlarda, bu alanda üretilen Türk-Alman ortak eserlere dikkat çekmiştir.¹²⁵ Ayrıca 18 Haziran 1941 yılında imzalanan Dostluk Anlaşması'nın yıldönümü nedeniyle gazetede, Şükrü Saraçoğlu ve Franz von Papen'in büyük boy fotoğraflarına ve anlaşmanın önemini belirten yazılara yer verilmiştir. *'Türk – Alman*

¹²² Söz konusu haber: 'Ankara'da Bombalı Saldırı; Alman Büyükelçisi von Papen ve eşi yara almadan kurtuldu. Olayın faili parçalara ayrıldı. İsmet İnönü, Refik Saydam ve Saraçoğlu Papen ailesinin son durumu hakkında görüştüler.' Şeklindedir. **Türkische Post**, 25 Şubat 1942, No: 47, s.1.

¹²³ **Türkische Post**, 18 Haziran 1942, No: 144, s. 1.

¹²⁴ **Türkische Post**, 1 Şubat 1943, No:26, s. 2.

¹²⁵ **Türkische Post**, 3 Şubat 1943, No: 28. s.1.

Dostluğunun Yıldönümü' başlığı altında verilen 'Almanya Türkiye'nin tarafsız kalma kararlılığından emindir.' cümlesi adeta sürmekte olan savaş sürecinde Türkiye'ye verilen mesajların özeti niteliğindedir.¹²⁶ Gazetede özellikle 1943 yılında Ali İhsan Sabis'in köşe yazılarına sıkça yer verilmiştir. Yazılarında genellikle Almanya'yı savunan ve Doğu Cephesi üzerine değerlendirmeler yapan Ali İhsan Sabis; bu yıllarda en çok Hüseyin Cahit Yalçın ile karşı karşıya gelmiştir. Son kez 31 Temmuz 1944 yılında yayınlanan ve özellikle savaş yılları boyunca birkaç kez kapatılan gazetenin bu tarihte kapatılmasında etkili olan isim yine gazetenin sorumlu yazı işleri müdürü Ali İhsan Sabis'dir.¹²⁷

¹²⁶ **Türkische Post**, 18 Haziran 1943, No: 144, s. 1.

¹²⁷ 24 Mayıs 1944 yılında Türkische Post gazetesinin yayın müdürlüğünü yapmakta olan Sabis'in evinde Sıkıyönetim komutanlığının emriyle arama yapılmıştır; Türk Gençliği' ve Türk Subayları' adına gönderdiği imzasız mektuplar nedeniyle tutuklanmıştır. Ele geçen yazı ve mektuplara dayanarak dava açılmış ve bu dava sonucunda 3 Temmuz'da Kazım Özalp'a hakaretten altı ay, örtülü ödeneğe parasını israf etmekle suçladığı Fethi Okyar'ın anısına hakaretten bir yıl, örtülü ödeneği yağma etmekle suçladığı Cemal Paşa'nın anısına hakaretten bir yıl iki ay hapis cezaları aldı. Mahkeme ayrıca 'Harp Hatıralarım' adlı kitabına el konmasına karar verdi. İmzasız mektuplarla ilgili dava ekimde sonuçlandı ve bu mektupları yayın yoluyla hakaret ettiği kişileri davalarından vazgeçirmek amacıyla yolladığı anlaşıldı. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. II s. 58.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİSCHE POST GAZETESİNDE ATATÜRK VE ATATÜRK DÖNEMİ

1926-1932

2.1. 1926-1932 Yılları Arasında Almanya ve Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Durum ve İki Ülkenin İlişkilerine Genel Bir Bakış

Köklerinin çok eskilere dayandığı, Almanya ve Türkiye'nin; 1926 ve 1932 yılları arasındaki münasebetlerine genel bir bakış yapılmasından önce, bu süreçte iki ülkenin içinde bulunduğu genel durumu izah etmenin yararlı olacağı düşünülmüştür.

Almanya; Birinci Dünya Savaşı'ndan 1932 yılına kadar geçirdiği yeniden yapılanma ve kalkınma sürecinde içinde ilk değişimi rejiminde yaşamış ve ülkenin yeni devlet biçimi Cumhuriyet¹²⁸ olmuştur. Ancak bu dönemde İmparatorluğu çeşitli nedenlerle eleştiren partiler bile, cumhuriyetçi hükümet biçimini savunmamışlardır. Yeni Alman Cumhuriyeti'nin ilk Hükümet başkanı Friedrich Ebert olmuş, Weimar Anayasası¹²⁹ ise liberal ve sosyal ruhuyla büyük batı demokrasilerinin anayasaları arasındaki yerini almıştı.¹³⁰ Almanya'nın yeniden

¹²⁸ Weimar Cumhuriyeti olarak adlandırılan bu dönemin başlangıcını Alman siyasetçi, yazar Ferdinand Friedensburg tarafından şu sözlerle ifade edilmiştir; 'Weimar Cumhuriyeti'nin imajı, gençlerin ürettiği ve daha da eski olanları için bilinmeyen, Hitler döneminin propagandasıyla sıklıkla çarpıtılmıştır. Alman halkını demokratik bir şekilde örgütleme görevine yaklaştığımızda daha önce yapılan ilk girişimi doğru bir şekilde yargılamak, aslında ilk etapta öğrenmek için değerlidir. 1918-1933 yılları arasında Cumhuriyet dönemi için; Çoğu insanlığa sahip dört buçuk yıllık savaş Almanya'nın gücünü kırmıştı; ölümden tükenmiş insanlar ve düşmanların düşmanlıkların durmasına izin verdiği şartlar bağlanmış ve ülkeyi sakat bırakmıştır. Almanya barış anlaşmasıyla çevresinin sekizde birini kaybetti; sakinlerinin onda biri, mahsullerinin neredeyse altıda biri, en zengin mineral minerallerinin bir kısmı, tüm deniz aşırı kolonileri, işleyen filosunun yeni onda biri ve yurtdışında zenginlik, kredi ve iş bağlantıları üzerine on yıllarca süren barışçıl ve özenli çalışmalar üzerine inşa ettiği hemen her şeyi. Çok sayıda baskıcı bireysel hükümler bu taleplere eşlik etti ve uzun yıllar Avrupa, özellikle Almanya'daki siyasi tartışmaları etkiledi.' Ferdinand Friedensburg, **Die Weimarer Republik**, Carl Habel Verlagsbuchhandlung, Berlin, 1946, s. 13- 14.

¹²⁹ Weimar Anayasası, Alman devletlerini birbirinden ayırmakta olan kurullarla engelleri ortadan kaldırarak, Almanya'yı tam anlamıyla tek bir devlet haline getirmeyi amaç edindiği halde, bu yolda pek az ilerlenebildiği gibi, memleketin ileri derecede sosyalize edilmesi düşünceleri de yine barış sonu yıllarının ekonomik ve sosyal buhranları yüzünden, bir türlü gerçekleştirilememiştir. **İnönü Ansiklopedisi**, C. II., s. 172.

¹³⁰ Alman demokrasisinin doğuşundan bu yana Almanların hala demokratik düşünme, hissetme ve hareket etmekten çok uzak olduğunu kabul etmesi gerekirdi. Ve bir anda Weimar Anayasası tarafından eski demokrasilerde de nadir görülen bir özgürlük verilmişti. Bu da sonuç olarak hükümeti yeni düzenlemelere götürmüştü. Robert- Hermann Tenbrock, **Geschichte Deutschlands**, MaxHueber Yayınları, Münih, 1965, s. 253- 254; Almanya'nın Weimar Anayasası ile beraber halka yaşattığı liberal düzen, her şeyden önce kültürel alanda son derece verimli olmuştur. Dönem 'Altın yirmili' kelimesi ile adlandırılmış ve bir on yıllık süreç içerisinde özellikle Berlin kısa sürede Paris'in yerini alarak tiyatro, müzik ve film alanındaki kültürel hareketlikle Avrupa'nın merkezi haline gelmiştir. Felsefenin etkisi altında, yirminci yüzyılın başında, tüm bilim dalları tutumlarını değiştirmiş ve bütüncül bir vizyona gelmeye çalışmıştır. Bu tutumda ki değişiklik, belli başlı konu alanlarıyla sınırlı olmayan ve gittikçe artan bir öneme sahip olup tüm araştırma görevlerini kapsamaktaydı. Özellikle Almanya'da, Albert Einstein ve Max Planck'ın tüm dünya görüşünü değiştiren fizik alanındaki araştırmaları, bu dönemin en çok es getiren çalışmalarından olmuştur. **a.g.e.**, s. 269.

toparlanabilmesi için yapılan çalışmalar ülkenin iç ve dış politikasında birçok yeniliğe neden olmuştur. Bilhassa Alman ekonomisinin istikrara kavuşması ve iç politikanın sakinleşmesi için ön koşulların, sadece enflasyonun durması ve tazminat sorununun Dawes Planı¹³¹ tarafından geçici olarak çözülmesiyle sağlandığı görülmüştür. Hükümet şeklindeki ciddi anlaşmazlıklarda ise geçici bir sonuca varılmıştır. 1925 yılında, Almanya Cumhuriyeti'nin ilk Başkanı Friedrich Ebert Weimar Anayasası'nın yaratıcısı ve garantörü olarak ölmüştür.¹³²

Bu ölümün ardından yapılan seçimlerle cumhurbaşkanlığına Mareşal von Hindenburg seçilmiştir. Hindenburg, eski zamanlarında da çevresinde olan ve ona sadık kalan ayrıca Weimar Cumhuriyeti'nin en keskin rakibi olan Adolf Hitler'i Hükümet Şansölyesi olarak atamıştır.¹³³ 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'ndan en çok etkilenen ülkelerden biri olan Almanya'da 1931- 1932 yılları arasında, ekonomik kriz zirveye ulaşmış, siyasi yaşamda daha radikal bir hale gelmiş ve Adolf Hitler'e ve Nasyonal Sosyalist Partiye olan destek artmıştı.¹³⁴ 1932'de bu hükümet devrilmişti. İki Cumhuriyetçi Parti dışında Cumhuriyet'i savunabilecek hiç kimse yokken; 30 Ocak 1933 yılında Hitler, Almanya'daki gücü yasal yollarla devralmıştır. 1930'dan bu yana düzgün şekilde çalışmayan parlamento demokrasisi iflas etmiş ve Almanya Cumhuriyeti'nde son sahne başlamıştır.¹³⁵

¹³¹ **Dawes Planı;** 9 Nisan 1924 yılında Amerikan uzmanı General Charles G. Dawes tarafından imzalanan ve Alman Hükümetinin bütçesini dengeleme yöntemini ve Alman para birimini istikrara kavuşturma tedbirlerini dikkate alan bir rapordur. Uzmanlar Komitesi, temel olarak politika meselelerini muameleden kapatmakta ve çalışmalarına saf kârlılık bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Bu planın amacı; cezanın dayatılması değil, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya tarafından zarara uğrayan ülkelere olan borçları toparlayabilmektir. Alman para biriminin istenen istikrara kavuşması ve Hükümetin bütçesinin dengelenmesi için bir ön koşulda, Alman ekonomik biriminin restorasyonu olmuştur. Ve yine bu plana göre herhangi bir ceza veya güvenlik önlemleri, planın başlatılması engellememelidir. Döviz sabitleme ve bütçe dengeleme de karşılıklı olarak bağlıdır. Uzman bir komitenin hazırladığı bu plan, geçici bir güven restorasyonudur ve bu sebeple zaman sınırı yoktur. Cuno Horkenbach, **Das Deutsche Reich von 1918 bis heute**, für Presse, Wirtschaftund Politik G.m.b.H. Yayınları, Berlin, 1930, s. 190- 191.

¹³² 28 Şubat 1925 tarihinde Almanya Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Friedrich Ebert bir ameliyat esnasında 54 yaşında ölmüştür. Horkenbach, **a.g.e.**, s. 208.

¹³³ Tenbroch, **a.g.e.**, s. 264- 265.

¹³⁴ Yeni Almanya Cumhuriyeti'nin ilk yıllarından 1928 yılına kadar geçen süreçte Alman gayreti ve büyük yabancı devletlerin kredi desteği ile ülkenin ekonomisinde yaşanan canlanma, 1929'da küresel ekonomik krizin başlamasıyla aniden sona erdi. 24 Ekim 1929'da New York'ta borsa çöktü. Bunun bir sonucu, Amerikan kredilerinin kısa sürede Almanya'dan kaldırılması olup, sermaye rezervleri oldukça düşük olduğu için Alman endüstrisi için yıkıcı bir durum haline gelmesiydi. Birçok şirket kapanmak zorunda kaldı. Aynı yılın aralık ayında, Almanya'daki işsiz sayısı 2,8 milyonu ve iyileşme umudu yoktu, çünkü diğer sanayileşmiş ülkelerde de ekonomik kriz derinleşmişti. Ekonomik açıdan neredeyse umutsuz olan bu durumda, Adolf Hitler ve liderliğindeki Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi, nefret edilen demokrasiyi ortadan kaldırmak ve onu İtalyan faşist modeline dayanan bir devletle değiştirmek için çalan çanların sesini duymuş ve harekete geçmişti. Tenbroch, **a.g.e.**, s. 266- 267.

¹³⁵ Schulz, **a.g.e.**, s. 141.

Birinci Dünya Savaşı'nın mağlup tarafında yer alan bir diğer ülke, Osmanlı Devleti ise 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşmasıyla¹³⁶ birlikte dünya tarih sahnesinden ayrılmıştır. Yerini de çağdaş, modern ilkeleri ve hızla gerçekleşen reformlarıyla tüm dünya devletlerinin ilgiyle izlediği 'Türkiye Cumhuriyeti'ne bırakmıştı. 29 Ekim 1923'te resmi olarak ilan edilen Cumhuriyet ile birlikte 'Türkiye'de yeni bir dönemin kapıları açılmıştı.¹³⁷ Osmanlı Devleti'nin düşünür ve aydınlarından emanet alınan modernleşme mirası, ülkenin ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal tarafından devrime dönüştürülerek toplumun her alanına uygulanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi olarak kurulmasının ardından gerçekleşen halifeliğin¹³⁸ kaldırılması, eğitim ve hukuk alanlarındaki reformlara¹³⁹ gidildiği sırada yürürlükte 1921 Anayasası¹⁴⁰ vardı. Ancak gerçekleşen inkılaplarla birlikte Türkiye Cumhuriyeti, artık daha çağdaş ve modern olan yapının gereklerini karşılayabilecek bir anayasaya ihtiyacı vardı. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak 20 Nisan 1924 tarihindeki oturumda yeni anayasa kabul edilmiştir¹⁴¹. Yeni anayasa ile birlikte Türkiye'de artık çok partili siyasal yaşama giden yol da açılmıştı. Ancak Millî Mücadele döneminde aynı amaç için emek veren Cumhuriyetin kurucu kadroları yeni Türkiye ve yeni anayasa ile birlikte içlerinde ayrışmalar yaşamaya başlamışlardı.¹⁴² Türkiye Cumhuriyeti bu dönemde bir yandan

¹³⁶ Lozan Barış Antlaşması 'tarihsel bir pazarlık' olarak nitelendirmiştir. Ayrıca bu antlaşmayla ilgili olarak pazarlık konferans olarak 5,5 ay sürdüğünü ve aslında kesinti dönemi de pazarlık için manevraların yapıldığı bir dönem olarak dâhil edilirse bu sürecin 8 aya çıktığını da belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Sina Akşin, **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s. 182.

¹³⁷ Türkiye; Almanya, Avusturya ve Macaristan'dan sonra Cumhuriyet rejimine geçen ülkelere katılmıştır. 1920'li yıllar Avrupa'da; Cumhuriyet düzenlerinin ve demokrasinin ilerlediği, 1930'lu yıllar ise ırkçı, yobaz ve totaliter diktatörlüklerin gelişme yılları olmuştur. **a.g.e.**, s. 184.

¹³⁸ Halife; kelime kökeni olarak Arapçadan türemiş olup, 'babasından sonraya kalan çocuk, birisinin yerine geçen, vekil' anlamlarına gelmektedir. Şerafettin Turan, **Türk Devrim Tarihi- Yeni Türkiye'nin Oluşumu 1923- 1938**, IV. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1995, s. 46.

¹³⁹ Mustafa Kemal'in inkılaplarına giden süreçte attığı önemli adımlardan biri de Halifeliğin kaldırılmasıdır. Halifeliğin kaldırılmasındaki önemli gerekçelerden biri onun Osmanlı hanedanlığının elinde kalmış olmasıydı. Bu sebeple halifelik Cumhuriyet karşıtlarının toplandığı önemli bir dayanak noktası olabilirdi. Akşin, **a.g.e.**, s. 185; Bir başka önemli gerekçe ise halifelik Mustafa Kemal'in gerçekleştirmek istediği inkılaplarla taban tabana zıt bir yapı ve ciddi bir tehditti. Halifeliğin 3 Mart 1924'te TBMM tarafından kaldırılması ve Osmanlı hanedanının sınır dışı edilmesi ile sonuçlanan bu süreçte muhalefetin güçlü tepkileriyle çok fazla karşılaşmıştır. Bu yasanın çıktığı gün ayrıca iki önemli yasa daha yürürlüğe girmiştir. Bunlardan biri Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi), diğeri ise Şer'îye ve Genelkurmay nezaretlerinin kaldırılması idi. Öğretimin Birleştirilmesi ile bütün okullar Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış ve medreseler, mahalle mektepleri kapatılmıştır. Amaç tek tip bir eğitim sistemi kurabilmektir. Diğer yasa ile ise Şer'îye Nezareti yerine Diyanet İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuş, Genelkurmay da Savuna Bakanlığı'na bağlanmıştır. Artarda yürürlüğe giren bu yasalarla birlikte laikleşmeye doğru gidilen süreç işlemeye başlamıştır. **a.g.e.**, s. 186- 187.

¹⁴⁰ 1921 Anayasası; iç savaş ve Millî Mücadele günlerinde dönemin ihtiyaçlarını daha pratik olarak karşılamak üzere yapılmış bir Anayasa'dır. **a.g.e.**, s. 193.

¹⁴¹ Ayrıca Cumhuriyet Anayasası olarak nitelendirilen bu Anayasa altı bölüme ayrılmış olup 105 maddeden oluşmaktadır. 1924 Cumhuriyet Anayasası 27 Mayıs 1960 dönüşümüne kadar yürürlükte kalmıştır. **a.g.e.**, s. 77-80.

¹⁴² Bu muhalefetin oluşum döneminde karşımla; Rauf (Orbay), Ali Fuat (Cebesoy), Kazım (Karabekir), Refet (Bele), Adnan (Adıvar) gibi Cumhuriyet'in kurucu kadrolarında ve Millî Mücadele döneminde Mustafa

çağdaş medeniyetler dünyasına adım atmaya çalışırken bir yandan da inkılâpların beraberinde getirdiği iç sıkıntılarla uğraşmaktaydı.¹⁴³ 1930 yılı Türkiye için hem 1929 yılında başlayan dünya ekonomi buhranının yarattığı huzursuzluk hem de ülke içinde ki muhalif grupların yapılan devrimlere ve hükümete karşı tutumları açısından oldukça zor bir süreç olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti ilk denemesin başarısız olduğu çok partili siyasal hayata geçme düşüncesi ise 1930 yılında kendini tekrar göstermiş, yeni bir parti kurulmuş ancak yaşanan birçok tartışma nedeniyle 17 Kasım 1930'da parti kendini feshetmek durumunda kalmıştır.¹⁴⁴ 1932 yılı Türkiye açısından bunalım sonrası yeni atılımların yapıldığı bir yıl olmuştur. Mustafa Kemal'in ilke ve yeni girişimleri sayesinde ülke sanayileşmeye dayalı bir ekonomik modele geçmiştir. Bilhassa Devletçilik¹⁴⁵ ilkesiyle ekonomi ve kalkınma yönündeki çalışmalara hız verilmiş, eğitim ve öğretim alanındaki reformlar tabana indirgenmiştir.

Söz konusu bu bilgiler bağlamında iki ülkenin de Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir toparlanma sürecine girdiğini söylerken, bu kalkınma sürecinin iki farklı yönde ilerlediğini de belirtmek gerekir. Almanya savaş sonucunda Versailles Antlaşmasının ağır şartları altında ezilirken, Türkiye kendine dritelen Sevr anlaşmasının zincirlerinden kurtularak nihayetinde kazandığı bir bağımsızlık mücadelesi içerisine girmiştir.

İki ülkede Cumhuriyet rejimine yönelmiş ancak Türkiye'ye çağdaş bir yaşam ile birlikte yeni bir dünya lideri kazandıran bu süreç, Almanya'da daha ağır işlemiş, iç ve dış politikada birçok yeni sorun doğurmuştur. Ülkenin sorunlarına yönelik çözüm çabaları ve Mustafa Kemal Atatürk gibi güçlü bir lidere olan ihtiyaç ve arayışları, Almanya'yı ve dünyayı yeni bir çıkmaza sürüklemiştir. 1926 ve 1932 yılları arasındaki Türk- Alman ilişkileri ise iki ülkenin yukarıda bahsedilen durum ve ortak paydaları ve üzerinden gelişme göstermiştir.

Kemal'in yanında yer almış önemli isimler çıkmıştır. Bu isimler ve görüşlerini destekleyen bazı kimseler mevcut olan Halk Partisinin gidişini ve idaresini eleştirmeye başlamış ve özellikle Türk halkının yapılmakta olan ve yapılması tasavvur edilen hareketleri kabul etmeyeceğini savunmuşlardır. Turan, **Türk Devrim Tarihi- Yeni Türkiye'nin Oluşumu 1923- 1938**, s. 97- 98; Bu isimler ve görüşlerini destekleyen bazı kimseler mevcut olan Halk Partisinin gidişini ve idaresini eleştirmeye başlamış ve özellikle Türk halkının yapılmakta olan ve yapılması tasavvur edilen hareketleri kabul etmeyeceğini savunmuşlardır. Enver Ziya Karal, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1918- 1965**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971, s. 145.

¹⁴³ Yeni Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanı ve halifeliğin kaldırılmasından yaklaşık bir yıl sonra karşıt hareketler artış göstermiştir. Cumhuriyet'e ve yeni düzene karşı bir ihtilal olan bu hareketlerden; 13 Şubat- 31 Mayıs 1925 tarihlerinde gerçekleşen Şeyh Sait Ayaklanması ve 23 Aralık 1930 yılında gerçekleşen Menemen Olayı

¹⁴⁴ **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 146.

¹⁴⁵ Devletçilik; genel anlamıyla 'ülke için geniş yararlar sağlayacak büyük ölçüde kuruluş, sermaye ve araçlara ihtiyaç gösteren işlerin; özellikle büyük sanayi ve tarımın, istenilen aynı zamanda gerekli alan ve oranlarda, devlet tarafından örgütlenip işletilmesine' denir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Cihat Akçakayalıoğlu, **a.g.e.**, s. 546.

Türk – Alman ilişkilerin geçmişteki ortaklıkları oldukça eskilere dayanmaktadır.¹⁴⁶ Ancak aralarındaki tam anlamıyla oluşan dostluk ilişkisi XIX. yüzyılın sonlarına denk gelmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun 30 Ekim 1918 tarihinde Osmanlı Devleti'nin imzaladığı Mondros Mütarekesi'nin 23. Maddesi gereğince; Osmanlı devletinin ittifak devletleriyle olan tüm bağlantılarını koparması şartı ileri sürülmüştü¹⁴⁷. Bununla beraber Almanya'nın imzaladığı Versailles Barış Antlaşmasında da benzer hükümlerin olduğu maddeler vardır.¹⁴⁸ Bu maddelerin amacının müttefik bu iki devlet arasındaki her türlü bürokratik ilişkiyi kesmek olduğu söylenebilir. Bunlara ilaveten her iki devletinde karşı karşıya kaldığı iç ve dış sorunlar, bu ilişkilerin kopma noktasına gelmesinde büyük rol oynamıştır.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında başlayan Türk- Alman ilişkileri, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yıkılan iki imparatorluğun üzerine iki ülkede de hiç denenmemiş yeni Cumhuriyet rejimlerin kurulması ile yeni bir döneme girmiştir. Ancak Almanya ve Türkiye arasındaki coğrafi bakımdan olan uzaklık, iç ve dış politikada yaşanan sorunlar ve çözüm arayışları iki ülkenin hemen yakın ilişki kurmasını geciktirmiştir.¹⁴⁹ Türkiye Cumhuriyeti, Almanya Hükümeti ile ilişkilerine ancak kuruluşunu ve anayasal düzene geçişini tamamladıktan sonra yeniden başlamıştır. 1918 yılından 1923 yılı Türkiye'de Cumhuriyetin ilanına kadar geçen süreçte, Almanya ile Türkiye arasında, İstanbul hükümetinin Enver, Cevat ve Talat paşaların iadelerini istemesi ve Millî Mücadele döneminde Almanya'dan silah ithal edilmesi girişimleri haricinde herhangi bir bağlantı kurulmamıştır.¹⁵⁰ Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında, gelişmek ve kalkınmak için iç politikada olduğu kadar dış politikada da ilerlemeye ihtiyacı vardı. Ancak Lozan Antlaşması'nın ardından İngiltere ve Fransa ile olan sorunların devam etmesi, Türkiye Cumhuriyeti'ni eski müttefikine yöneltmiştir. Bu yönelmenin sebebi Almanya ve Türkiye arasında geçmişte ekonomik ve

¹⁴⁶ Tarihte Türk-Alman ilişkilerinin tam anlamıyla köküne baktığımızda Atilla devrinden başladığını söyleyebiliriz. Atilla (375- 435) büyük Türk Hükümdarı, kendi devrinde bugünkü Almanya ve Avusturya bölgesini tamamıyla Türk iradesine almıştır. Ayrıca 451 Miladi yılında yine Türk ordusunu birçok Germen (Alman) askeriyle takviye ederek mevcut nüfusunu arttırmıştır. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kazım Karabekir, **Tarih Boyunca Türk- Alman İlişkileri**, Emre Yayınları, İstanbul, 2001, s. 30.

¹⁴⁷ '...Madde 23 – Hükümet-i Osmaniye'nin Merkezi Hükümetlerle kat-ı münasebete mecburiyeti.' Ayrıntılı bilgi için bkz. Nihat Erim, **Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Cilt 1, Ankara, 1953, s. 524.

¹⁴⁸ 28 Haziran 1919 tarihinde Almanya tarafından imzalanan Versailles Antlaşması'nın 22. Maddesinin 4. Fıkrası ile 155, 258- 261, ve 434., maddelerin amacı, Almanya ve Osmanlı Devleti arasındaki bağlantının koparılmasına yöneliktir. Koçak, **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, s. 1.

¹⁴⁹ a.g.e., s. 5.

¹⁵⁰ Baskın Oran, **Türk Dış Politikası 1919- 1980**, Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 154.

siyasi ilişkilerin yoğun olması, iki ülke arasında önemli sorunların olmaması ve Almanya'nın potansiyel ekonomik ve endüstriyel gücünün yüksek olmasıydı.

İki ülke arasında diplomatik ilişkileri tekrar başlatan, Türk- Alman Dostluk Antlaşması¹⁵¹ (Türkiye ile Almanya Arasında Mün'akit Muhadenet Muahedenamesi) 3 Mart 1924 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır. Bu antlaşmayla birlikte Türkiye ve Almanya arasındaki 1918 yılından beri kesintiye uğramış olan diplomatik ve siyasal ilişkiler yeniden kurulmuştur.¹⁵² Bu anlaşmanın birinci maddesine göre;

*'İki ülke arasında samimi, iyi niyetli, kalıcı bir dünya barışını isteyen bir anlaşmanın tesis edildiği' söylenmektedir. Ayrıca 'antlaşmanın üçüncü maddesi ise iki ülke ilişkilerinin yönünü ve amacını ortaya koymaktadır. Bu maddede karşılıklı konsoloslukların açılması ile ticari ilişkilerin başlatılması ve düzene konması istenmektedir. Ayrıca hukuki statüleri dokunulmazlıkları uluslararası hukuk kurallarına uygun şekilde garanti altına alınacak Başkonsolos, Ticaret Ataşesi, Kâtip gibi memurların karşılıklı olarak iki ülkede iskân ve ikametleri de kabul edilmiştir.'*¹⁵³

Bu maddelerden de anlaşıldığı gibi her iki devletin de amacı yeniden ekonomik ve bürokratik alanlarda kendini geliştirmektir. Almanya ve Türkiye arasındaki dostluk antlaşmasından kısa bir süre sonra karşılıklı elçi atamaları gerçekleşmiştir. Türkiye'nin ilk Ankara Büyükelçisi Rudolf Nadolny 1924 yılı ilkbaharında atandığı bu görevde 1933 yılına kadar bu görevde kalmıştır. Türk Hükümeti de Rudolf Nadolny'e karşılık olarak Kemaleddin Sami Paşa'yı Berlin'e Büyükelçi olarak atamıştır. Göreve başladığı ilk yıllarda tartışılan konu Alman Büyükelçiliğinin İstanbul'dan Ankara'ya taşınmasıydı. Nadolny, '*Alman Büyükelçiliğini en geniş kadrosu ile Ankara'da olmasının Türkiye ile siyasi ve ekonomik ilişkilere olumlu etkide bulunacağını*' özellikle belirtmiştir.¹⁵⁴ Böylelikle kısa bir süre sonra Ankara'da

¹⁵¹ Türkiye ve Almanya arasında imzalanan bu anlaşma için yapılan görüşmeler Almanya'nın, 5 Ocak 1924'te Bükreş Elçisi Dr. Hans Freytag'ı Türkiye ile bir dostluk Antlaşması imzalaması amacıyla görevlendirmesiyle başlamıştır. Freytag'a, Alman Hükümeti tarafından verilen yönergede; İstanbul'a gitmesi için hemen yola çıkması, İstanbul'da ki Türk Dışişleri Bakanlığı temsilcisi Adnan Adıvar ile İsveç'in İstanbul elçisi Wallenberg aracılığı ile ilişki kurması ve görüşmelere başlaması yer almıştır. Ayrıca Freytag'a Türk Hükümeti'nin, İstanbul'da değil de Ankara'da görüşme talep etmesi halinde bunu kabul etme yetkisi de verilmiştir. Freytag'a, Berlin'de hazırlanmış bir de antlaşma taslağı da gönderilmiştir. Türk Hükümeti antlaşma taslağı ile ilgili değişiklikler talep ederse önce Berlin'den değişikliklerle ilgili talimat alması istenmiştir. Alman Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan 2 Şubat tarihli raporda resmî ilişkilerin kurulmasından ve temsilcilerin karşılıklı olarak atanmalarından önce, bazı ön antlaşmalar, özellikle de bir dostluk antlaşması imzalanmasının kabul edilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin artık yeni bir devlet olduğu, eski Osmanlı Devleti ile bir ilişkisinin bulunmadığı ve bunun sonucu olarak da uluslararası ilişkilerinde yeni temeller oluşturacağı görüşü savunulmuştur. Ayşe Aydın, '*Türkiye- Almanya Dostluk Antlaşması*', **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 1, Haziran 2017, s. 107- 121, s. 113-114.

¹⁵² Koçak, **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, s. 9.

¹⁵³ Yavuz Özgüldür, '*1923 -1945 Dönemi Türk Alman İlişkileri*' (Yayınlanmış Doktora Tezi), **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 1991, s. 43- 44.

¹⁵⁴ Koçak, **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, s. 13.

Büyükelçilik binaları için bir inşaat başlatılmıştır. Nadolny binaların yapımı için Almanya'dan danışmanlar getirtmiştir. Ankara'daki Büyükelçilik Binaları tamamlandığı güne dek Alman Büyükelçiliği olarak Atatürk Orman Çiftliği'ndeki Süt Fabrikası'nın hemen solunda bulunan bir bahçe içinde ahşap bir bağ evi kullanılmıştır.¹⁵⁵

İki ülkenin diplomatik ilişkilerini geliştirmek için gösterdiği çaba ekonomi alanında da kendini bir ticaret anlaşmasıyla göstermiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik olarak çöküntüye uğramış bu iki devletin tekrar kalkınmaya ve güçlenmeye ihtiyacı vardı. Karşılıklı olarak birbirlerinin ekonomik yapı, güç ve olanaklarını tanıyan devletler için yeni bir ekonomi atılımı çok önemli kazançlar getirebilirdi. Ayrıca Barış Antlaşmasının imzalanmasından sonra gelişen ticari ilişkilerin belli kurallar, devlet güvenceleri ve gümrük indirimleri ile yürütülmesi gereği iki ülkeyi bir ticaret anlaşması imzalamaya yöneltmişti¹⁵⁶ ve sonuç olarak 12 Ocak 1927 tarihinde Ankara'da imzalanmış olan Anlaşma 28 Nisan 1927 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. '*Birinci Dünya Savaşı öncesinde, Deutsche Bank ve Deutsche Orient Bank aracılığı ile Türkiye'de demiryolu şirketi kuran ve Türk ihraç mallarını Avrupa'da pazarlayan Alman yatırımcılar diplomatik ilişkilerin tamamlanmasının ardından yeniden Türkiye yatırımlarına yönlenmişlerdir.*'¹⁵⁷ Türkiye'de çalışmalarını sürdüren Alman Bankaları iki ülkenin ticari ilişkilerinin gelişmesinde ciddi katkılarda bulunmuşlardır. Ayrıca Türkiye ve Almanya arasındaki ticaret faaliyetlerini arttırmak için '*Schenker, AllgemeineTransportgesellschaft, HansKonig, KühneundNagel, Fr. NaumanSenr., B. Bernhardt, Hermann C. Schdmit, GebruderWeiss, Lindau İ.B.*'¹⁵⁸ isimli çok sayıda Alman şirketleri Türkiye'de şube açmıştır. 1924 yılından itibaren gelişmeye başlayan Türk- Alman ilişkilerinde; Almanya'nın Türkiye'ye yaptığı yatırımlar, iki ülke ticaretinde etkili olan malların çeşitliliği, Türkiye'nin sanayileşme yolunda Almanya ile içinde bulunduğu iş birliği iki ülkenin de ekonomik olarak kalkınmasında önemli etkenlerden biridir.¹⁵⁹

1929 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Dünya Ekonomik Buhranı, Avrupa ülkeleri içinde en çok Almanya üzerinde etkisini göstermiştir. Bunalım döneminde en çok Almanya'nın para birimi değer kaybetmiştir. Bu da Almanya'nın iç ekonomik piyasasını ve dış ticaretini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu sebepten 1930- 1931 yılları arasında Alman-Türk dış ticaret oranlarında düşüş görülmüştür. 1931 yılında Türkische Post'ta '*Almanya kendi kendine yardım etti- 300 milyon Mark tekrar ekonomiye aktarıldı.*' Şeklinde atılan

¹⁵⁵ a.g.e., s. 14.

¹⁵⁶ a.g.e., s. 54.

¹⁵⁷ Özgüldür, a.g.e., s. 61-62.

¹⁵⁸ **Türkische Post**, 29 Kasım 1930, No:328, s. 2.

¹⁵⁹ Özgüldür, a.g.e., s. 77.

başlıklar ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıları tekrar kendi çabalarıyla atlattıklarını okuyucusuna aktarmaları da dikkat çeken noktalardandır.¹⁶⁰

İki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin yanında Cumhuriyetin ilk dönemlerinde karşılıklı olarak yapılan ziyaretler de artış göstermiştir. Eğitim ve siyasi amaçlar güdülerek yapılan bu ziyaretlere değinilecek olunursa; askeri alanda eğitimde, eğitim ve öğretim kısmının başkanlığını yapmış olan Hüseyin Emir Erkilet ve bir grup yetkili 1928 yılında Berlin'e gitmiştir. Bu ziyaretin amacı Almanya'da askeri alanda eğitim ve askeri yetiştirme biçimiyle ilgili bilgi almaktır. Ayrıca 1932 yılında yüz otuz yedi Türk öğrenci, eğitim ve öğretim amacıyla Almanya'ya gönderilmiştir.¹⁶¹

İki ülke arasında yeni kurulan Cumhuriyet rejimlerinin ardından 1924 yılında başlayan münasebetler, 1933 yılına Almanya'da Hitler iktidarına kadar geçen sürede iki ülke içinde önemli gelişmeler göstermiştir. Bu süre içerisinde imzalanan diplomatik anlaşmalar ve 1927 yılında ekonomik alanda yapılan atılımlar ile Alman- Türk ilişkilerini pozitif anlamda geliştirdiği söylenebilir.

2.2. *Türkische Post* Gazetesinde Atatürk'e Yönelik Değerlendirmeler

Mustafa Kemal Atatürk; 1923 yılında Cumhuriyetin ilanından, 1938 yılında dünyaya gözlerini kapattığı güne kadar Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruculuğunu ve önderliğini yapmış önemli bir devlet adamıdır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini atıldığı Cumhuriyetin ilk yılları hem ülkenin geleceği hem de dünya tarihindeki varlığının sürekliliğini sağlamak açısından anlaşılması önemli olan bir dönemdir. Millî Mücadele'yi başlatırken bunu belirli hedef ve planlar doğrultusunda yapan Mustafa Kemal; tam bağımsız, milli değerlere ve çağdaş ilkelere dayanan ve bir Türk Devleti kurmayı amaçlamıştı. Bu yüzdendir ki Cumhuriyet rejiminin ilk yıllarında ardı ardına gerçekleşen İnkılaplar, tesadüfî bir hareketin sonucu değildir. Bu amaca ulaşmak için izlenen yolda iç politikanın olduğu kadar dış politikanın da önem arz ettiği yadsınamaz bir gerçektir.¹⁶²

¹⁶⁰ *Türkische Post*, 16 Temmuz 1931, No: 178, s. 1.

¹⁶¹ Koçak, *Türk Alman İlişkileri (1923-1939)*, s. 44- 48.

¹⁶² Mahmut Bolat, '*Genel Hatlarıyla Atatürk Dönemi Türkiye'nin İnkılap İlişkileri*', *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, Cilt 7, Sayı 1, Kırşehir-2006, s. 45- 74, s. 48.

Birinci Dünya Savaşı'na Almanya ile birlikte giren Osmanlı Devleti aralarındaki ilişkiler bakımından köklü bir geçmişe sahiptir. Birinci Dünya Savaşı'nın sonucunu ağır bedellerle ödemek zorunda kalan bu iki müttefik devlet, yıkılan imparatorluklar üzerine yeni cumhuriyet rejimleri kurmuşlardır. Bu iki ülkenin; Türkiye Cumhuriyeti ve Almanya'nın ilişkilerinin yeniden kurulmasına yönelik çalışmalar 3 Mart 1924 yılında Türkiye – Almanya Dostluk Anlaşması'nın imzalanmasıyla yeni bir döneme girmiştir.¹⁶³ Bu yıldan sonra Almanya'nın basın alanındaki çalışmalarının da yeniden canlandığı görülmüştür. Bu çalışmaların bir sonucu olarak 17 Mayıs 1926 yılında Türkische Post Gazetesi ilk sayısını yayınlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yılları birçok yeniliğin yaşama geçirildiği, çok tartışmalı ve olaylarla dolu dönemidir. Bu dönem içerisinde Mustafa Kemal Atatürk'ün her hareketi hem Türk hem dünya basınında ilgi çekmiştir. Tezin bu bölümünde yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün, öncelikle 1926 ve 1932 yılları arasında Türkische Post gazetesinde nasıl yankı bulduğuna ve Atatürk Dönemi'nin ilk yıllarına denk gelen bu bölüm de dönemin önemli olaylarından bahsedilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk, Cumhurbaşkanlığı görevi süresince hiç yurtdışına çıkmamış lakin birçok yabancı devlet başkanı, başbakan, dışişleri bakanı ve resmi heyetler tarafından ziyaret edilmiştir. Görev yaptığı süre içerisinde birçok yurt gezisi düzenleyen Mustafa Kemal, bu gezilere çok önem vermiş, uzun yıllar savaştan yorgun ve yıpranmış olan halkın; siyasal, toplumsal, askeri, kültürel ve ekonomik alanlardaki durumunu değerlendirmiştir.¹⁶⁴ Bu seyahatler; Türkische Post gazetesinde hemen her gün '*Cumhurbaşkanı'nın Seyahati*' veya '*Gazi'nin Gezisi*' başlığı altında ilk sayfada yayınlanmıştır. Mustafa Kemal'in öldüğü güne kadar kendisinin yaptığı her gezi ve ziyareti yakın bir mercekte okuyucusuna yansıtmaya çalışmıştır. Bu durum göz önüne alındığında gazetenin yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin önderi Mustafa Kemal'in yakın bir takipçisi olduğunu söylemek mümkündür.¹⁶⁵

¹⁶³ Aydın, **a.g.m.**, s. 114.

¹⁶⁴ Mustafa Kemal Atatürk, yapmış olduğu yurt gezilerinde 52 ili ziyaret etmiştir. Bu illerin çoğuna birçok kez gitmekle beraber, o bu gezileri ile Millî Mücadele'yi yapacağı inkılaplarla sürdürebileceği ortamı hazırlamaya çalışmıştır. Bunun için milletin ayağına gitmiş, onları dinlemiş ve yapılması gerekli olan yenileşmeleri anlatmıştır. Bunu yaparken ülkesini ve milletini yakından tanıyan biri olarak, asker sivil yakın çevresi ve uzmanlarla alınması gereken gerçekçi önlemleri ortaya koymaya çalışmıştır. Bu konu hakkında bkz. Muhittin Gül, '*Atatürk'ün Yurt Gezilerinin Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü*' **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 8, Sayı,3, Ankara, 2006, s. 51- 72, s. 52-55.

¹⁶⁵ 22 Mayıs 1926 tarihine Bursa'ya yaptığı bir gezi haberi okuyucuya örnek teşkil etmesi için aşağıda verilmiştir. 'Gazi Bursa ile buluştu. Bugün General Ali Said ve Hikmet Paşa tarafından ziyaret edildi. Halk büyük coşku gösterdi. Yarın Gazi, şehrin Belediye Başkanına bir ziyarette bulunacak. Cumhurbaşkanı'nın Bursa'da ne kadar kalacağı belirsizdir. İstanbul halkından da bir heyet Bursa'ya gelerek Gazi'yi

1926 yılı haziran ayında ortaya çıkan ve Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılan İzmir Suikastı gazetesinin gündemini oldukça meşgul etmiştir. Bu suikast girişimi ve sonrasında İstiklal Mahkemeleri tarafından gerçekleştirilen yargılamalar da gazetesinin oldukça ilgisini çekmiştir. Gazetesinin o dönemki müdürü Muzaffer Toydemir'in 'Gazi'ye Suikast' başlıklı yazısı oldukça dikkat çekmiştir. Mustafa Kemal'e karşı yapılan bu girişimin Türkiye Cumhuriyeti üzerine etkisi aşağıdaki sözlerle tasvir edilmiştir.

*'Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı, Gazi Kemal Paşa'ya yapılan bu saldırı teşebbüsü herhangi makul bir insana da olabilirdi ve Tanrı'ya şükür, bu olay bu tür eylemlerle siyaset yapabileceklerine inanan suçluların akıl yoksunluğu ve Türk halkının kitlesel öfkesiyle çözülmüştür... Gazi'miz gibi büyük çaptaki devlet adamlarının er ya da geç bu tür saldırıların nesnesi haline geleceği tarihsel bir yasa gibi görünüyor. Tüm hükümet eylemlerini karakterize eden dehası, dürüstlüğü ve güçlü iradesi elbette hükümetin kendi içinde çatışmalar yaşamasına neden olmuştur ve bunu yapanlar her şeyden önce kendi bencil amaçlarını elde etmeye çalışmışlardır... Mevcut Hükümet düşürülebilir mi? Bu mümkün değil, çünkü Türk halkı bugün olduğu gibi cumhuriyetçi ilkelere sadakatle bağlı kalacak ve bu tür teşebbüslere kapalı bir kitle haline gelecektir. Ve hep hatırlanacaktır ki: Hiçbir şey ama hiçbir şey böylesine önemli ve manevi değeri yüksek bir adam olan Gazi'ye yapılan bu aşağılık davranışı açıklayamaz.'*¹⁶⁶

Görüldüğü gibi gazete; bu açıklamalarıyla Cumhuriyet rejiminin karşısında hiçbir gücün duramayacağını ve hükümetin düşürülmesinin mümkün olmadığını altını çizmiştir.

Gazetede her yıl 30 Ağustos'ta yayınlanan 'Dumlupınar' isimli ve Mustafa Kemal Paşa'nın resimlerinin verildiği haberler ise Mustafa Kemal'in ve Türk Milleti'nin büyük zaferini kutlayan yazılardır.¹⁶⁷

1927 yılında Cumhuriyet döneminin ilk İstanbul ziyaretini gerçekleştiren Gazi'nin bu ziyareti o güne kadar yaptığı yurtiçi gezilerden farklı olarak hem Türk hem dünya basınının dikkatini çekmiştir ve merakla takip edilmiştir. Türkische Post'da İstanbul'a gitmeden bir gün önce yayınlanan yazıda Gazi'nin uzun bir aradan sonra Ankara'dan İstanbul'a trenle yola çıktığı gün büyük bir tezahürat yapıldığını, hükümetin tüm üst düzey yetkilileri ve devlet idaresinin yanı sıra halkın ve çok sayıda öğrencinin de bu kalabalığa katıldığı belirtilmiştir. Ayrıca İstanbul'da çok büyük bir hazırlığın olduğunu, sadece Galata Kulesi'nin bile 10.000 ampulle aydınlatılacağını ve Taksim'de akşam saat yedide başlayacak fener alayının

selamlayacaktır.' Bu şekilde veyahut daha detaylı yayınlanan haberler gazete de her gün verilmiştir. **Türkische Post**, 24 Mayıs 1926, No:8, s. 1.

¹⁶⁶ **Türkische Post**, 20 Haziran 1926, No: 20, s. 1.

¹⁶⁷ **Türkische Post**, 30 Ağustos 1926, No: 91, s. 1.

izleyeceği güzergâhla beraber yapılacaklar listesini okurlarına aktarmıştır.¹⁶⁸ Gazi'nin İstanbul'a gelişi şerefine yerli yabancı hemen her gazetenin manşetinde bu konuya yer verilmiştir. Türkische Post'ta ise Mustafa Kemal'in büyük boy resmi verilerek 'Anavatanın Kurtarıcısı Gazi Paşa Hoş Geldiniz' başlığı atılmış ve ilk sayfanın tamamı Gazi'ye ayrılmakla birlikte Muzaffer Toydemir imzalı bir başka yazı daha okuyucuya sunulmuştur.

'Anavatanımızın Dünya Savaşı'ndan çıktığı günden bu yana dokuz yıl geçti. Hükümet değişti. Ateşkes ilan edildi ve tahtta, kendine olan sevgisi ve cehaletiyle kendini düşmana satan bir sultan yükseldi. Ve onun etrafındaki klanyla beraber etiği yemin; devletin bütün kollarında bir çöküşü başlattı. İşte bu ilk tehlike anında Mustafa Kemal Paşa, Yıldırım Orduları Komutanı olarak çağrıldı. Göreve hemen intikal etti. O memleketin felaket içindeki durumunu kavrayarak, Türkiye'nin kurtarılmasını hedef haline getiren ilk kişi oldu... O dönemde Gazi Paşa'nın baş asistanı olarak bir süre görev yapmaktan büyük onur duydum. Bunlar benim asla unutamayacağım ve gurur duyduğum günler oldu. O zamanlar Mustafa Kemal Paşa'nın vatanın ilerleyen sefaleti karşısında iç huzurunu tamamen yitirdiğini fark ettim. Korku, vatanı ve parlayan arzuları onu 'Memleketimi kurtaracağım' sözüne ve onu gerçeğe dönişen bir hayale götürdü...'¹⁶⁹

Muzaffer Toydemir bu sözlerini son olarak; Türkische Post gazetesi editörleri olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı en saygılı bir şekilde selamladıklarını belirterek bitirmiştir.

1927 yılında iz bırakan önemli olaylardan biri de Mustafa Kemal Paşa'nın 15 -20 Ekim tarihleri arasında, Cumhuriyet Halk Fırkasının II. Büyük Kongresi'nde okuduğu 'Nutuk'¹⁷⁰ olmuştur. Türkische Post gazetesinde 'Die grosse Rede des Gazi' başlığıyla yayınlanan bu konuşma hergün özenle okuyucusuna aktarılmıştır.¹⁷¹ Bu konuyla ilgili olarak Ankara'da Parti kongresinin güçlü bir insan akınına uğradığını belirten Türkische Post ayrıca devletin bütün kademelerinin orda bulunduğunu ve Gazi'nin tarihi konuşmasına öğleden sonra saat 2'de başladığını dile getirmiştir. 'Kemal Paşa sözlerine '19 Mayıs 1919'da Samsun'a indim diyerek başladı' ifadesini kullanan gazete konuşmanın detaylarına geçmeden

¹⁶⁸ **Türkische Post**, 30 Haziran 1927, No: 178, s. 1.

¹⁶⁹ **Türkische Post**, 1 Temmuz 1927, No: 179, s. 1.

¹⁷⁰ Nutuk; Millî Mücadele'nin başladığı günden, 20 Ekim 1927 tarihine kadar geçen süredeki Türk Milleti'nin içinde bulunduğu ağır durumu, var olmak için verdiği mücadeleyi ve bütün bu sürecin sonunda gerçekleşen inkılaplarla birlikte temelleri atılan Cumhuriyet'i, bize Mustafa Kemal'in gözünden aktaran önemli bir tarihi eserdir. Hakan Uzun, 'Atatürk'ün Nutuk'unun İçerik Analizi', CDAT: Hacettepe Üniversitesi, **Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 1, Sayı 2, Ankara, 2005, s. 125–143, s. 132.

¹⁷¹ Yerel ve yabancı basının dikkatle takip ettiği Nutuk; Türkische Post gazetesinde okunduğu süre boyunca, (15 – 20 Ekim) günü gününe ve gazetenin birinci sayfasında yer alarak okuyucuya aktarılmıştır. Ayrıca 'Gazi'nin Büyük Konuşması' başlığıyla yayınlanan haberin herhangi bir ajanstan değil gazetenin kendi muhabirleri tarafından aktarıldığı da özellikle belirtilmiştir. **Türkische Post**, 15 Ekim 1927, No: 285, s. 1. Bkz. Ek. VI.

önce birinci gün kongrenin nasıl ilerleyeceğini maddeler halinde aktarmıştır.¹⁷² Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir yeri olan ve tarihi değerde siyasi bir belge olarak nitelendirilen¹⁷³ Nutuk, Mustafa Kemal Paşa tarafından ortalama altı saatin üzerinde kürsüde kalmak suretiyle, toplamda altı günde ve otuz altı buçuk saatte tamamlamıştır. Nutuk da birinci gün, Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919 yılında sözleriyle başlayan konuşmasında Sivas kongresine kadar olan bölümü okuyucuya aktarılmıştır. Diğer günlerde ise gazete hem konuşmayı aktarır hem de Ankara'daki genel durumun değerlendirmelerini yapmıştır.¹⁷⁴ İkinci gün Sivas Kongresiyle başlayan Gazi'nin konuşması Son Osmanlı Mebusan Meclisinin seçimlerine kadar devam etmiştir. Diğer günler ise sırasıyla; üçüncü gün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışına kadar, dördüncü gün İkinci İnönü zaferine, beşinci gün Lozan Barış Anlaşmasına kadar ve son gün 'Gençliğe Hitabe' ile konuşmasını bitirmiştir.¹⁷⁵

Sadece Türkiye'nin değil dünyanın da ilgiyle takip ettiği Nutuk, çok sayıda Türk ve yabancı yazar, tarihçi ve gazeteci tarafından değerlendirmeye alınmıştır. Dinleyenler arasında yer alan ünlü Alman tarihçi Herbert Melzig bir eserinde Nutuk'u değerlendirirken;

'...O gömleğini parçalayan büyük sessizlik ile beraber ulusal devrimin aşamalarında tek tek ortaya çıkardığı sırları, tarihin en büyük değişimlerinden birini altı gün otuz altı saat boyunca aktarmıştır. Mustafa Kemal bu sekiz yılda yaşanan olayları, kaderlerini ellerine aldıklarında karşılaştıkları korkunç uçurumu hatırlatmış ve göz ardı edilemeyecek bir açıklıkla anlatmıştı. İçteki mücadelelerine, bu sekiz yıldaki endişe ve işkencelere dair hiçbir şey söylememiştir. Bir ruhun çılgınlıklarını susturmak

¹⁷² Gazetede özellikle çevrilen söz konusu içerik; 'Bugün öğleden önce Halk Partisi Kongresi Cumhurbaşkanı tarafından açıldı. Programın içeriği şu şekildedir:

- i. Parti Genel Başkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın açılış konuşması,
- ii. Parti konseyinin 11. Maddesine göre bir Başkan yardımcısı ve üç sekreterin seçilmesi, parti programı, halkın eğitimi, yayınlar,
- iii. Parti kontrolü ve bütçenin denetimi ile görevlendirilen komisyon üyelerinin seçilmesi ve kontrolü hakkında gönderilen raporların gözden geçirilmesi,
- iv. Gazi'nin Büyük Tarihi Nutuk'u, parti durumunun değiştirilmesi,
- v. Vilayet Kongresinden gelen yazılar ve mutabakat, fatura İzleme Komisyonunun beyanları, bazı önerilerin gözden geçirilmesi,
- vi. Genel İdare Meclisi için üye seçimi ve parti Statüsününün 17. Maddesine göre Cumhurbaşkanı'nın ifadeleri.' Şeklinde aktarılmıştır. **Türkische Post**, 15 Ekim 1927, No: 285, s. 1.

¹⁷³ Şevket Süreyya Aydemir, **Tek Adam Mustafa Kemal (1922- 1938)**, III. Cilt, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1995, s. 305.

¹⁷⁴ Söz konusu haberlerden biri şu şekildedir: 'Kongrede bugün, dün ile aynı yoğunlukta katılım olmasıyla birlikte oturum saat 10'da açıldı. Diplomatların ve Basın Temsilcilerinin yerleri yoğun bir işgal altında kaldı. Açılış törenin ardından Gazi, tarihi konuşmasına devam etmek için cümlesine tekrar kaldığı yerden Sivas Kongresi ile başladı. Katılımcılar Gazi'nin yorumlarını büyük bir dikkatle takip etti.' Gazete altı gün boyunca 'Gazi'nin Büyük Konuşması' başlığı altında aktardığı konuşmayı hep birinci sayfada vermiştir. Ve Kongreden aktardığı diğer genel değerlendirmeleri ve Ankara'da ki genel durumu ise 'Kongrede Bugün' başlığı altında incelemiştir. **Türkische Post**, 16 Ekim 1927, No: 286, s. 1.

¹⁷⁵ **Türkische Post**, 20 Ekim 1927, No: 290, s. 1-2.

için böyle büyük fedakârlıklar yapmıştı. Seyircinin ve bütün halkın gözü, onun sessizliği konuştuğunda gözyaşlarıyla dolmuştu. Dünyanın yarısını soğuk ve kaçınılmaz olarak değiştiren bu savaşta bu adama rehberlik eden şey: Sevginin Gücüydü.'

Kelimeleriyle ele almıştır.¹⁷⁶ Bu sözlerden yola çıkarak denilebilir ki Nutuk; sadece Türk tarihi için önemli bir eser olmaktan ziyade, dünya tarihindeki önemli bir değişime tanıklık ve rehberlik etmiş bir liderin milletine yazdığı açık bir mektuptur.

Yankıları uzun süre devam eden Nutuk'un okunmasının bitmesinin ardından ertesi gün gazetede 'Gazi'nin Halk Partisine Bağıışı' başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Bu haber de Gazi Halk Partisi Kongresinden önce kendisine tanınmış ve anonim kişiler tarafından sunulan vakıf ve fonları ve bu fonların büyük bir kısmının Milli Mücadele için nasıl kullanıldığını ve nasıl geri döndüğünü açıklamıştır. Haberin sonu yine Mustafa Kemal Atatürk'ün sözlerinden alıntı yapılarak bitirilmiştir.¹⁷⁷ Nutuk, hem Türk hem yabancı basını oldukça meşgul eden konulardan biri olmuştur. Türkische Post gazetesinde bu süreçte dikkat çeken konulardan biri 23 Ekim'de atılan 'Gazi'ye Karşı Bir Ses' başlığı altında değerlendirilmiştir. Eski Senatör Çürük Sulu Mahmut Paşa'nın Gazi'ye Nutuk'ta geçen kendisi ile alakalı bölümde bir düzeltme yapması ricasıyla telgraf çekmesi Türkische Post'ta detaylı bir şekilde işlenmiştir.¹⁷⁸ Özellikle Mustafa Kemal'in sözlerinin¹⁷⁹ altını çizen gazete; Çürük Sulu Mahmut Paşa'nın protestosunda haklı olup olmadığını belirlenmesinin yerel basın tarafından halka bırakıldığını dile getirmiştir. Gazetenin bu olay hakkında kendi tutumuna baktığımızda ise hem Gazi'nin söylevinde haklı olduğunu savunmuş hem de eleştirileri oklarını Çürük Sulu Mahmut Paşa'ya

¹⁷⁶ Herbert Melzig, **Kamal Atatürk – Untergang und Aufstieg der Türkei**, Societats Yayınları, Frankfurt, 1937, s. 277.

¹⁷⁷ 'Bundan başka efendiler, vaktiyle Ankaralı hemşerilerim tarafından bana hediye edilip hala ikamet etmekte bulunduğum Çankaya'daki ev ile Bursa, Trabzon, Erzurum, Antalya, Konya, İzmir'de bana hediye edilen evlerin ve Ankara'da satın aldığım bir kısım arazi vardır ki bunların hepsi Partimindir.' **Türkische Post**, 21 Ekim 1927, No: 291, s. 1.

¹⁷⁸ **Türkische Post**, 23 Ekim 1927, No: 293, s. 1. Ayrıca konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Serap Taşdemir, 'Türk Basınında Büyük Nutuk'un Yansımaları', **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S. 44, Güz 2009, s. 673-712, s. 689- 690.

¹⁷⁹ Söz konusu olay ile ilgili gazete öncelikle Gazi'nin Çürük Sulu Mahmut Paşa ile ilgili şu sözlerini aktarmıştır: 'Gazi, Halkın Partisi İncelemesinde yaptığı konuşmada şunları söyledi: Senatör Çürük Sulu Mahmut Paşa, editörlüğünü yaptığı 'Le Bosphore' gazetesinde siyasi durumumuzla ilgili açıklamalar yaptı. Hatırlarsınız ki, Mahmut Paşa o sıralarda Barış Hazırlık Komisyonu'ndaydı. (İstihzarat-ı Sulhiye Komisyonu). Sadece 17 gün sonra 31 Ekim 1919'dan itibaren Tasvir-i Efkâr gazetesindeki açıklamalarını okudum. Aşağıdaki bölüm dikkatimi çekti: 'Ermenilerin taleplerini kabul etmeden belirli sınır ayarlamalarını kabul ediyoruz'. Barış Önleme Komisyonuna üye olan bir kişiliğin ve devlet topraklarının bir bölümünü Ermenistan'a bırakma vaadiyle ilgili açıklamaları hayret vericidir. Ekselansları Mahmut Paşa'ya telgraf göndermenin yararlı olduğunu düşündüm. İçine yukarıdaki cümleyi de not ederek Doğu Anadolu halkının ödediği kefareti ve yasını anlattım. Ona, Erzurum ve Sivas Kongrelerinin kararlarına göre, ülkenin Ermenistan'a toprak vermeyeceğini söyledim... Ve halk ve hükümet böyle acı bir taahhütte olsa bile kendi haklarını savunmaya karardır. Bu karar dünyaya da duyuruldu. Özellikle bu kararın Barış Hazırlık Komisyonu'nun sayın üyeleri tarafından da not edilmesi gerektiğini belirttim.' **Türkische Post**, 23 Ekim 1927, No: 293, s. 1.

yönlendirmiştir. 24 Ekim’de yayınlanan yazısında Siirtli Mahmut (Soydan) Bey’in Çürük Sulu Mahmut Paşa hakkında Milliyet gazetesinde yazdığı yorumdan¹⁸⁰ yola çıkarak gazete; Gazi’nin konuşmasında Mahmut Paşa’ya büyük tolerans gösterdiğini dile getirmiştir. Gazete’nin ‘Nutuk’ hakkındaki genel değerlendirmelerine bakıldığında onun; Mustafa Kemal tarafından hayata geçirilen Cumhuriyet’in tabularını tüm Avrupa dünyasına duyurduğu bir belge olarak nitelendirildiği görülmüştür.¹⁸¹

1 Kasım 1927’de yapılan seçimlerde Mustafa Kemal Atatürk, ikinci kez Cumhurbaşkanlığına, Kazım Paşa (Özalp) ise yeniden Meclis Başkanlığına ve İsmet İnönü de Başbakanlığa seçilmiştir.¹⁸² Seçim sonuçlarının ardından, Türkische Post gazetesi; ‘Gazi’nin Manifestosu’ başlığı altında Mustafa Kemal Atatürk’ün yeniden seçilmesi üzerine yaptığı konuşmayı aktarmıştır.¹⁸³ Seçim sonuçları için Mustafa Kemal Atatürk’e Sovyetler Birliği İcra Komitesi Başkanı Mihail Kalinin, İran Şahı Rıza Pehlevi ve Mısırlı Kral Fuad telgraf

¹⁸⁰ Gazete de ‘Çürük Sulu Mahmut Paşa’ başlığı altında Siirtli Mahmut Bey’in şu sözlerine yer verilmiştir: ‘Çürük Sulu Mahmut Paşa’nın Tasvir-i Efkâr gazetesinde yayınlanan ‘Le Bosphore’ gazetesi tarafından alınan ifadeleri yanlış ise, o zaman Çürük Sulu Mahmut Paşa tarafından reddedilmeleri gerekiyordu. Daha sonra ‘İstiklal’ gazetesinde öncekinin tam tersi açıklamalar yapmış olması, önceki sözlerini feshetmez... Eğer Mahmut Paşa ifade ettiği görüşlerini ve açıklamalarını Senato’da desteklemek istiyorsa, bu kendisinin Ulusal Ordunun destekçisi olduğu ve daha sonra Mustafa Kemal’in Anadolu’da yönettiği politikayı da onayladığı anlamına mı geliyor?’ Şeklindeki açıklamalar okuyucuya aktarılmıştır. **Türkische Post**, 24 Ekim 1927, No: 294, s. 1.

¹⁸¹ **Türkische Post**, 29 Ekim 1927, No: 298, s. 1.

¹⁸² 1927 seçimleri; 3 Nisan 1923 tarih ve 320 sayılı seçim yasaı çerçevesinde yapılmış ve seçimlere sadece Cumhuriyet Halk Partisi katılmıştır. İki dereceli olarak yapılan seçimlerde her ne kadar bazı yerlerde bağımsız adaylar seçime katılmış olsalar da seçimi CHP adayları kazanmıştır. CHP 23 Haziran 1927 tarihinde bir tüzük değişikliği yaparak CHP milletvekillerini belirleme yetkisini Parti Genel Başkanına bırakmıştır. CHP Genel Başkanı Atatürk’te partisinin adaylarını ikinci seçmenlerin belirlenmesinden sonra 29 Ağustos 1927 tarihinde ilan etmiştir. 1927 seçimlerinde 30 Temmuz-5 Ağustos arasında ikinci seçmen seçimleri yapılmış, milletvekilliği seçimi ise 2-6 Eylül tarihleri arasında olmuştur. 63 seçim çevresinde yapılan seçimler sonucunda 316 milletvekili Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne girmiştir. 1927 seçimleri sonrası oluşan TBMM, 1 Kasım 1927-26 Mart 1931 tarihleri arasında 3 yıl 7 ay 19 gün açık kalmıştır. Kenan Olgun, "*Türkiye’de Cumhuriyetin İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları*", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.XXVII, Sayı 79, Mart 2011, Ankara, 2011, s. 1- 35, s. 13-14.

¹⁸³ Gazete de Gazi’nin söz konusu konuşması şu şekildedir: ‘Türkiye Büyük Millet Meclisi, bugün beni ikinci kez Cumhuriyet’in Cumhurbaşkanı seçti. Çok yüksek sorumluluklar altında bu yeni dönemde de Türkiye Cumhuriyeti’nin Cumhurbaşkanı olma görevini üstlendim. Büyük ve soylu Türk milletinin bu seçimlerinde bana gösterdiği sadakat beni gerçek şükranla ve gururlu bir sevinçle doldurdu ve güçlü bir irade ile kendimi mütevazı bir üyesi olarak gördüğüm Türk Milleti’nin, refahı ve mutluluğu için hizmet vermektan dolayı gurur duyuyorum...’ **Türkische Post**, 2 Kasım 1927, No:301, s.1. Ayrıca gazetede haber akışında dikkat çeken noktalardan biri Mustafa Kemal’in cümlelerinin sadeleşmiş bir şekilde okuyucuya aktarılması ve mümkün olduğunca orijinal haline bağlı kalmaya çalışılmasıdır. Mustafa Kemal’in 1 Kasım 1927 tarihli teşekkür konuşmasından aktarılan bu metnin orijinal hali: ‘Büyük Millet Meclisinin Muhterem Azası, Türkiye Reiscumhurluğuna ikinci defa intihap olunmakla mübahiyim. Büyük bir milletin fazilet, istikamet ve isabet evsafını tessüm ettiiren Cumhuriyet Riyasetinin benden ne kadar ağır ve ciddi vezaif talep ettiğini kalp ve vicdanımda tamamen ihata ve idrak ediyorum. Geçen senelerdeki mütevaziane fakat sadıkane gayretlerimizin Büyük Milletimiz tarafından civanmerdane ve âlicenabâne takdir ve teşciini ifade eden bu yeni itimadı devlet ve milletimize çok hizmetler ifâ ederek ödemeye çalışacağım. Her şeyden evvel, Büyük Türk Milletine borçlu olduğum nihayetsi şükranlarımı onun büyük Meclisine hitabettiğim minnet ve şükran ile ifade ve hulâsa etmeyi mukaddes bir vazife addederim...’ Türkiye Büyük Millet Meclisi, *Tarihe Düşen Notlar I – Yasama Yılı Açılışlarında Cumhurbaşkanlarının Konuşmaları I*, **Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yayınları**, TBMM Basımevi, Ankara, Aralık – 2011, s. 5- 303, s. 28.

çekerek tebriklerini iletmişlerdir. Gazi ise teşekkürlerini bizzat telgraf çekerek iletmiştir. Gazete Türkiye Cumhuriyeti'nin Bayramı olarak adlandırıldığı bu özel günde tebrik için telgraf trafiği olduğunu belirtmiştir. Ayrıca gazetenin sorumlu editörü Muzaffer Bey'e Gazi'nin gönderdiği '*Tebrik dilekleri için kendisine en içten teşekkürlerimi iletiyorum*' mesajı da gazetede aynı gün yayınlanmıştır.¹⁸⁴

1928 yılında Türkische Post'ta, Mustafa Kemal Paşa'nın Mart ayında 'Le Matin' gazetesi muhabirine verdiği röportajın yayınlandığı görülmüştür.¹⁸⁵ Bu haber ile birlikte gazetenin sadece Türk ve Alman haber kaynaklarından değil aynı zamanda dünya basınının önde gelen gazetelerinden de beslendiği söylenebilir. Gazetede özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün sözlerini vurgulayan habere göre; Gazi, 'Matin' temsilcisine verdiği bu demeçte, Fransa'nın Türkiye'nin sosyal kalkınma ve demokratikleşme çabalarını anlamasını istediğini söylemiştir. Gazi, Fransız Devrimi'nin, tüm dünyaya özgürlük ruhunu getirdiğini, kuruluşunu ve kaynağını sürdürdüğünü, insanlığın o zamandan beri geliştiğini dile getirmiştir. Ayrıca söz konusu bu yazının devamında;

'Türk Demokrasisi Fransız Devriminin açtığı yola adım atmıştır ancak kendi karakterine uygun şekilde evrimleşmiştir çünkü her millet kendi içsel koşullarına ve bu devrimin gerçekleştiği zamanın içindeki toplumsal koşulların gerektirdiği gereksinimlerine göre bir devrime uğrar. Bütün ülkelerde ve bütün zamanlarda tekrarlayan bu durum aynı değil midir?'

Elbette, halklar ve demokrasiler birlikte çalışabilir ve birlikte çalışmalıdır, ancak bu iş birliği sadece tek bir amaç için çalışılırsa verimli ve mümkün olabilir, bu amacın da adı 'Barış' tır. Bunu idrak edemeyenler, yaptığımız işi yargılayamazlar.'

Cümleleri vurgulanmıştır.¹⁸⁶ Gazi'nin bu görüşlerini okuyucusuna açık bir dille aktarmaya çalışan Türkische Post, Gazi'nin düşüncelerine verdiği önemi bir kez daha göstermiştir. 1929 yılı Kasım ayında ise ünlü Alman tarihçi ve yazar Emil Ludwig'in başkent Ankara'da Mustafa Kemal Paşa ile görüşmesi olmuştur. Türkische Post gazetesi Emil Ludwig'in Başkent'te vereceği konferansı önemle takip etmiştir.¹⁸⁷ 1930 yılı 3 Şubat'ta

¹⁸⁴ **Türkische Post**, 2 Kasım 1927, No:301, s. 1.

¹⁸⁵ Fransızca bir gazetenin muhabirine verilen bu röportaj Türkische Post gazetesinde 'Gazi'den Açıklamalar- 7 Şubat, Paris' alt başlığı altında okuyucuya aktarılmıştır.

¹⁸⁶ **Türkische Post**, 8 Mart 1928, No:68, s. 1.

¹⁸⁷ 'Geldiği gün Emil Ludwig, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Kasım Paşa ve Eğitim Bakanı Cemal Hüsnü Bey tarafından kabul edildi. Bu günler içinde gerçekleşecek konferansa Cumhurbaşkanı'nın yanında bir kitle ve Başbakanı da dâhil olduğu bir kabul yeri da bulunacak. Emil Ludwig'in Ankara'da vermesi beklenen konferans 'Napolyon'un Hayatı' hakkındadır. Emil Ludwig başkentten dönüşü karar verdiğinde, en az birkaç haftayı İstanbul'da geçireceğini umuyoruz... Türk basınındaki meslektaşlarımızın yorumlarından, onların Ludwig'in eserleriyle yüz yüze gelerek yeni Almanya'nın edebi yüzünü büyük bir beğeni ve samimiyetle

gazetenin gündeminde olan başka bir konuda Gazi'nin Alman Profesör Dr. Hahland ile İzmir'de yaptığı görüşmedir. Bu habere göre Cumhurbaşkanı Arkeoloji müzesini ziyaret etmiş ve Aramca ve Lidya yazılarına özel bir ilgi göstermiştir. Bir yıl boyunca müzedeki eserler üzerinde çalışmış olan Alman Profesör, Gazi'ye üstünde çalıştığı yazıtları anlatmış ve Türk kökenli çok sayıda kelime içerdiğini tespit ettiğini aktarmıştır. Gazi ise bunun Anadolu'daki en eski kültürün Türkler tarafından kurulduğunu gösterdiğini dile getirmiştir.¹⁸⁸ Bütün bu çalışmalar ve alınan sonuçlar, Gazi'nin tarihe ve sanata verdiği önemin bir göstergesidir.

Gazi Mustafa Kemal Paşa, 1926- 1932 yılları arasında Türkische Post gazetesinin belleğinde en çok yer alan isimdir. Bunun en büyük nedeni sadece bir milletin tarihini değiştirmesi değil, aynı zamanda o millete, akılcı reform ve politikalarıyla yeni bir kimlik vermiş olmasıdır. Dünya tarihinde yer alan eski ve yeni toplumlarda bütün kitleler, kendi liderlerini yaratmaya meyillidir. Çünkü bir toplumun ve olayların ürünü olarak ortaya çıkan bu liderler; kendi içinde din, dil, ırk çeşitliliği ve karmaşası yaşayan bu insan topluluklarına bir karakter verir. Ve toplumlar kendi yaşam döngülerini yaratılan bu karakterlerle idame ettirir. Yaşadığı dönemin en ağır şartları ile karşıya kalan Türk toplumu ise kendini Mustafa Kemal'in zekâ ve vicdanına bırakmıştır. Bu bağlamda Mustafa Kemal'in kendi milletinde yarattığı karakter, tüm dünya devletlerinin ilgisini çekmiştir. Kendi döneminin en çok merak edilen isimlerinden olan Mustafa Kemal Atatürk'ün fikir ve düşüncelerini ele alan Türkische Post gazetesinin de, Gazi'ye karşı olan bu merak ve saygısı gayet doğaldır. Türk toplumunu ve gelişimini yakından izleyen Alman toplumunun kendi içinde yaşadığı gerek siyasi gerek ekonomik sıkıntılar onları kısa bir süre sonra yeni bir lider yaratma içgüdüsüne götürmüştür. Bu noktadan hareketle Adolf Hitler, Almanların Gazi Mustafa Kemal gibi bir lidere olan ihtiyaç duygusunun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır denilebilir. Ancak görüldüğü gibi bir liderin karakteri sadece bir toplumu değil, aynı zamanda dünyayı da etkilemektedir. Sözün kısası liderin izlediği yol, sarf ettiği zaman bir toplumu aydınlık bir yola çıkarabilir veyahut karanlık bir uçurumun kenarına da bırakabilir.

karşılıklarını görüyoruz. Ayrıca Türk yazarların Almanya'yı ve Alman yazarların ise Türkiye'yi çok daha sık ziyaret etmeleri gerektiğini, böylelikle ok daha iyi bir karşılıklı anlayış sağlanacaktır.' **Türkische Post**, 30 Kasım 1929, No:329, s. 1. Emil Ludwig'in Mustafa Kemal Paşa ile yaptığı görüşme ile ilgili bilgi ve yorumlara yer verilmiş ancak röportajın kendisi gazeteye aktarılmamıştır.

¹⁸⁸ 1930'lu yıllarda Mustafa Kemal'in Tarih araştırmalarına destek olmak amacıyla Türklerin antropolojik yapılarıyla ilgili bazı çalışmalar yaptırdığı bilinmektedir ve bu çalışmalar 1932 yılında toplanan ilk Türk Tarih Kongresinde üzerinde durulan ve tartışılan konulara zemin hazırlamıştır. Şerafettin Turan, '**Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar**', Türk Tarih Kurumu Yayınları, VII. Baskı, Ankara, 2018, s. 53.

2.3. Türkische Post Gazetesinde Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Değerlendirmeler

Türkische Post gazetesi yayın hayatı boyunca Almanya ve dünya gündeminden aktardığı haberler dışında Türkiye Cumhuriyeti hakkında da sayısız haber yayınlamıştır. Çalışmanın bu bölümünde 1926 ve 1932 yılları arasında gazetenin Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik yaptığı değerlendirmelere bakılmıştır. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin özel kutlama ve anma günlerinde yayınlanan makaleler ele alınarak hazırlanan bu bölümde gazetenin Türkiye hakkında yaptığı değerlendirmeler genel bir incelemeye tabii tutulmuştur.¹⁸⁹

1926 yılı Ağustos ayında Türkische Post; '*Türkiye Avrupa politikasında tekrar önemli bir faktör olacak*' başlığıyla bir haber yayınlamıştır.¹⁹⁰ Bu habere göre; öncelikle genç Cumhuriyetin 30 Ağustos Dumlupınar zaferini kutlamış ve bunun üzerine şu şekilde bir değerlendirmede bulunmuştur:

*'30 Ağustos, genç Türk cumhuriyeti için mutluluk ve onur günüdür. Bugün elbette devlet takviminde ikinci sıradadır. En yüksek bayram, 23 Nisan 1920'de yapılan ilk Büyük Millet Meclisi toplantısında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu olarak kalmıştır. ...Türkiye için 30 Ağustos çok büyük bir anlam ifade etmektedir, çünkü bugün Yunan cephesinin atağı ile birlikte İzmir büyük Avrupalı güçlerin gözleri önünde işgal edilmişti. Genç Türkiye artık gizlice çiçek açmak gibi uzun istekleri yoktu, aksine sadece güneşin altındaki yerini iddia ederek, gezilebilir deniz hakkına sahip olduklarını belirtmişlerdi. İzmir'in işgali ile, İtilaf polisi, İtalya'nın iddialarını geçersiz kılan bir politika da enkazı yaşadı, bu Dumlupınar'ı ve arkasında kalan toprakları Yunanistan'a tahsis eden bir politikaydı. İzmir bu nedenle Türk dış politikası tarihinin dönüm noktasıdır.'*¹⁹¹

Bu yazıyla birlikte gazete açık bir şekilde İzmir'in işgalinin, aslında artık teslim olarak durumunu kabul ettiği düşünülen Türk milletini Millî Mücadeleye götürdüğünü ve bunun dünya tarihinde beklenmedik yeni değişimlere neden olduğunu söylemektedir. Türkiye'yi bir kez daha takdir ederek Dumlupınar başarısının, Anadolu'nun tamamen Türklere ait olduğunu ve Londra, Paris ve Roma'daki hükümetlerin bu siyasi gerçeği kabullenmeleri gerektiğini belirtmiştir. Bu yorum Almanya'nın Türkiye'yi gerçek anlamda desteklediğinin de bir göstergesidir diyebiliriz. 1927 yılında gündeme gelen, yeni Türkiye

¹⁸⁹ Türkiye Cumhuriyeti'nin özel günlerinde yayınlanan makale ve yazıların ele alınmasının sebebi; ilk olarak gazete editörleri tarafından o güne özel değerlendirme ve yorumların sayısının fazlalığı ve gazetenin yazarlarının Türkiye Cumhuriyeti hakkındaki en ayrıntılı yorum ve incelemelerini bu dönemlerde yapmış olmasıdır.

¹⁹⁰ **Türkische Post**, 30 Ağustos 1926, No: 91, s. 1.

¹⁹¹ Aynı yer.

Cumhuriyeti'nin Osmanlı yönetiminden tamamen farklı bir yapıda olduğunun altını çizdiği yazıda ise Avrupa'nın da Türkiye'de müthiş bir hızla gerçekleşen reform hareketlerine tepkisiz kalmayacağını öne sürmüştür.

'Üç ya da dört yıl süren zorlu çalışmaların ardından bugün her yerde ayrıntılarıyla cumhuriyetçi yönetimin çalışmalarını görüyoruz. Daha önce Anadolu'ya sahip olan ve Dünya Savaşı'nın bir üyesi olan bu ülkenin, eski Osmanlı Padişahlarının döneminde ihmal edilmiş olduğunu gören herkes, Cumhuriyet yönetiminin bu başarılarına saygı gösterip, içtenlikle övecek ve takdir edecektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu başarısını gören Avrupa başkenti, hiç şüphesiz Cumhuriyetçi Türkiye'ye karşı güven kazanacak ve ülkenin iktisadi alanlardaki faaliyetlerine memnuniyet ve alkışlarını sürdürecektir.'

Sözleriyle gazete Türkiye Cumhuriyeti'ni ve gelişimlerini Avrupa'da takdir edilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁹² Osmanlı Devleti üzerine eleştirel yaklaşımlarda bulunan yazıda tıpkı Almanya'da ki gibi Cumhuriyet rejimi ile yönetilen bu ülkenin başarılarına önem verilmesi konusunda açıklamaları olmuştur.

1929 yılında gazetenin tabiriyle Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde önemli kilometre taşlarından biri olan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve açılışının dokuzuncu yılı şerefine bir makale yayınlanmıştır. Millî Mücadele'nin başlangıcından itibaren alarak Türk halkını genel olarak değerlendirdiği yazıda dikkat çeken nokta ise Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararların gazetenin deyişimiyle '*Türk Ulusal Paktı'nın kabul edilmesi* olmuştur.

'...Bu ulusal pakt, yeni Türkiye'nin politik ve programlı bir temeli haline geldi: Türk halkının yerleşim alanlarında tam bağımsızlıktan yararlanmaları ve Türklerin kendi takdirlerine bağlı olarak yönetilmeleri için kategorik taleplerde bulunuyordu.'

Sözleriyle tanımlanan Türk Ulusal Paktı özetle yeni Türkiye'nin kendini sınırlarını çizdiği ve ülkenin var olma çabasını tüm dünyaya aktardığı belgeler olarak görülmektedir¹⁹³. Cumhuriyetin ilanının altıncı yılına özel yayımlanan bir başka yazısında ise gazete; 1923'ten 1929'a kadar geçen sürede Türk halkının çok büyük adımlar attığını ve bunlardan ilkinin '*Cumhuriyetçi Anayasa*' ile atıldığını söylemiştir.

'...O zaman gerçekleşen hükümet biçimindeki değişim, yalnızca anayasal bir değişiklik değil çok daha fazlasını temsil ediyor: Yıllarca süren acı bir mücadeleden sonra, Türk halkının iç ve dış düşmanlarına karşı kazandıkları parlak bir zaferi ki bu zafer her zaman Cumhuriyeti temsil edecektir.'

¹⁹² **Türkische Post**, 29 Mayıs 1927, No:148, s. 1.

¹⁹³ **Türkische Post**, 23 Nisan 1929, No:110, s. 1.

Şeklinde bir tasvirde bulunan gazete ayrıca ülkenin o andaki en büyük görevinin sosyal statüsünü ve ekonomisini en üst düzeye çıkarmak olduğunu aktarmıştır.¹⁹⁴ Muzaffer Toydemir Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili bu konu hakkında gazetede *'Hedeflerimiz ve niyetlerimiz gün ışığı kadar açıktır: Ne iç politikada da ne de dış politikada gizli arzular barındırmıyoruz.'* Sözleri ile okuyucuya Türkiye Hükümeti'nin amacının sadece çağdaş ve modern medeniyetlerin yolunda ilerlemek olduğu mesajını verirken o güne değin gerçekleşen bütün reformların Türk milletinin zaten var olan ihtiyaçlarını giderdiğini ve halkın geleceğini güvence altına aldığını söylemektedir.¹⁹⁵ Ayrıca Mustafa Kemal'in reform hareketlerini çok gerekli gören Toydemir, Batı'lı devletlerin dönem içerisinde çok büyük adımlar attığını ve Türkiye Cumhuriyeti'nin geride kalmak istemiyorsa bütün bunlara ayak uydurması gerektiğini dikte eden bir dille aktarmıştır.

1930'lu yıllara gelindiğinde ise Türkiye'nin Cumhuriyet ile beraber geçirdiği yedi yılı genel bir değerlendirmeye tabii tuttuğu bir makalede gazete; ülkenin vatandaşlarının da yardımıyla her geçen gün belirlenen hedeflere daha çok yaklaştığını belirtmiştir. Cumhuriyetin yedinci yılına özel yayınlanan bu yazıda hem ülkenin iç politik durumunun eleştirel bir bakış açısıyla incelendiği hem de ülke içindeki diğer basın ve yayın organlarına açık bir mesaj verildiği görülmüştür.

'Bizlerin görevi, ülkenin içindeki barış ve huzurun gelişmesine yardımcı olmaktır. Hiç kimse İsmet Paşa hükümetinden, yurt içinde veya yurt dışında, herhangi bir gizli bir amacı hedef edindiğini iddia edemez. Hükümetin iç politikadaki tutumu ve dış politikası herkes tarafından bilinmektedir.'

Bu sözlerle gazete, söz konusu dönemde hükümet karşıtı yayın yapan diğer basın organlarına da eleştirilerini yöneltmiştir.¹⁹⁶ Özellikle ülkedeki çok partili siyasal hayata geçiş denemelerinin yaşandığı günlerde gazete yine Mustafa Kemal Paşa ve Cumhuriyet Halk Partisini destekler nitelikte bir tavır takınmıştır.

'Şüphesiz ki iç politikadaki son parti mücadelelerine rağmen, Türk Milletinin tarihinin ve yükselişinin onunla ayrılmaz bir biçimde bağlantılı olduğu Halk Partisi'nin karşısında durabilecek bir rakip henüz yoktur. Bu arada, 1908'den beri parti çatışmalarının ülkeye ne kadar büyük zararlar verdiğini hepimiz gördük. Ne yazık ki, parti meselelerinde henüz Avrupa ülkelerindeki kadar bir başarı gösterilememiştir.'

¹⁹⁴ **Türkische Post**, 29 Ekim 1929, No:298, s. 1. Bkz. Ek. VII.

¹⁹⁵ **Türkische Post**, 29 Ekim 1929, No:298, s. 1.

¹⁹⁶ **Türkische Post**, 29 Ekim 1930, No:298, s. 1.

Satırları da dikkat çekenler arasındadır.¹⁹⁷ Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile 1931 yılına kadar geçen süreçteki başarılarını adından yüzyıllarca söz ettirecek işler olarak gören gazete; Türkiye ile ilişkilerin ancak gerçek bir dostluk çerçevesi içinde yürütülebileceğini, savaşa meyilli bir tutumla mümkün olmadığını belirtmiştir. Türkiye'nin dış politikasında ki barış anlayışına dikkat çeken yorumlarda bu durumun kendi içinde özellikle 1930'lu yıllarda ciddi tezatlıklar yaşayan Almanya tarafından da desteklendiği görülmüştür.¹⁹⁸ Gazete Mustafa Kemal'in yeni sistemini;

'Büyük Gazi ve seçilmiş Cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal; hak, ahlak ve karaktere büyük önem vererek yeni sistemin temellerini yarattı. Cumhuriyet gücünü ve öfkelerini bu kaynaktan aldı ve her gün daha yüksek hedeflerle yaklaşıyor. Cumhuriyet Türkiye'de başarılı oldu.'

Sözleri ile açıklamıştır.¹⁹⁹ Cumhuriyet rejimini kendi perspektifinden aktarmaya çalışan gazete sadece Türkiye ve Almanya'daki Cumhuriyet rejimlerini değil I. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan diğer Cumhuriyet rejimlerini de gündemine almıştır.²⁰⁰ 1931 yılındaki Cumhuriyet kutlamalarına özel çıkan sayısında Türkiye'de kurulan Cumhuriyet için;

'Bu yeni rejim, Türk dünyasının özgürlüğünü ve bağımsızlığını güvence altına alırken, diğer taraftan da bütün düşman dünyasına bu milletin daima sahip olduğu yaşam gücü ile hiçlikten yeni bir dünya yarattığını ve bu güç ile bütün zorlukların üstesinden geldiğini ilan etti.'

Sözlerini sarf etmiştir.²⁰¹ 1932 yılına kadar yaptığı yorumlarda Türkiye'deki Cumhuriyet rejimini ve Mustafa Kemal Atatürk'ün faaliyetlerini takdir ettiği görülen gazetede ayrıca 1933 yılında Almanya'da meydana gelen hükümet değişikliğinin etkisiyle bir yayın politikası değişikliğine de gidildiği görülmüştür. Özellikle 1930- 1933 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili çıkan haberlerde bir azalma görülürken bu durum 1933 yılı politika değişikliğinden sonra tekrar bir dengeye oturmuştur.

¹⁹⁷ Aynı yer.

¹⁹⁸ **Türkische Post**, 28 Ekim 1931, No:267, s. 1.

¹⁹⁹ Aynı yer.

²⁰⁰ 1931 yılında gazetede dönemin İspanya Başbakanı NicetoAlcala- Zamora'nın 'Nasıl Cumhuriyetçi oldum?' adlı makalesine yer verilmiş ve bu makale üzerinden 'Cumhuriyet' rejiminin diğer dünya devletleri üzerindeki karşılığı aktarılmaya çalışılmıştır. Almanya'da iç politikada çeşitli çalkantıların ve seçim sorunun yaşandığı bu dönemde, **Türkische Post** gazetesinde de 'Cumhuriyet, Demokrasi, Diktatörlük' gibi kavramların gündeme gelmesi tesadüf değildir. Söz konusu makale için bkz. **Türkische Post**, 23 Nisan 1931, No:108, s. 1.

²⁰¹ **Türkische Post**, 28 Ekim 1931, No:267, s. 1.

2.3.1. İnkılâplar

İnkılâp, Arapça kalp kelimesinden türemiş olup, *değişme, bir halden başka bir hale dönüşme* ve bir diğer adıyla *devrim* anlamına gelmektedir.²⁰² Türk İnkılâpları ise Türkiye Cumhuriyeti'nin batı modeli modernleşme²⁰³ sürecindeki temel yapı taşlarıdır.

Millî Mücadelenin ardından, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası toplulukta tanınmasını sağlayan Lozan Barış Anlaşması ile Türk inkılâplarına giden yolda ilk adım atılmıştı. Bundan sonraki aşama ise inkılâpların gerçekleştirme yolunda önemli bir yapı taşı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde gerekli ortamın hazırlanması olmuştur.²⁰⁴ Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk yıllar iç politikada yapılan köklü çalışma ve hedefler ekseninde ilerlemiştir. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte köklü bir değişimin yaşandığı Türkiye'de, yaşanan değişimin, toplumun her kademesine yansımaları, ulus devletin güçlendirilmesi ve Türk halkının eğitim düzeyinin yükseltilmesini sağlamakla beraber ulusal bir kimliğin oluşturulması; Türkiye'yi çağdaş uygarlık düzeyine getirebilmek için üzerinde çalışılan hedeflerdendir.²⁰⁵

1 Kasım 1922 yılında Ankara Hükümeti'nin saltanatın²⁰⁶ kaldırıldığını ve halifenin dini ve dünyevi yetkilerinin birbirinden tamamen ayrıldığını ilan etmesi, Cumhuriyet'e giden yolda atılan ilk adımlardandır.²⁰⁷ Ardından 13 Ekim 1923'te Ankara'nın başkent olarak

²⁰² Ferit Develioğlu, **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat (Eski ve Yeni Harflerle)**, Aydın Kitapevi Yayınları, 26. Baskı, Ankara, 2010, s. 505.

²⁰³ Modernleşme olgusu, kaba bir deyişle var olan değişimin değişmesidir. İlber Ortaylı, **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017, s. 15.

²⁰⁴ Şerafettin Turan, **Mustafa Kemal Atatürk- Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik**, Bilgi Yayınevi, II. Baskı, Ankara, 2004, s. 389.

²⁰⁵ Hakan Uzun, **'Atatürk Döneminde izlenen Kültür Politikasına Genel Bir Bakış'**, **Cumhuriyetimizin Kültür ve Eğitim Politikaları**, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2017, s. 209- 223, s.211.

²⁰⁶ Saltanat; 1 Kasım 1922 yılında TBMM kararıyla Osmanlı padişahlarının yüzyıllardır sürdürdüğü saltanat ve halifelik makamları birbirinden ayrılmış ve saltanat kaldırılmıştı. Alınan bu kararların ardından Meclis 18 Kasım 1922 tarihinde, şehzade Abdülmecit Efendi'yi halifelığe getirtmiş ve Cumhuriyetin ilan edilmesinin hemen ardından, halifelüğünde kaldırılacağına dair haberler yayılmaya başlamıştır. Bu da toplumda bir muhalefet ortamı oluşturmuştur. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 40.

²⁰⁷ Cumhuriyetin ilan edilmesi ve Saltanatın kaldırılması; 23 Nisan 1920 yılında açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde uzun soluklu ve sert tartışmalar neden olmuştu. Bu tartışmalar esnasında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı ve inkılâpların yapıtıcısı olan Mustafa Kemal'in tavrı açık ve netti. Batı Anadolu'da İzmit'te yaptığı bir basın toplantısında sarf ettiği *'İdare-i maslahatçılıkla inkılâp yapılamaz... İnkılâbın kanunu mevcut kanunların üstündedir. Bizi öldürmedikçe, bizim kafamızdaki cereyanı boğmadıkça, başladığımız yenilikçi devrim bir an bile durmayacaktır.* 'Sözleri ile bu yoldaki kararlılığını dile getirmiştir. Akşin, **a.g.e.**, s. 183. Ayrıca 16 Ocak 1923'te İzmit'te yapılan ve beş buçuk saat süren bu toplantıda Hilafet 'in kaldırılması, başkentin Ankara olması, Harf devrimi, çok partili bir döneme geçilmesi, kadınlara seçilme hakkının tanınması gibi konularda Mustafa Kemal geniş açıklamalarda bulunmuş ve konuşmaları, T.B.M.M.'nin yeminli dört sekreteri tarafından yazılmıştır. Ancak bu açıklamalar bir süre yayınlanmamış. Mustafa Kemal'in izni ile 1929 yılında yayınlanmıştır. Mehmet Önder, **Atatürk'ün Yurt Gezileri'**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1998, s. 266.

kabulü ve 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilanının gerçekleşmesi Türkiye'de her şeyiyle yeni bir devletin resmi olarak hayata geçtiğini göstermektedir.²⁰⁸ 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, Kurtuluş Savaşı yıllarında, olağanüstü koşulların bir ürünü olarak yayınlanmış ve 1924 yılına kadar geçen sürede değişikliklere uğramış ve bir anayasadır. Yeni kurulan Türk Devleti'nin gereksinimlerini karşılamaktan uzak olan 1921 Anayasası'nın yerine, 20 Nisan 1924'te Cumhuriyet Anayasası olarak nitelendirilen 1924 Anayasası TBMM tarafından kabul edilmiştir.²⁰⁹ Türk İnkılâbının temelleri de 1960 yılına kadar yürürlükte kalan 1924 Anayasası üzerine atılmıştır. 1924 Anayasası ile birlikte özellikle hukuk alanında birçok gelişme yaşanmıştır. Örneğin 1926 yılı Şubat ayı içerisinde İsviçre Medeni Kanun'u alınmış bir sonraki ay ise İtalya Ceza Kanunu örnek alınarak Türk Ceza Kanunu²¹⁰ ve Mayıs ayında ise Alman ve İtalyan kanunları örnek alınarak Ticaret Kanunu oluşturulmuştur. Mustafa Kemal'in artarda gerçekleştirmiş olduğu bu reform hareketleri onun modern esaslara dayanan bir Türk Hukuk sistemi yaratmak isteğinden kaynaklandığı söylenebilir. Mustafa Kemal'in inkılâp hareketlerindeki bir diğer önemli adım ise 25 Kasım 1925 yılında yasa olarak çıkan Şapka Kanunu ile kendini göstermiştir.²¹¹ Şapka inkılâbıyla beraber Osmanlı toplumundan Türk milletine kalan geleneksel çağın ve eskinin bir simgesine daha veda edilmiştir. Bu inkılâp açıkça yönünü modern ilkelere dönen yeni bir Türkiye'yi işaret etmektedir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında Atatürk dönemi gerçekleşmiş olan Türk inkılâpları, Türkische Post gazetesinin gözünden ve gazetenin ilk kez yayınlandığı yıl olan 17 Mayıs 1926'dan itibaren değerlendirilmiştir.

1926, yukarıda da bahsedildiği gibi artarda gerçekleşen hukuk ve din alanındaki yenilik hareketlerinin yıl boyunca sürekliliğini devam ettirdiği bir yıl olmuştur. Gazete 17 Şubat 1926'da kabul edilen ve 4 Ekim 1926 yılında yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu'nu²¹² '*Türk Medeni Kanunu'nun Etkisi*' başlığı altında değerlendirmiş ve yürürlüğe

²⁰⁸ Cezmi Eraslan, **İmparatorluktan Ulus Devlete Türk İnkılâp Tarihi**, Pegem Akademi, Ankara, 2009, s. 168-169.

²⁰⁹ Turan, **Mustafa Kemal Atatürk- Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik**, s. 438.

²¹⁰ 1926 yılında Yeni Türk Ceza Kanunu 1 Mart 1926 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş ve 1 Temmuz'da yürürlüğe girmişti. Bu dönemde yeni Türk hukuk sistemini çağdaş bir hale getirmek için yapılan bu atılım, 1889 İtalyan Zanarelli yasası esas alınarak hazırlanmıştır. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 80.

²¹¹ 23 Ağustos 1925 tarihinde yurt gezisine çıkmış olan Mustafa Kemal'in bu seferki durağı Kastamonu olmuştur. Bu Gezi'yi önemli kılan durum; o güne kadar birçok şehir gezen Mustafa Kemal'in başında daima kuzu derisinden yapılmış kalpakla halkın önüne çıkmasına rağmen o gün başında şapka takmasıdır. Bu şehirde birkaç gün kalan Mustafa Kemal İnebolu'da yaptığı konuşmadaki '*... Bunu açık söylemek isterim ki bu serpuşun ismine şapka denir.*' Sözlere ile Şapka inkılâbını başlatmıştır. 25 Kasım'da Şapka Kanunu ismiyle bilinen yasa çıkartılmıştır. Önder, **a.g.e.**, s. 280- 284.

²¹² 17 Şubat 1926'da Cumhuriyet yönetiminde hukuk alanında gerçekleşen önemli inkılâp hareketlerinden biri olan ve batı modeli örnek alınarak tasarlanan Türk Medeni Kanunu yürürlüğe 4 Ekim'de girmiştir. Medeni Kanun ile birlikte temelleri dine dayanan hukuk sistemi yerini daha çağdaş bir sisteme devretmiştir. Dönemin

girdiği andan itibaren çok sayıda yeni evlinin mahkemeyi ve savcılarını beklediğini belirtmiştir.²¹³ 1926 yılında ve öncesinde uygulanan yeni kanunlar ile birlikte Türkiye'nin bütün kurumlarında bir değişimin yaşandığı kuşkusuz bir gerçektir. Gazete, Cumhuriyetin inkılaplarla geçen ilk üç yılını değerlendirdiğinde şu cümleleri dile getirmiştir:

'...Geçtiğimiz üç yıla baktığımızda Cumhuriyetin sosyal yaşama nasıl bir fayda sağladığını kolaylıkla anlayabiliriz. Padişah dönemi ve anayasalarının başaramadıklarını, Cumhuriyet hükümeti hızla gerçekleştirdi. Harika işler yapıldı. Cumhuriyet'in varlığından itibaren birkaç yıl içinde sadece kültür ve aydınlanma konuşuldu. Bugün her Türk, gönlünde, Cumhuriyetin mutlu ve özgür çocuğu olmasının gurur verici mutluluğunu hissediyor. Gazi Mustafa Kemal Paşa, basit bir yaşam biçimi modeli olarak, bizleri devrim ve yenileme yoluna yönlendirdi, bu etkiyle aktif ve enerjik Başbakan İsmet Paşa'nın da demiryolu politikası yavaş yavaş meyvelerini veriyor... Tüm bu iyi ve asil Türklere ortak olarak, Türk devrimi ve kalkınması anlamına gelen bu durumu bütün kalbimizle kutlamaktan daha büyük bir zevk yok.'

Gazete bu açıklamada ayrıca Türkiye'nin 1926 yılında olan dış politikadaki başarılarından da bahsetmiştir.²¹⁴ Örneğin Fransa ile imzalanan Ankara anlaşması ile Musul sorununun çözüldüğünü, İran ile bir güvenlik anlaşmasının imzalandığını, Türk- Rus- İran anlaşmasının ardından Çin ile de bir sözleşmede yapıldığını okuyucusuna aktarmıştır. Bu haberden de anlaşıldığı gibi gazete Türk inkılaplarına ve Cumhuriyete karşı saygı ve sevgi çerçevesinde bir yaklaşımda bulunmuştur.

1927 yılında gerçekleşen reform hareketleri sanayi ve ekonomiyi geliştirmek yolunda maksadıyla yürütülmüş olduğu söylenebilir. Mayıs ayında yürürlüğe giren Sanayi Teşvik Kanunu'nun yayınlandığı gün Türkische Post gazetesi '*Cumhuriyetin Demiryolları Politikası ve İsmet Paşa*' isimli bir yazı paylaşmıştır. Ankara ve Kayseri arasındaki demiryolu hattının Türk mühendis, işçi ve sermayesinin bir eseri olduğunu, İsmet Paşa'nın demiryolları inşası projesinin ülkenin öz ekonomik yönetimi için gerekli olduğunu belirtmiş ve büyük mali ve politik değere sahip olduğunu eklemiştir.

1928 yılında Türkische Post'ta Fransız basınından alınan Mustafa Kemal Paşa ile ilgili bir röportaj ve içeriği dikkat çekmektedir. Gazetenin, Mustafa Kemal Atatürk'e olan bakışının ele alındığı yukarıdaki bölümde, bahsi geçen bu röportajda; Türk inkılabı ile ilgili

Adalet Bakanı Mahmut Esat (Bozkurt) Bey, yeni hukuk sistemi hakkında; 'Türk milleti medeni dünyanın bir üyesidir. Ve en önemlilerinden birisidir. Bu bakımdan bağlı kalacağı hak sistemi, medeni dünyanın hak sistemidir. Zaten medeni milletler ailesine girmenin tek yolu ve çaresi de budur.' Sözlerini sarf etmiştir. Esat Bey bu sözleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin dünyada hak ettiği konuma ulaşabilmesinin yolunun medeniyete giden yolda yürümesi gerektiğini savunmuştur. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I, s. 81.

²¹³ **Türkische Post**, 5 Ekim 1926, No: 127, s. 1.

²¹⁴ **Türkische Post**, 29 Ekim 1926, No: 151, s. 1.

olarak şu sözlerin altı çizilmiştir. *‘Türk Demokrasisi Fransız Devriminin açtığı yola adım atmıştır ancak kendi karakterine uygun şekilde evrimleşmiştir çünkü her millet kendi içsel koşullarına ve bu devrimin gerçekleştiği zamanın içindeki toplumsal koşulların gerektirdiği gereksinimlerine göre bir devrime uğrar’.*²¹⁵ Bu sözlerle Türk ulusunun kendi karakter ve kimliğiyle tarihteki diğer kendi mücadelesi içinde varlık savaşı sürdüren milletlerden ayrıldığını belirtilmiştir denilebilir. Ayrıca Türk inkılâplarının tamamen Türk milletinin kendi ihtiyaçlarından doğup, zamanın ve koşulların uygun olduğu bir anda ortaya çıktığı kabul edilebilir bir gerçekliktir.

1928 yılında Türkiye’de gerçekleşen radikal hareketlerden biri de şüphesiz *‘Latin Harflerinin Kabulü’* olmuştur.²¹⁶ Türkische Post gazetesinde Osmanlıcadan – Türkçe ’ye geçiş 1 Eylül 1928 tarihinde gerçekleşmiştir. Aynı gün yayınlanan haberde *‘Yeni Sözlükler’* başlığı ele alınmış ve dönemin Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanı Mehmet Emin Bey’in Ankara’ya çağrıldığını ve Türkçe sözlüğün yenilenmesi için gereken bilgilerin verileceğini yazmıştır. Ayrıca mevcut kitapçıkların tümü yeni alfabe temelinde özetlenmiş, farklı tiplerde satımlar ve boyutlar hali hazırda belirlenmiş ve Devlet Basımevi tarafından kopyalanmıştır bilgisi de gazetede verilen bilgiler arasındadır.²¹⁷ Tarihler 1 Kasım 1928’i gösterdiğinde Gazi Mustafa Kemal Paşa’nın²¹⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışında yaptığı konuşma gazetede, *‘Yeni Türk alfabesini tanıtan yasanın oybirliğiyle kabulü’* ifadesiyle yayınlanmıştır. Türk Alfabesi için Gazi,

‘...Türk diline ne kadar uygun olduğunu, şehirde ve köyde yaşlı ilerlemiş Türk vatandaşlarının ne kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi ortaya çıkarmıştır. Büyük Millet Meclisinin kararıyla Türk harflerinin kanunlaşması, ülkemizin yükselme çabalarında başlı başına bir geçit olacaktır.’

²¹⁵ **Türkische Post**, 8 Mart 1928, No:68, s. 1.

²¹⁶ Kültür alanındaki köklü inkılâplarından biri olan Harf inkılâbı 1928 yılında gerçekleşmiştir. Bu inkılâba giden yolda TBMM ilk olarak 20 Mayıs’ta uluslararası yeni rakamları kabul etmiştir ve ardından yeni harfler için çalışılması açısından ‘Dil Encümeni’ adıyla bir komisyon kurulmuştur. Bu yasa Latin harflerinin kabul edilmesi yolunda ilk adımı oluşturmuştur. Mustafa Kemal yeni harfleri duyurmak için 4 Haziran da İstanbul’a gelmiş ve 21 Eylül’de Ankara’ya dönene kadar birçok gezi yapmıştır. 9 Ağustos Akşamı Mustafa Kemal Paşa’nın Sarayburnu’nda yaptığı konuşmayla harf devrimi halka açıklanmıştır. Sonuç olarak 1 Kasım 1928’de TBMM Latin harflerini kabul etmiştir. Bu kanun, 1 Ocak 1929’dan itibaren toplumun her alanında yeni harflerin kullanılması zorunluluğunu getirmiştir. Ayrıca kanunun kabulünden sonra 1 Aralık 1928’den itibaren tüm Türkçe gazeteler ve dergiler yeni Türk harfleriyle çıkmaya başlamıştır. 1 Ocak 1929’da ise Milli Eğiti Bakanlığı tarafından Millet Mektepleri açılarak ülkede büyük bir okuma yazma seferberliği başlatıldı. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I, s. 110- 111.

²¹⁷ **Türkische Post**, 1 Eylül 1928, No: 241, s. 1.

²¹⁸ Gazete; Gazi Mustafa Kemal Paşa’nın yaşamı boyunca yaptığı bütün meclis konuşmalarını ilk sayfada ve konuşmaların orijinal metnine sadık kalarak okuyucusuna aktarmıştır.

Sözlerini kullanmıştır.²¹⁹ Özellikle 9 Kasım'da çıkan başka bir yazıda ise Mustafa Kemal Paşa'nın yalnızca Harf inkılâbı yapmakla kalmayıp, onun ilk öğretmenliğini de üstlendiğini ve burada hükümetin amacının eğitimi yaygınlaştırmak olduğuna değinilmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde gerçekleşen Harf inkılâbı ile Türkiye'de yeni bir dönemin kapıları açılmıştır. Türkische Post gazetesinin en çok desteklediği görülen reformlardan biri olan Harf inkılâbı Cumhuriyet'in en çok ihtiyaç duyduğu konulardan biri olarak yorumlanmıştır.²²⁰ 1930'lu yıllara gelindiğinde Atatürk döneminin getirdiği yeniliklerden biri olan Türkçe ezan, Türkçe Kuran uygulaması dikkat çekmektedir. Bu yenilik gazetede; başarılı girişimin Ankara'da iyi karşılandığı ve din adamlarının halkın birçok kesiminden sayısız mektup alıp, uygulamanın da çok sayıda talep gördüğü şeklinde yorumlanmıştır.²²¹

2.3.2. İç Politik Gelişmeler

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve Millî Mücadele'de gösterilen başarı tüm dünya basınının olduğu gibi Alman basınının da üstünde durduğu konulardan biri olmuştur. Türkiye'de Cumhuriyet'in üçüncü yılında yayınlanmaya başlayan Türkische Post gazetesi ülke ile ilgili değerlendirmelerinde geriye dönük birçok konuya da değinmekle birlikte, Mustafa Kemal ve TBMM'nin aldığı ve gerçekleştirdiği kararlar üzerinde özellikle durduğu görülmüştür. Gazete ülkedeki hemen her gelişmeyi haber yelpazesinin içinde tutmuştur. Ülkenin dış politikasıyla daha yakından ilgilenmekle beraber iç politikasında ki hareketliliğe de sıklıkla değindiği görülmüştür.

1926 yılı Mayıs ayında yayına başlayan gazetenin gündemi, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na yapılan İzmir Suikastı²²² ile uzun süre meşgul kalmıştır. 17 Haziran 1926

²¹⁹ **Türkische Post**, 2 Kasım 1928, No:302, s. 1.

²²⁰ **Türkische Post**, 9 Kasım 1928, No:309, s. 1.

²²¹ **Türkische Post**, 23 Ocak 1932, No:19, s. 1; Kuran'ın ve ezanın Türkçe okunması isteği çok eskilere dayanmasına rağmen uygun zaman ve zemin bir türlü oluşamamıştır. Ancak Mustafa Kemal'in emriyle, Riyaset-i Cumhur İncesaz Heyeti Şefi Binbaşı Hafız Yaşar (Okur), 23 Ocak'ta Ramazan ayının 15. Günü İstanbul'da Yerebatan Camii'nde Cuma namazını müteakip Yasin suresini önce Arapça, sonra Türkçe okunmuştur. İlk Türkçe ezan 30 Ocak'ta Fatih Camii'nde Hafız Rıfat Bey tarafından ikindi vakti okundu. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk Kuran çevirisi de Sait Beyzade Cemil Sait tarafından 1924'te yapıldı. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 186, 187.

²²² Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının içinde yer almış ve istediği sonuçlara siyasi yolla ulaşamayan bazı kimseler bu defa silahlı bir yola başvurmuşlardı. Onlara göre 'bu yeni rejim, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in şahsı ile yaşardı ve onu öldürmekle rejime istedikleri şekli vereceklerdi.' Karal, **a.g.e.**, s. 146; Mustafa Kemal, 7 Mayıs'ta Güney ve Batı Anadolu'yu kaplayan bir yurt gezisine çıkmıştır. Bu gezi programına göre, 15

tarhinde Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'ya İzmir'de suikast düzenlemeyi planlayan bir grup yakalanmış ve tutuklanmıştı. 19 Haziran'da Türkische Post 'Resmî Açıklama' başlığı altında olayı en az Türk basınında olduğu kadar ayrıntılı bir şekilde aktarmaya çalışmıştır.²²³

Bu olay üzerine gazeteden ilk yorum;

'Türk dostlarımız, şüphesiz bu haberin Türk halkının yanı sıra ve tüm yabancı ülkelerde uyandırdığı bu acı ve pişmanlığı paylaşmamıza izin verecektir, fakat aynı zamanda bu teşebbüsün başarısızlığa uğraması üzerine en içten duygularımızla sevincimizi ifade ederiz. Türk halkını, önderlerinin değerli yaşamını korudukları için tebrik ediyor ve nadir görülen bir hız ve doğruluk ile planın tüm kaderini ortaya çıkarmayı başarabilen Türkleri kutluyoruz.'

Sözleriyle gelmiştir.²²⁴ İzmir'de Ankara'da İstiklal Mahkemeleri²²⁵ kurulmuş ve tutuklamalar siyasi gruplara da sıçramıştır. Özellikle eski Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kurucularından olan Kazım Karabekir, Ali Fuat, Refet ve Cafer Tayyar Paşalar da tutuklanmıştır.²²⁶ Mahkemelerin sonucunda Ziya Hurşit ve adamları idama mahkûm edilmiş, paşalar tutuksuz yargılanmıştır. O sırada yurtdışında bulunan Rauf (Orbay) Bey ise bu yargı sürecinde on yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.²²⁷

Gazetenin bu süreçte en çok dikkat ettiği şeylerden biri olayın sorumlularının yargılanma süreçleri ve Gazi Mustafa Kemal'in bu duruma nasıl tepki verdiği olmuştur. Bu

Haziran'da İzmir'e gidecek ve suikast Kemer altı semtinde gerçekleştirilecekti. Ama 14 Haziran'da Bursa'ya varan Mustafa Kemal Paşa, gezi programını bir gün ertelemiştir. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 76; Tarihler 17 Haziran 1926'yı gösterdiğinde Giritli şevki adında bir vatandaş; Mustafa Kemal'in İzmir'e yapacağı geziye bir gün gecikmesi üzerine paniğe kapılmış ve İzmir Valisi Kazım Paşa'ya giderek memlekette büyük ses getirecek suikast teşebbüsünü itiraf etmiştir. Bunun haber hem memlekette hem Mustafa Kemal'de büyük üzüntüye neden olmuştur. Bu suikast giriřimi²²² sonucunda Ziya Hurşit (Birinci Millet Meclisinde Rize Milletvekilliği yapmıştır) ve opur İsmail, Laz İsmail ve Gürcü Yusuf isimli kişiler yakalanmıştır. Aydemir, **a.g.e.**, s. 267.

²²³ İzmir suikastı ile ilgili gazeteden alınan ilk haber şu şekildedir: 'Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya karşı bir suikast planı ortaya çıkarıldı. Kemal'e karşı yapılacak bu suikastın hazırlanması için İzmir seyahati bir fırsat olmuştur. Kompl doğru zamanda ortaya çıkmıştır. Gazi Paşa'nın İzmir'e gelmesinden bir gün önce komplocular İzmir'de tutuklanmıştır. Yanlarındaki silah bomba ve planı hazırlamak için kullanılan tüm materyallere el konulmuştur. Gzaltındaki kişiler hemen İstiklal Mahkemelerine transfer edilmiştir. İstiklal Mahkemesi yeleri bugün, komploculara karşı yargılanmanın gerçekleştirileceği yere, Ankara'dan İzmir'e yola çıkmışlardır.' **Türkische Post**, 19 Haziran 1926, No:19, s. 1.

²²⁴ **Türkische Post**, 19 Haziran 1926, No:19, s. 1.

²²⁵ Hükümet tarafından devletin yasalarını uygulayan birer adalet organı olarak ortaya çıkan İstiklal Mahkemeleri'nin grevininin 7 Mart 1927'de sona ermesi planlanmıştır. Turan, **Türk Devrim Tarihi- Yeni Türkiye'nin Oluşumu 1923- 1938**, s. 150.

²²⁶ **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 76.

²²⁷ Rauf (Orbay) Bey bu konuya şu sözlerle açıklamaya çalışmıştır: '...Ben, bu vaziyette, hala, Mustafa Kemal Paşa'ya 'suikast teşebbüsünde bulunmamız gibi isnadın' nasıl akla gelebilmiş olmasına hayret ediyorum. ...Mustafa Kemal Paşa'nın selameti ve emniyeti mevzu bahis olunca vatan ve milletin selamet ve emniyeti derecesinde kıymet vererek icabında kendi hayatımı siper etmekte tereddüt etmediğimi bizzat kendisinin herkesten iyi bilmesi icap ederdi.' Osman Selim Kocahanğlu, **Rauf Orbay'ın Hatıraları (1914- 1945)**, Temel Yayınları, İstanbul, 2005, s. 406.

sebeptendir ki 20 Haziran ve daha sonrasında yayınlanan sayılarda Gazi'nin İzmir Suikastı üzerine yaptığı konuşması ve dava ile ilgili diğer önemli gelişmeler sadece Türk basınından değil gazetenin kendi muhabirleri tarafından da dikkatle takip edilmiştir. Ayrıca hükümetin bu olay karşısında ki tutumunun da altını çizen gazete eleştirel sözlerini ülkedeki muhalefet gruplarına yöneltmiştir. Bu olayın üzerine gazete de yapılan yorumları ele aldığımızda, karşımıza bu olayın sadece Gazi Mustafa Kemal'e değil Cumhuriyet rejimine ve hızla gerçekleşen inkılâp hareketlerine karşı bir saldırı olduğu düşünülmüştür. Özellikle mevcut hükümetin düşürülmesinin mümkün olmadığını, Türk halkının İzmir suikastında göstermiş olduğu tepkinin çok doğru olduğunu ve halkın Cumhuriyete ve ilkelere her zaman sadık kalacağını belirtmiştir. Bu olayda Türk Hükümeti'nin yanında yer alan gazete, Mustafa Kemal'in olayla ilgili yaptığı yazılı ve sözlü açıklamalardan özellikle aşağıda bulunan açıklamanın altını çizdiği görülmüştür.

*'...Bu teşebbüsün benim şahsımdan çok kutsal cumhuriyetimize ve onun dayandığı yüksek ilkelere dönük olduğu şüphesizdir. Genel olarak gösterilen duygularla, cumhuriyetimize ve ilkelerimize olan aşırı bağlılığın ne kadar kopmaz güçte olduğu kanısına bir kez daha vardım. Temeli, büyük Türk milleti ve onun kahraman evlatları olan büyük ordumuzun vicdanında, akıl ve şuurunda kurulmuş bulunan cumhuriyetimizin ve milletin ruhundan ilham alan ilkelerimizin bir vücudun ortadan kaldırılması ile bozulabileceğini sananlar akıl ve fikirde yoksul olan bahtsızlardır. Bu gibi bahtsızların, cumhuriyetin adalet ve kudret pençesinde hak ettikleri işleme uğramaktan başka elde edecekleri bir şey olamaz. Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar olacaktır. Ve Türk milleti; güvenliğini, mutluluğunu sağlayan ve koruyan ilkelerle uygarlık yolunda durmaksızın yürüyecektir.'*²²⁸

Özellikle dünya basınında Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye ile ilgili görüşlerini de takip eden gazete editörlerinin 20 Haziran'daki gündemini; İzmir ve İstanbul'da Gazi'ye yapılan suikast girişiminin protesto mitingleri ve geçmiş olsun dilekleri²²⁹ oluşturmaktaydı, ayrıca bu süreçte tutuklanmalar ise halen devam etmekteydi. 26 Ağustos'ta yayınlanan bir haberde '*Gizli Örgütler*' başlığı altında şu noktalara değinilmiştir. İçinde mal sahibi olan Derviş Mehmet adlı şahısın bulunduğu ve insanlara bu gibi durumlarda gizlenecekleri yerleri temin eden bir örgütten bahsedilmiş ve kaçarken motorlu bir tekneden Haydar Paşa 'ya

²²⁸ **Türkische Post**, 20 Haziran 1926, No:20, s. 1. Gazeteden çevrilmiş olan bu konuşmayı Türkçe bir kaynaktan okuyup karşılaştırması için bkz. Hasan Rıza Soyak, **Atatürk'ten Hatıralar I**, Yapı ve Kredi Bankası Yayınları, İstanbul, 1973, s. 368- 369.

²²⁹ Gündem ile ilgili haberlerinden biri şu şekildedir: 'İngiliz Büyükelçisi Sir Lindsay, İtalyan Büyükelçisi ve Fransız Büyükelçisi birinci sekreteri dün birbiri ardına Diploması Temsilcisi Nusret Bey'i ziyaret ettiler ve Cumhurbaşkanı'nın hayatına yönelik bu komplodan kurtulması üzerine, hükümetleri adına geçmiş olsun dileklerini ilettiler.' **Türkische Post**, 21 Haziran 1926, No: 21, s. 1.

getirilen Eski Ankara Valisi Abdülkadir Bey'i de Derviş Mehmet'in sakladığı öne sürülmüştür.²³⁰ Gazete, özellikle Abdulkadir 'in yargı sürecini yakından takip etmiştir. Gazi ile arkadaşlıklarının Selanik'e dayandığını ve 31 Mart olayından sonra daha da ilerlediğini vurgulamış ve Abdülkadir Bey'in ifadesinde Ziya Hurşit ve adamları ile olan ilişkilerini detaylı bir biçimde aktardığını ve kendinin 25 yıl bu ulusa hizmet verdiğini belirtmiştir. Ancak bu ifadeleri onu kurtaramamış 31 Ağustos günü o da idam edilmiştir.²³¹ İzmir suikastındaki yargılanma süreçlerini günü gününe takip eden gazete mahkemelerin verdiği kararları eleştirdiği görülmemiştir. Aksine bu kararları ve hükümetin tavrını savunur yöndeki haberlerine devam etmiştir. Temmuz ayının ortasına gelindiğinde gazetede '*İzmir'de Son Sahne – 15 Ölüm Cezası, 13'ü yürütüldü.*' şeklinde bir manşet atılmıştır²³². Bu haber ile beraber, İzmir suikastında suçlu bulunanlar idam cezasına çarptırılmış bu olayın sorumlularının cezalarını en ağır şekilde aldığı aktarılmıştır. 7 Mart 1927 yılında İstiklal Mahkemelerinin kaldırılması üzerine gazete, dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esad Bey'in bu karar üzerine yaptığı açıklamayı okurlarına sunmuş ve '*barışın zarar görmemesi için, genel olarak suçluların derhal cezalandırılması gayet doğaldır*' sözlerini vurgulamıştır. Gazete yorumunda; Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm vatandaşlarına eşit davrandığını ve bu sebepten ötürü devletin yasalarına ve hükümetin otoritesine saygı gösterilmesi gerektiğini savunmuştur. İstiklal Mahkemelerinin kaldırılmasındaki haklılığı ise Ankara İstiklal Mahkemesi Başkanı Ali Bey'in iki yıllık sonuçlar üzerine yaptığı değerlendirmesini ele alarak çok yerinde bir karar olduğu şeklinde ifade etmiştir.²³³

1930 yılı Türkiye için hem 1929 yılında başlayan dünya ekonomi buhranının yarattığı huzursuzluk hem de ülke içinde ki muhalif grupların yapılan devrimlere ve hükümete karşı tutumları açısından oldukça zor bir dönemdir. Türkiye Cumhuriyeti ilk denemesin başarısız olduğu çok partili siyasal hayata geçme düşüncesi 1930 yılında kendini tekrar göstermiştir.²³⁴ Bu dönemde toplumda oluşan bu buhran ve sıkıntılardan yeni bir muhalif

²³⁰ **Türkische Post**, 26 Ağustos 1926, No: 87, s. 1.

²³¹ **Türkische Post**, 2 Eylül 1926, No: 94, s. 1.

²³² 27 Haziran günü başlayan mahkeme, 12 Temmuz 1926'da son bulmuş ve 13 Temmuz 1926'da karar okunmuştu. Mahkeme İzmir Milletvekili Şükrü, Saruhan Milletvekili Halis Turgut, İstanbul Milletvekili İsmail Canbolat, Erzurum Milletvekili Rüştü, Eski Lazistan Milletvekili Ziya Hurşit, Eski Trabzon Milletvekili Hafız Mehmet, Sarı Edip Efe, Çapur Hilmi, Rasim, Laz İsmail, Gürcü Yusuf, Eski Ankara Valisi Abdülkadir, Kara Kemal, Saruhan Milletvekili Abidin Beylerin idamına karar vermişti. **Türkische Post**, 15 Temmuz 1926, No:45, s. 1.

²³³ **Türkische Post**, 9 Mart 1927, No: 68, s. 1.

²³⁴ Bu dönemde birbiri ardınca çok hızlı gerçekleşen devrimler ve bu konularda alınan çeşitli önlemler, muhalif gurubun tepkisini çekmiş ve hükümete karşı direnişi artırmıştır. Bununla beraber Ekim 1929'da patlak veren ve kısa süre içinde tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik bunalımda, Türkiye'yi fazlasıyla etkilemiştir. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, toplumda, basında ve TBMM'de giderek artan hoşnutsuzlukların bir yerde

partinin kurulmasıyla çözüm yoluna gidileceğini düşünen Mustafa Kemal, kısa bir süre içinde harekete geçmiştir.²³⁵ Böylelikle 12 Ağustos 1930 tarihinde Ali Fethi (Okyar) Bey'in başkanlığında Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. Ülke içinde çok hızlı bir şekilde yayılmaya başlayan Serbest Cumhuriyet Fırkası basından da destek görmüştür. Ancak Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın 7 Eylül'deki İzmir Mitingi halktan büyük ilgi görmesine rağmen çeşitli şiddet olayları ve Fethi Bey'in Cumhuriyet Halk Fırkasına olan sert tutumu nedeniyle hükümet tarafından tepki görmüştür. Yaşanan birçok tartışma üzerine çok geçmeden 17 Kasım 1930'da parti kendini feshetmek durumunda kalmıştır.²³⁶ Bu süreçte Türkische Post gazetesinde en çok merak edilenlerden biri de Mustafa Kemal Paşa'nın olaylar karşısındaki tutumu olmuştur. Ayrıca gazete Türkiye'nin çok partili hayata geçiş dönemindeki iç politik gelişmelerle yakından ilgilenmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın yanı sıra Fethi Bey ve İsmet Paşa'nın yaptıkları konuşmalara da bu dönemde sıkça yer verildiği görülmüştür.²³⁷ Fakat bu çok partili hayata geçiş süreci uzun soluklu olamamış ve üstüne Aralık ayı geldiğinde ülkede büyük ses getiren bir isyan patlak vermiştir. Gazete '*Menemen Olayı*'²³⁸ olarak gündeme taşıdığı bu haberi '*mevcut rejime karşı bir isyan*' sözleriyle okuyucusuna aktarmıştır.

'Bu olayın lideri Derviş Mehmet, Menemen'de Tekke'nin bir parçasıydı ve Nakşibendî tarikatındaydı. Kendisi, dinini reddeden yeni reformlara her zaman karşı çıkmıştı. Şimdiye kadar, yeni rejime yönelik olumsuz tavır hakkında kamuoyuna açıklama yapmadı. Ancak basında yer alan hükümet karşıtı yayınlar tarafından cesaretlendirildi ve gerici propaganda yapmaya başladı. Böylelikle, etrafındaki benzer düşünen insanları bir araya getirmeyi başardı ve bu küçük kalabalıkla eski Tekke yaşamını yeniden canlandırmaya başladı. Sonunda Menemen vatandaşlarını mevcut rejime karşı isyana çağırdı... Habere karşılık olarak İzmir'den Menemen'e piyade

patlak vermesinden, merkez denetiminin yitirilmesinden endişe duymaktadır. Özellikle yaşanan ekonomik ve siyasi bunalımların toplumsal bir patlamaya dönüşmesini istemeyen Mustafa Kemal Paşa, tüm bu sorunların çözümü için bir muhalefet partisinin kurulmasını uygun görmüştür. Bunun üzerine 12 Ağustos'ta Fethi Bey'in (Okyar) başkanlığında Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur ancak 17 Kasım'da SCF kendini feshetmek zorunda kalmıştır. Necdet Aysal, '*Yönetel Alanda Değişimler ve Devrim Hareketlerine Karşı Gerici Tepkiler Serbest Cumhuriyet Fırkası – Menemen Olayı, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S 44, Ankara, Güz 2009, s. 581- 625, s. 584-585.

²³⁵ Turan, *Türk Devrim Tarihi- Yeni Türkiye'nin Oluşumu 1923- 1938*, s. 292.

²³⁶ *Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000*, C. I, s. 146.

²³⁷ *Türkische Post*, 13 Ağustos 1930, No: 221, s. 1.

²³⁸ Serbest Cumhuriyet Fırkasının kapatılmasının ardından kısa bir süre sonra 23 Aralık 1930 sabahı, Manisa'da dervişlik ve şeriat isimleri altında halı kandırmaya çalışan altı gerici Menemen'e gelmiş ve halka 'kendisinin peygamber olarak geldiğini ve şeriatı yerine getirmeleri gerektiği' üzerine çağrılarda bulunmuştur. Ve bu olay o sırada yedek subaylığını yapmakta olan 24 yaşındaki öğretmen Kubilay'ın şeriatçılar tarafından katledilmesinin ardından olaya sonradan yetişen askeri birlikler tarafından bastırılmıştır. Ülkede büyük bir üzüntüye neden olan Menemen Olayının sanıklarının 15 Ocak 1931'de yargılamaya başlayan ve 8 Mart'a kadar devam eden Sıkıyönetim Mahkemesi 37 kişi için idam hükmü vermiştir. Türk toplumunda büyük kedere neden olan bu olayın unutulmamış ve asıl adı Mustafa Fehmi olan Kubilay 'devrim şehidi' olarak simgeleşmiştir. Reşat Hallı, *a.g.e.*, s. 360; *Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000*, C. I, s. 151.

desteği yapıldı. Ayrıca İzmir Valisi Said Bey ve Başsavcıda hemen Menemen'e gittiler.'

Sözleriyle yayınlanan haber uzun süre gündemini korumuştur.²³⁹ Gazete bu isyan üzerine çıkan haberlerinde özellikle Mustafa Kemal Paşa'nın yorumlarına dikkat çekmiş sıklıkla onun düşüncelerini yayınlamıştır.²⁴⁰

Menemen olayındaki gelişmeleri yakından takip eden gazetenin özellikle '*Türk Basınından*' başlığı altında yayınladığı haberler de dikkat çekmektedir. *Türkische Post*'taki bu haberlerde ilgi çeken noktalardan biri Türk basınının yabancı basına karşı vermiş olduğu tepkiyi yansıtmıştır.²⁴¹ Uzun bir süre gündemini koruyan Menemen Olayı ilgili Ocak ayında Mustafa Kemal Paşa başkanlığında, bir toplantı düzenlenmiştir. Başbakan İsmet Paşa, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey, İçişleri Bakanı Şükrü Bey ve Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'nın katıldıkları bir toplantı yapılmış ve Menemen olayı her açıdan ele alınmıştır ve sorumluların ağır şekilde cezalandırılması istenmiştir.²⁴² 3 Şubat'ta ise gazetede Menemen faillerinden 29 kişinin idam cezası yürütüldüğü manşete düşmüştür.²⁴³

Mayıs'taki seçimlerde Mustafa Kemal Paşa'nın üçüncü kez Cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine gazetenin bu konuyu tam sayfa haberlerle yayınladığı görülmüştür. '*Die neue G.N.V.*' Türkçe manasıyla 'Yeni T.B.M.M' başlığı altında ülkedeki seçimlerden son

²³⁹ **Türkische Post**, 25 Aralık 1930, No: 354, s. 1.

²⁴⁰ Mustafa Kemal'in gazeteden aktarılan '*Menemen Olayı*' ile ilgili konuşması: '... Cumhurbaşkanı Kemal Paşa'nın dün gece Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'ya gönderdiği açıklamaya şu şekildedir: Menemen'deki gerici isyan sırasında görevini yerine getirirken öldürülen Teğmen Kubilay Bey'in ölümü vesilesiyle Cumhuriyet Ordusu'na başsağlığı dilerim. Bütün Cumhuriyetçiler ve Vatansaverler için, Menemen Nüfusunun bir kısmının Kubilay Bey'in öldürülürken bu vahşete alkış tutarak destek vermesi utanç verici bir olaydır. Vatani savunmak için yetiştirilen, her türlü iç politikanın ve anlaşmazlığın dışında ve üstünde saygıdeğer bir durumda bulunan Türk subayının, gericiler karşısındaki yüksek görevinin vatandaşlarca yalnızca saygı ile karşılandığına şüphe yoktur Menemenin bazı vatandaşları tarafından yapılan hatalar bütün millete acı vermiştir. İşgalin acısını tatmış bir bölgede genç ve kahraman Türk subayının uğradığı saldırıyı, milletin bizzat cumhuriyete karşı bir suikast olarak kabul ettiği ve yeltenenlerle kışkırtanların, ona göre takip edileceği açıktır... Büyük ordumuzun kahraman ve genç subayı, Cumhuriyet öğretim kadrosunun değerli üyesi Kubilay Bey'in temiz kanı ile Cumhuriyetin yaşam gücünü tazelemiş ve kuvvetlendirmiş olacaktır.' Şeklinde. **Türkische Post**, 29 Aralık 1930, No: 357, s. 1. Ayrıca '*Türk Basınından*' başlığı altında bu olayın Türk basınında nasıl değerlendirildiğini '*Akşam*, *Milliyet*, *Son Posta*, *Cumhuriyet*...' gibi gazetelerden aldığı yazılarla okuyucusuna aktarmıştır. **Türkische Post**, 29- 30 Aralık 1930, No: 357- 358, s. 1.

²⁴¹ Gazetede ki söz konusu haberlerden biri şu şekildedir: '...Yılmaz, Avrupa basınının Menemen olaylarını anlamadığını, *Times*'ın gerçek olaylarla hiçbir ortak yanı olmayan yanlış raporlara dikkat çektiğini yazıyor. ...İnkılâp, Muhalif basınının İsmet Paşa'nın basın özgürlüğüne ilişkin ifadelerinden memnuniyet duyduğunu ve halkın radikal olanlar kadar radikal olmak isteyenlerinde basın özgürlüğünden yararlanabileceğini ifade ediyor. ...Hür Adam, Türkiye'nin saf bir tarım arazisi olmasına rağmen, Türkiye'nin tarımının gelişme yolunda değil, tersi istikamette olduğunu yazıyor. Hür Adam daha sonrasında Ankara'daki Tarım Kongresi'nin olumlu sonuçlar üretmesini beklediğini söyleyerek bu durumun nedenlerini ifade etmeye çalışıyor.'**Türkische Post**, 6 Ocak 1931, No: 6, s. 1.

²⁴² **Türkische Post**, 7 Ocak 1931, No:7, s. 1.

²⁴³ **Türkische Post**, 3 Şubat 1931, No:34, s. 1.

haberler değerlendirilmiştir.²⁴⁴ Mustafa Kemal Paşa'nın 289 oy alarak oy birliğiyle tekrar seçildiğini ve bunun üzerine yaptığı meclis konuşması verilmiştir. Ardından Paşa'nın alkışlarla kürsüden ayrıldığı ve tebrikleri kabul etmek için başkanlık salonuna geçtiği de verilen bilgiler arasındadır.²⁴⁵

Menemen Olayı, basit bir ayaklanma olmaktan öte Türkiye Cumhuriyeti'ne, Mustafa Kemal'e ve medeniyete giden yoldaki inkılâp hareketlerine karşı bir eylemdir. Olağandan daha hızlı bir şekilde gerçekleşen inkılâplar, Osmanlı kültürünün eski ve çürümüş kaftanını üzerine geçiren belli grup ve kişiler tarafından kabullenilememiştir. Değişen ve düşünen dünyada, düşünmeyi reddedip, düşünenlere düşman olan kitleler tarihler boyunca kendini her devirde mutlak suretle göstermiştir. Türk tarihine bakıldığında, Türkiye Cumhuriyeti'nde gerçekleşen bu ayaklanmalar bu kitlelerin varlığını her daim korumayı başarmalarının bir sonucudur. Ancak Cumhuriyet'in kurucu kadroları ve Mustafa Kemal Paşa yenedünya düzeninde çağdaş yaşama açtıkları bu kapıyı açık tutmaya, bütün rejim karşıtı hareketlere rağmen devam etmişlerdir.

2.3.3. Dış Politik Gelişmeler

Yeni Türkiye Cumhuriyeti ve kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğindeki artarda gelen inkılâplar yönünü Batı'ya dönen ve Arap dünyasına olan ilgisini sınırlı düzeyde tutan bir Cumhuriyet rejimi ortaya koymuştur. 'Yurtta Sulh Cihanda Sulh' anlayışını temel alan Cumhuriyet, bu noktada dış politika da barış odaklı bir çalışma izlemiş, iç politikasında ise gerçekleştiren reformlarla birlikte yeni ve sağlam bir zemin oluşturmaya çalışmıştır.²⁴⁶

Türkiye ile Almanya arasındaki ekonomik ve diplomatik ilişkiler 1924 yılında iki ülke arasında imzalanan dostluk antlaşmasından sonra 1930'lu yıllara kadar olumlu yönde ilerleme kat etmiştir. Ancak 1929 yılında ortaya çıkan Dünya Ekonomik Buhranı Almanya'nın iç politikasını ve dış ticaretini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu sebepten 1930-1932 yılları arasında iki ülke arasındaki dış ilişkilerde bir gerileme süreci söz konusudur denilebilir. 1926 ve 1932 yılları arasında dönemin bilinen tek almanca günlük gazetesi olan

²⁴⁴ **Türkische Post**, 4 Mayıs 1931, No:116, s. 1. (G. N.V. açılımı 'Grossen National Versammlung' tur.)

²⁴⁵ **Türkische Post**, 5 Mayıs 1931, No:117, s. 1.

²⁴⁶ Mustafa Yetim, '*Türkiye'nin Değişen Ortadoğu Algısı: İdeoloji- Güvenlikten Ekonomi- Medeniyete*', **Ortadoğu Yılığ 2009**, Küre Yayınları, İstanbul, 2011, s. 453.

Türkische Post; yeni Türkiye'nin dış politikasındaki hareketleri olumlu yönde tenkit ederken, iki ülke arasındaki dostluk ve dengeyi korumaya çalışmıştır. Türkiye'nin kültürel reformlarının yanında özellikle ekonomi; ithalat ve ihracat alanındaki çalışmaları Almanya'nın yakından takip ettiği gelişimler arasındadır. Türkische Post gazetesinde özellikle ikinci sayfa haberleri Türkiye'nin ekonomisi ve dış ilişkileri üzerine yazıların aktarıldığı bölümler olarak karşımıza çıkmıştır.

Lozan'dan arta kalan sorunlardan ve ülke için önem arz eden meselelerden biri olan Musul meselesi, gazetenin yayın hayatına başladığı ilk günlerden itibaren karşımıza çıkmış ve gazetede geniş yer almış haberlerden biri olmuştur. Musul sorununun çözümü ve Türkiye'nin Batı ile ilişkilerinin gelişmesinde belirleyici olan bu süreçte gazete meselenin yakın bir takipçisi olmuştur. 1926 yılı Haziran ayında Türkiye, İngiltere ve Irak arasında imzalanan anlaşma üzerine Türk- İngiliz ilişkileri yeni bir döneme girerken; gazete bu anlaşmayla Türkiye'nin samimi bir şekilde istemiş olduğu barışın somut bir delili olarak görmüştür.

İngiltere, Irak ve Türkiye arasındaki dostluk anlaşmasının imzalanmasından üç gün sonra Türkische Post'ta Musul meselesine genel hatlarıyla bakan bir makale yayınlanmıştır. 'Politik Vade' başlığı altında değerlendirilmeye alınan Musul meselesi; kademeli olarak incelenmiştir. Söz konusu makalede dikkat çeken bazı satırlar şöyledir:

'Musul meselesi yalnızca tek bir ülkeyi değil, medeni dünyanın ateş ve kan içindeki büyük bir kısmını da harekete geçirdi. Neyse ki, bu kanlı şema ortadan kalktı. Elbette, bir taraf fedakârlık yapmak zorunda kaldı. Ancak bu fedakârlıklar, birbirine karşı çıkan iki veya belki de üç tarafın tamamen mahrum kalması durumunda ortaya çıkabilecek, yeni bir dünya çatışmalarının ölümcül tehlikeleriyle karşılaştırıldığında o kadar da kasvetli görünmüyor... Musul sorunu bir çözüm bulamamış olsaydı iki olasılık vardı: biri savaştı ve bu silahlanma süreci asla yerelleştirilemezdi. Birinci Dünya Savaşı'nın yaraları hala yanıyor, o zamandan bu yana geçen yıllar hala iyileşmeye yetmedi... İngiltere ve Türkiye süresiz olarak karşı karşıya gelmiştir ve hem ekonomik hem politik olan ilişkide, bugünün temelini oluşturan, dünya siyasetinin dayandığı kaide üzerinde dostça bir duruş olmamıştır. Kırılgan bir denge her zaman ilk küçük çöküşünde tehlikeye girer... Hem İngiltere hem de Irak'ın, kendileri için, hepsinden öte, suçlanmayı hak eden belirli maddi avantajlar sağladıklarına da dikkat edilmelidir. Ek olarak, sınır yönetimi ile ilgili bir güvenlik anlaşması bu anlaşmayı tamamlamıştır. Hem sözleşme hem de eklerin önemi dikkate alınmalıdır. Türkiye söz konusu olduğunda, kurallara uyacaktır. Sadece anlaşma altındaki imza bile Türkiye'nin barış sevgisi için yeterli bir kanıttır...

*Bir bütün olarak ele alındığında, Musul Antlaşması, bugünün Türkiye'sinin inkâr edilemez politik olgunluktaki devlet adamları tarafından yönlendirilen evrensel bir barış faktörü olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.*²⁴⁷

Görüldüğü gibi *Türkische Post*; Türkiye Cumhuriyeti'nin hayati ihtiyaçları ve bağımsızlığı, tehdit edilmediği sürece barışı sürdürebilmek adına çok fedakârlıklar yapabileceğini savunmuştur. İngiltere ve Türkiye arasındaki ilişkilerin zayıf olduğunun altını çizirken, bu meselede Türkiye'nin İngiltere'ye nazaran daha yalnız olduğunu da aktarmıştır.

1927 yılının sonlarında Avrupa'nın son durumuna genel bir bakışta bulunan gazete; Avrupa devletlerinin politikalarının ve sorunlarının başında, silahsızlanma fikri ve güvenlik arzusu, borçların çözülmesi ve savaş yükü sorusu, Bolşevizm'e ve azınlık haklarına karşı korunma ve daha fazlasının geldiğini belirtmiştir. Ancak bütün devletlerin çözüm aradığı bu sorunların ve tüm çabaların başarısız olduğunu savunmuş ve sonucun hala sıfır olduğunu dile getirmiştir.²⁴⁸ Avrupa devletlerini kendi içinde ağır bir dille eleştirmiş, Türkiye gibi bir devletin hızlı gelişimini ve modern tavrını da oldukça ilgi çekici bulmuştur.

1928 yılı Nisan ayında; '*Türkiye ve Komşuları*'²⁴⁹ başlığı altında Türkiye'nin Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey'in Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaptığı bir konuşmayı yayınlayan gazete; bu haberle genç Türkiye'nin dış politikasındaki tavır ve tutumunu okuyucularına aktarmaya çalışmıştır. Özellikle konuşmanın İtalya ve Almanya ile ilgili olan kısımlarının vurgulandığı yazıda, Türkiye'nin uluslar arası politikada dostane ve barış yanlısı bir tavır sergilediğini gösterme çabası ön planda olmuştur.

²⁴⁷ *Türkische Post*, 8 Haziran 1926, No: 8, s. 1.

²⁴⁸ Söz konusu makalenin başlığı; 'Geçmişe ve Dışarıya Bakış ve Avrupa'nın Endişeleri'dir. *Türkische Post*, 31 Aralık 1927, No: 360, s. 1- 2.

²⁴⁹ 'Türkiye ve Komşuları' başlıklı bu haberde dikkat çeken bazı satırlar şu şekildedir: 'Asya ile Avrupa arasındaki köprüyü oluşturan Türkiye, Moskova ve Ankara Antlaşmaları ve Lozan Antlaşması'na göre barış yoluna girdi. Komşuları ve tüm uygar ülkelerle dostane ilişkiler kurdu... Tefik Rüştü Bey: Bugün Türkiye'nin dünyanın tüm büyük güçleriyle kurduğu dostluklar ve ya bu tür anlaşmaları bir sonuca kavuşturma konusunda ellerinde ciddi bir başarı olduğunu kesin olarak söyleyebilirim. Komşularımızla sınır meselelerinin çözümüne son verildi; Türkiye ile İtalya arasındaki karasularına ilişkin hükümler kesin çözüm için Lahey Mahkemesine sunulmuştur. Doğudaki sınır düzenlemeleri, Sovyet Rusya ve Irak hükümeti ile de düzenleniyor. Türk-Yunan takas sorusu çözüm yolunda iyi durumda. Batımızdaki komşumuz İtalya, yakın zamanda hükümet başkanı Musollini aracılığıyla dostane duygularını dile getirdi, Türkiye zaten saldırganlık dışı bir antlaşma imzalanması üzerine İtalya ile müzakerelere başladı. Bulgaristan ile uzun süredir devam eden dostluk, yakın zamanda Bulgaristan Ulusal Meclisi tarafından onaylanan son ticaret anlaşmasıyla derinleştirildi. Ortak ya da dolaylı temas noktalarımız olan İngiltere ile ilişkimiz normaldir. Suriye'ye olan ilgileriyle bize komşu olan Fransa ile dostça ilişkilerimiz var. Amerika ile ilişkimiz günden güne gelişiyor. Japonya ile iyi anlaşılıyor ve son zamanlarda Tokyo'ya bir Türk büyükelçisi gönderildi. Uzun süredir var olan Almanya ile dostane ilişkimiz bozulmadan gelişmeye devam etti. Balkanlar ile aramızda hiçbir ihtilaf yok; Geçenlerde İspanya'ya Mısır'la bir dostluğun sonuçlanmasıyla geldik, uzun ve hoş bir gelişmeye bakıyoruz. Son olarak, genç Cumhuriyetin bu yolda ilerlemeye devam ettiğini söyleyebilirim.' *Türkische Post*, 23 Nisan 1928, No: 112, s. 1.

1928 yılının Mayıs ayında Türkiye ve İtalya arasında imzalanan ‘*Tarafsızlık, Uzlaştırma ve Yargısal Çözüm*’ antlaşması,²⁵⁰ İtalya ve Türkiye ilişkilerini yakından takip eden gazete için önemli bir haber olmuştur. 3 Haziran’da yayınladığı bir köşe yazısında; Roma’daki ‘Oltmare’ dergisinde yayınlanan ‘Türk- İtalyan Yaklaşımı’ adlı makaleyi ele alarak bir değerlendirmede bulunurken; özellikle bu haberin dış başında farklı yorumlandığının altını çizmiştir.²⁵¹

Türkiye’nin Yunanistan ve diğer Akdeniz ülkelerine olan yaklaşımından, ülkenin odağı Asya’da olmasına rağmen, boğazı terk etmeye hiçbir şekilde istekli olmadığı çıkarımında bulunan dergiye; cevap olarak İtalya gibi bir Akdeniz ülkesi her zaman Türkiye’yi dikkate almak zorunda olduğunu hatırlatmıştır. Uzun süredir gergin olan Türk-İtalyan ilişkilerinin de bu sayede çözüme kavuşturulacağını dile getirmiştir. Ayrıca gazete İtalya üzerinden Türkiye’nin dış politikasına yönelik yapılan şu çıkarımlarda bulunmuştur:

‘Türkiye, Doğu’dan ayrılıyor ve Batı’ya yaklaşıyor. Bu durum göz önüne alındığında, ona karşı davranışımızı değiştirmek zorundayız. Türkiye’ye bir arkadaş olarak bakmalı ve bize gerçek durumu hakkında ne söylediğini görmeliyiz. İtalya, Akdeniz’de gerçek bir politika sürdürmelidir. Türkiye, dış politikasını kullanarak Batı’yı etkilemenin bir yolunu bulmalıdır.

*Eski diplomatlar eski Türkiye’nin öldüğünü ve yeni bir Türkiye doğduğunu anlayamıyorlar. Boğazlarda yeni bir ulus doğdu; Avrupa’nın buna dikkat etmesi için her türlü nedeni var. İtalya, bu Akdeniz milletinin en kapsamlı yenilikleri yaptığını kabul etmeli ve Türkiye’ye özel ilgi göstermelidir.*²⁵²

Son olarak Mustafa Kemal Paşa’nın Aralık ayında yaptığı konuşmaya dikkat çeken haber, Türkiye’nin şimdilik, dışarıda uygun bir politika yapabilmek adına, içeride de güçlü olmaya çalıştığını belirterek sözlerini bitirmiştir.

²⁵⁰ 30 Mayıs 1928 yılında; Türkiye Cumhuriyeti ve İtalya Krallığı arasında dostluk bağlarının güçlendirilmesi dileği ve genel barışın sürdürülmesine katkı sağlamak amacıyla Roma’da; İtalya’daki Türk Büyükelçisi Suad (Davas) Bey ve İtalya’yı temsil eden Benito Mussolini tarafından bir antlaşma imzalanmıştır. Tam adıyla ‘Türkiye ile İtalya Krallığı arasında Tarafsızlık, Uzlaştırma ve Yargısal Çözüm Antlaşması’ olan metnin tam hali için bkz. Soysal, **a.g.e.**, s. 335- 339. Türkische Post gazetesinde ise antlaşmanın metin ve içeriği için bkz. **Türkische Post**, 2 Haziran 1928, No: 150, s. 1.

²⁵¹ Gazete de yayınlanan ‘Türk-İtalyan Antlaşması’ başlıklı yazıda, bu anlaşmanın gelecekte nelere yol açabileceğini şu sözlerle öngörülmüştür: ‘Mussolini ile Türkiye Dışişleri Bakanı arasındaki toplantı, dış basında farklı yorumlarla yorumlandı. Ancak, bu anlaşmanın şu an için önemini ölçmek imkânsızdır, sadece gelecek olaylar onları doğru olarak aydınlatacaktır. Bununla birlikte, İtalya’nın arabuluculuğunun Türk-Yunan yaklaşımına yol açacağı ve hepsinden önemlisi, Türkiye’nin İtalya’ya yakınlaşmasına yol açacağı söylenebilir...’ **Türkische Post**, 3 Haziran 1928, No: 151, s. 1.

²⁵² **Türkische Post**, 3 Haziran 1928, No: 151, s. 1.

1929 yılının sonlarında Rusya ile Türkiye arasında yenilenen anlaşma²⁵³ üzerine; Türk- Rus ilişkisine karşı genel bir değerlendirmede bulunan gazetenin yorumlarında her iki devleti de ortak paydada birleştirdiği görülmüştür. Türk- Rus dostluğunu desteklemekten uzak ancak iki ülkenin kazanımlarını takdir eden bir dille değerlendiren gazete; Moskova'da 'Iswestija' adlı bir yayından aldığı haberde; Türkiye ve Rusya dostluğunun, iki ülke arasında ortak bir sınır bulunmadığı 1920 yılında doğduğunu belirtmiştir. 1921 yılında imzalanan Türk- Rus Dostluk Anlaşması'nın,²⁵⁴ 1920'de inşa edilen Türk-Rus Dostluk Evi'nin birinci katının temelini oluşturduğunu da sözlerine eklemiştir. Bu iki ülkenin dostluğunu inşaat halindeki bir binaya benzeten Türkische Post; ilerleyen yıllarda, bu bina hem yükseklikte hem de genişlikte düzenli olarak büyüdüğünü ayrıca her iki ülke de hep yeni engellerle mücadele etmek zorunda kalmasına rağmen her seferinde hedeflerine ulaştığını da öne sürmüştür. Türkiye için özel bir parantez açarak;

'Türkiye, emperyalist güçlerin içişlerine müdahalesini engellemeyi, İstanbul'u düşman işgalinden kurtarmayı ve dünyanın büyük güçlerini bağımsızlıklarını tanımaya zorlamayı başarmıştır. Türkiye hala altüst eden istek ve arzularıyla kendi topraklarının efendisi olmaya devam ediyor ve çalışmaları Arap çöllerinden, Hint dağlarına kadar yankı bulmuştur.'

Sözlerini kullanmıştır.²⁵⁵ Türkische Post'a göre Karahan'ın kısa ama anlamlı olan bu Ankara ziyareti, Türk-Rus dostluğunu bir nevi tekrar doğurmuştur. Türkiye'nin gösterdiği bu sempatik yaklaşımların mutlaka Rusya tarafından karşılık bulacağını savunmuştur.

1929 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan dünya ekonomik buhranından en çok etkilenen ülkelerden biri olan Almanya'nın içinde bulunduğu sıkıntılı sürecin Türkische Post gazetesinin de yayın içeriğine oldukça etki ettiği görülmüştür. Özellikle 1930- 1932 yılları arasında gazetenin haber akışında Almanya'nın iç ve dış politik meseleleri geniş yer

²⁵³ 17 Aralık 1929 tarihinde Türkiye ile Sovyetler arasında 1925'te imzalanan Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması uzatılması üzerine Ankara'da Tefik Rüştü Bey ve Sovyet Dışişleri Bakanı yardımcısı Karahan tarafından bir protokol imzalanmıştır. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 144.

²⁵⁴ Türkiye Milli Mücadele esnasında Avrupa'nın en güçlü devletleriyle çatışma halindeydi. Bu nedenle o sırada kendisi gibi emperyalizme karşı savaşan Sovyetler Birliği ile işbirliği yaparak 1921 İtilaf namesini imzalamıştır. 1923 yılından sonra ise Türk- Sovyet ilişkileri Lozan'dan arta kalan meselelerin ekseninde gelişme göstermiştir. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Gönülbol ve Cem Sar, **Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası**, s. 74- 79.

²⁵⁵ **Türkische Post**, 19 Aralık 1929, No: 348, s. 1. Ayrıca Sovyet Dışişleri Bakanı yardımcısı Karahan'ın Türk Basınına verdiği bir demeçte ki şu sözleri okuyucusuyla paylaşmıştır. 'Türkiye'de ve özellikle de Ankara'da bana sunulan ve unutulmaz bir hatıra bırakacak olan bu sıcak karşılamadan derin bir izlenim aldım. Başkentte kaldığım süre boyunca değerli tanışmalar yaptım. Türk-Rus dostluğu günden güne daha da gelişiyor; Paris, Odessa ve Ankara'nın toplantıları ve bizim tarafımızdan imzalanan protokol, bunun en iyi kanıtıdır. Ayrıca, ilişkilerimizin bu gelişimi de çok doğaldır, çünkü Türkiye ve Rusya iki kat güçte, birleşik, on kat ödeme yapıyorlar. Bu kalkışimlardan itibaren, Türk insanlarına her fırsatta Rusya'ya karşı gösterdikleri dostane hisler için teşekkür ediyorum.'

kaplarken Türkiye ile ilgili haber ve yayınlarda gözle görülen bir azalma söz konusudur. Söz konusu bu yıllar içinde Türkiye'nin dış politikası ile ilgili karşılaşılan haberler arasında ise Türkiye ve Fransa arasında imzalan 3 Şubat 1930 tarihindeki 'Dostluk, Uzlaştırma ve Hakemlik Antlaşması'²⁵⁶ ve 30 Ekim 1930 tarihinde Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan 'Dostluk Antlaşması'²⁵⁷ yer almıştır. Türk- Fransız ilişkileri üzerine detaylı yorumda bulunmayan gazetenin; Türkiye ve Yunanistan münasebetlerini ise yakından takip ettiği görülmüştür. Türk ve Yunan yaklaşımının Lozan Konferansında başladığını belirterek giriş yaptığı bir köşe yazısında; iki ülkenin bir araya gelmesinin yalnızca faydalı değil aynı zamanda zaruri olduğunun altını çizmiştir. Aynı zamanda '*...Sağlam ve kalıcı bir dostluk sadece duygulara dayanmamalıdır. Hayati çıkarlar ve karşılıklı güven, uluslar arasındaki dostluk için tek güvencedir.*' Sözleriyle iki ülke arasındaki ilişkide geçmişe değil geleceğe bakılmasına yönelik bir telkinde bulunmuştur.²⁵⁸

1929 yılındaki ekonomik buhran Türkiye'yi milli paranın korunması için önlemler almaya mecbur bırakmıştır. Ancak bu tedbirler Osmanlı Devleti'nden kalan borçların ödenmesini de zorlaştırmıştır. Türkiye'nin ekonomisi ve uyguladığı politikaları birçok kez değerlendirmeye alan gazete; bu konuyla ilgili Gazi Mustafa Kemal'in 1930 yılı Kasım ayında ki meclis açılış konuşması üzerinden çeşitli yorumlarda bulunmuştur. Türkiye'nin finansal durumunun dış ticaret dengesi ve dolayısıyla ülkenin döviz ihtiyaçları ile yakından ilişkili olduğu belirtirken, hükümetin odağının yeni bir devlet bankası ile Türk parasını istikrara kavuşturması gerektiğini dile getirmiştir. Bu nedenle bankanın fiili temelini en kısa sürede atılması gerektiğinin de altını çizmiştir. Ayrıca Osmanlı borçlar sorununu da ülkenin mali durumunu zorlamayacak şekilde kesin olarak çözülmesi gerektiğini de belirtmekten kaçınılmamıştır.²⁵⁹

1926'dan 1930 yılına kadar gazetenin Türk dış politikasına karşı yorumlarına bakıldığında net olarak ifade edilen şeyin Türkiye Cumhuriyeti'nin izlediği barış odaklı politikaların, ülkenin gelişimine büyük katkı sağlayacağı ve diğer batılı ve doğulu tüm

²⁵⁶ **Türkische Post**, 4 Şubat 1930, No: 35, s. 1. Osmanlı Devleti'nden 1923 Lozan Antlaşması gereğince ödenmesi üzerine çıkan bazı sıkıntılar Türk- Fransız ilişkilerini etkilemişti. 1928 yılında Türkiye ile 'Dünyu Umumiye' temsilcileri arasında bir anlaşmaya gidilmiş olmasına rağmen 1929 yılında dünyayı etkisi altına alan ekonomik buhran, ödeme işlerinde ciddi sıkıntılar yaratmıştır. Bu zorlukların üzerine iki ülke 1930 yılında sorunun barışçıl yollarla çözülmesi adına 3 Şubat tarihinde imzalanan bir dostluk antlaşmasına yönelmiştir. Bu meselenin tam olarak çözümü ise iki ülke arasında 22 Nisan 1933'de Paris'te imzalanan bir sözleşme ile gerçekleşecektir. Ayrıntılı bilgi ve antlaşmanın tam metni için bkz. Soysal, **a.g.e.**, s. 379- 392.

²⁵⁷ **Türkische Post**, 31 Ekim 1930, No: 299, s. 1.

²⁵⁸ **Türkische Post**, 29 Ekim 1930, No: 298, s. 1.

²⁵⁹ Söz konusu yazı 'Türk Ekonomi Haftası' başlığı altında yayınlanmış olup, yazının devamında ülkenin yeni tasarruf bütçesi ve ekonomiye yardım için gereken vergilendirmeleri de rakamlarla beraber ele almaktadır. **Türkische Post**, 4 Kasım 1930, No: 303, s. 2.

devletler tarafından takdir edilmesi gerektiğidir denilebilir. 1930'lu yıllarda dünyanın üstünde etkisini sürdüren bu bunalım özellikle Almanya'da ciddi etki yarattığı içindir ki Almanya'nın hem yerel hem dış basınında haber içeriklerinin ülkenin kendi ekonomik ve politik meselelerine ağırlık verdiği görülmüştür. 1930'lu yıllarda Batı ile ilişkilerini normal boyutlarına getiren Türkiye ise Mustafa Kemal'in ilkeleri doğrultusunda dünyada barışçıl bir politika takip etmiş ve bunu Türk politikasının ana ilkelerinden biri haline getirmeye çalışmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİSCHE POST GAZETESİNDE ATATÜRK VE ATATÜRK DÖNEMİ

1932-1938

3.1. 1932-1938 Yılları Arasında Almanya ve Türkiye'nin İçinde Bulunduğu Durum ve İki Ülkenin İlişkilerine Genel Bir Bakış

Almanya ve Türkiye'nin, dış politikada birbirlerinden keskin çizgilerle ayrıldıkları ancak ekonomik ilişkilerin tam aksi suretle gelişme gösterdiği süreç, Almanya'da Hitler ve Nasyonal Sosyalist Parti'nin iktidara gelmesiyle başlamıştır.

9 Kasım 1918 yılında Almanya'da doğaçlama bir devrimin karmaşasından doğan Weimar Cumhuriyeti, kaybedilen bir dünya savaşının ardından kalan ağır bir miras, sert bir barış antlaşmasının hesaplanamaz zorunlulukları ve bastırılmış ekonomik ve sosyal sıkıntılar karşısında verilen umutsuz mücadelelerle zayıflamıştır. Adolf Hitler'in iktidara gelmesiyle ise neredeyse hiç kavga etmeden sahayı terk etmiştir.²⁶⁰ 30 Ocak 1933 tarihinde Paul von Hindenburg²⁶¹ Hitler'i başbakanlığa çağırarak ve Nasyonal Sosyalistler hükümetinin başına geçirmişlerdir. 1934 yılında Hindenburg ölünce, Hitler Üçüncü Reich'in Führer' i sıfatıyla bütün iktidarı elinde toplamıştır.²⁶² 1934 ve 1939 yılları arasında Almanya'da totaliter bir

²⁶⁰ 1933 yılında Adolf Hitler'le birlikte iktidara insani bir kültürün özgürlüğünü ve ruhunu kısıtlayan bir adam gelmiştir. Ve kendisini güçlendirilmiş bir Almanya'nın hem ılımlı devlet yaşamını hem de insani kültürel ideallerin siyasetin ötesinde gerçekleşmesini sağlayabileceğine inanan milyonlarca Alman izlemiştir. Hitler'in sert politikaları ve devlet anlayışı; halkı ve devleti yıkıma götürmüş, kültürel devletin yanlış anlaşılabilir hayalleriyle birlikte her şeyini paramparça etmiştir. Hermann Mau, '*Hitler und der Nationalsozialismus*', **Deutsche Geschichte im Überblick**, J. B. Metzlersche Yayınları, Stuttgart, 1953, s. 666.

²⁶¹ Paul von Hindenburg; Friedrich Ebert'in ölümünden sonra (28 Şubat 1925), adaylığını koymuş ve ikinci oylamada, Alman Milliyetçileri ve diğer sağcı partiler 78 yaşındaki Mareşal'i Hindenburg'u seçmişlerdir. 26 Nisan 1925'de çoğunluğun oyuyla seçilen Hindenburg, süreç içerisinde kendisinden için sağa keskin bir sarsıntı yapmasını uman seçmenlerini hayal kırıklığına uğratmıştır. OttoMüller ve Schantz, **a.g.e.**, s. 255.

²⁶² **İnönü Ansiklopedisi**, C. II., s. 173- 174. Hitler, Almanya ve dünyadaki diğer sanayileşmiş ülkelerdeki büyük ekonomik krizin zirveyi çoktan geçtiği anda iktidara gelmişti. Demokratik yönelimli ülkelerde, doğal iyileşme süreci, hedeflenen devlet önlemleri ile desteklenmişti. Papen Hükümeti, 1930 yılında Şansölye olarak atanan Heinrich Brüning'in hazırladığı ve ekonomik olarak haklı, işsizliğin üstesinden gelmeyi hızlandıran planlarını temel alan bir ekonomi politikası başlatmıştı. Bununla birlikte, Hitler, devlet istihdam planları yoluyla işsizliği ortadan kaldırmak için tasarlanan 'Emek Savaşı'nın mucidi olduğunu iddia etmişti. Ancak, 1936 gibi erken bir tarihte, Nasyonal Sosyalist ekonomi politikasının olumsuzlukları ortaya çıkmaya başladı. İş yaratma programı, Alman ekonomisini tarım ürünleri ithal etmeye zorladı. Döviz rezervleri küçüldü. Markanın iç değerini tehlikeye atmamak için rejim, Almanya'nın muhtemelen yabancı ülkelere bağımsız olarak yapılması gereken planlı bir ekonomi geliştirdi. Aynı zamanda, bu ekonomik zorunluluk, İngiliz ablukasını gelecekteki bir savaşta meydan okuyabileceğine inanan Hitler'in fikirlerine de karşılık geldi. Kamu kesiminin sınırlandırılmamış harcama ekonomisi finansmanı kesintiye uğrattı ve Alman ekonomisinin tamamen kapatılmayan yurt dışına olan bağımlılığı, döviz rezervlerinin tükenmesinden dolayı ürünün boğulduğu tehlikeli bir tıkanmaya yol açtı. Hitler bu tehlikeli duruma, ikinci dünya savaşının fitilini ateşleyerek öncülük etti. OttoMüller ve Schantz, **a.g.e.**, s. 259; Tenbroch, **a.g.e.**, s. 286- 287.

devlet yapısı hüküm sürmüştür. Hitler, keskin adımlarla ilerlediği dış politikasının ilk adımında Versailles barış antlaşmasına aykırı olarak istediği silahlanma hakkını kabul etmeyen Milletler Cemiyeti'nden²⁶³ çekilmiş, anlaşma hükümlerini hiçe saymıştır. 1935 yılının Mart ayında, Almanya'da genel zorunlu askerlik hizmeti yeniden sunulmuş ve Versailles Antlaşması'nın tüm silahlanma kısıtlamaları sona ermişti. Silahlanma artık tüm güçle başlamıştı. 5 Kasım 1937 gibi erken bir tarihte Hitler, en yakın meslektaşlarına ve generallerine savaş yapmaya kararlı olduğunu gizlice duyurmuştu. Doğuda alanlar istemiş ve her şeyden önce, stratejik ve etnik nedenlerden ötürü, Avusturya ve Alman nüfuslu bölgeler bu alanlara eklenmiştir.²⁶⁴ Dış politikadaki amaçlarından olan Almanya dışında yaşayan tüm Almanların, Almanya sınırı içine alınması ve Lebensraum (Hayat Sahası) ile Neuer Ordnung (yeni düzen) ilkeleriyle Alman devletinin refahının en üst düzeye çıkarılması yolunda attığı adımlar Hitler'i Mart 1939'da Çekoslovakya'nın işgaline götürürken dünyayı da ikinci bir cihan harbine götürmüştü.²⁶⁵

Türkiye Cumhuriyeti'nde 1932 yılına kadar gelinen süreçte birçok radikal değişimle birlikte bu değişimin yarattığı ciddi sonuçlarla yüz yüze gelinmiştir. İç ve dış politika, siyaset ve ekonomisinde oldukça zorlu bir sürece maruz kalan ülke 1930'lu yıllardan

²⁶³ Milletler Cemiyeti; Birinci Dünya Savaşı'nı yenen Devletleri, bu savaşın getirilerini göz önüne alarak, bundan sonra yeni savaşları önlemek, uyumsuzlukları barışçı yollardan çözmek, hukuk kurallarına saygılı olmak ve uluslar arası işbirliğini geliştirmek, böylece barış ve güvenliği korumak amacı ile evrensel bir örgüt olarak kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Soysal, **Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları**, s. 397- 403.

²⁶⁴ Şubat 1938 tarihinde Hitler, Reich savaş bakanı von Blomberg'i ve Fritsch ordusunun komutanını görevden aldı. Dışişleri Bakanı von Neurath da görevden alınıp yerine Dr.Ribbentrop geldi. Hitler'in kendisi ordunun başına geçti ve askerlerin kendisine sadakat yemin etmesine izin verdi. Şiddetli bir darbe denenmediği ve Gestapo (gizli devlet polisi) ve özellikle yabancı ülkeler Hitler'e hiçbir şekilde karşı çıkmadığı için başka örgütleri başarılı bir şekilde organize etmek pek mümkün değildi. Bundan sonraki aşamada sistematik savaş hazırlıkları başlamıştı. 13 Mart 1938'de Alman birlikleri Avusturya'yı işgal etti. Burada alınan zafer büyük bir mutlulukla karşılanmıştır. Hitler için 1848 rüyası gerçek olmuş gibiydi. Artık başka bir imparatorluk daha vardı ve Hitler buna Büyük Almanya diyordu, kendisi ise bir Avusturyalıydı ve 1932'de Alman vatandaşı olmuştu. Hitler hemen ikinci planına uygulamaya gitmişti. Sudetenland'daki (Südet Bölgesi) zorluklar artmıştı ve Hitler onları daha da ağırlaştırmak için elinden gelen her şeyi yapmıştır. Eylül 1938 tarihinde bu krizi çözmek için Chamberlain, Daladier, Musollini ve Hitler arasında Münih Konferansı gerçekleşti. Batılı güçler, Hitler'in bu talebi bölgede hak iddiası olarak tanımlamasından sonra Hitler'in Çekoslovakya'nın Almanca konuşulan bölgelerindeki talebini kabul etti. Gerçekte, Avusturya ve Sudetenland'ın böyle bir güçle yapılan birleşmeleri, Almanların bu bölgelerde yaşadığı gerçeği ile uluslararası hukukta haklı görülebilirdi. Ancak Hitler, Mart 1939'da Çekoslovakya'nın geri kalanını yok ettiğinde, fetih politikası açıkça ortaya çıktı. Hitler, Çek hükümetini "kendi kendini yöneten" bir Slovakya kurulmasına izin vermeye zorladı. Böylelikle "Slovakya", Alman Reich'inin "koruması" altına girdi. Çek Cumhuriyeti Alman birlikleri tarafından işgal edilmesi ve bir koruyucu ilan edilmesi üzerine Hitler Münih Antlaşması'nı kırmıştı. Alman birlikleri Prag'ı işgal ettikten on gün sonra, İngiltere genel bir açıklama yapmıştı. Ancak Batılı güçler Hitler'e güvenmiyordu ve bu nedenle Polonya'ya yönelik büyük talepleri bu kez reddetti. Ancak direnişleri öylesine geç gelmişti ki Hitler onu ciddiye almadı ve taleplerinin hala Batı güçlerine karşı uygulanabileceğine inandı. Hitler her ihtimale karşı büyük bir savaş olasılığı için kendisini çoktan hazırlamıştı. İnsanlık tarihinin gördüğü en yıkıcı savaşlardan olan İkinci Dünya Savaşı Adolf Hitler'in Almanya'da iktidara gelmesi ve dünya devletleri arasında zaten gergin olan ipi kesmesiyle meydana gelmiştir. Hermann Mau, **a.g.e.**, s. 677; Golo Mann, **Deutsche Geschichte 1919- 1945**, Fischer Bücherei, Hamburg, 1961, s. 136- 144.

²⁶⁵ Baskın Oran, **Türk Dış Politikası**, C.I. 1919- 1980, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s. 301.

itibaren sanayileşmeye dayalı bir ekonomik modele geçmiştir. Bu dönemde Mustafa Kemal bir yandan milli sınırlar içerisindeki özellikle eğitim-öğretim alandaki inkılâp hareketlerine devam ederken diğer yandan da dış politikada yeni bir yol izlediği görülmüştür. Bu yol Türkiye'nin Yunanistan'ın önerisiyle Milletler Cemiyeti'ne davet edilmesini ve 18 Temmuz 1932'de yapılan oylama sonucunda 43 üyenin oy birliğiyle Cemiyete kabul edilmesini sağlamıştır.²⁶⁶ 1929- 1934 yılları arasında Türkiye Balkanlar'daki konumunu korumak için bölgesel politikalara yönelmiştir. 1936 yılı ise Türkiye'nin dış politikasında Montreux Antlaşması'nın²⁶⁷ imzalanması ile yeni bir dönem başlatmış ve bu dönemde ülke bölgesel sorunlardan daha çok uluslararası sorunlarla ilgilenmek zorunda kalmıştır.²⁶⁸ İkinci Dünya savaşına yaklaşılacak süreçte Türkiye Cumhuriyeti dış politikasında hareketli bir döneme girmiştir. Öncelikle Ortadoğu'da barış ve güvenliği sağlamak amacıyla 8 Temmuz 1937 tarihinde; Türkiye, Irak, İran ve Afganistan arasında Saldırmazlık Antlaşması Sadabat Paketi imzalanmıştır.²⁶⁹ Ayrıca aynı yıl içerisinde Nyon ve Cenevre'de imzalanan Anlaşmalar²⁷⁰ Türkiye'yi İngiltere ve Fransa'ya yaklaştırarak 1939 Üçlü İttifak'a giden yolda bir adım olmuştur.

1932 ve 1938 yılları arasındaki Almanya ve Türkiye'nin içinde bulunduğu duruma bakıldığında, iki devletin uluslararası politikaya önemli ölçüde yön verdiği söylenebilir. Bu süreçte birbirine tamamen zıt iki dış politika yürütülmüş ancak iki ülkenin de iç siyasetinde ekonomik ve iktisadi kalkınmaya yönelik çalışmalara önem verilmiştir. Türk – Alman ilişkilerinin seyrini ise Almanya'nın revizyonist olarak sürdürdüğü politikası, Almanya-İngiltere rekabeti ve Türkiye ile girdiği diplomatik ilişkilerdeki tutumu belirlemiştir. Almanya'da Adolf Hitler'in iktidara gelmesi sadece Almanya'yı değil, dünya devletlerini de etkileyen tarihsel bir sürecin başlangıcı olmuştur. Hitler'in iktidara gelmeden önce yazmış olduğu 'Kavgam' adlı kitabında, Birinci Dünya Savaşında Almanya ile aynı safta yer alan Türkiye'ye zayıf bir ortak olarak bakmış ve bu ülkenin savaşı kazanma ihtimalinin zaten

²⁶⁶ Oran, **a.g.e.**, s. 311.

²⁶⁷ 1936 Montreux Boğazlar Sözleşmesi: Türk Boğazlarından geçiş rejimini ve boğazla bölgesinin güvenliği işini düzenleyen bu sözleşme; 1923'te Lozan Antlaşmasıyla birlikte imzalanan Boğazlar Sözleşmesinin yerine geçmiştir. Soysal, **a.g.e.**, s. 493.

²⁶⁸ Barlas, **a.g.e.**, s. 367.

²⁶⁹ Soysal, **a.g.e.**, s. 584.

²⁷⁰ 1937 yılında Akdeniz'de güvenliğin sağlanması için yapılan Nyon ve Cenevre Anlaşmalarını; Akdeniz ülkelerinden Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan ve Mısır ile Karadeniz ülkelerinden, Sovyetler Birliği, Bulgaristan ve Romanya katılmıştı. Bu anlaşmalar Türkiye Büyük Millet Meclisinde 18 Eylül 1937 tarihinde onaylanmıştır. Soysal, **Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları**, s. 520.

olmadığını ifade etmiştir.²⁷¹ Ancak iktidara gelmesinin ardından devam eden diplomatik süreçte bu düşüncesinin tam tersi bir tutum sergilediği görülmüştür. 1933 yılında ki Türk-Alman ilişkilerinde ilk etkileşim; ‘1933 Üniversite Reformu’ olarak adlandırılan, İstanbul Darülfünunu’ nün kapatılıp yerine Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı yeni bir Üniversite’nin kurulması ve bu üniversite için incelemelerde bulunacak olan Alman Profesör Dr. Albert Malche ‘nin getirilmesi ile gerçekleşmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin gerçekleştirmiş olduğu Batı temelli inkılaplara önemle yaklaşan Almanya eğitim ve öğretim konusunda da desteğini vermişti. Ayrıca Almanya modern sanatların Türkiye’de tanıtımı ve eğitimi konusunda 1934 yılından itibaren önemli çalışmalar göstermiştir. Bu çalışmaların bir sonucu olarak 1935 yılında Alman sanatçı Ernst Praetorius tarafından Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve 1936 yılında ise yine Alman sanatı Carl Ebert tarafından Ankara Devlet Konservatuarı kurulmuştur.²⁷²

Almanya ve Türkiye arasındaki ilişkilerde önemli bir gelişme iki ülkenin de büyükelçi atamalarıyla gerçekleşmişti. Ancak 1934 yılında Türkiye’nin Berlin Büyükelçisi Kemaleddin Sami Paşa vefat etmiş ve boş kalan büyükelçiliğe zaman kaybetmeden aynı yıl içerisinde Mehmed Hamdi Arpag atanmıştı. Ayrıca Almanya’nın Berlin Büyükelçisi Rudolf Nadolny, 1 Şubat 1932 yılında Cenevre’de başlayan Silahsızlanma Konferansı’nda başkanlık görevini yerine getireceği için bu tarihten itibaren Ankara’da ki makamından ayrılmıştı. 29 Ekim 1933 yılına dek resmen iki yıla yakın bir süre boş kalan makama Aralık 1933’te Almanya’nın ikinci Ankara Büyükelçisi Frederic Hans von Rosenberg getirilmişti. Rosenberg’in ise 24 Mayıs 1935 tarihinde emekliye ayrılması üzerine Almanya’nın yeni Ankara Büyükelçisi Keller Eylül 1935’te göreve atanmıştır. Rosenbeg görevden ayrılmadan önce Mustafa Kemal, İsmet Paşa ve Tevfik Rüştü Bey ile görüşmelerde bulunmuş ve bu görüşmelerden memnun bir şekilde ayrılmıştır.²⁷³

Hitler iktidarındaki Almanya ile Türkiye arasında 10 Ağustos 1933 tarihinde Berlin’de ilk ticaret anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmayı Türkiye’den iktisat bakanı Celal Bey (Bayar) ve Almanya Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı von Bülow imzalamıştır. İkinci ticaret anlaşması ise 15 Nisan 1935 yılında yine Berlin’de imzalanmıştı. Bu anlaşmaların ortak amacı iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin artırılması idi. Örneğin birinci ticaret anlaşmasının ardından 1934 yılında Almanya, Bulgar tütün ithalatını durdurarak, pazarının en önemli

²⁷¹ Koçak, **Türk- Alman İlişkileri (1923- 1939)**, s. 99; Adolf Hitler’in ‘Mein Kampf’ adlı kitabı ve hayatı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ian Kershaw, **Hitler 1889- 1936: Hubris**, İthaki Yayınları, İstanbul, 2007, s. 13- 690.

²⁷² Özgüldür, **a.g.e.**, s. 100.

²⁷³ Koçak, **Türk- Alman İlişkileri (1923- 1939)**., s. 99-105.

ithalat mallarından biri olan Türkiye'deki tütüne Almanya'da daha büyük bir pazar alanı açmaya çalışmıştır. Türkiye ise buna karşılık olarak Almanya'dan ithal edilen 121 parça mala gümrüksüz ithal hakkı tanımıştır.²⁷⁴ Almanya'nın yeni lideri Hitler; Avrupa'da ki tüm Alman vatandaşlarını aynı çatı altında toplayabilmek için çalışmalar yürütmekteydi. Bu çalışmalar özellikle endüstri yolunda olup hedef Almanya'ya güçlü ve ucuz ham madde kaynakları temin etmek üzerineydi. Almanya'nın Türkiye'ye yönelmesi de bu arayışın sonuçlarından biri idi. Görüldüğü gibi Almanya ile Türkiye arasında 1933'ten itibaren geliştirilmeye çalışılan bu ticari ilişkilerin temelinde Almanya'nın Türkiye, İran ve Arap ülkelerini güçlü birer ham madde kaynağı olarak görmesi yatıyordu. Bu sebeptendir ki 1933 ve 1938 yılları arasında Alman Hükümeti, genç Türkiye Cumhuriyeti'ni ekonomik ve siyasi açıdan etki altına alabilmek adına birçok faaliyette bulunmuştur.²⁷⁵ Türkiye'nin de aynı dönemde iktisadi olarak kalkınma çabaları ve ilk beş yıllık sanayi planını gerçekleştirmek için yeni kaynaklar arayışına girmesi; iki ülkenin birbirine yönelmesini sağlamıştır. Almanya da Hitler döneminin Türkiye üzerine bir etkisi de Alman- İngiliz rekabetidir. Türkiye'nin 1933 yılına kadar Almanya ile göreceli olarak daha iyi olan ilişkileri; 3 Ekim 1935'te İtalya'nın Habeşistan'ı ilhak etmesi ve Almanya'nın net bir şekilde İtalya'dan taraf olması Türk- Alman ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. İlerleyen süreçte Türkiye kendisine yöneltilebilecek olası bir tehdit karşısında müttefik aramak durumunda kalmış ve bu durum Türkiye ve İngiltere ilişkilerinin gelişmesine yol açmıştır.²⁷⁶

1936 yılından itibaren Almanya'nın Türkiye üzerinde uygulamaya çalıştığı iktisadi alanda üstünlük çabaları daha fazla öne çıkmaya başlamıştı. Almanya'nın iktisadi gücü ile Türk- İngiliz, Türk- Sovyet ilişkilerini bozmaya çalışarak, Türkiye'yi değişimci gruba dâhil etmeye odaklanmıştı. Aynı yıl içinde Haziran ayında Karabük'te kurulacak olan demir- çelik işletmeleri, ünlü Alman firması Krupp yerine İngiliz Brassert firmasına verilmiştir. Bu durum Türkiye'nin Almanya'nın baskılarını azaltmaya karşı aldığı önlemlerden biri olarak görülmüştür. 1936 yılının bir diğer konusu ise Türkiye'deki Boğazlar Sorunu ile ilgili olmuştur. Almanya stratejik önemini koruyan Boğazların, Monterux görüşmelerinin sonunda, çıkarlarına ters düşen bir rejimle yönetilmesinden endişe duyulmuştur.²⁷⁷ Özellikle Alman basınında da Türkiye'nin boğazlar konusunda ki egemenlik isteğinin haklı olduğuna dair

²⁷⁴ Özgüldür, **a.g.e.**, s. 102- 103.

²⁷⁵ Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Sezen Kılıç, **Türk- Alman İlişkileri ve Türkiye'deki Alman Okulları (1852'den 1945'e Kadar)**, Atatürk Araştırma Merkezi, İstanbul, 2005, s. 126- 133.

²⁷⁶ **a.g.e.**, s. 129.

²⁷⁷ Gönlübol ve Sar, **a.g.e.**, s. 114.

haberler yayınlamışlardır. Sonuç olarak Türkiye'nin bu anlaşmanın sonunda Boğazlar bölgesinde tekrar kontrol sağlama yetkisi tanınması üzerine Türkiye'nin önemi artmıştır.

1933-1938 yılları arasındaki Türk- Alman münasebetlerinin içinde bulunduğu durum genel olarak değerlendirildiğinde öncelikle Almanya'nın Türkiye üzerinde göstermiş olduğu ekonomik baskı ve Avrupa ülkelerine uyguladığı sert politika öne çıkmaktadır. Hitler iktidarının ekonomik alanda göstermiş olduğu psikolojik şiddet, diplomatik alanda kendini bir güdümlenme çabasına bırakmıştır denilebilir. Ancak Almanya'nın Türkiye ile sürdürdüğü I. Dünya Savaşı'ndaki silah arkadaşlığı Cumhuriyetin ilk yıllarında kendini kültürel, diplomatik ve siyasi ilişkilerde göstermiştir. Hitler iktidarından sonra ise yerli yabancı olmaksızın Alman basınında Mustafa Kemal ve Cumhuriyeti kuran kadrolara olan saygı sıklıkla dile getirilmiştir. Bunun nedenleri arasında yaklaşan savaş ve 1930'lu yıllarda dünyayı etkisi altında alan ekonomik buhran da vardır. Ekonomik ve diplomatik alanlarda tamamen farklı yollarda yürüyen bu ilişkiler iki ülke içinde belli çıkarlar doğrultusunda sürdürülmüş ancak Almanya'nın aleyhinde bir yön izlemiştir.

3.2. Türkische Post Gazetesinde Atatürk'e Yönelik Değerlendirmeler

Türkische Post gazetesi üzerinden değerlendirilen Atatürk ve döneminin; 1926- 1932 yılları arasındaki altı yıllık süreçten ayrı bölümde çalışılmasının nedeni 1933 yılında Almanya'da yaşanan Hükümet değişikliğidir. Hükümette meydana gelen siyasi ve bürokratik değişikliklerin yansıması elbette basın ayağında da kendini göstermiştir. Bu dönemde gazetenin yayın kurulundaki isimlerin değiştiği görülmüştür. İşte bu değişikliğin gazetenin Atatürk'e bakışında ne gibi değişiklikler yarattığı görülmesi açısından, 1932- 1938 yıllarında ki öne çıkan haberler bu bölümde ele alınmıştır.

1932 yılı ve 1934 yılları arası Mustafa Kemal Atatürk'ün şahsından çok yaptığı işlerin ve iç politikadan çok dış politik gelişmelerin gazetede oldukça göz önünde tutulup değerlendirildiği yıllardır denilebilir.²⁷⁸ 1932 yılında Türkiye ile ilgili dil ve tarih alanında yapılan çalışmalar gazetenin gündemini oluşturmakla birlikte Almanya da yaşanan kültürel ve politik gelişmelerde sıklıkla yansıtılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili dikkat çeken ilk

²⁷⁸ 1932 ve 1934 yılları arasındaki bu süreç Almanya'da yaşanan ekonomik ve politik sıkıntıların üst üste geldiği zorlu bir süreçtir. Bu durum gazetenin genel yayın politikasına da elbette ki yansımıştır. Özellikle Hitler'in iktidara gelmesi ve Almanya da hükümetin tam olarak kurulmasına kadar geçen sürede gazetenin içeriğinde sıklıkla dış politik gelişmelerin yer alması pek tabiidir.

geniş yorum 1932 yılının Aralık ayında karşımıza çıkmaktadır. Hem Mustafa Kemal'in Temsil Heyeti ile birlikte Ankara'ya gelişinin üzerine hem de aynı yıl içinde yayınlanan Harold C. Armstrong'un²⁷⁹ Almanca'ya '*Grau wolf Mustafa Kemal, das Studiumdes Privatlebens eines Diktators*'²⁸⁰ şeklinde çevrilen çalışması için değerlendirmede bulunmuştur. Ankara'ya gelişini halkın büyük sevinçle karşıladığını ve Mustafa Kemal için düzenlenen töreni ve ayrıntılarını yazarken, Armstrong'un Mustafa Kemal hakkındaki söz konusu yazısını şiddetle eleştirmiştir. Avrupa halkının o dönemde '*adamlara*' her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyduğunu ifade eden gazete bu kitabın geniş kitlelere hitap edeceğini ve Armstrong'un bu eserinin yanırlarla dolu olduğunu altını çizmiştir. Gazetenin kullandığı '*Manners*' yani '*adamlar, erkekler*' anlamına gelen bu kelime ile Mustafa Kemal'i savunur bir dil takındığı söylenebilir ancak bu kelimeyi Avrupa'ya mal etmesinin altında; aynı yıl içinde Ağustos ayında Almanya'da Hitler'in Şansölye von Papen'in yardımcısı olmayı reddetmesi ve gazetenin Hitler'i ve rejimini desteklediği yöndeki mesajının da yattığı söylenebilir. Gazi Mustafa Kemal'i savunur bir dil kullanarak yazısına devam eden Türkische Post, Akşam gazetesi yazarı ve hükümete yakın isimlerden biri olarak nitelendirdiği Necmettin Sadık (Sadak) Bey'in bu yazıya karşı sert ve olgusal bir cevap yazma zahmetinden kaçınmadığını belirtmiştir. Gazete Armstrong'un çalışmasının iç yüzünü gösteren Necmettin Sadık Bey'in yazısını Almanca'ya özel olarak çevirip, alıntılar yaparak okuyucularını Mustafa Kemal'in hayatı ile ilgili bu yanırlar hakkında bilgilendirmeyi kendine görev edinmiştir.²⁸¹ Bunun üzerine; 28 Aralık 1932 ve 12 Ocak 1933 tarihleri arasında her gün '*Gazi Mustafa*

²⁷⁹ Harold C. Armstrong'un 1932 yılında İngiltere'de yayınlamış olduğu Mustafa Kemal'in hayatını aktardığı eseri dünya çapında büyük bir ilgi görmüştü. Eser, Mustafa Kemal'in doğumundan 1932 senesine kadar olan yılları tetkik etmekteydi. Bu eser için ilgi toplayabilmek adına yazar, Mustafa Kemal'in özel hayatına geniş yer vermişti. Eser dünyada büyük ses getirmiş ve birçok Avrupa gazetesi bu esere cevap olarak makaleler yayınlamıştır. Kitap hakkında gündün güne genişleyen alaka ve içinde bulundurduğu tarihi hakikatlerin değiştiriliş olması sebebiyle Armstrong'a bir cevap vermek kaçınılmaz hale gelmiştir. Bunun üzerine Necmettin Sadık (Sadak) Bey'e dikte ettirmek suretiyle bu yanırlıklara bizzat Mustafa Kemal yanıt vermiştir. Akşam gazetesinde yayınlanan bu cevap yer yer Necmettin Bey'in kaleminden çıkmış olsa da dörtte üçü Mustafa Kemal tarafından cevaplandırılmıştır. Sadi Borak, **Armstrong'tan Bozkurt: Mustafa Kemal ve İftiralara Cevap**, Yabancı Gözü ile Atatürk Serisi Yayınları, İstanbul, 1955, s. 10- 15.

²⁸⁰ Türkçe karşılığıyla '*Bozkurt Mustafa Kemal: Bir Diktatörün Özel Hayatının İncelenmesi*' anlamına gelmektedir. Gazete Armstrong hakkında şu şekilde bir değerlendirmede bulunmuştur: '*İngiliz Yüzbaşı Harold Armstrong, bir zamanlar Kût-ül-Amâre kuşatmasında Türkler tarafından ele geçirilmişti. Esir düştüğü yıllarda Türkçe öğrenmek için bolca boş zamanı olmuş ve aynı zamanda Türk yaşam tarzını ve düşünce tarzını tanımak istemişti. Sadece Türklere değil, yaşamını çok düzgün bulmayan kendi vatandaşlarına da pek dostça hatıralar bırakmadı. Şimdi, 'Gri Kurt- Bozkurt' başlığı altında, Kaptan Armstrong, esasen Türkiye Cumhurbaşkanı ve kariyeri ile ilgilenen bir çalışma yayınladı. Kuşkusuz, Avrupa'da bugün her zamankinden daha fazla "adamlara" ihtiyaç duyan bir durumda iken böyle bir kitap birçok insana ulaşacaktır ve hiçbir Türk, idolünün bu tür kitaplar için materyal sağladığı konusunda itirazda bulunmamıştı. Ancak duruma Türk gözleriyle bakıldığında Türk halkının şiddetle karşı çıktığı, Armstrong'un kitabında yer alan şey yazarın kendisini doğal olarak sayısız yanlırl sonuca götüren, yanlırl bilgilerin zenginlikleridir.*' **Türkische Post**, 28 Aralık 1932, No: 205, s. 1.

²⁸¹ **Türkische Post**, 28 Aralık 1932, No: 205, s. 1- 4.

Kemal ve Armstrong'un Kitabı' başlığıyla söz konusu yazıyı bölümlere ayırarak aktarmıştır. Örneğin 28 Aralık'ta yayınlanan sayıda özellikle Mustafa Kemal'in asla bir yazıldığı gibi bir diktatör olmadığını çürütür nitelikte olan açıklamaların altı çizilmiş ve Gazi'yi 'halkın çağırıldığı bir kurtarıcı' ve 'halkın üstünlüğünü her şeyden önce tutan demokratik bir lider' olarak betimlemiştir.²⁸²

Mustafa Kemal'i 'Akrabaları olmayan, arkadaşsız, yalnız bir adam... Türkiye'de başka kimsenin kendisinden sonra diktatör olmasına izin vermeyen bir diktatördür.' Sözleriyle nitelendirmeye çalışan Armstrong'u gazete Necmeddin Sadık Bey'in açıklamasına eklemeye bulunarak, şiddetle eleştirmiş ve bütün bu tanımların ve ifadelerin hiçbir şekilde gerçeğe uymadığını ifade etmiştir.²⁸³ Armstrong'un, uzun zamandan beri dünya tarihinin bir parçası haline gelen bir kişiyi eleştirerek kendisini ünlü yapmak istediğini öne süren gazete; bu açıklamasını şöyle devam ettirmiştir;

'Yazar, ilk olarak bu eserin başlığında şunu kullanıyor: "Bozkurt Mustafa Kemal, bir diktatörün özel hayatı üzerine çalışma. Tabii ki, Türkiye'nin hâlâ oldukça yabancı olduğu Batı'da, Gazi'ye genellikle diktatör olarak atıfta bulunulur. Ancak böyle bir tanımın hiçbir temeli yok. Siyasi eğilimler yoluyla, bir darbeyle, güç kullanarak ya da tek bir sınıfa ya da insan grubuna dayanarak, şimdi kullandığı güce ulaşmamıştır. Gazi, tarihi gibi görünen olaylara karşı ve düşman dünyasına karşı, bir milletin isyanının ardından halkın çağırıldığı bir kurtarıcıdır. ...Zaten kariyeri Mustafa Kemal'i temelde diktatör güçle yöneten diğer devlet başkanlarından ayırıyor. Başkalarını ikna etmek onun asla kaçmadığı bir görevdi. Bir

²⁸² **Türkische Post**, 28 Aralık 1932, No: 205, s. 1. Gazetenin diğer gün yayınlanan sayısında ise Mustafa Kemal'in aile yaşamı ile ilgili bölümlere değinilmiştir. Armstrong'un Mustafa Kemal'in ailesi ile ilgili bilgiler verdiği bu bölüm ve verilen tepki şu şekildedir: '...Armstrong'a göre, önemsiz bir adam olan Mustafa Kemal'in babası Ali Rıza, devlet borç işlerinde küçük bir yazı görevini yerine getirmek için genç yaşta Selanik'e gelen, Arnavutluk'un sınırındaki Arnavut dağlarında büyük yoksulluk yaşıyordu. Yetersiz olan maaşları ona o kadar zor ödenmişti ki bu işin yanında küçük bir ticaret yapmak işi de yapmıştı. Mustafa Kemal'in ailesi, Selanik'in en fakir bölgelerinden birinde küçücük bir evde yaşıyordu. - Ayrıca Mustafa Kemal'in annesi, bir güney Arnavut köyünden gelmişti. Kocası Ali Rıza'nın ölümünden sonra, Mustafa Kemal'in koyunları sürmek ve ahırlarını temiz tutmakla görevlendirildiği Laza San'da yaşayan bir kardeşine gitmişti. Bu şehir hayatı ona daha çok söz vermeliydi. Yalnızlık onu büyüdükçe, daha karanlık, daha utangaç ve özgürlüğe susamış biri haline getirdi. 11 yaşındayken, annesinin onu okula göndermek için bir kız kardeşinin maddi desteğini talep ettiği söyleniyordu. Yani çocuk Selanik'e yalnız başına gelmişti ve okula meydan okuyan bir lise öğrencisi olmuştu. Bir öğretmene verdiği saygısız bir cevaptan sonra okulu bırakmak zorunda kaldı...

Bu kadar yanlışlığın bolluğu insanı gerçekleri açıklamak zorunda bırakıyor. Mustafa Kemal Bey, gençliğinde Yunan sınırına yakın bir kıyı kasabasında vergi dairesi başkanı olan üst düzey bir memurun oğluydu, ancak daha sonra kereste tüccarı olmak için bu pozisyondan ayrıldı. Birkaç ormana sahipti ve Selanik'te kereste dikip ve sakladı. Hiçbir zaman Sırp-Arnavutluk sınırına gelmedi. Selanik'te girişimci ruhu sayesinde bugün iş hayatında tanık olabileceği gibi iş çevrelerinde iyi bir üne sahipti. Armstrong'un kundak temsilinden sadece Ali Rıza Bey ismi doğrudur.' **Türkische Post**, 29 Aralık 1932, No: 30, s. 1.

²⁸³ Gazete; 'Gazi bir aşiret reisi değildir ve böyle bir şey mümkün değildir, bu tanımla karşılaştırmak dahi çok uzaktır... Necmettin Sadık Sadak Bey, yayınlanan bu açıklamaların Gazi'yi İngiliz Kaptanı Armstrong'a karşı savunmak için yeterli olduğunu belirterek samimi ve sert eleştirisini bitirdi.' Sözlerini yazısının son satırlarına eklemiştir. **Türkische Post**, 12 Ocak 1933, No: 10, s. 2.

diktatör bu çabalara ihtiyaç duymazdı. Dolayısıyla Gazi, bir diktatör değil, halkın üstünlüğü her şeyden önce tutan devletin, demokratik bir lideridir.'

...

'Elbette, bu ya da geçtiğimiz yüzyıllardaki hiçbir yazar, Gazi gibi bir kaleme layık başka bir konu bulamadı, bu açıdan bir ölçüde Armstrong tebrik edilmelidir. Ancak meşhur olmak için meşhur bir erkeğin eteğine sarılmak yeterli değildir, çünkü Armstrong'un bize sunduğu eser hiçbir gerçeklik içermez ve Mustafa Kemal'in tarihi imgesine de uymaz. İngilizlerin bütün bu girişimleri başarısız olarak tanımlanmalıdır.'

Sözleri ile yazısını bitirmiştir.²⁸⁴ Bu yorumdan da anlaşıldığı gibi Türkische Post gazetesi okuyucusuna; Armstrong'un bu çalışmasını sadece bir yazarın ünlü olma çabasından ziyade İngilizlerin Mustafa Kemal'i karalama girişimlerinden biri olduğu mesajını verdiğini rahatlıkla söylenebilir. Çünkü gazetenin İngiltere'ye olan tavrına genel olarak bakıldığında; İngiltere'ye karşı Türkiye'yi ilk defa uyarışı olmadığı net bir şekilde ortadadır.

Tarihler 4 Kasım'ı gösterdiğinde Selanik'te Mustafa Kemal Paşa'nın doğduğu eve Yunan Hükümeti tarafından bir hatıra levhası konulduğu haberi gündeme gelmişti. Türkische Post'ta bu haber; 'Bugün, Cumhurbaşkanının doğduğu evin önündeki anma plakentinin tören açılışını gerçekleştirdi. Yunanca, Türkçe ve Fransızca yazılmış hatıra plaketi şöyle der: 'Türk milletinin büyük mucidi ve Balkan Birliğinin hamisi olan Gazi Mustafa Kemal, bu evde doğdu. Bu anma plaketi, Türkiye Cumhuriyeti'nin 10'uncu yıldönümü vesilesiyle yapıldı.'... Kutlamaya katılan Atina'nın Türkiye Büyükelçisi, Türk hükümetinin yanı sıra Türk milletine de takdirini dile getirdi.' Sözleri ile okuyucusuna aktarılmıştır.²⁸⁵

Tarihler 5 Mart 1934'ü gösterdiğinde gazetede '*Gazi- Ankara'daki eski Amerikan Büyükelçisi tarafından hazırlanan bir rapor*' başlığında bir makale yayınlanmıştır. Eski Amerikan Ankara Büyükelçisi Charles Sherrill'in²⁸⁶ kaleme aldığı ve '*Asya*' dergisinde '*Gazi ile Konuşmalarım*' başlığıyla yayınlanan bu yazı, Cumhurbaşkanı'nın kişiliğinin dünya ölçeğinde değerlendirildiği bir yazıdır. Türkische Post'ta okuyucusuna sunulan bu makale de yazarın söz konusu yazısından yer yer alıntılar yaparak olumlu bir tenkit yapıldığı görülmüştür. Bu yazıda dikkat çeken olgu, dönemin diğer iki önemli şahsiyetinden biri olan

²⁸⁴ **Türkische Post**, 28 Aralık 1932, No: 205, s. 1.

²⁸⁵ **Türkische Post**, 5 Kasım 1933, No: 259, s.1.

²⁸⁶ General Charles Hitchcock Sherrill; 1867 yılında Washington'da doğmuş ve 1936 yılında vefat etmiştir. Yale Üniversitesini bitiren General Sherill, başarılı bir avukattı. Aynı zamanda Fransızca ve İspanyolca başta olmak üzere yedi dil biliyordu. Hoover'ın başkanlık yaptığı 1909-1911 yılları arasında ABD'nin Arjantin konsolosluğunda görev yapmış, daha sonra ise 1932- 1933 yılları arasında Türkiye'nin konsolosluğunda görevlendirilmiştir. Yaşamı boyunca pek çok eser yazan Sherrill, aynı zaman da Birinci Dünya Savaşı sırasında ABD ordusunda tuğgeneral görevinde bulunmuştur. Charles H. Sherrill, **Mustafa Kemal'in Bana Anlattıkları**, Çev. Örgen Uğurlu, Örgün Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 7- 8.

Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanı Franklin Delano Roosevelt ve İtalyan devlet adamı ve politikacı olan Benito Musollini ile Gazi Mustafa Kemal'in karşılaştırılmasının yapılmış olmasıdır.²⁸⁷ Gazete Sherrill'in bu yazısını değerlendirirken; yazarın Gazi'yi diğer ünlü devlet adamlarından özel doğası nedeniyle ayırmasına dikkat çekmiştir. Özellikle Gazi'nin karakteri, diplomatik yetenekleri ve dış politikada ki başarıları ile ilgili sözlerin altını çizen gazete; Gazi'nin Sherrill üzerinde bıraktığı etkiyi de dile getirmiştir. Gazete Sherrill'in düşüncelerini şu sözlerle okuyucusuna aktarmıştır:

'...Charles Sherrill, Gazi'nin ilk karşılaşmalarında gösterdiği unutulmaz izlenimi vurgulamaya devam ediyor ve Cumhurbaşkanının olağanüstü diplomatik kabiliyetlerinin sıkıcı bir ifadesini aktarıyor: 'Yabancı bir büyükelçi olarak Türkiye'ye geldiğimde savaş başkentini ziyaret etme isteğimi ifade ettim. İsteğimi yetkili makamlara ilettikten sonra, görüşebildim... Gazi sadece insanda ilgi uyandırmakla kalmıyor, aynı zamanda eşit ölçülerde de alıyordu. Karşısındakinin kendisiyle aynı fikirde olmadığı durumda; karşıt görüşü duymak kendisini memnun etmiyor, ancak aynı zamanda nedenlerini de bilmek istiyor. 'Hayatımda hiç, Gazi gibi bu kadar açık ve doğru şekilde düşünen başka biriyle hiç konuşmadım.' Böylece Türkleri Erzurum'dan Sivas ve Ankara'ya kadar kendi haklarıyla tanınma ve kendi tarihlerini bağımsız olarak belirlemeye değer olduğuna ikna etmeyi başardı.' (Altı çizili cümle gazetenin yazısında yapmış olduğu vurguyu ifade etmektedir.)

*'...Gazi bir kez daha Türkiye'yi tarihi ve diliyle gurur duyacak bir konuma getirdi. Dahası, yüzyıllardır hayalinin kurulamamış olduğu gelecek için büyük umutlar verdi. Görüşlerine göre, Türkiye yalnızca komşuları ile iyi ilişkiler içinde kalmayıp aynı zamanda bu ilişkileri zihinsel olarak derinleştirmeyi hedefleyen bir dış politika izliyor. Türkiye'yi çevreleyen tüm devletler, Mustafa Kemal'in dostane politikasına yöneldi ve her ülke en azından yarı yarıya Türkiye ile birlikte ilerlemeye hazırlanıyor. 'Doğu'da barış, muzaffer olan Mustafa Kemal'den daha samimi bir dosta sahip değildir.''*²⁸⁸

Gazete de Gazi Mustafa Kemal ile ilgili değerlendirmelerin sıklaştığı 1930'lu yıllar aynı zamanda dünya basınındaki değerlendirmelerinde sık sık gündem olduğu bir dönemdir. Bu sebeple 1935 yılı haziran ayında Amerikalı gazeteci Gladys Baker'in Atatürk ile yaptığı

²⁸⁷ Gazete'nin ilk değerlendirmesi şu sözlerle gerçekleşmiştir: 'Eski büyükelçi, günümüzün en büyük üç devlet adamı ve neredeyse aynı yaşta olan Gazi, Roosevelt ve Musollini arasında devlet işlerinin icrasında ve yönetiminde ayrıca insanlığın en çok talep ettiği şey olan eşitlik ve iş imkanları üzerine bakışlarında bir karşılaştırma yapıyor. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na giriş yaptığımda ise, özel bir hayattan topluma adım atan hiç kimse, Mustafa Kemal kadar yazarlar tarafından bu kadar yazılmamıştır.' Ayrıca yazarın alıntı yapılan şu sözleri de dikkat çekiyor: 'Zaman zaman Avrupa Batı'sında Gazi'nin sağlık durumunun kötü olduğu konusunda söylentilerin ortaya çıkması şaşırtıcı değildir. Ancak hiçbiri iki saatten az sürmeyen kişisel görüşmelerde, Gazi'nin son derece güçlü, canlı ve sağlam olduğunu buldum. Ne sağlığı kötüleşti ne de yüce bir canlılıkla karakterize olan ruhu...' **Türkische Post**, 5 Mart 1934, No: 53, s. 1.

²⁸⁸ **Türkische Post**, 5 Mart 1934, No: 53, s. 1.

yabancı basında oldukça ses getiren röportajın gazetede yayınlanması da tesadüf değildir. Türkische Post gazetesinde ‘*Türk hükümeti halkına özgürlük ve mutluluk vermek istiyor.*’ açıklamasıyla yayınlanan bu röportaj ‘*Savaş Tehlikesi, Bölgesel Paktlar, Amerika ve Savaş, Milletler Cemiyeti, Bolşevizm, Boğazlar, Halkın Lideri*’ başlıkları üzerinden gerçekleştirilmiş ve gazetenin okuyucularına tam sayfa Almanca çevirisi ile verilmiştir. Söz konusu röportajın bir kısmı şu şekildedir:

‘- Yakın gelecekte bir savaşın çıkmasının olası olduğunu düşünüyor musunuz? Kısa bir süre önce kendilerine Atatürk adı verilen, bir asker ve reformcu olan Mustafa Kemal, Türkiye Cumhuriyeti’nin Cumhurbaşkanı olmadan önce sultanların oturduğu yer olan Dolmabahçe adlı beyaz mermer saraydaki yemek masasının altın sofrasından açık mavi gözlerini kaldırdı. Ve bakışları, Şam işi perdeli yüksek pencerelerden, karanlıklar içinde sessizce akan Boğaziçi’ni geçerek Anadolu sahilinin yanıp sönen ışıklarına gitti. Ağır ve ciddi bir sesle dedi ki:

- Yakın gelecekte söz etmemeli, savaş tehlikesi içinde şu an içinde bulunduğumuz zamanda da vardır...

- Savaş çıktığı takdirde Amerika tarafsızlık siyasetini koruyabilir mi? diye sordum.

- Mümkün değil. Eğer savaş çıkarsa, Amerika’nın milletler topluluğunda kapladığı yüksek yeri herhâlde etkilenecektir. Coğrafi durumları ne olursa olsun, milletler birbirine birçok bağlarla bağlıdır...

- Türkiye neden Boğazları silahlandırmak istiyor? Sorusunu da ayrıca sordum.

- Türkiye’nin Boğazları açık bırakmaya razı olduğu Lozan Anlaşması’ndan beri dünyanın durumu ve bazı şartlar değişmiştir. Boğazlar Türk toprağını iki bölüme ayırır. Bundan dolayı bu deniz geçidinin kuvvetlendirilmesi Türkiye’nin güvenliği ve savunması için çok önemlidir. Boğazlar aynı zamanda, uluslararası ilişkilerde hayati bir faktördür ve böyle önemli bir pozisyonda olan yer herhangi serüvenci bir saldırganın keyfine ve acımasına bırakılamaz. Türkiye, olası barış bozucularının birbirleriyle savaşmak için Boğazlardan geçmesine engel olmak zorundadır.

...Kemal Atatürk’e neden diktatör olarak adlandırılmaktan hoşlanmadığını sordum:

- Ben diktatör değilim, benim gücüm olduğunu söylüyorlar, evet bu doğrudur. Benim arzu edip de yapamayacağım hiçbir şey yoktur çünkü ben zoraki veya adaletsizce hareket etmem. Bence diktatör, diğerlerini iradesine bağlayandır. Ben kalpleri kırarak değil, kalpleri kazanarak hükmetmek isterim.’²⁸⁹

²⁸⁹ Türkische Post, 21 Haziran 1935, No: 144, s. 1.

Görüldüğü gibi üzerinde durduğu başlıklar ve altı çizilen cevaplar değerlendirildiğinde; bu röportaj sadece Türkische Post gazetesi ve okuyucuları için değil tüm Batı dünyası için önem arz etmektedir. Bilhassa Mustafa Kemal'in ikinci bir dünya savaşı çıkması durumunda nasıl bir tepki vereceğinin merakının giderilmesi ve olası bir savaşta jeopolitik olarak oldukça önem arz eden boğazların silahlandırılması konusu gazetenin ilgi odağındadır. Gazi İkinci Dünya Savaşı'nın çıkacağını ve alınması gereken önlemleri yıllar öncesinden belirtmiştir. Bu bağlamda bu röportaj ve Gazi Mustafa Kemal'in cevapları onun ileri görüşlülüğünün de bir kanıtıdır denilebilir. Bilindiği gibi Adolf Hitler'in Almanya'da iktidara gelmesi ile sadece Almanya'nın değil diğer dünya devletlerinin de gerginleşmesine neden olmuş ve 'Savaş' kelimesini kendini gerçek kılan kadar hep ayakta tutmuştur. Sessize yaşamını idame etmekte olan kitleler için dönemin önemli devlet adamların düşünceleri her zaman duyulmaya değer düşüncelerdir. Çünkü savaşları başlatan ve bitirenler genellikle bu düşüncelerin sahipleri olmuştur.

Tarihçi ve yazar Hanns Froembgen'in Türkische Post gazetesinde 1936 yılında yayınlanan '*Kemal Atatürk, Asker ve Lider*'²⁹⁰ adlı makalesinde kullanılan;

'Yeni Cumhuriyetçi Türkiye, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk olmadan düşünülemez. Kemal Atatürk sadece bir asker ve lider değil, savaş sonrası döneme damga vuran, dünyadaki ve özellikle Türkiye'deki dostları üzerinde büyük çekiciliği olan bir adamdır.'

Sözleri Mustafa Kemal Atatürk'e gösterilen saygı ve sevginin açık bir göstergesi olarak karşımıza çıkmıştır.²⁹¹ Gazetede yayınlanan bu yazıya göre; Froembgen, içinde bulunduğu zamanın ve belirleyici olan kaderin Dünya Savaşlarında Atatürk'ü vurduğunu söylerken, bu kişiliğin büyüklüğünü ancak onun gerçekleştirdiği inkılaplar ve karşılaştığı güçlüklerle rağmen Türk halkının yabancı ülkelerin vesayetinden kurtulduğu akılda tutulursa anlaşılabileceğini ifade etmiştir. Kemal Atatürk'ün yaşamı yalnızca Türk halkının üzerinde değil, dünya halklarının üzerinde de bir etki bırakmıştır. Yazar Kemal Atatürk'ün gençliğinde bile, Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıflıklarının farkında olduğunu dile getirmiştir.²⁹²

²⁹⁰ Hanns Froembgen'in 'Kemal Atatürk, Asker ve Lider' adlı kitabına baktığımızda; kitabın 'Asker, İsyancı ve Kazanan' olmak üzere üç bölümden oluştuğu görülmektedir. Bu kitap 1915 ve 1930 yılları arasında Mustafa Kemal'i ve başardıklarını konu olarak işlemiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hanns Froembgen, **Kamal Atatürk – Soldat und Führer**, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart, 1938, s. 9.

²⁹¹ **Türkische Post**, 10 Ocak 1936, No: 8, s.1.

²⁹² Froembgen; 'Kemal Atatürk; Türk milletini, kurtuluşunun önünü donuk bir geçmişin boyunduruğundan çıkarmak, eski moda önyargılara hapsedilen her şeyin sorumluluğunu üstlenmek, hiç bitmeyen gücünü kullanmak suretiyle daha iyi bir geleceğe duyulan güvensizlikten kurtardı.' Sözleri ile onun bu başarılarının altını çizmiştir. Mustafa Kemal, aynı topraklarda büyüdüğü, insanının ruhunu tam olarak tanıyordu. Onun için yazar 'her maskeyi amansızca düşüren büyük bir insan uzmanı' demiş ve 'bugün bile kendisini tamamen yeni

Kendisindeki temelde devrimci niteliğinde olan ve hiçbir rivayeti olduğu gibi kabul etmeyen, sadece kendi iradesine bağlı doğasını yavaş yavaş tanıdığını aktarmıştır. Gazeteye göre Mustafa Kemal iflah olmaz bir vatansever modeliydi. Onun tarihsel süreç içerisinde yaptığı çalışmalar tüm dünya devletlerine örnek oluşturmaktaydı. Almanya da Atatürk'ün bu başarılarını yakından takip edip, takdir etmiştir. *'...Kemal Atatürk eşi benzeri görülmemiş bir tutkuyla halkının refahı için çalışır ve sıkıntısını izler, aynı zamanda milletin başöğretmenidir. Eşi görülmemiş derecede ciddi oranlarda olan çalışmalarına baktığımızda ise bugün Atatürk, bir insanın turmanabileceği en yüksek rakımdadır.'* Sözlerinin yine gazetenin Mustafa Kemal Atatürk'e bakışını özetler nitelikte yazıldığını söylenebilir.²⁹³ Mustafa Kemal'in yaptığı reform çalışmalarının her zaman yeni meyveler üreteceğini söyleyen gazete, bugün büyümekte olan Türk gençliğinin asla eski Doğu'yla tanışmayacağını ve Atatürk'ün ruhunu soluyan bir eğitimle büyüdüklerini dile getirmiştir.

1938 yılında gazetede Atatürk'ün sağlığıyla ilgili ilk haber 31 Mart'ta yayınlanmıştır. *'Atatürk'ün sağlığıyla ilgili endişeye gerek yok'* başlıklı yazıda Kemal Atatürk'ün Ocak ve Şubat aylarında gerçekleştirdiği Yalova, Bursa ve İstanbul seyahatlerinden sonra ağır bir gribe yakalandığını ancak Fransız Prof. Dr. Fissenger tarafından muayene edildiğinden bahsedilmiştir. Profesör Atatürk'ü muayene ettikten sonra endişe edilecek bir durum olmadığını belirtmiş ve Fransa'ya geri dönmüştür.²⁹⁴ Ekim ayında Atatürk'ün geçirdiği ağır koma üzerine gazete durumu *'Atatürk'ün Durumu – İki yeni duyuru'* haberi altında yayınlamıştır. Cumhurbaşkanlığı genel sekreterinden alınan habere göre doktorla tarafından muayene edildiğini ancak rahatsızlıklarının aynı şekilde devam ettiğini ateşinin 38, nabzının 120, nefesinin 22 olduğunu akşam saatlerinde ise biraz daha düzeldiğini aktarılmıştır.²⁹⁵ Sağlık durumunu büyük bir hassasiyetle aktardığı görülen gazete bir ömrü milletine, ülkesine ve ideallerine adanmış bu adam hakkında son olmayan fakat en acı haberi tarihler 10 Kasım 1938'i gösterdiğinde yayınlamıştır. Söz konusu yazı ana hatları ile şu şekildedir:

'Türkiye Cumhuriyeti'nin yaratıcısı, Cumhuriyetin 15. yıldönümünden birkaç gün sonra, hayatını kaybetti. Atatürk vefat etti. Türk halkı onu içinde büyük uyanışın, yeniden doğuşunun sembolü, kurtuluş mücadelesinin kahramanı ve yükselişin eşsiz lideri olarak bırakıyor. Büyük Dünya Savaşından sonra geride kalan dünyanın içindeki, çelik savaş banyosunda ölmeyen ve karanlık bir zamanda ortaya çıkmış olağanüstü bir kişilik olan

Türkiye Cumhuriyeti'ni inşaya adanmıştır ve asla dinlenmek için vakit ayırmıyor.' şeklinde eklemiştir. **Türkische Post**, 10 Ocak 1936, No: 8, s.1.

²⁹³ **Türkische Post**, 10 Ocak 1936, No: 8, s.1.

²⁹⁴ **Türkische Post**, 31 Mart 1938, No:75, s. 1.

²⁹⁵ **Türkische Post**, 19 Ekim 1938, No: 246, s. 1.

bir hayat sona erdi. I. Dünya Savaşı'nın darbeleri altında, Osmanlı İmparatorluğu çöktü ve açgözlü yabancı güçler ganimetleri dağıtmaya başladığında, bir adam düşmüş ülkesine yapılacak olana karşı öfke bayrağını ele geçirdi: Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal. Çaresiz bir durumda, dışarıdan gelen yabancı güçlerin kuvvetli bir cephesiyle mücadelede hayatta kalan bir padişah sistemi, sinir bozucu bir oyunda anlaşılmaz yerli muhaliflere karşı insanların kanını akıttığı üç savaş, takdire şayan kahramanca işler ve son olarak Anadolu topraklarının yabancı güçlerin yönetiminden kurtarılması...

*Kurtuluş savaşındaki askeri başarısı, Gazi'yi tarihteki en önemli askerler arasında sıralamaktadır. Onun savaş alanındaki zaferleriyle birlikte devlet adamı olarak yaptığı şeyler kendisini insanlığın büyük eğitimcileri arasına yerleştirir. Ustaca içgüdüleriyle, eski Osmanlı İmparatorluğu'nun çürük temellerini savaş sonrasında tanıyan ilk devlet adamıydı ve Saray'ın acımasız, çürümüş ve zehirlenmiş dünyası ile Anadolu köylü halkının toprağı üstünde inşa etmeye başladığı yeni temel arasındaki ayrım çizgisini çizdi. Atatürk'ün halkına ilham veren yeni yaşam biçimi, kamusal yaşamın tüm alanlarında şekillendi. Gazi, halkının ilk öğretmeni olarak köy okullarını açtı ve köylülerinin kültürel gelişimi için çabaladı, organik, sağlıklı bir ekonomi inşa etmek için ilham kaynağı oldu ve Türk Ulus devletinin politik hakları için kararlı bir duruş belirleyerek yavaş yavaş dünya halkları arasında güvenli ve saygın bir konuma adım adım ilerledi. Atatürk, halkının varlığının tüm yönlerini kucaklayan hareketli mücadelesinin temellerini, her zaman gelişmeye devam edecek olan yeni Türkiye devlet topluluğunu oluşturmak için attı. Türk halkının büyük kederiyle birlikte bütün dünya bu kaybın etkisi altındadır. Dünya tarihinde büyük rol oynayan bir adam olan Kemal Atatürk sahnedan ayrıldı. O büyük bir asker, yaratıcı bir devlet adamı ve ateşli bir vatansever modeliydi.'*²⁹⁶

1926 ve 1938 yılları arasında Gazi Mustafa Kemal hakkında birçok yazı ve haber yayınlayan gazete, onun dünya tarih sahnesindeki önemli kişilerden biri olduğunu, kişiliğinin ve hayatının her zaman insanlara örnek teşkil ettiğini ve edeceğini ifade etmiştir.²⁹⁷ Gazetede Mustafa Kemal için '*Atatürk, halkının varlığının tüm yönlerini kucaklayan hareketli mücadelesinin temellerini, her zaman gelişmeye devam edecek olan yeni Türkiye devlet topluluğunu oluşturmak için attı.*' sözleriyle ise onun devlet adamı olarak başardıklarını

²⁹⁶ **Türkische Post**, 10 Kasım 1938, No: 265, s. 1.

²⁹⁷ Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından bir yıl sonra Hitler'in 50. Yaş günü kutlamalarında Berlin 'de bulunan delegasyona yaptığı konuşmada Atatürk hakkında söylediği sözler savaşın yaklaştığı günlerde Türk halkının sempatisini kazanma yönünde oldukça dikkat çekicidir. 'Atatürk yüzyılımızın en büyük adamıydı. Ondan çok şey öğrendim. O büyük bir kahraman ve bir dâhidir. Türkiye ve Türk halkına karşı çok büyük saygım var. Çünkü Türkiye bizim örnek aldığımız bir ülkedir. Türkiye haksızlığa karşı ilk olarak silaha saldıran ve mücadelesini başarıyla tamamlayan bir ülkedir.' **Türkische Post**, 1 Mayıs 1939, No: 101, s. 1. II. Dünya Savaşının artık sonuna yaklaşıldığı yılda ise Mustafa Kemal'in geride bıraktığı sağlam temeller üzerine oturtulmuş ulus sayesinde o dönemde ülkenin hala barışı koruyabildiğini yorumlarına eklemiştir. 'Atatürk'ün yarattığı ve İsmet İnönü'nün devam ettirdiği yeni Türkiye'nin, bu savaşta bile ağır koruma testlerinden geçmesi gerekti, ancak tüm yüklerle rağmen barışı korumayı başarıyor. Atatürk'ün kendi çıkarlarını savunan sıkı bir ulusal politika yaratması ile birlikte, Ankara'daki devlet liderliği, Türkiye'yi Asya ve Avrupa arasındaki kara köprüsüne bağlayan tarihi kaderi korumayı başardı...' **Türkische Post**, 29 Ekim 1943, No: 256, s. 1.

yenilikçi ruhunu ve halkına olan tutkusunu açık bir dille ifade edilmiştir. Nefes aldığı süre boyunca ülkesinin ve hayallerinin peşinden giden Mustafa Kemal Atatürk tarih sahnesinden ayrılmıştı. Ancak yıllar boyunca başardıkları, yaptıkları ve yapmadıkları konuşmaya ve yazılmaya devam edecektir.

3.3. Türkische Post Gazetesinde Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelik Değerlendirmeler

Türkische Post gazetesinin 1932 ve 1938 yılları arasında; Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik yaptığı haber ve yorumlara bakıldığında, ülke ile ilgili haberlerde, gazetenin kuruluşundan 1923 yılına kadar geçen dönemine göre ciddi bir artış yaşandığını söylenebilir.

1932- 1933 yılları arasında Almanya'da yaşanan hükümet değişikliği, İkinci Dünya Savaşı'na doğru giden süreç ve bu olayların gazetenin genel yayın politikasında yarattığı etki ile Cumhuriyet'e yönelik haber artışının tetiklendiği yadsınamaz bir gerçektir. Ancak bu durumu sadece Almanya'dan kaynakladığını düşünmek yanlış bir tümevarım olacaktır. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin 1930'lu yıllardan itibaren ciddi bir gelişim gösterdiği dış politikası, söz konusu bu artışı tetikleyen diğer önemli kıstaslardan biridir. 1932 yılından Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümüne kadar ele aldığımız bu bölümde, gazetenin Türkiye'yi değerlendirmeye aldığı önemli makale ve yazılar incelenmiştir.

Gazetenin müdürü ve genel yazı işleri sorumlusu Muzaffer Toydemir'in 30 Ağustos 1932 yılında Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin onuncu yılına özel kaleme aldığı yazıda dikkat çeken bir yorumu; Türk ordusunun büyük zaferinin sadece Türk tarihine değil, milletler arasındaki bağları hesaba katıp dünya tarihine yeni bir yön verdiğini savunması olmuştur.²⁹⁸ Cumhuriyeti ve Gazi Mustafa Kemal'i destekler yöndeki yazılarına sıkça rastlanılan Muzaffer Bey, kişisel yorumları doğrultusunda bu yazı ile birlikte ülkenin tek hedefinin, sosyal ve ekonomik iyileşme sağlayacak politikalarla birlikte dünya devletleri arasında yerini almak olduğunu açıklamıştır.²⁹⁹ Muzaffer Bey; Türklerin on yıl boyunca Gazi

²⁹⁸Muzaffer Toydemir'in 'Başkomutanlık Meydan Muharebesi' başlığıyla kalem aldığı yazıda ayrıca; '26 Ağustos'ta Dumlupınar'da düşmana karşı verilen bu savaş, düşman ordusunu kalbinden vurdu, Başkomutanlık Meydan Muharebesi sadece Türkiye'nin değil tüm Doğu halklarının yaşamında bir dönüm noktasıdır...' sözlerini de dile getirmiştir. **Türkische Post**, 30 Ağustos 1932, No: 204, s. 1. Bkz. Ek VIII.

²⁹⁹Toydemir'in bu savaşa karşı kendi kişisel görüşlerini gazetenin okuyucusuna; 'Bu saldırıya karar vermeden önce, barış talebinde bulduk ve Avrupa insanlığının duygularına dokunmaya çalıştık. Ancak hiç kimse bizi dinlemedi ve adımlarımız zayıfın çabaları olarak yorumlandı. Bu başarı bize, tek arzumuz olan barışı sağlamak için kendine güvenmekten başka bir yol olmadığını gösterdi. Kader tarafından yönlendirilmemize izin verdik ve işaretli yolda özgürlüğümüze ulaştık. Yine de, kalpten hiçbir insana karşı öfke duygularını barındırmıyoruz.

Mustafa Kemal'in ellerinden tuttuğunu ve böylece Gazi'nin yeni bir tarihin temelini atarak, modern bir Türk devleti yarattığı görüşü üstünde durmuştur. 1933 yılında Türkiye'de Cumhuriyet'in onuncu yılı şerefine yerel basınla birlikte Türkische Post'da ülkenin geçmiş on yılına yönelik değerlendirmelere girmiştir. Gazete bu güne özel dört ayrı makale³⁰⁰ yayınlanmıştır. Muzaffer Toydemir imzalı makalede;

'Bu 10 yılda Türkiye Cumhuriyeti, milleti yüzyılların esaretinden kurtardı ve onu kendi seçimlerinin efendisi yaptı. Denizlerde özgürlük ve eşitlik konusunda olduğu gibi karada da Türk halkını güvence altına aldı; Türk yargısını ve Türk okul sistemini, üst düzey gelişmişlik seviyesine getirdi.' Sözleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin bu üstün başarısı kabul edilmiştir. Feridun Bey ise 'Devrim ve ilerleme yolunda, bir anlığına tereddüt edip, kendimize olan güvenimizi yitirirsek eğer başarabileceğimizi anlamak için cumhuriyetimizin yalnızca ilk on yılına bakmamız yeterlidir. O zaman çekingenliğimiz ortadan kalkacak ve mücadele edemeyeceğimiz hiçbir engel kalmayacaktır.'

Sözleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin bu on yıllık başarısının, gelecekte yapacaklarının sadece birer başlangıcı olduğunu ifade etmiştir. Feridun Bey'e göre; yeni Türkiye'de öncelikle hükümet sisteminden başlayarak, modern fikir ve düşünceler ile her şey yenilenmiştir.³⁰¹

Gazetenin yazarlarından Franz Schmidt- Dumont ise Türkiye'nin bu süreçteki gelişimini özellikle iç politikadaki uygulamalara dikkat çekerek ele aldığı yazısında *'Türklerin reform alanındaki bugünkü başarısını dikkate aldığımızda, bu başarının doğrudan milletten doğduğunu kabul etmek zorundayız.'* Diyerek ülkenin başarısının tamamen milletin inanç ve gücünden geldiğinin altını çizmiş ve Türklerin yaptığı reformların toplumun düzeni için zaruri bir durum olduğunu belirtmiştir.³⁰² Türkiye'de uygulanan eğitim modeli üstünde de

Bugün, İsmet Paşa hükümetinin sosyal ve ekonomik açıdan iyileşme için enerjik ve kendine güvenen politikaları ile desteklenen dünya işlerine sıkıca bağlamaktan başka bir hedefimiz yok.' Sözleriyle aktarmıştır. **Türkische Post**, 30 Ağustos 1932, No: 204, s. 1- 8

³⁰⁰ Bu makalelerden ilk ikisi Dukakın oğlu Feridun Bey (Dirimtekin) imzası altında 'On Yıl' ve Ahmet Muzaffer Bey'in 'Çok Yaşa Cumhuriyet' başlığı altında ilk sayfada tam manşet olarak yayınlamış. Diğerleri ise ikinci ve üçüncü sayfalarda Franz F. Schmidt- Dumont'un kaleminden 'Türkiye Ekonomisinin On Yılı' ve tarihçi Victor Maurer 'den 'Yeni Türk Anayasasının Ortaya Çıkışı' başlıklarıyla yayınlanmıştır. **Türkische Post**, 29 Ekim 1933, No: 254, s. 1- 3. Bkz. Ek. IX.

³⁰¹ **Türkische Post**, 29 Ekim 1933, No: 254, s. 1.

³⁰² Franz Schmidt- Dumont'un bu makalesinde; Türk hukuku ve toplumu üzerine yapılan kısa bir değerlendirme şu şekildedir: 'Türklerin reform alanındaki bugünkü başarısını dikkate aldığımızda, bu başarının doğrudan milletten doğduğunu kabul etmek zorundayız. Bu başarılar önceki düzenden arta kalan yetersiz yaşam biçimlerinin değiştirilmesindeki cesur kararlılığın sonuçlarıdır. Bunu düzeltmeye ilk önce; beşikten mezara kadar insan ilişkilerini düzenleyen yasanın yenilenmesi ile başlamıştır. Türkiye, bir federasyon aracılığıyla, önce Almanların Alman Haklarıyla ilgili olan ve birçok özelliğini kabul ettiği yasaları, Şeri ve Medjele hukukuna dayanan eski yasalarla değiştirmiştir. Bu yenilenme, çok eşliliği ortadan kaldırmıştır ve bu değişim aile hayatına dolayısıyla da devlet bütçesinin temellerine kadar uzanmıştır. Kadın ve erkeğin sosyal, ekonomik alanlardaki

duran Schmidt- Dumont; Türkiye’de eğitim ve öğretim alanında gerçekleşen reform ve ilerlemelerin çok önemli olduğunu söylemiştir. Bu yeniliğin yalnızca Avrupa’yı olabildiğince çabuk taklit etme fikri olmadığı gibi; ‘*Türklüğü dünya tarihinde içsel niteliklerine uygun bir yere yerleştirmek*’ ve 4 yüzyıldır süren sefaleti ve cahilliği telafi etmek amacıyla gelişim ve değişim yolundan gidildiğini dile getirmiştir. Ayrıca genç Türk nüfusunun da eğitim alanında potansiyelinin oldukça yüksek olduğunu ancak dünya güçlerinin politik alandaki mücadelesinin bu gelişimi etkilediğini de sözlerine eklemiştir. Tarihçi Victor Mauer’in Yeni Türk Anayasası’nın ortaya çıkış süreci üzerine yaptığı değerlendirmede ise süreci 27 Aralık 1919 yılı Mustafa Kemal’in Ankara’ya geçmesinden ele almış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışını ve bu süreçteki faaliyetlerini değerlendirmiştir. Mauer’in Türkiye Cumhuriyeti’nin bu on yıllık gelişiminde özellikle altını çizdiği yer ise;

‘Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919’da birlikleriyle birlikte Ankara’ya taşınana kadar Türkiye tarihinde bağımsız bir faktör olarak görülmedi. Sultan’ın Müttefiklerin etkisi altında olduğu gerçeğine rağmen hükümeti ne olursa olsun, düşmanca tecavüzün tehlikelerinden kurtardı. Ankara’yı yeni bir Türkiye’nin başkenti ve hareketin yeri olarak seçmeye karar verdi...

Bu yasal faaliyetleri kısa bir süre sonra tüm hukuk sisteminin laikleştirilmesi takip etti: medeni hukuk, ticaret hukuku, ceza hukuku Alman, İsviçre ve İtalyan kalıplarına göre yeniden konumlandırıldı. İslami veya başka herhangi bir tek kurala göre değil. Bununla birlikte, ilk gördüğümüz kısmı bugünkü yeni Türk devletinin onuncu yıldönümüyle sona eren, sakin ve güvenli bir gelişme için tüm şartlar yerine getirildi.’

Sözleri olmuştur.³⁰³ Mustafa Kemal’in başlattığı bu bağımsızlık hareketi ülkeyi Cumhuriyet yoluna götürmüş ve birçok inkılâp hareketi ile Cumhuriyet’i de modern dünyanın, değişen ve dönüşen toplumlarına adapte bir hale getirmeye çalışmıştır. Bir toplumun huzur ve refah düzeyinin, o ülkenin hukuk ve adalet sistemiyle paralel gittiğine inanan Mustafa Kemal ve Cumhuriyet’in diğer evlatları, faaliyetlerine ilk olarak anayasa ve hukuk sistemini geliştirme çabasıyla başlamıştır. Bu yüzdendir ki Victor Mauer’in makalesinde ele aldığı Türk anayasası ve ortaya çıkış sürecide her safhasıyla önem arz etmektedir.

1934 yılı Nisan ayında gazetenin yayınladığı başka bir makalede; Ankara’da hükümetin kurulduğu ilk yılların başlangıç noktası yapıldığı süreçten: ‘*O günden bu yana 14*

eşitliği ilk önce; Batı formlarında olan kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkiyi yenilemiştir. Böylece kadının görgü ve özelliklerinin tonunun şekillendiği bir Türk toplumu yaratılmıştır. Bütün bunlar önceki yasal formda gerçekleşmesi imkânsız durumlardır.’ **Türkische Post**, 29 Ekim 1933, No: 254, s. 2.

³⁰³ **Türkische Post**, 29 Ekim 1933, No: 254, s. 2.

yıl geçti. Her biri Türk halkının varlığı için çok fazla başarı ve şiddet içeren ve yeni bir yenileme çalışması gerektiren on dört yıl...’ şeklinde bahsetmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin bu süreçte çok zorlu ve katedralli yollardan geçtiğini vurgulayan yazı; sözlerini Türk gençlerinin haklı gururuna değinerek bitirmiştir.³⁰⁴

1935 yılında gazetenin baş editörü olan Heinz Mundhenke’nin Cumhuriyet’in kurulduğu yıla özel ‘İnşaat Yılı ve Atatürk çalışmalarının dayandığı destek direkleri’ başlığıyla yayınladığı makalede; Türkiye’nin iç ve dış politikası ve özellikle sanayi, ekonomi ve eğitim alanında yaptığı çalışmalar değerlendirme altına alınmıştır.

‘Fikirler, onları somutlaştıran insanlarla ölmez. Bu cümle, bütünüyle genç Türkiye Cumhuriyeti’nin gelişimi için geçerlidir. Türk kahramanlar, halklarının özgürlüğü mücadelesinde hayatlarını feda ettikleri zaman, hangi fikirler için ölmek istediklerini hayal ettiler. İnsandan insana kendilerini ektiler toprağa ve en seçkin taşıyıcılarını Atatürk’te buldular.’

Sözleri ile başlayan yazıda; asıl dikkat çeken yazının bitiş cümleleri olmuştur.³⁰⁵

Bilhassa İkinci Dünya Savaşı’na yaklaşıldığı ve dünya devletleri arasındaki politikalarda gerilimin artış gösterdiği bu yıllarda; Türkiye’ye satır aralarından mesajlar verilmeye başlanmıştı. Almanya’nın Türkiye’nin daimi ve sadık dostu olduğu vurgulanırken, Türkiye’nin diğer yabancı devletlerin verdiği sözlere aldanmayacağını, belirleyici olan faktörün yine Türk milletinin kendisi olduğu ifade edilmiştir. Zira 1936 yılında Cumhuriyet için yazdığı başka bir makaleye baktığımızda Türkiye’ye verdiği satır arası mesajların devam ettiği görülmektedir. Ancak 1936’da ki yazısında özellikle Türk Ekonomisi ve ülkenin amaçları üstünde durduğu görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin o döneme kadar elde ettiği başarılarının neredeyse hepsinin Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’ün inisiyatif ve vizyonundan kaynaklandığını belirtmiştir. Ayrıca Atatürk’ün Türk milleti için olan hedeflerini; ‘Atatürk bu gün Türk halkının iki önemli ilkesini ortaya koydu: Birincisi,

³⁰⁴ ‘Türk Milleti’nin Gücünün Bir Yansıması’ başlığıyla yayınlanan makalede; Anadolu’daki o zor yıllar: ‘Ülke son on yıllardaki ağır ve kayıplı mücadelelerin ardından çok zayıfladı ve görünürde güçsüzlük içinde acı kaderi ile kendi kendilerine kaldılar. Düşmanlarının lütfü ile kendi ölümcül varlıklarının kurtuluşunu arayan eski efendileri tarafından ihanet edilen ve terk edilen Anadolu’nun köylüsü, kurtuluş gününü bekliyordu. Basit, ama sadece kendi gücüne olan daha kesin inançları nedeniyle, bir liderin gelip onlara ihtiyaçtan ve sefaletten çıkış yolu göstereceği günü bekledi...’ sözleri ile tanımlanmıştır. **Türkische Post**, 23 Nisan 1934, No: 93, s. 1.

³⁰⁵ Söz konusu yazının bitiş cümleleri: ‘...Tabii ki, bu açıklamalar ancak Türkiye’nin son yıllarda büyük enerji ve kararlılıkla kazandığı başarılarla genel bir bakış sağlayabilir. Ne de olsa, bu örnekler bile burada dünya barışının korunması ve sağlamlaştırılması için kullanılan güçler olduğunu gösteriyor. Bu artan gelişmeleri dikkatle takip eden yabancı ülkelerin arkasında hiçbir şey olmayan güzel sözleri etkili değildir, belirleyici olan sadece Türk halkının yürüttüğü işlerdir. Seçilen yolun gelecek için aynı kalacağına dair hiçbir şüphe yoktur.’ Şeklinde olmuştur. **Türkische Post**, 29 Ekim 1935, No: 255, s. 3- 4.

Anavatan ve haklarını savunabilmek için güçlü olmak, ikincisi de barışı sağlamak için uluslararası işbirliğine değer vermek.' Cümleleriyle aktarmıştır.³⁰⁶

Heinz Mundhenke'ye göre '*Türk devleti bugün ihmal edilemeyecek bir güçtür*' ve devletin o güne kadar uyguladıkları politikalar uluslar arası alanda dünya devletleri arasında itibar sağlama çabasıdır.³⁰⁷ Konuşmalarında ayrıca Türkiye içindeki ve dışarıdaki Alman basının; Türk- Alman işbirliği neticesinde kendini ortaya koyduğunu ve Türkiye'yi bu konuda çok takdir ettiğini söyleyebiliriz. Bu basın ve yayın çalışmalarının her iki ülkenin de geleceğinde pozitif anlamda etkiler bırakacağını düşünmektedir.

1937 yılında; gazetenin '*daha iyi bir geleceğin öncüleri*' olarak nitelendirdiği isimlerden biri olan İsmet İnönü hakkındaki yorumları dikkate değerdir. İnönü'nün Ekim ayı içerisinde resmi olarak başbakanlık görevinden istifa etmesi Mustafa Kemal- İnönü işbirliğinde bir sona gelindiğini göstermişti. Bu konuya dikkat çeken gazete iki devlet adamının arasındaki ilişkiyi İsmet İnönü penceresinden incelediği görülmüştür. Öncelikle Türkiye'nin yıldan yıla artış gösteren reform programlarının sistemli ve başarılı bir şekilde uygulanmasının sadece hükümetteki tüm çalışanların en üst düzeyde bir bağlılıkla, görevlerini yerine getirmesiyle mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda Atatürk'le birlikte en başından beri ön plana çıkmış ve Türk milletinin özgürlüğü için mücadele etmiş bir savaşçı olarak İsmet İnönü'yü değerlendirmeyi uygun bulmuştur. Yaklaşık olarak on beş yıldır, ağır bir sorumluluk altında, hükümetin başında olan İnönü'nün devletin en güvenilir çalışanlarından biri olduğunu belirtilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti'ni Kemal Atatürk'ün

³⁰⁶ Heinz Mundhenke'nin 'Genç Cumhuriyet gücünü büyük bir amaç ve enerji ile kullanıyor' başlığıyla ele aldığı yazısında Türkiye Cumhuriyeti için ayrıca şu sözlerde bulunmuştur. 'Dünya gözlerini; barışçıl, emek isteyen ve çalışan, genç Cumhuriyet'e döndürdüğü gün, Türk halkının kendilerine verilen görevleri çözmek için yeni enerjiler toplayan ve kontrollü bir biçimde sonuca ulaşan bir toplum olduğunu da göreceklerdir. Bu yüzden geçmişten günümüze kadar elde ettiği tüm başarılarla genel bir bakış verilmesi uygun olacaktır. Dünya, bugüne kadar elde edilen başarıların hepsinin Cumhurbaşkanı Atatürk'ün üstünlüğü, içgüdüğü ve geniş görüşlülüğünden kaynaklanmaktadır. Atatürk 1 Kasım 1935 yılında yaptığı konuşmada Türk halkının iki önemli ilkesini ortaya koydu: Birincisi, Anavatan ve haklarını savunabilmek için güçlü olmak, ikincisi de barışı sağlamak için uluslararası işbirliğine değer vermek. Türk halkının lideri, günümüzde yaşadıkları gibi zor çatışmaları dünyada ortadan kaldırmanın Türk uygarlığının en büyük arzusu olması gerektiği inancındadır. İç idare söz konusu olduğunda, Atatürk, özellikle doğudaki olmak üzere her şehirde ki örgütlenmeleri genişletme gereğinin altını çizdi. Aynı zamanda, Türk Hükümetinin en acil refah hedeflerinden biri tüm kasaba ve köylerin güzelleştirilmesiydi. Ülkenin sanayileşmesine daha da büyük bir ivme kazandırılmalıdır. Bununla birlikte ele alındığında, ekonominin geliri artırılmalıdır...' **Türkische Post**, 29 Ekim 1936, No: 257, s. 3.

³⁰⁷ Makalenin devamında; '...Haklı bir gururla, Başbakan İsmet İnönü, Kamutay'daki bütçe tartışmasının sonuçlanması durumunda, şu cümleyi formüle edebildi: "Hem ülke içinde hem de dışında tüm çalışmalarımız, sağlam ve açık bir politikaya dayanıyor. Politikamız, halkın en eksiksiz şekilde birleşmesini sağlayacak şekilde yürütülüyor. 'Canlılık ve yaşama isteği sayesinde, herhangi bir kriz ancak nedenlerini aşma ve ortaya çıkan tüm soruları çözme cesareti taşıyan insanlar tarafından aşılabılır.. "Türk devleti bugün iktidardır" dedi hükümet başkanı, barış ve uluslararası işbirliğinin çıkarları göz ardı etmemesi gereken halk temsilcilerine bir konuşma yaparken.' Sözleri aktarılmıştır. **Türkische Post**, 29 Ekim 1936, No: 257, s. 3.

direktiflerine göre yönetmeye devam ettiği vurgulanmıştır.³⁰⁸ Gazetenin baş editörü olan Mundhenke söz konusu bu cümleleriyle bir nevi İsmet İnönü'nün başka seçeneği olmadığı imasında bulunurken, onun karakteri üzerinden yaptığı yorumlara devam etmiştir. Güçlü ve kinayeli bir kalemi olan yazar ayrıca İsmet İnönü'nün ülkesi için edindiği kazanımların Almanya tarafından da gayet takdir edildiğini aktarmıştır.

'İsmet İnönü ismi sonsuza dek yeni Türkiye tarihine bağlı kalacaktır. Bir devlet adamı için bundan daha iyi bir ödül olabilir mi? Şimdilerde İsmet İnönü; uzun zamandan beri yeniden planlanmış bir yaratılış için hükümetin başı olarak yer aldığı görevinden istifa etmişse de, bunu sakın bir şekilde yapmayı başardı, kendisinin kibir ile uzaktan yakından hiçbir ortak yönü yoktur. Üstelik halefi Celal Bayar'a sağlam bir temele dayanan bir devlet sistemi bırakmıştır.'

Sözleri ile birlikte değerlendirmelerini noktalamış ve yeni hükümet kadrosuyla beraber ekonomik alanda hala İnönü'nün politikalarıyla devam edilmesi gerektiğini de vurgulamıştır.³⁰⁹ 1938 yılında dikkat çeken yorumlardan biri; aynı yıl içinde gazetenin editörlüğüne getirilen; Dr. Eduard Schaefer'a aittir. Türkiye Cumhuriyeti için;

'Yeni Türkiye'nin on beş yıllık sosyal, ekonomik ve kültürel gelişiminde göstermesi başardıkları artık herhangi bir vurguyu gerektirmiyor, çünkü bu başarılar bugün Kemalist Türkiye'nin Ortadoğu'da güvenli, modern bir devlet olarak ortaya çıkması için bütün şartları yaratmıştır. Türkiye artık uluslararası politikada lider bir konuma sahiptir ve dünyanın göz önünde bulundurması gereken güçlü bir faktördür.'

Sözlerini kullanmış ve bu başarının kanıtı olarak; 1937 yılında Avrupa'nın İspanya Savaşı'nın da etkisiyle içinde bulunduğu kritik durum ve uluslar arası alanda çatışmalar ve tehditlerin arttığı süreçte; Türkiye'nin iç ve dış politikasındaki istikrarı göstermiştir. Bilhassa Balkan devletleri ile olan yakın işbirliği; siyasi ve ekonomik temelleri olan ortaklıklar bu istikrarda büyük etkileri olan atılımlardır.³¹⁰ Schaefer'ın makalesine Türkiye'nin ekonomisi

³⁰⁸ Burada 'izin verilmesi' anlamında kullanılan 'vorbehalten' fiili cümle içinde ayrıca; 'mahkûmdur, zorunludur' gibi anlamlara da gelmektedir. Ayrıca kelimenin Türkçe karşılığı için bkz. M. Sait Çakar, **Türkçe-Almanca, Almanca- Türkçe Hukuk Sözlüğü**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999, s. 517.

³⁰⁹ **Türkische Post**, 29 Ekim 1937, No: 256, s. 1.

³¹⁰ Türkiye'nin Balkanlar'da süren başarısının özellikle altını çizen yazar açıklamalarında şu bilgilere de yer vermiştir: 'Yunanistan ile dostluk anlaşması imzalanan ek bir anlaşma ile genişletildi. Yunanistan ile Dostluk Anlaşması, 27 Nisan 1938'de Atina'da Celal Bayar ve Metaxas tarafından imzalanan ilave Anlaşma ile genişletildi. Türkiye'nin belirleyici katılımıyla 30 Temmuz'da yürürlüğe giren Selanik Anlaşması, daha önce Türkiye'ye Trakya sınırının tahkimatı konusunda uygulanan kısıtlayıcı hükümleri de kaldırmıştır. Selanik Anlaşmasında varılacak olan Bulgaristan ve Yunanistan yaklaşımı, Balkan Konfederasyonunun pekiştirilmesine de katkıda bulundu... Türkiye'nin cumhuriyetin son 15. yılında artan itibarı, Avrupa'nın güçlerinin de ülkeye olan ilgisinin artmasında özellikle etkili oldu. Korunmuş bir geleneğe göre, Türk dış politikası, diğer güçlerle tek taraflı bağlara olan mesafesini korudu ve her yönden bağımsızlığını titizlikle savundu. Dahası, Balkanlardaki komşularıyla dostane ilişkilerini sürdürdü ve Avrupa güçleriyle ekonomik bağlarını derinleştirerek, Türkiye

hakkındaki yorumları ise özellikle göze çarpan inşaat başarıları ve kalkınma umutları bugün tüm dünyada tanınmaktadır şeklindeydi. Aynı yıl içinde verilen İngiliz kredisi bunun bir kanıtı olarak göstermiştir. Hemen ardından Almanya ve Türkiye iş ortaklığının altını çizen yazar; Almanya'nın Türkiye'ye verdiği 75 milyon liralık ticaret kredisini, Türk ürünlerinin en büyük tüketicisi olan Almanya'nın Türkiye'ye gösterdiği bir güven hareketi olduğunu ifade etmiştir. Yaklaşan büyük savaşın artık rengini almaya başladığı bu süreçte gazetenin yeni editörünün satır arasında verdiği '*Türkiye'ye olan Güven*' mesajlı bu haberler de, gazetenin son yıllardaki tutumu genel olarak değerlendirildiğinde sıklıkla karşımıza çıkanlar arasındadır ve tesadüf değildir. Yazar son olarak Mustafa Kemal Atatürk'ün Millet Meclisinde yaptığı konuşmaya dikkat çekmiştir. Kemal Atatürk'ün "*Dediğimiz gibi büyük çabamız, ulusal varlığımızı bir ulusun ulaşabileceği en yüksek medeniyet ve refah seviyesine getirmek!*" sözlerini kullanarak yazısını sonlandırmıştır.³¹¹

1932 ve 1938 yılları arasında iki kez gazeteye olan dış müdahaleden dolayı editör değiştirdiği görülen gazete için, bu süreçteki yayın politikasının; Türkiye'yi herhangi bir savaş tehlikesinde Almanya'nın yanında yer almaya ikna etmek düşüncesiyle paralel gittiği söylenebilir. Ancak haberlerin niteliği üstüne bir değerlendirmeye gidildiğinde açık bir şekilde; Türkiye lehine yapılan haberlerin tamamen ülkenin kendi başarılarından kaynakladığı su götürmez bir gerçektir. Özellikle bu süreçte Türkiye'nin dış politikadaki başarıları ve tutumunun etkisi büyüktür.

3.3.1. İnkılâplar

Gazete de ilgiyle takip edilen Türkiye Cumhuriyeti'ndeki inkılâp hareketleri, 1932'den itibaren ele alınmış bu bölümde de ilk altı yıllık süreçte gördüğü ilgisini kaybetmediği söylenebilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 1930'lu yıllara gelindiğinde devlet içinde gerçekleştirilmeye çalışılan radikal uygulamaların dışında kültür, dil ve tarih alanındaki çalışmalarda da büyük aşamalar kaydedildiği görülmektedir. Özellikle ülkede son yaşanan Menemen olayından sonra, hız verilen kültür çalışmaları, hükümet tarafından gericiliğin ve

önemini önemli ölçüde arttırdı.' Ayrıca yazar; Güneydoğu'da Almanya'nın en büyük ticaret ortağı olan Türkiye'nin, Orta Avrupa'daki siyasi haritasının dönüşümünü tamamladığını da ifade etmiştir. **Türkische Post**, 29 Ekim 1938, No: 255, s. 1.

³¹¹ **Türkische Post**, 29 Ekim 1938, No: 255, s. 1.

eskimiş fikir kalıplarının önüne geçmek için çare olarak görüldüğü söylenebilir.³¹² Alınan bu önlemlerden biri; 1931 yılında Türk Ocaklarının kapatılması³¹³ ve Cumhuriyet Halk Fırkasına devredilmesi ile kendini gösterirken, 1932 yılında bu ocakların hükümet eliyle halkevleri olarak açılmasıyla da verilmek istenen şekli bulmuştur. Mustafa Kemal, dil ve tarih alanlarındaki çalışmalara çok önem vermiştir. Bu bağlamda; 12 Nisan 1931 tarihinde kurulan ve 1935 yılında ‘Türk Tarih Kurumu’ adını almış olan ‘Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti’,³¹⁴ tarih alanında yapılan önemli atılımlardan biridir. 12 Temmuz 1932 tarihinde ise ilk ‘Türk Tarih Kongresi’ toplanmıştır.³¹⁵ Türkische Post gazetesinde 2 ve 11 Temmuz tarihleri arasında yapılan I. Türk Tarihi Kongresi ve kongrenin genel özeti günü gününe okuyucuya aktarılmıştır.³¹⁶ Ayrıca kongre ile ilgili yapılan alıntılarda 10 Temmuz’daki Yusuf Hikmet

³¹² Akşin, a.g.e., s. 205.

³¹³ Türk Ocakları 1912 yılında, Türkçülük akımına bağlı milliyetçi bir kültür derneği olarak, Ziya Gökalp, Hamdullah Suphi (Tanrıöver), Yusuf Akçura ve arkadaşları tarafından kurulmuştur. Bu Ocaklar Cumhuriyet döneminde yapılan inkılapların kitlelere benimsetilmesi, Türk tarihinin ve sanatının incelenmesi, çağdaşlaşma temalarının vurgulanması gibi konularda önemli bir işlevi vardı. Ayrıca Türk dilinin gelişmesi ve yaygınlaşması konusunda da faaliyetlerde bulunmuştur. Ancak ilerleyen süreç içerisinde hükümet safında yer alan basın tarafından işlevini yitirdiği konusunda birçok eleştiri almıştır. Asıl kapatılma sürecinde rol oynayan olay ise bazı Ocak üyelerinin Serbest Cumhuriyet Fırkasına girmesi ve Hamdullah Suphi Bey’in Cumhuriyet Halk Fırkasına karşı düşünce özgürlüğünü ve çoğulculuğu savunmasıdır. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa 24 Mart 1931’de bir demeç vererek, halkçılık ve milliyetçilik ilkelerini bilimsel alanda yaymaya ve Türk Ocakları’nın, aynı ilkeleri gerçekleştiren Cumhuriyet Halk Fırkası ile bütünleşmiş olarak çalışmasını uygun gördüğünü açıklamıştır. Böylelikle 10 Nisan’da Türk Ocakları feshedilmiş ve hak ve hükümlülükleri Cumhuriyet Halk Partisine devredilmiştir. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 168- 169.

³¹⁴ Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti’nin ilk çalışması, Mustafa Kemal Paşa’nın talimatıyla yeni tarih kitabının ‘*Türk Tarihinin Ana Hatları*’ adı altında kaleme alınmasıdır. Türklerin uygarlığın gelişmesinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermek için ‘Türk Tarih Tezi’ geliştirilmiştir. Türk Tarih Tezi; tarih olaylarını iki bölümde incelemektedir. Birincisi dünya tarihi ile ilgili olup; insanlığın ve dünya uygarlığının ortak başlangıcı ve bu konudaki fikirleri ile ortak paydada buluşulan Herbert George Wells’in düşünceleri kabul edilmiştir. İkinci bölümde ise ulusal tarih ile ilgili olarak; öncelikle Türklerin ikinci sınıf bir ırk değil, aksine beyaz ırkın antropolojik özelliklerini taşıdığı belirtilmiştir. Çıkış noktası olarak Türklerin en eski uygarlıkların doğmuş ve gelişmiş olduğu Orta Asya’dan göç ederek yayıldıkları yerlere uygarlıklarını götürdükleri üzerinde durularak, bu bağlamda Anadolu’nun doğudan göç ederek gelen en eski halkı olan Etiler ile sonradan buraya gelip yerleşen Türkler arasında bir kaynak birliği olduğu belirtilmiştir. Bu niteliği ile Türk Tarih Tezi; tarihin siyasal amaçlı bir düşünce ile yorumlanmasına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Mustafa Kemal’in tarihe olan bakış açısı Türk Tarih Kurumu üyelerine vermiş olduğu yönergede de şu sözlerle dile getirmiştir: ‘*Her şeyden önce dikkat ve özenle kendi seçeceğimiz belgelere dayanınız... Yoksa dünyanın bin bir şarlatan ve bin bir ulusun tarihçisi geçinen sokak siyasetçisinin oyuncağı kalırsınız.*’. Enver Ziya Karal, ‘*Atatürk ve Tarih*’, **Atatürk’e Saygı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1969, s. 99- 101.

³¹⁵ 1932 yılının başlarında Mustafa Kemal Paşa, yeni tarih görüşünün öğretmenlere anlatılması için temmuz ayında bir kurs düzenlenmesini istemişti. Bu tasarı Birinci Türk Tarihi Kongresi olarak gerçekleşti. Türk Tarihi Kongresi milli bir kongreydi, hatta ilk tasarıda gibi bir yaz okulu özelliği de taşıyordu. Uluslararası bir niteliği yoktu. Tüzüğünün birinci maddesinde kendisini ‘Türkiye Cumhuriyeti Reisi Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin himayesinde ve Ankara da çalışan ilmi bir cemiyet’ olarak tanımlayan bu kurum amacını ‘Türk tarihi ile Türkiye tarihi ve bunlarla ilgili konuları incelemek ve elde edilen sonuçları her türlü yolla yaymak’ olarak açıklamıştır. Ayrıca alanındaki ilk bilimsel kongre olan I. Türk Tarihi Kongresi’nin tartışmaları dört ana konu etrafında toplanmıştır. Bunlar; Tarihöncesi ve ilk tarih dönemlerine ait kaynakların yetersizliği ve kullanımı meselesi; Türk dilleri ve ders kitaplarındaki dil hataları üzerine tartışma; Orta Asya’dan geniş çaplı bir göçe yol açan coğrafi ve doğal değişikliklerin tartışılması ve aynı yıl basılan ders kitapları üzerine genel tartışma. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 191- 192.

³¹⁶ Ek olarak, kongrenin her günü ‘Tarihsel Araştırma Konferansı’ başlığı altında incelenmiştir.

Bey'in konuşmasının vurgulanan kısımları dikkat çekmektedir.³¹⁷ Gazetenin kongreden yaptığı alıntılar ve verdiği haberler incelendiğinde, gazete için '*Türk tarihini ve yeni Türk kimliğini*' okuyucusuna en sade şekilde ve herhangi bir ekleme ya da değiştirme yapmadan aktarmaya çalıştığını ve bunun yeni Türkiye Cumhuriyeti'ne duyduğu meraktan kaynaklandığı söylenebilir.

Bir toplumdaki ulusal kültür düzeyinin gelişmesinde tarih kadar dil de önemli bir etkidir. Söz konusu bu gelişim süreci içerisinde 12 Temmuz 1932 tarihinde 'Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) kurulmuş ve ilk Türk Dil Kongresi, 26 Eylül 1932 de toplanmıştır. Mustafa Kemal'in önderliğinde kurulun bu kurumun ilk kongresinde, Türk dilinin sadeleştirilmesi, yabancı kelimelerden arındırılması ve bunun yanı sıra Türkçe 'ye asıl kimliğini yeniden kazandırmak üzerine tartışmalara girilmiştir. 26 Eylül ve 6 Ekim tarihleri arasında gerçekleşen '*Birinci Türk Dil Kurultayı*'³¹⁸ hakkında Ahmet Muzaffer Bey'in gazeteye yazdığı bir makale de kongrenin amacını ve genel durumunu aktardıktan sonra düşüncelerini

'...Sonuçta, ilk Türk Dil Kongresi'ne katılan her bir kişi, Osmanlı'dan Saf Türkçe 'ye geçişin başlangıcında olmaktan büyük bir heyecan duydu. Kongredeki çok sayıda dinleyici arasında Macaristan ve Bulgaristan elçileri, Fransız askeri üyeleri, birkaç Amerikalı öğretmen ve yabancı koloninin birçok üyesi vardı.'

Diyerek ifade etmiştir.³¹⁹ Buradan da anlaşıldığı gibi Türk Dil Kurultayı yabancı katılımcılarında dikkatle takip ettiği uluslararası nitelikte bir kongre olmuştur. 1933 yılı eğitim alanındaki reformlara bir yenisinin daha eklendiği bir yıldır. '1933 Üniversite Reformu'³²⁰ olarak adlandırılan, İstanbul Darülfünunu' nün kapatılıp yerine Millî Eğitim

³¹⁷ '...Hikmet Bey, sunumunda özellikle son üç yüzyıldaki Türk dünyasının gerilemesinin sebepleri hakkında yoğun olarak konuştu. Hikmet Bey Türk Tarihi'ni üç bölümde ele aldı. Bunlardan birincisi; 'Orta Asya'nın kendi içinde bir yapıyı temsil ettiği ve gelişme için en iyi fırsatlara sahip olduğu zaman.' İkincisi; aynı kıtada Bozkırların, imarı mümkün yerlerden epey fazla olmaya başladıkları zamanla, Selçuk Türklerinin esasen Türk vatani olan Anadolu'da büyük Bozkırlardan uzak bir yerde yeniden siyasal bir yönetim kurdukları zaman arasında geçen dönem.'Ve üçüncüsü de 'Malazgirt Savaşı'yla Türkiye'de laik bir Cumhuriyet'in kurulması arasında geçen dönem.' **Türkische Post**, 11 Temmuz 1932, No: 161, s. 1.

³¹⁸ Mustafa Kemal Paşa'nın vefatına kadar geçen sürede iki kurultay daha yapıldı. İkinci Kurultay 18- 23 Ağustos 1934'te toplandı. 24-31 Ağustos 1936'da yapılan üçüncü kurultayda Türk Dili Tetkik Cemiyeti adı Türk Dil Kurumu olarak değiştirildi. Bu kurultay kısa süre sonra terkedilecek olan 'Güneş Dil Teorisi'nin doğuşuna sahne oldu. Bakanlar Kurulu'nun 15 Ocak 1940 tarihli kararnamesiyle kamu yararına çalışan dernekler arasına alınan Türk Dil Kurumu'nun amacı; 'Dilimizin özleşmesini ve bütün bilim, teknik, sanat, kavramlarını karşılayacak yolda gelişmesini, devrimci bir anlayışla ve bilim metotlarına uygun olarak sağlamaya çalışmak' olarak belirledi. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I, s. 193.

³¹⁹ **Türkische Post**, 27 Eylül 1932, No: 228, s. 1.

³²⁰ 1933 yılına kadar İstanbul'da Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Darülfünun ismiyle bir yüksek öğretim kurumu mevcuttu. Ancak Cumhuriyetle birlikte yeni gelişen ve değişen yeni Türkiye'nin ihtiyaçlarına karşılık veremediği açık bir şekilde ortadaydı. Bu yüzden öncelikle öğretim kadrosunda bir yenilemeye gidilmiş ve

Bakanlığı'na bağlı yeni bir Üniversite'nin kurulmasına ilişkin kanun mayıs ayında TBMM de kabul edilmişti. Gazete'nin bu konudaki değerlendirmesi 'Gazi Üniversite'de' başlığı altında yapılmıştır. 2 Temmuz tarihinde uluslararası hukuk sınavına katılan gazi bu sınavı kendi yönetmiş ve öğrencilere birçok soru sormuştur. Gazi öğrencileri değerlendirdikten sonra bu konuda daha o çalışma yapılması gerektiğine işaret etmiş ve öğretim yöntemlerini iyi olarak değerlendirmiştir. Gazete Gazi Kemal Paşa'nın üzerinden baktığı üniversite reformunu gerekli görmüş ve eğitim alanında ki çalışmaların Türkiye'nin geleceği için önemli olduğunu vurgulamıştır.³²¹

1933 yılı aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin onuncu yıldönümüne denk gelmektedir. Bu nedenle Türkische Post'ta onuncu yıl onuruna, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk inkılâplarının genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. 29 Ekim tarihinde ilk sayfada biri gazetenin yazı işleri müdürü Muzaffer Toydemir'den olmak üzere iki makale paylaşılmış ve Türk inkılâpların aşamaları okuyucuya aşağıdaki sözlerle aktarılmıştır.

'...Bağımsızlığın kazanılmasından sonra, tam özgürlüğe kavuşan yeni Türkiye, Padişah hükümetlerinin geride bıraktığı ihmal edilmiş ve muhtaç bir ülkenin topraklarını devralmıştı. Eski bir hükümet ve idari yönetim ile başlayarak, her şeyin yeniden yaratılması gerekiyordu. Geçmişin tüm kalıntılarının modern düşüncelerle kitlelere uyarlanması gerekiyordu. Yeni Türkiye'yi yaratan liderin cesaretlendirmesiyle bir dizi yenilik başladı. Cumhuriyetin ilanıyla 29 Ekim 1923 tarihinde başlayan bu hareket ilk önce Türk hükümetinin biçimini oluşturdu. Mart 1924'te devlet ve din ilişkileri birbirinden ayrıldı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 'laik' olduğu ilan edildi. İmparatorluğun son kalıntıları, Halife ve eski yönetimin diğer üyeleri başka ülkeye sevk edildi.

sonrasında da idari bakımdan yetkilendirmeler yapılmıştır. Darülfünun kapatılıp hükümetin fikirleri doğrultusunda Dr. Reşit Galip'in öncülüğünde 1933 yılında Üniversite Reformu gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu reformla beraber Üniversite'ye hem milli hem de milletlerarası alanda bir amaç yüklenmiştir. Bu amaç; Türk milletini ve Türk toprağını bilimsel metotla araştırmak ve ışık tutmak ve uluslararası alanda dünya ilmine katkı sağlamaktır. Sadi İrmak, **Devrim Tarihi**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1967, s. 209- 210. Meşrutiyet döneminde geliştirilmeye çalışılan Darülfünun dönemin kötü şartlarından dolayı yetersiz kalmıştır. Cumhuriyet döneminde ise modern Türkiye'nin ihtiyaçlarına cevap vermediği için 1933 yılında kapatılmış ve Millî Eğitim Bakanlığının görevlendirdiği Prof. Dr. Malche 'nin yaptığı inceleme ve raporlar sonucunda yeni bir üniversite oluşturulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı Üniversite'nin kuruluşunda üç noktayı esas almıştır. Birincisi Üniversite ve Cumhuriyet devrimleri arasında sıkı iş birliği oluşturmak, ikincisi üniversiteyi ülke sorunlarının çözümüne ortak etmek ve üçüncüsü üniversiteyi mali ve idari konularda denetim altında tutmaktır. Bkz. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I, s. 211. 1900 yılında İstanbul'da kurulan Darülfünun, 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nin kuruluşuna kadar ülkenin tek üniversitesi olarak kalmıştır. 1946 yılından önce Ankara'da birçok fakülte açılmıştır ancak, o yıla kadar üniversite olarak birleştirilmemiştir. Darülfünun 'un yeni Cumhuriyet'e karşı yetersiz kaldığı düşünüldüğü için İsviçreli uzman Albert Mache inceleme yapması için İstanbul'a getirilmiştir. Aynı zamanda bu süreçte uzmanlık alanları çok farklı olan 142 Alman öğretim üye ve yardımcısı Türkiye'ye getirilmiştir. Akşin, **a.g.e.**,s. 210.

³²¹ **Türkische Post**, 3 Temmuz 1933, No:153, s. 1.

Bir yandan, 1924'te başlayan demiryolu politikası; demiryollarını özel şirketlerin ellerinden satın alarak kamulaştırmayı mümkün kılarken, diğer yandan, Türk teknisyenleri ve işçileri tarafından inşa edilen Karadeniz ve Akdeniz hattını birleştirdi.

1925'te yeni Türk milletiyle hiçbir ilgisi olmayan Fes, normal uluslararası başlıklarla değiştirildi. Bu şekilde, Türkleri Batı kültüründen ayıran dış fark da kapatılmış oldu. 1926 'da dünyadaki en iyi kanunlardan biri olan Türk Medeni Kanunu oluşturuldu ve ardından Türk toplumu için yeni bir çağın taleplerini göz önünde bulundurarak başka mevzuatlarda oluşturulmuştur. Türk Medeni Kanunu, o zamana kadar sosyal yaşamda yeri olmayan Türk kadınına, Türk toplumundaki rütbesini verdi.

...

1928'de, Türk halkı, Dünya'daki hiç kimsenin yapmadığı gibi bir dönüşüm gerçekleştirdi. Gazi'nin yönlendirmesiyle, Arapça harfler kaldırıldı ve onların yerine uluslararası alanda kullanılan Latin harfleri getirildi. Bu yolla ile Türk milleti Batı bilimine ve kültürüne daha da yaklaştı. Okullardaki öğrenciler hariç, 1927'de yalnızca 680.000 kişi okuryazardı, 1932'de ise bu seferberlikten sonra sayısı 2.013.000'e yükseldi.

1930'da kabul edilen kanun, kadınlara belediye seçimlerinde seçmen olarak oy kullanma hakkı verdi; İstanbul'da ve Türkiye'nin diğer birçok şehrinde, çok sayıda kadın şehir meclisi üyesi olarak görev yapıyor.'

Görüldüğü gibi gazete on yaşını dolduran Türk İnkılâplarını kendi penceresinden genel bir bakış ile dile getirmeye çalışmıştır.³²² Bu on yıllık süreçte özellikle dünün hasta adamı olarak nitelendirdiği Osmanlı Devleti'nin yeni Türkiye'de tüm döküntülerinden kurtulduğunu ve yeni hayatına yükseldiğini ifade etmiştir. Gazetede bu açıklamalara göre; Türk milleti nihayet kendi benliğini bulmuştur. Tüm bu inkılâp ve yenilikleri uygulayan Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa gibi bir liderin zekâsına saygı duyan gazete görüldüğü gibi her fırsatta hayranlığını dile getirmiştir.

Almanya'da Hitler rejimi iktidarda iken Türkiye'nin ekonomi politikası ile ilgili gelişmelerle daha yakından ilgilenen gazete, on yıllık Türk ekonomisinin değerlendirmesini de yapmayı ihmal etmemiştir. 1931 yılında yapılan CHP kongresinde Türkiye'nin ekonomi politikasında 'Devletçilik'³²³ ilkesini benimsemesi, hükümetin ekonomiye müdahalesine ve

³²² **Türkische Post**, 29 Ekim 1933, No:254, s. 1.

³²³ Türkiye'de ekonomi ve kalkınma yönündeki çalışmalara Devletçilik ilkesiyle hız verilmiştir. Devletçilik; genel anlamıyla 'ülke için geniş yararlar sağlayacak büyük ölçüde kuruluş, sermaye ve araçlara ihtiyaç gösteren işlerin; özellikle büyük sanayi ve tarımın, istenilen aynı zamanda gerekli alan ve oranlarda, devlet tarafından örgütlenip işletilmesine' denir. 17 Nisan 1934 tarihinde Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın kabul edilmesi, Türkiye de 1930'lu yıllardan itibaren uygulanmaya başlayan devletçilik politikasının bir getirisi olup, sanayi alanındaki kalkınmayı hızlandırmıştır. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı, 15 üretim kolunun 1932'ye kadar gelen bir geçmiş tahlilini ve sorunlarını 1938'e kadar kurulması öngörülen işletmelerin yatırım tahminleri ile kuruluş yerlerini içermektedir. Ayrıca üretilecek malların ve üretim ölçeklerinin seçiminde yer alan; ham maddesi

endüstriyel gelişimine olanak sağlamıştır. Ayrıca Devlet 1933 yılında beş yıllık bir kalkınma planı hazırlamış ve 1934 yılında uygulamaya koymuştur.

1934 yılında Gazi'nin Paris'te ki Türk Büyükelçisi ile yaptığı röportaj Türk İnkılâbının genel bir değerlendirilmesi Türkische Post'un, Fransız'da yayımlanan '*Le Petit Parisien*' gazetesinden aldığı röportajda kendini göstermektedir. Gazete deki bu haber Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Suad Bey ile yapılan röportaj üzerinedir. '*Kıyaslanamaz bir yenileme çalışması -Paris'teki Türk Büyükelçisi ile bir sohbet*' manşetiyle atılan haberde Türkische Post, Fransız gazetenin ilk sayfayı Gazi'ye ayırdığına ve bu röportajda dış politikanın sorularının tartışılmadığı, sadece politik ve kültürel devrimlerden bahsedildiğini aktarmıştır. Gazete Türk İnkılâplarını bir mucize olarak nitelendirdiği yazısında hiçbir milletin bu kadar kısa süre içerisinde böylesine etkili bir devrim yapamayacağını öne sürmüştür. Petit Parisien için; '*Suat Bey, zamanın en önemli olaylarından birinin, on asır sürebilecek bir işin on yıl da gerçek olduğu Türk Devrimi mucizesinin*' şahididir.³²⁴

Türkiye Cumhuriyeti'nde sanayi alanında önemli gelişmelerin yaşandığı 1934 yılında, laikleşme adına ard arda yapılan reformlara yenileri eklenmişti. Bunlardan ilki 21 Haziran 1934 tarihinde çıkarılan Soyadı Kanunu³²⁵ olmuştur. Bu kanunla beraber toplum hayatında ciddi bir düzenlemeye gidilmiş, hükümetin son yıllarda yaşadığı nüfus artışı, askerlik, tapu, miras, adalet, eğitim gibi devlet işlerindeki karmaşa giderilmiş ve toplumsal yaşamdan lakaplar kaldırılmıştır. Türkische Post'ta bu inkılâp hareketi tam olarak 24 Kasım'da Mustafa Kemal'e 'Atatürk' soyadının verildiğinin TBMM tarafından duyurulması ile okuyucuya aktarılmıştır. Gazete, Soyadı Kanunu'nun özellikle Türk toplumuna bir düzen getiren ve Batı'nın çağdaş yapısına atılan bir başka bir adım olarak nitelendirilmiştir.

Türkiye'de olan ürünleri üretmek, ithalatı önemli yer tutan mamulleri üretmek ve Türkiye'nin dışa bağımlı olması sakıncalı görülen bazı stratejik malları (demir- çelik, kimyasal ürünler) üretmek gibi maddeler vardı. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın başarılı olması üzerine 1936 yılında ikincisi için çalışmalara başlanmış ancak ikinci dünya savaşının patlak vermesi üzerine yürürlüğe girememiştir. Cihat Akçakayalıoğlu, **a.g.e.**, s. 546; **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 226.

³²⁴ Petit Parisien gazetesi ayrıca sözlerini şu şekilde tamamlamıştır. 'Türkiye'nin Büyük Lideri ve XIV. Louis bir zamanlar aynı dönemde müzakerelere başlamıştı. Neden bu yüzyıllık dostluk bağı, Batı'nın eski cumhuriyeti ile doğudaki genç kız kardeşi arasındaki karşılıklı anlayış ve karşılıklı saygı temelinde sürdürülmesin?' **Türkische Post**, 22 Temmuz 1934, No: 169, s. 1.

³²⁵ Soyadı Kanunu; 21 Haziran 1934 günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki modernleşme hareketlerinden biri olarak kabul edilen bu kanuna; zemin hazırlayan en önemli gelişme aile ve kişi hukuku da kapsayan Medeni Kanun'un 1926 yılında kabul edilmesidir. Soyadı Kanunu; devlet ve birey ilişkilerini daha çağdaş temellere oturtabilmek için gidilen gerek özde gerek biçimdeki köklü değişikliklerin son halkası olarak görülmektedir. Soyadı Kanunu'nun kabul edilmesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Temuçin Faik Ertan, '*Cumhuriyet Kimliği Tartışmasının Bir Boyutu: Soyadı Kanunu*', **Kebikeç -İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 10, Ankara, 2000, s. 255- 272, s. 258.

1934 yılında Soyadı Kanunu'yla birlikte bir başka önemli gelişme de 5 Aralık 1934 tarihinde Türk kadınlarına genel seçimlere katılma, milletvekili seçme ve seçilme hakkı verilmesiyle yaşanmıştır. Bu kanun aslında 1930 yılında kadınların siyasal alanındaki ilk kazanımlarının (belediye seçimlerinde seçme ve seçilme) bir uzantısıydı.³²⁶

Türk kadınına seçme ve seçilme hakkı verilmesi³²⁷ Türkische Post'ta saygı ile karşılanmış ve bir süre gündemi bu konu meşgul etmiştir. Türkiye için ciddi bir adım olarak gördükleri bu yasa ile beraber 1934 yılında artarda gelen birçok reform hareketi göze çarpmaktadır. 3 Aralık 1934'te yürürlüğe giren kılık kıyafet kanunu dönem içinde adından oldukça söz ettirmiştir.³²⁸ Bu kanun üzerine gazete de yayınlanan makaleye göre; her ne kadar kılık kıyafet kanunu, Türk milletinin yaşam biçimini derinden etkilese de Sovyet Rusya'nın devrimci yasalarının çok daha ötesine geçmiştir.

Kıyafet reformunun niçin şimdiye kadar yapılmadığını, ancak Türkiye'nin bugünkü ustalarının ilk gelişmelerinde yaşadıkları muazzam zorluklara bakıldığında anlaşabileceğini öngörmüştür. Ayrıca, gazete için cumhuriyetçi Türkiye'nin haklı olarak gurur duyabileceği, dünya çapında saygı duyulan ve takdir edilen bu başarının ancak kademeli bir yaklaşımla mümkün olduğu bir gerçektir.

'Bugün rahatlıkla söyleyebiliriz ki; modern Türkiye'de, Osmanlı İmparatorluğu'nda var olduğu biçimde bir sınıf çatışması yoktur, hangi noktada olursa olsun, her vatandaşın yalnızca anavatanına hizmet etme çabası vardır. Bunun bir sonucu olarak, bu yasa herhangi bir reddedilme ile karşılaşmadı, aksine, her birey yeni yasanın daha iyi bir geleceğe doğru atılmış büyük bir adımdır.'

Sözleri gazete için Türk milletinin durduğu noktayı ve gösterdiği gelişmeyi açık bir şekilde tasvir etmiştir.³²⁹

Kılık Kıyafet alanında uygulanan bu inkılâp için gazete ayrıca '*Türkiye'nin er ya da geç bu yasayı uygulamasını bizlerde umut ediyorduk*' demiştir.³³⁰ Kılık Kıyafet yasası ile ilgili makalenin yayınlandığı aynı günde başka bir gündem ise Gazi'nin 5 Aralık 1934'te

³²⁶ **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I, s. 228.

³²⁷ Almanya'da kadınlara seçim hakkı 1918 yılında verilmiş olup, kadın- erkek eşitliği yasası ise 1948 yılında çıkarılmıştır. Müşerref Avcı, '*Osmanlı Devleti'nde Kadın Hakları ve Kadın Haklarının Gelişimi İçin Mücadele Eden Öncü Kadınlar*',**A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 55,Erzurum, 2016, s. 225- 254, s. 229.

³²⁸ Türkiye'nin Laikleşme sürecinde ki bu adım din adamlarının dini kisveleri yalnızca mabetlerde ve törenler sırasında giyebileceklerine ilişkin kılık kıyafet kanunudur. Meclis'teki konuşmalar sırasında söz alan Kılıçzade Hakkı (Kılıçoğlu), kanunun daha önce çıkarılmamış olmasına hayıflanmış ve şu sözleri aktarmıştır: 'Gelecek nesiller artık bu işlerle uğraşmasın, onlara yalnızca kültür alanlarını bırakalım.'**Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I, s. 229.

³²⁹ **Türkische Post**, 8 Aralık 1934, No: 287, s. 1.

³³⁰ **Türkische Post**, 8 Aralık 1934, No: 287, s. 1.

kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı³³¹ vermesi üzerine yayınlanan ‘*Ülke geneline yayılan mitingler ve Türk Kadınlarından Cumhurbaşkanı’na teşekkür telgrafı*’ mesajıdır. Gerçekleşen bu reformu modern Türkiye için büyük bir atılım olarak lanse eden gazete ayrıca Türk kadınının yeni haklarıyla bu yeni dönemde harika işler başaracağını ve bunun için Gazi’ye çok minnettar olduklarını dile getirmiştir.

Mart 1934’te Alman Gençlik Teşkilatı Başkanvekili Nabesberg, Ankara’ya gelmiş ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Recep Bey (Peker) ile iki ülke arasındaki dostluğu geliştirmek üzerine bir konuşma yapılmıştır. Bu haber ‘*Türkiye’nin Devrim Tarihi Üzerine*’ şeklinde atılan bir manşet ile gazeteye taşınmıştır.³³² Gazete de Alman Gençlik Teşkilatı Başkanvekili Nabesberg’in CHP genel sekreteri ve Kütahya Milletvekili Recep Bey ile yaptığı Türk- Alman dostluğunu geliştirmek için yapılan konuşmaya değinilmiş ve ardından Recep Bey’in İstanbul Üniversitesi’nde Türk İnkılâp tarihi üzerine yaptığı konuşma okuyucuya aktarılmıştır. Konuşmada gazete tarafından vurgulanarak özellikle alıntı yapılan bazı cümleler şu şekildedir:

‘Bazen devrim yalnızca politik bir rejimi veya ekonomik bir formülü değiştirmek için yapılır. Ancak, kelimenin tam anlamıyla bir devrim, politik ve ekonomik değişimlere ek olarak, aynı zamanda ulusun sosyal organizmasında da derin bir ayaklanmalar yaratır. Bu açıdan bakıldığında, Türk devrimi mükemmel ve eksiksizdir.

Devrim kavramını tasvir ederken bazen bir devrim bazen bir ayaklanmadan söz ediyoruz. Türkiye şu an bir devrim ülkesidir. Bu nedenle, sokak kavgası yapılmaz, halk kitleleri asi değildir ve talepte bulunmaz.’³³³

1935 ve 1938 yılları arasındaki dönemde Türk inkılâpları üzerine yapılan yorumlar hakkında genel bir değerlendirme yapıldığında ise karşımıza şu bulgular çıkmaktadır. Devam eden ve yapılmış olan bu reformlar neticesinde gazete Türk halkını ‘*yeni Türkiye’nin yeni insanları*’ olarak adlandırmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin temelden kurulup, inşa edildiğini ve başında büyük bir İnkılâpçı bulunduğunu³³⁴ ifade etmiştir. Türk halkının kendi hükümeti aracılığıyla oluşturulan yeni devlet biçimini, Türklerin dünyada ki varlığına büyük katkıda bulunduğunu söylerken, onlarca yıldır gerçekleştirilemeyen bu inkılâpların on yıldan daha

³³¹ Türk kadınları genel seçimlere katılma ve milletvekili seçme ve seçilme hakkına 5 Aralık 1934’te kavuşmuştur. Kadınların ilk kez seçme ve seçilme hakkına sahip olarak katıldığı seçimler 8 Şubat 1935’te tamamlanmıştır. Dördüncü dönem TBMM çalışmalarını 23 Aralık 1934’te tamamlayarak dağılmış ve ülke bir kez daha seçime girmiştir. 1935 seçimlerinde ayrıca Türkiye’de kadınların ilk kez milletvekili olmasına olanak verilmiştir. Partinin gösterdiği 18 kadın aday seçimi kazanarak meclise girmiştir. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 240.

³³² **Türkische Post**, 17 Mart 1934, No:63, s. 1.

³³³ **Türkische Post**, 17 Mart 1934, No: 63, s. 1.

³³⁴ **Türkische Post**, 29 Ekim 1935, No: 255, s. 1.

kısa bir süre içinde gerçekleştiği ifade edilmiştir. Başlangıçta kültürel alana, okuma yazma bilmezliğin kaldırılmasına, dilin yenilenmesine ve genel eğitimin gelişmesine, sonrasında ekonomik ve politik alanlarda yaptığı çalışmalara odaklandığını belirtmiştir. Ve ilaven Türkiye Cumhuriyeti'nin sürdürdüğü barış politikalarının tüm dünya için örnek teşkil ettiğini de eklemiştir.³³⁵

Heinz Mundanke'nin Cumhuriyet'in on dördüncü yılına özel yazdığı makalede; Türkiye Cumhuriyeti'nin her zaman önem verdiği uluslararası itibarın sadece ülke içinde yapılan inkılâplar ile değil, dış politikada ki hareketliliği ile de güçlendiğini belirtmiştir. Ayrıca Türk milletinin sayısız devletle imzaladığı dostluk anlaşmalarının da ülkenin 'Barış' temeline oturttuğu politikanın bir sonucu olduğunu dile getirmiştir. Mundanke'ye göre; daha iyi bir geleceğin öncüleri olarak nitelendirdiği Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Türk milletinin özgürlük mücadelesinde ateşli bir savaşçı olarak mücadele verdiğini ve her geçen yıl biraz daha artış gösteren reform hareketlerinin, tüm çalışanların kendilerine verilen görevleri layıkıyla yerine getirmesi ile garanti altına alınmıştır.³³⁶

Mustafa Kemal Paşa'nın 10 Kasım 1938 tarihinde ölmesi üzerine gazetede yayımlanan bir makalede;

'...Atatürk'ün halkına ilham veren yeni yaşam biçimi, kamusal yaşamın tüm alanlarında şekillendi. Gazi, halkının ilk öğretmeni olarak köy okullarını açtı ve köylülerinin kültürel gelişimi için çabaladı, organik, sağlıklı bir ekonomi inşa etmek için ilham kaynağı oldu ve Türk Ulus devletinin politik hakları için kararlı bir duruş belirleyerek yavaş yavaş dünya halkları arasında güvenli ve saygın bir konuma ilerledi.'

Bu satırlar dikkat çekmektedir.³³⁷ Gazete'nin penceresinden bakıldığında Mustafa Kemal Atatürk, halkının varlığının tüm yönlerini kucaklayan hareketli mücadelesinin temellerini, gelişmeye devam edecek olan yeni Türkiye'yi oluşturmak için atmıştır. Bu büyük liderin kaybı sadece Türk halkının kederi değildir çünkü bütün dünyanın bu kaybın etkisi altındadır.

Türkische Post gazetesi 1923-1938 yılları arasında gerçekleşen Türk inkılâplarına karşı pozitif bir tutum takınmıştır. Değerlendirmelerinde özellikle Mustafa Kemal Paşa ve sadık dostu olarak nitelendirdiği İsmet İnönü'nün konuşmalarına sıklıkla yer verip alıntılar yaptığı tespit edilmiştir. 1930'lu yıllardan sonra Almanya'nın içinde yaşanan kendi iç politik sıkıntılara ve gazetenin yazar kadrosundaki değişimlere rağmen inkılâplara bakışta ciddi bir

³³⁵ **Türkische Post**, 29 Ekim 1936, No: 257, s. 1.

³³⁶ **Türkische Post**, 29 Ekim 1937, No: 256, s. 1.

³³⁷ **Türkische Post**, 10 Kasım 1938, No: 265, s. 1.

tutum değişikliği görülmemiştir. Aksine Almanya’da Hitler dönemi yaşanırken, Türkiye’ye karşı özel bir ilgi olduğu gerçektir. Bu ilginin altında tabii ki dünyada gerilen ilişkilerin getirisi ve herhangi bir savaş durumunda Almanya’nın Türkiye’yi kendi yanında savaşa dahil etme çabaları vardır. Gazi Mustafa Kemal ve inkılâpları hem gazetenin kendi muhabirleri üzerinden hem de Türk ve dünya basınında alınan haberler ile incelenip okuyucusuna aktarılmıştır.

3.3.2. İç Politik Gelişmeler

Türkische Post gazetesinde 1932 ve 1938 yılları arasında iç politikanın yansımalarına baktığımızda öncelikle; bu dönemde gazetenin ilk altı yıllık süreçteki değerlendirilme oranlarında azda olsa bir düşüş görülmektedir. İç politika değerlendirmelerindeki bu düşüş, dış politik değerlendirmelerdeki artışında temelini oluşturmuştur. Bunun nedeni önceki bölümlerde belirtildiği gibi Almanya’da yaşanan hükümet değişikliğinin ve sürecin getirdiklerinin, yurt içi ve yurt dışındaki tüm Almanca basın yayın organlarına yansımalarıdır.

Genel olarak bu süreçteki iç politik değerlendirmeler ise şöyledir; 1932 yılının ana temasını Türkiye Cumhuriyeti’nde Mustafa Kemal Paşa’nın önderliğinde Ankara’da açılışı yapılan ve milli bir kimlik yaratma duygusuyla hemen çalışmalara başlanan, I. Türk Tarih Kongresi oluşturmuştur. Gazete’nin Mustafa Kemal’in kültürel alandaki reformlarının da yakından takipçisi olduğunu bilmekle birlikte kongreyi dikkatle ele aldığı görülmüştür. Türk Basınında da olduğu gibi bu önemli kongrenin içeriğini, çalışmalarını günü gününe okuyucusuyla paylaşması gazetenin, Türk tarihine ve çalışmalarına olan merakını göstermektedir denilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti’nde 1932 yılı kendi içinde tarih ve kültür alanında birçok inkılâp hareketini barındıran ve hızla gelişen ve modernleşen Cumhuriyetin önemli yapı taşlarının olduğu yılların başında yer alır.³³⁸ Eylül ayına geldiğinde ise Ahmet Muzaffer imzalı ‘Kurultay- Gazi’nin varlığında bir Türk Dili Akademisi- Türkçenin Osmanlıdan

³³⁸ Gazete de bu Tarih Kongresi açılış haberi şu sözlerle lanse edilmiştir: ‘İlk Ulusal Tarih Araştırma Kongresi, Cumhurbaşkanı, T.B.M.M Başkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı ve Halk Partisi Genel Sekreteri’nin katılımıyla dün öğleden önce açılışını gerçekleştirdi...’ Türkische Post, 3 Temmuz 1932, No: 154, s. 1; 2- 11 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşen Kongrenin son oturumunda Yusuf Akçura yaptığı konuşmada Gazi’ye en içten teşekkürlerini iletmiştir. ‘...Kongrenin kapanış oturumunda öğleden sonra Yusuf Akçura Bey uzun bir konuşma yaptı. Kongre oturumlarına kişisel katılımı ile bu topluluğun önemini özellikle vurgulayan I. Ulusal Tarih Araştırma Kongresi’nin lideri Gazi Mustafa Kemal’e, kongre çalışmalarının yoğun tanıtımını yaptığı uzun konuşmasında en derin minnettarlığını dile getirdi.’ **Türkische Post**, 12 Temmuz 1932, No: 162, s. 1.

Kurtulması' yazı gazetenin öne çıkardıkları arasındadır. Ahmet Muzaffer Toydemir bu yazısında Mustafa Kemal Paşa ve katılan herkes için ki ulusal anlamda katılımın olduğu bu 'Kurultay'ın tarihi önemini dile getirmiş ve kongrenin içeriği hakkında bilgiler vermiştir. Ayrıca gazete; 26 Eylül ve 4 Ekim tarihleri arasında gerçekleşen I. Türk Dili Kurultayı hakkındaki bilgileri 'Dil Kongresinden Haberler' başlığı altında yayınlamış, gelişmeleri yakından takip etmiştir. Bu Kurultay'a katılan herkesin Osmanlıdan Saf- Türkçe 'ye geçişin başlangıcına tanıklık ettiğini de sözlerine eklemiştir.³³⁹

İnsanlığın ve halkların gelişimi için mutlak bir zaman bekçisi yoktur. Yıllar geçtikçe dünyadaki toplumlar tarihin tekerleği bozulmadan da varlığını sürdürebilir, fakat çoğu zaman birkaç dakika içinde büyük toplumların kaderleri değişebilir. Sevr Antlaşması'nın Türk halkı için yarattığı zincirlerin yıkılmasının ardından on bir yıl geçmişti. Bunun üzerine 1933 yılında; Franz Schmidt- Dumont'un Türkiye Cumhuriyeti'nin iç politikasını değerlendirdiği yazısında öne çıkan nokta; iç yönetim alanında yapılan reformlarının amacı toplumun yeniden örgütlenmesini sağlamak olduğudur. Önceki hükümetten yeni Türkiye'ye yetersiz ve zayıf birçok alan bırakılmıştı ve bu sebeple genel olarak ülke içindeki özellikle bürokratik alandaki her şey yeniden yaratılmak zorundaydı. Türklerin reform alanındaki başarıları dikkate alındığında bu başarının doğrudan millettten kaynaklandığı bir gerçektir. Gazeteye göre Türkiye'nin başarısı tamamen milletin inanç ve gücünden gelmekteydi.³⁴⁰

1933 ve 1934 yılları arasında gazetenin Türkiye üzerinde durduğu konular ağırlıklı olarak; Gazi Mustafa Kemal üzerinden olmuştur.³⁴¹ Bu süreçte Almanya'nın iç politikası ile ilgili haberlerin Türk iç politikasına oranla daha fazla olduğu bir gerçektir. 1933 Ekim ayında Cumhuriyet'in onuncu yıl kutlamalarına özel yapılan Türkiye değerlendirmelerine ilaveten konuyla ilgili dikkat çeken telgraflarından biri de Franz von Papen'e aittir. Papen Gazi'yi birçok kez övdüğü bu yazısında;

'Bir ulusun yenilenmesinin sadece düzen, disiplinle ve liderlerin koşulsuz izlendiği bir sistemle mümkün olduğu yerde, siz birçok savaş alanında galip gelen komutan ve devlet adamları arasında ilklerden biri olarak kabul edildiniz. Onlar arasında, cesur Türk milleti kendi kültürel kaynakları üzerine yoğunlaşmış ve bu süreçte iyileşmek için yeni güçler ve yeni

³³⁹ **Türkische Post**, 27 Eylül 1932, No:228, s. 1.

³⁴⁰ **Türkische Post**, 29 Ekim 1933, No: 254, s. 2.

³⁴¹ Örneğin; 1933 yılında Mustafa Kemal'in büyük yurt gezisine çıkması üzerine okuyucuya tekrar 'Gazi'nin Seyahatleri' bilgilendirilmesi yapılmaya başlanmıştır. 'Cumhurbaşkanı bu öğleden sonra Ankara'dan özel bir trenle ayrılacak. Seyahatte Cumhurbaşkanı'na Ekonomi Bakanı Celal Bey, Afyon Milletvekili Ali Bey ve bir uzman heyet eşlik edecektir.' Gazi'nin bu dönemde yaptıkları günü güne aktarılmaya devam edilmiş ancak konularla ilgili detaylı yorumlara fazla girilmemiştir. **Türkische Post**, 15 Ocak 1933, No:12, s. 1.

enerjiler yaratmıştır. Böylelikle Ekselansları birçok toplum için örnek oluşturmuştur. Ben ve kendileriyle birlikte savaşma onuruna sahip olan birçok Alman, bu fevkalade silah kardeşliğini gururla hatırlar...'

Sözlerini kullanmış ve Türk milletinin 1930'lu yıllardaki gelişmekte ve değişmekte olan sürecine destek olduğunu ifade etmiştir.³⁴² Ayrıca gazete Kasım 1 tarihli baskısında 'Almanya'nın da katılımıyla içerde ve dışarıda Cumhuriyet Kutlamaları' başlığını atmış ve Gazi'ye Türkiye'den ve yurtdışından olan mesajları aktarmıştır. 1934 yılındaki haberler yine Gazi üzerinden ilerlemiştir. Örneğin; Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa; 1934 yılının şubat ayının başından 7'sine kadar olan Kırşehir, Kayseri, Niğde ve Konya'yı kapsayan yurt gezilerine başlamıştır.³⁴³ Şubat ayındaki bir diğer aktarılan gelişme ise Gazi'nin Çankaya'da Avrupa ülkelerinin Askeri Örgütlerini incelemek için bir yolculuğa çıkan General Jung Schinoch yönetimindeki Çin Askeri Heyeti'ni kabul etmesi olmuştur.³⁴⁴ Kasım ayının ilk gününde Gazete'nin ilk sayfasına Gazi Kemal Paşa'nın sözüyle başladığı görülmüştür. 'Gazi'den Bir Mesaj: Fikirler ona hayat veren kişilerle birlikte ölmez!' cümlesiyle haberine başlayan gazete; bu haberde Ankara'daki Balkan Bakanlarının Yunanistan, Romanya ve Yugoslav Dışişleri Bakanlarının konuşmalarına yer vermiştir.³⁴⁵

3 Kasım tarihinde yayınlanan sayıda ise Gazi'nin T.B.M.M deki açılış konuşması ise tam sayfa verilmiştir. İç ve dış politikadaki gelişmelere değindiği bu konuşmanın altını çizen gazete okuyucusunu Mustafa Kemal'in konuşmasının tamamını aktarmaya özen göstermiştir.³⁴⁶ Ayrıca yine aynı haberin devamında 'Cumhurbaşkanı'na Teşekkürler' başlığı altında Doğu ve Batı dünyasının liderlerinden Gazi'ye gönderilen telgraflar ele alınmıştır. İran

³⁴² **Türkische Post**, 1 Kasım 1933, No: 256, s.1.

³⁴³ **Türkische Post**, 3 Şubat 1934, No: 27, s.1.

³⁴⁴ **Türkische Post**, 20 Şubat 1934, No: 42, s.1.

³⁴⁵ **Türkische Post**, 1 Kasım 1934, No: 256, s.1.

³⁴⁶ Söz konusu bu konuşmanın bir kısmı şu sözlerle aktarılmıştır: 'Büyük Millet Meclisinin sayın üyeleri, Büyük Millet Meclisinin dördüncü Döneminin dördüncü yasama yılını açarken, ulusun değerli vekillerine saygılarımı sunarım. Geçen yıl içinde, yurttan çok gerekli işler görülmüştür. Dışişlerindeki aralıksız çalışmalarımızda, genel politikamız, ulusal ülkümüze uygun olarak yürütülmüştür. Bundan dolayı, Büyük Millet Meclisini ulus işlerine gösterdiği özen, ulusumuzun canlılığı, gerçekten övünç ile anılmaya değer. Ülkenin ekonomik durumunu kuvvetlendirerek geliştirmek en önde tuttuğumuz işler arasındadır. Onun için, sanayi programımızı durmadan yürütmekteyiz. Ülkenin en belirgin eksikliğini giderecek olan bu fabrikaları çok geçmeden kurup işletmek, hükümetin en önde göreceği işlerden olacaktır. Ticaret bağılıklarımız, karşılıklı, denk anlaşma hükümlerine göre yürütülmektedir. Kültür işlerimiz üzerine, ulusça gönüllerimizin titrediğini bilirsiniz. Bu işlerin başında da Türk tarihini, doğru temeller üstüne kurmak, öz Türk diline, değerli olan genişliği vermektir. Bunun için candan çalışmanın gerekli olduğunu söylemeliyim. Bu çalışmaların göz kamaştırıcı verimlere erişeceğine şimdiden inanabilirsiniz. Cumhuriyet hükümeti de bu nedenle bir yandan ulusal koruma gücünü pekiştirmeye çalışırken, bir yandan da barışın sarsılmaması için ulusların birlikte çalışmasına umut veren yoldan ayrılmamak uğrunda elinden geleni esirgememiştir. Cumhuriyet Türkiye'sinin, dostluklarına çözülmeye bağlılığı, geçmiş yıllarda, türlü durumlarda denemiştir. Ulusumuzun dünyaca tanınmış özülüğünün gereği de karşılıklı verilmiş sözü tutmaktır. Bunun için ne kadar özenildiği, bundan böyle de özenileceği bellidir...' **Türkische Post**, 3 Kasım 1934, No: 257, s. 1.

Şahı Rıza Şah Pehlevi, Sovyetler Birliğinden Mihail Kalinin, Kuzey Amerika'dan Franklin Roosevelt, Almanya'nın lideri Adolf Hitler, Litvanya Cumhuriyeti'nin Başkanı, Meksika Cumhuriyeti'nin Başkanı, San Salvador Cumhuriyeti'nin Başkanı, Afganistan Kralı, Mısır Kralı Fuat, Japonya İmparatoru, Çekoslovakya ve Yunanistan Cumhuriyetleri, İtalyan Kralı Victor Emanuel ve Bulgaristan Kralı Boris telgraf gönderenler arasında bulunmaktadır³⁴⁷. Aynı yıl içerisinde Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya, *Türkische Post* gazetesinde 25 Kasım'da yayınlanan haber ve Soyadı Kanunu neticesinde T.B.M.M 'de alınan kararla 'Atatürk' soyadının verildiği okuyucuya duyurulmuştur. Söz konusu bu haber gazete de özel bir yer kaplamış ve oldukça detaylı bir şekilde aktarılmıştır.³⁴⁸

1935 yılında Atatürk'ün dördüncü kez Cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine, gazete Kemal Atatürk'ün büyük boy resmini ve 'Yeni Türkiye Millet Meclisi Toplandı' yazısını yayınlamıştır. Ayrıca TBMM'nin beşinci dönem çalışmalarının başladığını ve TBMM başkanlığına Abdülhalik Renda'nın seçildiğini açıklayan gazete, hükümeti kurma görevini ise İsmet İnönü'ye verildiğini ve yeni seçilen kabineyi de aktarmıştır.³⁴⁹ Aynı içinde mayıs ayında gerçekleşen Cumhuriyet Halk Partisinin 4. Kurultayı da Mustafa Kemal Atatürk'ün tarihi konuşmasıyla birlikte gazetenin ilk sayfasındaki yerini almıştır. Haber '*Türkiye kendi tarihinin yeni bir dönüm noktasında*', '*Atatürk'ün yeni Türkiye'nin başarıları üzerine konuşması*' başlıkları atılarak ve TBMM'nin güncel durumu hazırlıklar üzerine yorumlar ve Kemal Atatürk'ün açılış konuşması ile birlikte yayınlanmıştır.³⁵⁰ Tarihler 18 Ekim'i

³⁴⁷ Aynı yer.

³⁴⁸ Gazetede haber şu sözlerle yankı bulmuştur: '21 Kasım, Ankara. Gazi Kemal Atatürk – Büyük Türk Milletinin En Büyük Oğlu; T.B.M.M. bu öğleden sonra, hükümetin tüm üyelerinin katıldığı bir toplantı için Başkan Yardımcısı Hasan Bey başkanlığında toplandı... Ev yasa görüşmeye başlandığında İsmet Paşa aşağıdaki ifadelerle yer verdi. 'Büyük liderimiz ve devlet başkanımızın soyadıyla ilgili bir yasa için başvuruyoruz. Bunun Büyük Millet Meclisinin görevi ve hakkı olduğuna inanıyoruz... Biz, Türk milletinin en büyük ve en çok hak eden insanının ismini vererek, ona karşı duyduğumuz büyük saygı ve sevgiyi ifade ettiğimize inanıyoruz. Ve yine inanıyoruz ki, 'Atatürk' adı büyük Türk Milletinin büyük oğullarına en onurlu ve saygılı selamlarını getirecektir. Bu yasanın maddeleri şöyledir:

- i. İlk adı 'Kemal' olan Cumhurbaşkanımıza 'Atatürk' soyadı verilmiştir.
- ii. Bu yasa yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.
- iii. Bu kanunların uygulanması görevi, Ulusal Meclise emanet edilmiştir.'

Bugünkü T.B.M.M toplantısı, Türk halkının bilincinde tarihsel olarak önemli bir gün olarak kalacaktır.' **Türkische Post**, 25 Kasım 1934, No: 276, s. 1

³⁴⁹ **Türkische Post**, 2 Mart 1935, No: 50, s. 1.

³⁵⁰ Gazete bu konuşmayı dört ana başlık altında okuyucuya sunmuştur. Bu başlıklar; *Yeni Toplum Biçimleri, Sanayi Programı, Dış Politikadaki Amaçlar ve Partinin Görevleri* şeklindedir. **Türkische Post**, 11 Mayıs 1935, No: 108, s. 1. Ayrıca bu kurultay Kemal Atatürk'ün katıldığı son Cumhuriyet Halk Partisi Kurultayı olması açısından önem arz etmekle beraber gazetede verilen konuşmanın bir kısmı şu şekildedir: '10 Mayıs, Ankara. Kurultayın sayın üyeleri; Karşılarında bulunmakla çok büyük mutluluk duyduğum delege arkadaşlarımı selâmlarken; yüce ulusumuzu saygı ile anarım. Bu anda, bundan önceki kurultayları ve özellikle partimizin ortaya çıkmasına neden olan, iç ve dış düşmanların süngüleri altında kurulan ilk Sivas Kongresini hatırlamak, geçen on altı yılın bütün hadiselerini göz önüne getirmeyi kolaylaştırır. Uçurum kenarında yıkık bir ülke... Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren savaş... Ondandı sonra, içeride ve dışarıda saygı ile tanınan yeni

gösterdiğinde ise kamuoyu hem yerli hem yabancı basında ‘Atatürk aleyhindeki suikast girişimi ortaya çıkarıldı’ manşetiyle karşılaşmıştır. Bu suikast girişiminin yankıları gazetede uzun süre devam ederken Türkische Post bu olayı şiddetle kınamıştır.³⁵¹ Bilhassa Ankara, İzmir, Balıkesir, Zonguldak, İstanbul ve ülkenin birçok yerinde yapılan mitinglerde gazeteye yansıtılmıştır.³⁵²

Türkiye’nin 1930’lu yıllardan itibaren en çok yöneldiği gelişim alanlarından biri olan ekonomi Türkische Post gazetesinin önem verdiği alanlardan biriydi. Bu konuyla ilgili birçok makale yayımlayan gazetede, en dikkat çekenlerden biri de 1935 yılında Dr. Gerhard Hannig’in ‘*Türkiye Ekonomi Politikasının Çizgileri- Cumhuriyet Halk Partisi’nin Ekonomik Program Öğeleri*’ başlıklı yazısıdır. Türk ulusal ekonomi politikasını bilim dünyasında en popüler olanlardan biri olarak sınıflandırmanın zor olduğunu belirtirken; Türk Halk Partisi ilkelerinin sadece kâğıtlara yazılmadığını, büyük bir coşkuyla gerçeğe dönüştürüldüğünün de altını çizmiştir. Hannig Türkiye için;

‘Türk halkının farklı alanlardaki ayırt edici başarılarına dikkat edin. Bu ülkede yaşayanlar ilerlemeyi ve attığı her adımı görebiliyorlar ve ülkeyi yalnızca ara sıra misafir olarak ziyaret edenler bile her ziyaretlerinde bambaşka bir Türkiye tanıyacaklardır. Parti’nin ve halkın lideri olan

vatan, yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için arsız, devrimler... İşte Türk Devriminin kısa bir ifadesi... Cumhuriyetimizin dış politikada özenle güttüğü amaç ulusal barışı korumak ve güven içinde yaşamaktır. Komşularımızla dostluk ve iyi geçinme yolunda her gün biraz daha ilerlemekteyiz... Son dört yıl içinde yaşanan bir önemli hâdise de Balkan Pakti’dir. Dört devlet; kendi güvenleri için ve Balkanların, karışma ve karıştırma konusu olmaktan çıkması için içten bir kanaatle birbirlerine bağlanmışlardır. Balkan devletleriyle olan bağımızda gittikçe artan bir beraberlik ve dayanışma siyaseti güdüyoruz... Asıl dikkate değer, Balkan Pakti’nin, daha bir yıl içinde, ulusal barış için büyük bir etki olduğunun anlaşılmasıdır. Balkan Pakti, gittikçe, Avrupa barışının başlıca temel taşlarından biri olma durumundadır.’ **Türkische Post**, 11 Mayıs 1935, No: 108, s. 1.

³⁵¹ ‘Ankara merkezli ‘Tan’ gazetesi, bir çete mensubunun güney sınırından Türk bölgesine geçerek tutuklandığını ve Türk halkının en büyük lideri olan Türkiye Cumhuriyeti’nin Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk’e saldırı planladığını bildirdi. Tutuklamalar önce Ankara’ya devredildi ve onların duruşmaları önümüzdeki hafta Ankara Ceza Mahkemesi’nde başlayacak...’ **Türkische Post**, 18 Ekim 1935, No: 246, s. 1. 1935 yılı ağustos ayının sonlarında Cumhurbaşkanı Atatürk’ü hedef alan bir suikast girişimi ortaya çıkarıldı. Suikastla ilgili soruşturma suikast sanıklarından Yahya’nın 21 Ağustos’ta bir ihbar üzerine Maraş’a bağlı Andırın ilçesinin Günbedir köyünde yakalanmasıyla başladı. Türk kamuoyu suikast girişimini, olayla ilgili görülen Urfa Milletvekili Ali Saip Ursavaş’ın 18 Ekim’de dokunulmazlığının kaldırılarak tutuklanmasıyla öğrendi. Ursavaş’ın dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin komisyon raporunda Atatürk’e suikastın Suriye’de kararlaştırıldığı, suikastı yapmakla görevlendirilen Yahya ve dört arkadaşının tabanca ve bomba ile silahlandırılarak Halep’ten otomobille sınıra yakın bir yere getirildikleri ve Kilis’ten gizlice sınırı geçtikleri belirtiliyordu. 15 Ekim’de soruşturma yürüten Ankara Cumhuriyet Savcısı Suriye’de Çerkez Ethem’in tahrikiyle Atatürk’e suikast için gizi bir örgüt oluşturulduğunu açıkladı. Suikastla ilgili soruşturmalar 3 Ocak 1936’da tamamlandı. 16 sanıktan 8 sanık (Yahya, Ali Saip, Arif, Üzeyir, Şemsettin, İdris, Ramazan, İsmail) hakkında dava açıldı. Ancak bu davanın sonucu olarak 17 Şubat 1936’da mahkeme sanıkların suçlarının, maddi delillerle belgelenemediği ve sürecin de sanıkların itiraflarının doğru olmadığını gösterdiği gerekçesiyle sanıkların beraat ine karar verdi. **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**, C. I, s. 243.

³⁵² ‘... İstanbul’daki öğrenci topluluğu Atatürk’e aşağıdaki telgrafi gönderdi: ‘Size ve idealinize tek bir kalpten inançla bağlı olduğumuza yemin ederiz. İrademizi sadece size ve yarattığınız devrimleri yaşatmak için kullanacağımıza yemin ederiz ve hainleri lanetliyoruz.’ **Türkische Post**, 21 Ekim 1935, No: 248, s. 1.

Atatürk'e düzenlenen saldırı vesilesiyle nüfusun öfkeli tepkisini gören hiç kimse, halkın Atatürk'e ve partisine borçlu olduğu kazanımların değerini tam olarak bilmediklerinden bir an bile şüphe edemez.'

Sözlerini vurgulamıştır.³⁵³ Anlaşıldığı gibi yazar; Türkiye'nin ekonomik alanda yaptıklarının tamamen partinin ve Gazi'nin, akılcı siyaset ve politikalarından kaynaklandığını ifade etmeye çalışmış ve Türkiye'nin geleceğe yönelik yatırımlarında da özellikle Almanya'nın verdiği desteği de sözlerine eklemiştir.

İngiltere Kralı VIII. Edward'ın Eylül ayındaki İstanbul ziyareti 1936 yılının öne çıkan haberlerinden olmuştur. 'Kral Dolmabahçe'de Atatürk'ü selamladı – Cumhurbaşkanı bu ziyaret 'Nahlin' yatında devam etti- Türk milleti İngiliz hükümdarını ağırlıyor' başlıkları gazetenin bu ziyarete verdiği önemi göstermektedir. Muzaffer Toydemir bu ziyareti '*tarihsel olarak önemli bir an*' olarak nitelendirmiştir.³⁵⁴

1937 yılında Atatürk'ün Trabzon gezisi kamuoyunda ses getiren gezilerinden biri olmuştur. Bunun nedeni Atatürk'ün 11 Haziran'da başbakanlığa çektiği bir telgraf ile kendi tasarrufunda bulunan çiftliklerini hazineye bağışladığını bildirmesi olmuştur. Bu hadise *Türkische Post* okuyucularına; '*Atatürk mülkünü devlete hediye etti*' – '*Eğer gerekirse milletime canımı veririm*' başlıkları ile aktarıldı.³⁵⁵ Atatürk çeşitli zamanlarda ve memleketin çeşitli bölgelerinde kendisine hediye edilen ve başlangıçta boş bulunan arazilere örnek çiftlikler kurmuş ve bu çiftlikler zamanla iktisadi değer durumuna gelmişti. Atatürk'ün bağışladığı bu çiftlikler memleketin başka bölgelerinde benzerleri kurulduğu takdirde; tarım yöntemlerini geliştirme, üretimi artırma ve köyleri kalkındırma yolunda devletçe alınan ve alınacak olan önlemlere birer dayanak olacağını belirtmiştir.³⁵⁶ Söz konusu bu bağış ise gazetede yine ülkenin iç politikasının düşünülerek yapılan bir hareket olarak yorumlanmıştır. 1938 yılında ülkenin iç politikasına dair yapılan bir değerlendirmede; Türkiye'nin on beş

³⁵³ **Türkische Post**, 29 Ekim 1935, No: 255, s. 3.

³⁵⁴ Söz konusu yazıda ayrıca şu sözler yer almaktadır: '...İngiliz kralının ülkemize yaptığı şatafatlı bir devlet ziyareti olmasa da bu günlerin büyük önemi hiçbir şekilde daraltılmamıştır.³⁵⁴ Birleşik Krallık hükümdarı ve Türk halkının önderi olan Çanakkale kahramanının birbirleriyle yüzleştikleri **ŞU AN** tarihi bir andır. Her iki devlet başkanı da düşmanı tanıır ve büyük savaşlarda ön cephede savaşanların, hatta bir zamanlar farklı saflarda dursalar dahi, sahip olduğu duyguları bilir. Bu düşüncelerden yol çıkarak onların, barış için en güçlü desteği verecekleri ve ekonomik kaygılarla dolu bir dünyada halklarının refah seviyesini yükselmesine önderlik edecekleri söylenebilir. ...İngiltere Kralının ziyareti Türk Milletini onurlandırıyor çünkü aynı zamanda bu ziyaret dünyada ki kültürel ve medeniyetteki yükselişiyle kendisini var eden Türkiye Cumhuriyeti'nin, siyasi konununun da göz önünde bulundurulduğunu ifade ediyor ve gururlu bir mutluluk yaratıyor.' **Türkische Post**, 4 Eylül 1936, No:210, s. 1.

³⁵⁵ '...Atatürk bu malları, bir gün Halk Partisi'ne bırakmak niyetiyle tutmuştu. Ancak bugün bu çiftlikleri devlete bağışlamaya karar verirken, pratik açıdan bakıldığında köylülere, tarımsal bilgilerini bu alanlarda genişletip derinleştirerek yardım etmenin daha büyük kolaylık sağlayacağını ummuştu.' **Türkische Post**, 14 Haziran 1937, No:138, s. 1.

³⁵⁶ **Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000**,C. I, s. 282.

yıllık sosyal, ekonomik ve kültürel gelişiminde gösterdiği başarıların Kemalist Türkiye'nin Ortadoğu'da güvenli, modern bir devlet olarak ortaya çıkmaya çalışmasının bir sonucu olarak nitelendirilmiştir. Türkiye; kalkınan iç politikasıyla birlikte artık uluslararası politikada lider bir konuma sahiptir.³⁵⁷

Türkische Post gazetesinde, Türkiye'nin 1932 ve 1938 yılları arasındaki iç politikasının temelini de görüldüğü gibi ülke içinde Mustafa Kemal'in öncülüğünde gerçekleşen ekonomik, politik ve sosyal alanlardaki reform hareketleri oluşturmaktadır. Bu süreçte gazete, ülkenin özellikle ekonomi alanında yaptıkları ile yakından ilgilenmiştir. Ancak Cumhuriyet'in on beş yıl içinde gösterdiği eğitim, hukuk, kültür, sanat alanlarındaki başarılarını da görmezden gelmemiş, sıklıkla ülke içindeki gelişmeleri okuyucusuna kısa da olsa aktarmaya gayret gösterdiği görülmüştür.

3.3.3. Dış Politik Gelişmeler

Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikada, 1932 yılına kadar gerçekleştirdiği atılımlara bakıldığında; öncelikle dile getirilmesi gereken bu dönemin temelini Lozan Antlaşmasının oluşturduğudur. Bu süreçteki dış politik çalışmalar da söz konusu bu antlaşma ekseninde gelişim göstermiştir. Türkiye'nin dış politikasında 1930'lu yıllarda sözlü olarak belirtilen ancak Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren hayata geçirilmeye çalıştığı görülen barış politikası; ülkenin bu alandaki ülküsüdür. Uluslararası ilişkilerinde büyük zorlukların üstesinden gelerek elde ettiği saygınlık ilerleyen süreçte de korunmaya çalışılmış ve artırılmaya devam etmiştir.

Türkische Post gazetesinde; 1929- 1932 yılları arasında Türkiye'nin iç ve özellikle dış politikasına yönelik yapılan haber ve yorumların oranındaki düşüş ancak 1933 yılında Almanya'da yaşanan hükümet değişikliği ile yeniden artışa geçebilmiştir. Almanya, 1933 yılında Adolf Hitler'in iktidara gelmesi ile silahlanmaya siyasi ve iktisadi nüfusunu da artırmaya başlamıştır.³⁵⁸ Bu artırımların bir sonucu olarak Avrupa ve dünya politikasında

³⁵⁷ **Türkische Post**, 29 Ekim 1938, No: 255, s. 1.

³⁵⁸ Adolf Hitler'in temel amacı, Bismark ve II. Wilhelm çizgisini birleştirerek önceki savaşta gerçekleştirilemeyen Dünya Politikasını, çok daha güçlü bir savaş makinesiyle gerçekleştirmektir. Bu amaca giden yolda ise öncelikle Versailles Antlaşmasının engellerini aşarak Alman Birliğini sağlamış sonrasında Fransa'yı işgaliyle Kutsal Roma- Germen mirasını birleştirmeye çalışmıştır. Sonuç olarak Almanları her iki Dünya Savaşı'na götüren şey, yüzyıllardır süren felsefe ve düşünce biçimleri olmuştur. Türkiye her iki Dünya Savaşı'nda da uluslar arası alanda kilit ülke durumundaydı. Adolf Hitler'in idea ve hedeflerine giden yol sadece Avrupa'nın sınırlarından geçmekle kalmayıp, Ortadoğu ve Kafkasya'ya kadar yol alıyordu. Her iki yol üzerinde de Türkiye aşılması gereken bir engel olarak duruyordu. Kılıç, **a.g.e.**, s. 128.

önemli bir hale gelmiştir. Türkiye'nin de iktisadi kalkınma çalışmaları Almanya'da ki iktidar değişiklikleriyle aynı zamana rastlamıştır. Türkiye'nin ilk beş yıllık sanayi planı için yeni kaynaklara ihtiyacı, Almanya'nın ise Ortadoğu ve Balkan devletlerinde mamul maddeler için yeni pazarlara ihtiyacı vardı.³⁵⁹ Bu ihtiyaçlar iki ülkenin ortak işler yapmasını elzem hale getirmişti. Bu süreç boyunca Almanya ve Alman basını; Türkiye'nin Arap ülkeleriyle olan ilişkilerini, Türkiye- İran ilişkilerini, Türkiye- Irak ve Türkiye Suriye olan ilişkilerini hep yakından takip etmiş ve aralarında imzalanan anlaşmalara ve sorunların değerlendirilmesine sıklıkla yer vermiştir.

1932 yılı Temmuz ayında Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne kabul edilmesi, hem batı hem doğu'daki devletler tarafından takdirle karşılanmıştır. Türkiye'nin dış ilişkilerde barıştan yana izlediği politik atılımlar, 1930'lu yıllardan sonra kendini hem komşu ülkelerle olan hem de uluslar arası platformda olan ilişkilerde güçlendirmiştir. Türkische Post gazetesi; Türkiye'de ki bu gelişmeleri takdir etmiş ve özellikle Türkiye'nin 18 Temmuz'da Milletler Cemiyeti'ne katılımının, cemiyetin dünyadaki duruşuna yeni bir adım olarak geçtiğini ve bunun dünya barışının garantisi olduğunu vurgulamıştır. Ve ayrıca Türkiye'nin Bern (İsviçre) Büyükelçisi'nin *'Türklerin barış ve güç çalışmalarına izin verildiği sürece barış çalışmalarına katılmaya davet edeceklerdir...'* sözlerini okuyucularına aktararak ülkenin yegâne hedefinin barış yolunda ilerlemek olduğunu ifade etmiştir.³⁶⁰ Milletler Cemiyeti başkanı Paul Hymans ise Türkiye'yi *'Avrupa'nın bir kültür temeli'* olarak nitelendirmiş ve yıllardır iç ve dış politikada verdiği mücadeleyi takdirle karşılamıştır. Hymans'a göre, Türkiye'nin katılımı Milletler Cemiyeti'nin geleceği için önemli bir olaydır.³⁶¹

³⁵⁹ Adolf Hitler'in dış politikada kullandığı önemli araçlardan biri Orta Avrupa ve Balkanları Almanya'nın ekonomik nüfuzu altına almaktır. Bu nedendendir ki Hitler rejimi ile birlikte Türkiye ve Almanya arasındaki ekonomik ilişkiler önemli bir artış göstermiştir. 1932 yılında Türkiye'nin Almanya'ya ihracat toplamı 13 milyon lira iken bu miktar 1933 yılında 19 milyon, 1934'te 29 milyon, 1935'te 35.5 milyon, 1936'da 41.7 milyon liraya çıkmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Soysal, **Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç**, s. 297- 307, s. 297.

³⁶⁰ Haberin devamında Milletler Cemiyeti'nin son durumu hakkında bilgilere de değinilmiştir. *'...Bu amaçla, 43 ülkenin temsilcilerinin oybirliğiyle ve Türkiye'nin kabul edilmesine büyük coşkuyla katıldığı ciddi bir toplantı yapıldı. Milletler Cemiyeti şimdi Türkiye ile 56 ülkeyi kapsıyor.'* **Türkische Post**, 19 Temmuz 1932, No: 168, s. 1.

³⁶¹ Milletler Cemiyeti'nin olağanüstü genel kurul toplantısında cemiyet başkanı Belçikalı siyasetçi Paul Hymans, Türkiye'yi Milletler Cemiyeti'ne kabul edilmesi üzerine yaptığı açıklama şu şekildedir: *'...Türkiye, nihayetinde Avrupa'nın bir kültür temelidir. Zor denemelerden sonra, Türkiye iç yaşamında, ahlak, gelenek ve kurumlarında muazzam reformlar başlattı. Türkiye'nin, yaptıkları ve başardıkları onun gücünün gerçekliğini gösteren kanıtlardır. Bizimle olan ilişkileri, Milletler Cemiyeti'nin gücünü arttıracaktır. Türkiye, Milletler Cemiyeti'nin statüsünde, halkların karşılıklı desteğini ve işbirliklerini gerektiren menkul kıymetleri bulacaktır. Türk Hükümeti tarafından, davetiyemize vermiş olduğu cevabın ve anlaşmaların, Milletler Cemiyeti üye devletlerinin yükümlülükleri ile ilgili taahhütlerinde hiçbir şekilde çelişki göstermediğine göre not aldık. Bu bize, tarihin sonsuzluğunda devam edecek güçlü ve gururlu bir Türk milleti olan Türkiye'nin, karakterinin onuruna uygun olarak kendi görevinde üstlendiği sorumlulukları yerine getireceği konusunda güvence veriyor.'* **Türkische Post**, 19 Temmuz 1932, No: 168, s. 1.

1933- 1934 yılları, yalnızca Türkiye Cumhuriyeti'ni değil, uluslararası durumu da önemli ölçüde ve kalıcı olarak etkileyen birçok olay yaşandı. Gazete'ye göre; Mayıs başında başkentte olan Yunanistan Savaş Bakanı'nın ziyareti sayesinde, Yunan-Türk işbirliği yeni bir ivme kazandı. Kısa bir süre sonra Bükreş'te Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey ve Romen meslektaşı Titulescu, Türkiye-Romanya Dostluk ve Saldırganlık Olmayan Paktın onaylanma belgelerini imzalanmışlardır. 1934 yılı haziran ayında İran Şahı Rıza Pehlevi'nin Pers'ten (İran) Türkiye başkentine ziyareti yılın en önemli olaylarından biri olmuştur.³⁶² Pers devlet başkanının Türkiye Cumhurbaşkanı ile görüşmesi, iki halkın ilişkilerinde dönemi başlatmıştır. İran Şahı Rıza Pehlevi'nin görüşleri ve yorumları üzerinde sıklıkla duran gazete; İran Şahı'nın;

'Türkler kendilerini koruyacak kadar şanslılar; çünkü Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal ve İsmet Paşa, Fevzi Paşa ve Tevfik Rüştü Bey gibi büyük devlet adamları ve komutanları var.'

Sözlerini vurgularken, Orta Doğu'daki en önemli kişilikleri birinin ağzından çıkan bu sözlerin, aynı zamanda İran yöneticisinin ortak hedefleri belirlemesi nedeniyle daha derin bir anlam teşkil ettiğini söylemiştir. Ayrıca Türkiye ile İran arasındaki samimi işbirliğini kutsanmış meyveler üreteceğini öngörmüştür.³⁶³

Türkiye Cumhuriyeti'nin Milletler Cemiyeti'ne üye olmasının Balkan devletleri ile olan ilişkilerinde artmasına vesile olmuştur. 1929- 1934 yılları arasında Türkiye Balkanlar'daki konumunu korumak için bölgesel politikalara yönelmiştir. Ancak bu yıllarda sadece Balkan devletleriyle değil diğer Avrupa devletleri ile de iş birliği çalışmalarına girilmesinin büyük sebebi İtalya'nın gittikçe artan yayılcı politikasıydı.³⁶⁴ 1934 yılında Türkiye; Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya ile birlikte toplu güvenlik ve yardımlaşma gibi yükümlülükleri bulunan bir pakta imza atmışlardır. Balkan Paketi'nin imzalanmasında Türkiye Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey, Yugoslav Dışişleri Bakanı Bogolioub Yevtic, Romanya Dışişleri Bakanı Nicolas Titulescu, ve Yunanistan Dışişleri Bakanı Demetre Maximos yer

³⁶² Gazete'de bu haber 10 Haziran ve 5 Temmuz 1934 tarihleri arasında her gün ayrıntılı olarak okuyucusuna aktarılmıştır.

³⁶³ **Türkische Post**, 29 Ekim 1934, No: 254, s. 3.

³⁶⁴ İtalya; Avusturya ve Macaristan'ı kendi etki alanında tutmak amacıyla 1934 yılında bu ülkelerle 'Rome Protokollerini' imzalamış ve Mussolini İtalya'nın geleceğinin Asya ve Avrupa'da olduğunu belirtmiştir. Topraklarının büyük bir bölümü Asya'da bulunan Türkiye için ilk alınan önlem Balkan komşusu Yunanistan ile Ege'deki deniz kuvvetlerini güçlendirmek ve İngiltere'den maddi destek istemesi olmuştu. Fakat İngiltere İtalya'ya karşı tavır almak istemediğinden bu teklifi reddetmişti. Bu olay Türkiye'yi Balkan Antantı dışında diğer bölgesel paktlara yönelmesini sağlamıştı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Dilek Barlas, '*Türkiye'nin 1930'lardaki Balkan Politikası*', **Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s. 361- 371, s. 364- 365.

almıştır. Geçmişte güvensizlik ve savaş yüzünden defalarca rahatsız edilen barışı güvence altına almaya istinaden, bu kapsamlı anlaşmadan önemli bir güç alınmıştır.³⁶⁵

Türkiye'nin bu süreçteki dış politikasında etkili bir noktada olan Tevfik Rüştü Bey; 30 Ekim 1934'te Balkan Hariciye Bakanları şerifine verilen bir yemekte bu anlaşmanın önemini aşağıda ki sözlerle ifade etmiştir.

*'Balkan Devletleri geçirebilecekleri bütün imtihanlardan, ittihatlarında daha ziyade resanet ve dostça teşriki mesai arzularında daha ziyade kuvvet bulmuş olarak çıkacaklardır... Sulh vasıtası ile refah ve her tarafta sulh: Büyük Şefimin Türkiye'nin harici ve dâhili siyasetini istinat ettirdiği düstur işte budur.'*³⁶⁶

Türkische Post gazetesinin değerlendirmelerine göre; Balkan ülkeleri arasında önemli bir dönüm noktası olan bu pakt, şu prensibi temel almaktadır: *'Yurtta barış, dünyada barış'*. Gazi Mustafa Kemal'in dış politikasında temel aldığı bu söz gazete de ilk olarak karşımıza Heinz Mundhenke'nin Balkan Paktı üzerine yaptığı yorumda açık bir şekilde çıkmıştır. Bu bağlamda Gazi'nin görüş ve düşüncelerinin uluslararası alandaki etkisi yine kendini göstermiştir. Mundhenke'ye göre bu Paktla beraber her ülkenin haklarının korunması, savunulması ve ulusların varlığının ve sürekliliğinin adil şartlar altında sağlanması adına gerçek bir esere imza atmışlardır.³⁶⁷

1934 ve 1935 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikadaki gelişimini inceleyen gazeteye göre; Türk dış politikası bu süreçte, ilke ve amaçlarına sadık kalmıştır. Türk hükümeti insanlara özgürlük ve mutluluk vermekten başka bir şey istemediğini ve sadece bu açıdan bakıldığında bile, tüm kilit kararları alan Kemal Atatürk bu ilerleyişin gerçek bir lideridir. Kemal Atatürk'ün 1935 yılında yaptığı bir açıklamada ki *'Yakın*

³⁶⁵ 9 Şubat 1934 tarihinde Atina'da imzalanan pakt, Türkiye Büyük Millet Meclisinde 6 Mart 1934 tarihinde onaylanmıştır. Türkische Post, 7 Mart 1934, No: 55, s. 1; Balkan Antantı'nı imzalayan dört devlet, Avrupa'da ki siyasal gelişmeler karşısında hep birlikte hareket eden bir tutum sergilemişlerdi. 1935 yılında İtalya'nın Habeşistan'a saldırması üzerine Milletler Cemiyeti'nin aldığı kararlara katılmışlar ve 1936 Montreux Boğazlar Konferansı'nda da Türkiye'nin görüşlerini desteklemişlerdir. Ancak Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra durum tam anlamıyla değişmişti. Arnavutluk pakta katılmadığı için 1939 yılında İtalya'nın saldırısına uğradığında kendisine yardım edilememişti. İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ise Balkan Antantı'nın sonu olmuştu. Türkiye'nin batısında bir güvenlik çemberi oluşturmuş olan Balkan Antantı; Atatürk döneminde ki Türk diplomasisinin bir başarısı olarak tarihe geçmişti. Turan, **Mustafa Kemal Atatürk- Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik**, s. 636.

³⁶⁶ Tevfik Rüştü Aras, **Lozan'ın İzlerinde On Yıl**, Akşam Matbaası, İstanbul, 1935, s. 242; Söz konusu bu konuşma ve haber gazetede de 1 Kasım 1934 tarihinde yayınlanmıştır. Gazi Mustafa Kemal'in 'Fikirler onu somutlaştıran insanlarla birlikte ölmez' manşetinin atıldığı bu haber gazetede tam sayfa yayınlanmıştır. **Türkische Post**, 1 Kasım 1934, No: 256, s. 1.

³⁶⁷ Ayrıca, Türk hükümeti, komşularının her biriyle arkadaşlık bağları kurma çabasında. Türk-Yugoslav dostluk anlaşmasının Belgrat Parlamentosu tarafından onaylanması, Pers hükümdarının devlet ziyareti ile aynı zamana denk gelmiştir. Bu vesileyle, Yugoslav halkı, Türkiye'nin ulusal kurtuluşundan sonra Balkanlar'da bağımsız bir ulusal devlet olarak ve Avrupa ile Asya arasında bir bağlantı olarak gerçekleştirdiği büyük görevlere, temsilcilerinin ağızından içtenlikle saygılarını ifade etmiştir. **Türkische Post**, 29 Ekim 1934, No: 254, s. 3.

gelecekte söz etmemeli, savaş tehlikesi içinde şu an içinde bulunduğumuz zamanda davardır.’ Söзlerini alıntılایan gazete, Avrupa'nın o anda içinde bulunduğu durumu da aktarmaya çalışmıştır. Türkiye, kıdemli devlet liderleri ve bölgesel anlaşmaların tüm halkları kucaklayan hedefleri ile böyle anlaşmaların her zaman koşulsuz bir destekçisi olmuştur. Milletler Cemiyeti'nin, barışı sağlamanın etkili ve kararlı bir aracı olduğunu henüz kanıtlamamış olduğunu belirten Türkische Post, Türkiye'yi tüm halkların bu ortak hedefe ulaşmak için çalışabilecekleri tek organizasyon olarak gördüğünü de ifade etmiştir.³⁶⁸

Gazete de 1932- 1938 yılları arasında adına sıklıkla rastlanılan şahsiyetlerden biri olan Tefvik Rüştü (Aras) 3 Aralık 1934 yılında dönemin Alman Dışışleri Bakanı Neurath ile Türk- Alman ilişkileri hakkında bir görüşme yapmıştır. Bu görüşmenin içeriğinde özellikle Rüştü Bey'in iki ülke arasında ki ilişkilerde yakınlaşma sağlanması gerektiğini belirtmesi dikkat çekmektedir. Ayrıca görüşmede Sovyetler birliği ve İngiltere ile olan ilişkilere de değinilmiştir.³⁶⁹

1934 yılından beri Boğazlar ile ilgili statünün değiştirilmesi yolunda çaba gösteren Türkiye için sadece hayati bir faktör değil aynı zamanda önemi halkların uluslararası yaşamlarına da uzanıyordu. Türkiye, Lozan'da Boğazlar ile ilgili durumu kabul ettiğinde, şartlar 1930'lu yıllara kıyasla önemli ölçüde farklıydı. Anlaşmadaki askeri hükümler, hem Türkiye'nin kıyı korumasını hem de geçiş güvenliğini ciddi şekilde bozmaktaydı. Bu görüş, Türkiye Dışışleri Bakanı tarafından da 1935 yılında tekrar gündeme getirilmişti. Tefvik Rüştü Bey, Cenevre'de yaptığı bir konuşmada; *'Türkiye, Boğazlar için askeri düzenlemeler sisteminde ilgili değişiklikleri yapmak zorunda kalacak.'* Söзlerini sarf etmiştir.³⁷⁰ Tefvik Rüştü Bey'in bu dönemde sorumlu olduğu ve son derece zor olan görevinde elde ettiği en büyük başarı, hiç şüphesiz Türkiye'ye bütün toprakları üzerinde tam egemenlik sağlayan Montreux Boğazlar Sözleşmesi idi.³⁷¹ Montreux Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması 20

³⁶⁸ **Türkische Post**, 29 Ekim 1935, No: 255, s. 3.

³⁶⁹ **Türkische Post**, 4 Aralık 1934, No:284, s. 1.

³⁷⁰ Gazete'nin bu durumla ilgili devam eden bir başka yorumu: 'Türk halkı tarafından uzun zamandır istenen bu amacın gerçekleştirilmesi için çok sayıda hazırlık çalışması gerekiyordu. Dışışleri Bakanlığı Devlet Sekreteri Numan Menemencioğlu, bu amaçla 1936 Mayıs başında, onu Belgrad, Bükreş, Moskova, Berlin, Londra, Paris'e götüren bir aydan fazla bir yolculuk yaptı. Diplomatin her yerde zarif bir karşılama alması, Boğazlar ile ilgili yeni bir anlaşmanın imzalanması için umut verdi.' Şeklinde dir. Türkische Post, 29 Ekim 1935, No: 255, s. 3.

³⁷¹ Gazete söz konusu bu konferansı ve gelişmelerini şu şekilde aktarmıştır: '22 Haziran'da, Montrö'deki Boğazlar Konferansı için toplanan ülkeler, 24 Temmuz 1923 tarihli Lausanne sözleşmesini değiştirmek için bir araya geldi. Konferansa Türkiye, İngiltere, Fransa, Japonya, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Sovyet Rusya ve Yugoslavya olmak üzere 9 ülke katıldı. 1923 anlaşması hem barış hem de savaşta boğaza giren ticaretin ve savaş gemilerinin serbestçe geçişini öngörüyordu. Bununla birlikte, bu hükümler, bu Anlaşma'da belirtilen bölgelerin ve adaların silahsızlaştırılmasının Türkiye üzerindeki etkisine karar vermiş ve Türkiye'nin askeri kısıtlamaları, imzacı devletlerin temsilcilerinden ve bir Amerikan temsilcisinden oluşan uluslararası bir komisyon tarafından izlenmiştir. Birkaç hafta süren müzakereler sırasında, Türk hükümetinin sözcüsü Sayın

Temmuz'da gerçekleşmiştir.³⁷² Sözleşme oybirliğiyle kabul edilmiş ve bu uluslararası hukuka yeni bir yolu açmıştır. Bu önemli siyasi durum dünyada büyük bir ilgiyle karşılanmış ve Türk milletinin memnuniyeti, bu konuya doğrudan veya dolaylı olarak katılan tüm ülkelerin kamuoyuna; Türkiye'nin taleplerinin ve Cumhuriyet'in barış sevgisinin tam olarak anlaşıldığını göstermiştir.³⁷³

Balkan Antantı ile beraber Türkiye batısında istenen güvenlik alanı oluşturmuş sıra ülkenin doğusuna gelmişti. Bu noktada Ortadoğu da barış ve güvenliği güçlendirmek amacıyla 8 Temmuz 1937 tarihinde; Türkiye, Irak, İran ve Afganistan arasında Saldırmazlık Antlaşması Sad- abat (Tahran) Paktı imzalanmıştır.³⁷⁴ Sad-abat Paktı daha çok, muhtemel bir saldırıyı caydırmak amacıyla yapılan bir anlaşmaydı ve bu özelliği ile Ortadoğu'nun ilk dayanışma antlaşmasıydı.³⁷⁵ Yapı ve içerik olarak 1934 yılında imzalanan Balkan Paktı'na benzeyen Sadabat Paktı, Türkische Post gazetesine göre, dostane bir anlayışın ürünüdür ve imzalayan devletleri- Türkiye Afganistan, Irak ve İran- tek fikirli bir politika izlemeye yönlendirmiştir. Türkische Post gazetesi Sadabat Paktı ile ilgili olarak okuyucusuna;

'Cahil okuyucu buradan şu sonucu çıkarır: Türk dış politikasının odağını Doğu'ya kaydırtd. Ancak aşağıdaki gerçekler bu varsayımı reddetmektedir.

Aras, ayrıntılı ve açık bir şekilde, Türk Hükümetinin görüşünü yineleyerek, 1923 anlaşmasının, artık var olmayan şartlar altında gerçekleştirildiği için, 1923 anlaşmasının kökten değiştirilen günümüz şartlarıyla hiçbir şekilde uyumlu olmadığını vurguladı. Bazen son derece canlı tartışmaların seyrini ayrıntılı olarak açıklamak yerine Montrö'de Türk isteklerinin her açıdan dikkate alındığını belirtmek yeterlidir.' Türkische Post, 29 Ekim 1936, No: 257, s. 3; Ayrıca 22 Haziran- 20 Temmuz 1936 tarihleri arasında gerçekleşen Montreux Konferansı Belgeleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fahri. S. Korutürk, **Montreux Boğazlar Konferansı- Tutanaklar, Belgeler**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1976, s. 23- 526.

³⁷² 1936 Montreux Boğazlar Sözleşmesi: Türk Boğazlarından geçiş rejimini ve boğazla bölgesinin güvenliği işini düzenleyen bu sözleşme; 1923'te Lozan Antlaşmasıyla birlikte imzalanan Boğazlar Sözleşmesinin yerine geçmiştir. Soysal, **a.g.e.**, s. 493. 1936 yılı Türkiye'nin dış politikasında Montreux Antlaşması'nın imzalanması ile yeni bir dönem başlatmış ve bu dönemde ülke bölgesel sorunlardan daha çok uluslararası sorunlarla ilgilenmek zorunda kalmıştır. Hükümet bir taraftan Balkan Paktı ülkeleriyle iş birliğini devam ettirmeye çalışırken diğer yandan da olası bir savaşa karşı Balkanları korumak için ikili ilişkilere girmiştir. Montreux Boğazlar Sözleşmesi'yle beraber İngiltere ile de iyi ilişkiler içerisine girilmiştir. Türkiye bu sözleşme ile beraber Boğazları kontrolü altına alarak savunma şeridini genişletmiş olsa da özellikle II. Dünya Savaşında Mihver devletlerden olan İtalya'nın ve diğer devletlerin istikrarsız yayılma politikası yakın zamanda başlayacak olan savaşın habercisi haline gelmişti. Bu koşullar ekseninde Türkiye'nin ilk amacı olası bir savaşın yakın çevresine yayılmasına engel olmaktı. Ancak Arnavutluk'un İtalya tarafından işgali ile Balkan topraklarının saldırıya uğraması ve 1939 yılında II. Dünya Savaşı'nın başlaması Türkiye'yi Batı bloğuna doğru itmişti. Barlas, **a.g.e.**, s. 367.

³⁷³ **Türkische Post**, 20 Temmuz 1936, No: 170, s. 1.

³⁷⁴ **Türkische Post**, 9 Temmuz 1937, No: 160, s. 1. Sad-abat Paktı, Türkiye açısından, Mustafa Kemal Atatürk'ün barışçı dış politikasının sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkan, farklı içerikle sahip olsa da daha önce yapılmış olan Balkan Paktı ile beraber Türkiye'nin Doğu ile Batı arasında bir barış köprüsü olma amacının göstergesidir. Ayrıca çağdaş dünya tarihinde Ortadoğu devletleri arasında yapılan, çok taraflı bölgesel ilk bağıttır. Bu bölgede etkin olan İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin de bu pakta katılımı sağlanmaya çalışılmış ancak başarılı olunamamıştır. Bu Pakt İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı durum yüzünden etkinliğini yitirmiş olsa da Ortadoğu'da 1945 Arap Birliği, 1955 Bağda Paktı gibi anlaşmalara zemin hazırlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Soysal, **Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç**, s. 338- 339; Soysal, **a.g.e.**, s. 584

³⁷⁵ Turan, **Mustafa Kemal Atatürk- Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik**, s. 640.

Ankara Hükümeti, halen en acil ve seçkin görevlerinden biri olarak, Türkiye'nin coğrafi konumu gereği, Batı ve Doğu arasındaki arabulucu rolünü vicdanla yerine getirmesi olarak görüyor. Bu açıdan bakıldığında, öncelikle bakanların bireysel dış politika hedeflerine ulaşma yolculuğu, dolayısıyla son aylarda ciddi biçimde tehdit altında olan Akdeniz'deki barışı pekiştirme yolculuğu var. Türkiye'nin yıldan yıla büyümekte olan bu yenilenme programının metodik ve başarılı bir şekilde uygulanması, yalnızca tüm çalışanların, Türk milletini daha iyi bir geleceğe taşımak amacıyla işlerini onur duyarak yapmalarından kaynaklanıyordu, çünkü onlar için bu ancak bir onur görevi olabilirdi.'

Sözleriyle seslenmiş ve görüldüğü gibi Türkiye'nin tek hedefinin, milletini ve ülkesini çağdaş medeniyetler seviyesinde tutmak olduğunu üstelik uygulamış olduğu barış politikasının meyvelerini topladığını savunmuştur.³⁷⁶ Türkiye'nin kuruluşundan itibaren sürdürdüğü içerdeki ve dışarıda ki bu politikalar onun Avrupa'nın gözünde diğer Ortadoğu ülkelerinden ayrılmasını sağlamıştır. Ayrıca yine aynı yıl içerisinde İtalyan olduğu düşünülen denizaltılarca, İspanya limanlarına giden bazı ticaret gemilerinin batırılması Akdeniz de güvenliği bozmuştu. Bu duru üzerine İngiltere ve Fransa, denizaltı korsanlığına karşı önlemler alınması işini görüşmek amacıyla ilgili Devletleri Nyon'da (İsviçre) bir konferansa çağırmıştı. Sonuç olarak bu konferansla birlikte Nyon ve Cenevre'de imzalanan Anlaşmalar³⁷⁷ Türkiye'yi İngiltere ve Fransa'ya yaklaştırmıştır. Türkiye'yi barışçıl politikalarından dolayı hep takdir eden gazete geniş değerlendirmelerinden birini, 1937 yılında Heinz Mundhanke'nin Türkiye'nin dış politika ve Avrupa çapındaki başarılarını aktardığı makale ile yapmıştır. Türkiye'nin 1936 yılında yaptığı dış politika kazanımlarının, ülkenin büyüme kapasitesi ile yakından ilgili olduğunu ve Cumhuriyetçi Türkiye'nin her zaman keyif aldığı uluslararası saygınlığın, dış politikanın kademeli seyri ile daha da güçlendiğini belirtmiştir. Gazete için Türk halkının barış sevgisi, Türkiye'yi çok sayıda mülke mühürleyen dostluk anlaşmalarının da bir nevi bel kemiği olmuştur.³⁷⁸

1937'de iki ülke arasındaki diplomatik alandaki gelişmeler devam ederken Türkiye'nin Almanya Büyükelçisi Hamdi Arpağ idi. Bu yıl içerisinde ki önemli gelişmelerden biri de Alman Gençlik Teşkilatı Başkanı Baldur von Schirach'ın Türkiye'ye gelerek Mustafa

³⁷⁶ **Türkische Post**, 29 Ekim 1937, No:256, s. 1.

³⁷⁷ 1937 yılında Akdeniz'de güvenliğin sağlanması için yapılan Nyon ve Cenevre Anlaşmalarını; Akdeniz ülkelerinden Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan ve Mısır ile Karadeniz ülkelerinden, Sovyetler Birliği, Bulgaristan ve Romanya katılmıştı. Bu anlaşmalar Türkiye Büyük Millet Meclisinde 18 Eylül 1937 tarihinde onaylanmıştır. Soysal, **Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları**, s. 520.

³⁷⁸ **Türkische Post**, 29 Ekim 1937, No: 256, s. 1.

Kemal Atatürk ile görüşmesi olmuştur.³⁷⁹ Türkiye’de basında ve toplumda büyük ilgi gören bu buluşma gazeteden okuyucusuna Baldur von Schirach’ın hayat hikayesi verilerek aktarılmış, kendisinin tanıtımı yapılmıştır. Ancak konuşmanın içeriğine çok fazla değinilmemiştir.³⁸⁰ 1937 yılında bozulan Almanya ile Türkiye arasındaki dış ticaret dengesi 1938 yılında tekrar düzeltilmeye çalışılmıştır. Türkiye, Almanya’dan sanayi ve askeri ürünlerin ithalat sorununu giderebilmek için, kredi talebinde bulunmuştur. Bu talep karşısında Alman Hükümeti ise ön görüşmeler için ekonomi bakanı olan Dr. Funk’u Türkiye’ye göndermiştir. 8 ve 10 Ekim tarihleri arasında gerçekleşen bu görüşmeyi Türkische Post gazetesi de dikkatle takip etmiştir. Dr. Funk konuşmasını sadece Mustafa Kemal Atatürk’e değil, Türk milletine de kendisini çok dostane karşıladıkları için teşekkürler ederek tamamlamış ve bu kredi ile ilgili aşağıdaki sözleri sarf etmiştir:

‘...İmparatorluğun kendisi, Türkiye için en önemli satış alanlarından biridir. Her iki ülkenin ekonomisi de kendisini mükemmel şekilde tamamlıyor. Türkiye ile Almanya arasındaki döviz trafiğinin bu yıl 250 Milyon Mark'a ulaşacağı söylenebilir. Kredi anlaşmasının imzalanması sayesinde Türkiye’de büyük sanayi ve askeri tesisler inşa etmek mümkün olacak ve aynı zamanda ticaret ve ticaret sektörlerinin büyüklüğü de artacaktır. Doğal üretim ve tüketim konusundaki bu kredi raporlaması zorlanmadan gerçekleştirilecek ve her iki ülkeye de fayda sağlayacaktır.’³⁸¹

Anlaşma ise tam olarak 16 Ocak 1939 tarihinde Berlin’de imzalanmıştır. Ve böylelikle Türkiye’ye 150 Milyon Mark değerinde bir kredi açılmıştır. Almanya’nın Türkiye üzerindeki bu ekonomik yatırımları, Türk ticaretinin lehine olsa da, bu durumun Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını etkileyeceği bir gerçektir. Bu süreçte Türkiye’nin batılı ülkelerle ittifak arayışına girmesi, Almanya ile olan ticareti de kesilme noktasına getirmiş ve söz konusu bu kredide ilerleyen süreçte askıya alınmıştır.³⁸²

Türkiye Cumhuriyeti’nde Atatürk döneminin uzun süreçli sorunlarından biri olan Sancak, Türkiye ile Fransa arasında imzalanan 1921 yılındaki Ankara Antlaşması’na göre

³⁷⁹ Almanya da Nazi iktidarının olduğu bu dönemde, Türkiye ve Almanya arasındaki ilişkilerinde önemli bir noktada ülkenin basın ve yayın organlarını kullanarak yayılma çabalarıydı. Özellikle 1933 yılından itibaren kendini gösteren bu çabalar Alman basınında Türkiye, Türk İnkılabı ve Gazi Mustafa Kemal hakkında övgü dolu yazılar ile ortaya çıkmıştır. Bu dönemde Türkische Post gazetesinde de Türkiye Cumhuriyeti ve kurucusu Mustafa Kemal Atatürk hakkında sıklıkla çıkan övgü dolu yazılarla kendini göstermiştir.

³⁸⁰ **Türkische Post**, 10 Aralık 1937, No:292, s. 1.

³⁸¹ **Türkische Post**, 10 Ekim 1938, No:238, s. 1.

³⁸² Almanlar, Türkiye’nin İngiliz- Fransız ittifakına doğru yanaşmasını önlemek için 7 Mayıs 1939 tarihinde, 120 milyon markı bulan, Türkiye tarafından Almanya’ya ismarlanan, savaş malzemelerini teslim etmeme kararı aldılar. Ayrıca vermeye söz verdikleri 150 milyon mark krediyi de askıya aldılar. Buna karşılık olarak Almanya’nın ihtiyaç duyduğu krom’un yüzde 52’sini karşılayan Türkiye, krom satışı yapmaktan vazgeçtiğini bildirince iki ülke arasındaki ticari faaliyet 1 Eylül 1939’da tamamen durma noktasına gelmişti. Kılıç, **a.g.e.**, s. 137- 138.

Türkiye'nin dışında kalmıştı. Ancak bölge Misak-ı milli sınırları içinde yer alması ve nüfus çoğunluğunu oluşturan Türkler nedeniyle, bölgede Suriye'den ayrı Türklerin haklarını gözeten özel bir yönetim kabul edilmişti. Fransa, Suriye ve Lübnan'a 1936 yılında bağımsızlık tanımıştır ancak Sancak konusunda hiçbir karar alınmaması ve oluşan belirsizliğin giderilmesi üzerine Milletler Cemiyetine başvurulmuştur.³⁸³ Türkiye özellikle de Mustafa Kemal Atatürk Sancak meselesine özel bir önem göstermiştir.³⁸⁴ Konunun önemi iki ülkeyi de 14- 16 Aralık 1936 tarihleri arasında Milletler Cemiyeti'nde buluşturmuştur.³⁸⁵

Bu durumun üzerine Milletler Cemiyeti bölgeye İsveç temsilcisi Sandler'i göndermiştir. Bölgeden gelen raporlar ve dönemin Türk- Fransız ve İngiliz Dışişleri bakanlarının sıcak temaslarını sonucunda, Milletler Cemiyeti'nde sonuçlanan ve Türk-Fransız anlaşmasına yol açan bu meselede; bölge artık Hatay olarak tasvir edilmekle birlikte; Hatay için bir statü ve Anayasa hazırlamak üzere bir uzmanlar komitesi kurulmasına karar verilmişti. 25 Şubat'ta kurulun komitenin raporuna göre bölgede resmi dil Türkçe ve Arapça olacaktı ve Türkiye ve Fransa arasında 29 Mayıs 1937 tarihinde Cenevre'de Türkiye- Suriye sınırını belirleyen bir antlaşma yapılmıştır.³⁸⁶ Ancak bölgede ki sakinleşen durum çok uzun soluklu olmamış, Türkiye ile Fransa arasında anlaşma sağlanamaması ve Hatay Meclisi için yapılan seçimlerin iptal edilmesine ve sorunun tekrar gündeme gelmesine neden olmuştur. Bunun üzerine tekrar Milletler Cemiyetine giden konu seçimlere gidilmesi ile netleştirilmiştir. Sıkıntılı bir seçim sürecinden sonra 2 Eylül 1938'de bağımsız Hatay Devleti kurulmuş ve Tayfur Sökmen Cumhurbaşkanı, Abdurrahman Melek ise Başbakan olmuştur. Hatay'ın Türkiye Cumhuriyeti'ne katılması ise Mustafa Kemal Atatürk'ün 10 Kasım 1938 yılında vefat etmesinden sonra gerçekleşmiştir.³⁸⁷

³⁸³ Akşin, **a.g.e.**, s. 217.

³⁸⁴ Mustafa Kemal Atatürk 1 Kasım 1936 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış konuşmasında şu sözlerle Sancak meselesine verdiği önemi dile getirmiştir: '...Türkiye'nin bütün devletlerle münasebetlerinin iyi olduğunu kaydederim. Bu sırada, milletimizi gece gündüz meşgul eden başlıca büyük bir mesele, hakiki sahibi öz Türk olan 'İskenderun- Antakya' ve havalisinin mukadderatıdır. Bunun üzerine, ciddiyet ve katiyetle durmaya mecburuz. Daima kendisi ile dostluğa çok ehemmiyet verdiğimiz Fransa ile aramızda tek ve büyük mesele budur. Bu işin hakikatini bilenler ve hakkı sevenler, alakamızın şiddetini ve samimiyetini iyi anlarlar ve tabii görürler.' Konuşmanın tam metni için bkz. **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I- III**, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Beşinci Baskı, Ankara, 1997, s. 410.

³⁸⁵ **Türkische Post**, 17 Aralık 1936, No:297, s. 1.

³⁸⁶ Türkiye Cumhuriyeti için bu dönemde dış politikada en önemli kazanım, şüphesiz 29 Mayıs'ta Cenevre'de gerçekleşen Hatay Antlaşması'nın imzalanması olmuştur. Geçilmesi gereken çok zorlu bir yolculuğun ardından sonunda Fransa, İskenderun ve Antakya'nın bütünlüğünü güvence altına almak için onay vermiştir. **Türkische Post**, 31 Mayıs 1937, No: 126, s. 1; Gönübol ve Sar, **Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919- 1938)**, s. 135- 137.

³⁸⁷ Turan, **Mustafa Kemal Atatürk- Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik**, s. 619.

Görüldüğü gibi, Türkische Post gazetesinin Türk dış politikasına karşı olan değerlendirme, haber ve yorumlarında 1932- 1938 yılları önemli artışların yaşandığı yıllar olmuştur. Şüphesizdir ki bu artışın altında yatan nedenlerden biri Türk Dış politikasının uluslar arası politikada oldukça ses getirmesidir. Söz konusu bu yıllar sadece Türkiye Cumhuriyeti'nde değil dünya politikasında da önemli bir hareketliliğin yaşandığı zorlu bir süreci teşkil etmektedir. Batı'ya, İkinci Dünya Savaşı'na doğru gidişinde ivme kazandıran bu gergin süreç doğu'da barış ve dostluk çağrılarının yapıldığı yıllardır. Türkiye akılcı politika ve siyasetiyle bu döneme damga vurmuş bir ülkedir. Elbette ki tüm dünyada yankılanan bu gelişmeler yerli, yabancı birçok basın ve yayın organında değerlendirilmeye tutulmuştur.³⁸⁸ Türkiye Cumhuriyeti'nin hak ettiği itibar Türkische Post gazetesinin de üstünde durduğu konulardan biri olmuştur. Dış politikadaki bütün bu başarıları ülkenin başta gelen önemli devlet adamlarından ve ülkesine inançla bağlı olan milletinden kaynakladığını söylemiş ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e her daim ayrı bir parantez açıp Almanya'nın ve Avrupa'nın duyduğu saygıyı dile getirmiştir.

³⁸⁸ Türkiye içinde Türk dış politikasındaki yorumlara baktığımızda ülke için sarf edilen sözlerin ve yorumlarında gazete ile paralel gittiği de yadsınamaz bir gerçektir. Örneğin; 'Mustafa Kemal Atatürk yaşamı boyunca, Anadolu Yarımadası'nın coğrafive siyasal sınırları içinde Avrupa modeli üzerine dayanan bağımsız ve laik bir ulus- devlet yaratmıştır. Karşılığında, yaygın Asyalı ve İslami etki alanlarından ülkenin ayrılmasını gerekli kılan ve böylece gelecek kuşakların sağlıklı bir denge içinde gelişmeleri sağlayacak uzun süredir ihmal edilmiş Avrupa bağlantısını vurgulamak zorundaydı.' Sander, **a.g.e.**, s. 224.

Sonuç

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından bir süre kesintiye uğrayan Türk- Alman ilişkilerinin, yeniden revize edilmesi sırasında ortaya çıkan Türkische Post gazetesi, 1926' da İstanbul'da yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin başlıca amacı iki ülke arasında kopmuş olan ekonomik, politik, kültürel ve askeri ilişkileri tekrar canlandırmak ve geliştirmek olmuştur. Gazetenin yayın dilinin Almancadır.

Yayın hayatının ilk dönemeci olan 1926 ve 1932 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti için tam anlamıyla bir haber gazeteciliği yapan Türkische Post, sadece Almanya'nın değil Avrupa devletlerinin de yeni Türkiye'ye karşı tavırlarını yansıtmıştır. Bu süre içerisinde genel yayın politikasında bakıldığında gazete, Alman Hükümeti'nin resmi görüşlerini yansıtmakla beraber göreceli olarak bağımsız bir şekilde yayın hayatına devam etmiş ve hem Türk hem Dünya basınından verdiği haberlerle de okuyucusunu bilgilendirmeye çalışmıştır. Bilhassa gazetenin, Türk basınında etkili bir yayın olmasını sağlayan isim ise Muzaffer Toydemir olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk ve çevresine olan yakınlığı ile dikkat çekmiştir. Nitekim Türk basınına, ilk yıllarda gazeteye olan hoşgörüsü de bu çerçevede açıklanabilir. İlk altı senelik yayın döneminde gözünü Mustafa Kemal Atatürk'ten ayırmayan gazete, Türk inkılablarına ve Cumhuriyetin radikal tutumlarına özel bir merak ve hayranlık ile yaklaşmıştır.

Yayın hayatının ikinci döneminde başka bir deyişle 1932 ve 1938 yıllarında gazete, haber gazeteciliğinin yanında bir nevi parti gazeteciliğine soyunmuştur. Bu durumun nedeni 1933 yılında Almanya'da Nasyonal Sosyalizm'in iktidara gelmesi ve yurt içi yurt dışı tüm basın ve yayın organlarını kontrol altında tutmaya çalışmıştır. Kısacası, gazete Nazi iktidarı ile beraber Alman Hükümetinin denetiminde bir yayın politikası izlemiştir denilebilir. Bu süreçte değinilmesi gereken husus, gazetenin Türkiye Cumhuriyeti'ne olan pozitif tutumunun kat be kat artış göstermiş olduğudur. Bunun da nedeni elbette ki Nasyonal Sosyalizm'i ve Alman ideolojisini olumlu yansıtmaya çalışma çabasıdır. Bu çaba meyvelerini, Türkiye Cumhuriyeti'nde bilhassa İkinci Dünya Savaşı sürecinde vermiştir. Bu dönem Almanların savaştaki politikalarının etkisiyle ülkede daha önceden de var olan Turancılık gibi ideolojilerin yeniden canlanmasına neden olmuştur. Bu süreçte, toplumun yaşadığı fikir çatışmalarının sıklıkla yankı bulduğu Türk basını, dönemin ünlü gazeteci ve yazarlarının kalem kavgaları ile beslenmiştir. Almanların temel amacı ise İkinci Dünya Savaşı öncesi ve

esnasında, Türkiye'nin Almanya yanında yer almasını veyahut en kötü ihtimalle tarafsız kalarak Almanya'ya savaş açmasını engellemek olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nde yayınlanan söz konusu bu Almanca gazetenin gözünden, 1926 ve 1938 yılları arasındaki dönemde, Mustafa Kemal Atatürk'e bakıldığında; yayın hayatının her iki döneminde de Atatürk'e olan merak ve saygının daimi olarak sürdüğü görülmüştür. Tenkit edici yorumların Türkiye Cumhuriyeti'nden çok Avrupa'nın dünya düzenine yapıldığı gazetede Mustafa Kemal Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimler yakından takip edilmiştir. Gazetede yapılan haber ve yorumların büyük bir kısmının Mustafa Kemal Atatürk ismi çevresinde toplandığı söylenebilir. Gazete Atatürk'ün günlük olarak yaptığı, söylediği her düşünce ve olguyu takip etmiş ve kendisine özel köşe yazıları yayımlamıştır. Özellikle Hitler iktidarından sonra, artamaya devam eden bu saygı grafiği Hitler'in ve Almanya'nın önde gelen devlet adamlarının Türkiye üzerine yaptığı yorumlar ve sözler, iki ülkenin ve iki devlet adamının kıyaslanması gazete de sıklıkla rastlanan haberlerden olmuştur. Türkiye ile Almanya'nın aynı kaderi paylaşan iki dost ülke olduğu belirtilmiştir. 1933 yılından itibaren gazete Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı olan siyasi yorumlarında biraz daha sert bir üslup takınmıştır ancak altı çizilmelidir ki Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'ne bakışında ciddi bir tutum değişikliğine rastlanılmamıştır.

Bahsedilmesi gereken bir diğer hususta, gazetenin Türk inkılâplarına bakışında sadece Alman muhabirlerin yorumlarından değil dünyadaki diğer basın ve yayın organlarındaki haberlerden de yararlanılmış olduğudur. Gazetede dünya basınından özellikle Fransa, İngiltere, Amerika ve İtalya gibi ülkelerin gazetelerinde yayınlanan haberlere yer verilmiştir.

Türkische Post gazetesinin yayınlandığı süre içerisinde Türk basınından aldığı tepkilere değinilecek olunursa, İkinci Dünya Savaşı'na kadar olumlu yönde seyreden tavırlar, savaş sürecinde gazetenin karşında duran birçok muhalif kalemlerle yer değiştirmiştir. Bilhassa Türkiye'de sol görüşü destekleyen ve ilgili bölümde ayrıntılı olarak bahsedilen basın ve yayın organları gazetenin kapatılış sürecinde etkili olan nedenlerden biri olmuştur. Gazete; Musul sorunu, Türkiye'nin boğazlarını müttefiklerin kontrolünden kurtarması ve Hatay'ın Türk topraklarına katılması gibi sorunların, Türkiye lehine çözülmesi için Türk basını ile aynı çizgide ilerlemiş, ortak görüş ve haberlere yer vermiştir. Almanya'nın dünya barışı için bir tehdit arz etmeye başladığı 1939 yılında Türkiye, İngiltere ve Fransa arasında imzalanan Üçlü İttifak'a kadar geçen süreçte, Türkische Post'un Türk basınından aldığı haberlerin Almanya'daki Hitler iktidarını destekleyici yönde olduğu görülmüştür. Bu dönemde gazete verilmiş olan konuşmalarda Hitler'in kendisine Atatürk'ü ve Millî Mücadelesini örnek aldığını söylemesi de tesadüf değildir.

Türkische Post gazetesi, yayın hayatının özellikle son dönemlerinde birçok kez kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Gazete'ye yönelik eleştirilerin başlıca etkeni olan yazı işleri müdürü Ali İhsan Sabis'in, Türk dış politikasını zedeleyebilecek nitelikte olan yazıları, Türk basınından Hüseyin Cahit Yalçın ve Tan gazetesiyle olan kalem kavgaları hem gazetenin birçok kez kapatılmasına hem de kendisinin hapis cezası almasına neden olmuştur. Kısa süreli kapatılma cezaları sadece Türkische Post gazetesine özgü olmamıştır. Aynı zamanda Türk basınında da ülkenin dış politikasına zarar verebilecek ölçüde yayın yapan gazetelere aynı işlem yapılmıştır. Bu gelişmeler neticesinde Türkische Post gazetesi, 31 Temmuz 1944'te on sekiz yıllık yayın hayatına tamamen veda etmiştir.

KAYNAKÇA

1. KİTAPLAR

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I- III, Beşinci Baskı, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1997.

Akçakayalıoğlu, Cihat; **Atatürk – Komutan, Devrimci ve Devlet Adamı Yönleriyle**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980.

Akşin, Sina; **Kısa Türkiye Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

Altuğ, Yılmaz; **Türk Devrim Tarihi Dersleri 1919- 1938**, Fatih Yayınevi Matbaası, İstanbul, 1980.

Aras, Tevfik Rüştü; **Lozan'ın İzlerinde On Yıl**, Akşam Matbaası, İstanbul, 1935.

Armaoğlu, Fahir; **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi**, On beşinci Baskı, Cilt I- II: 1914- 1995, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2005.

Aydemir, Şevket Süreyya; **Tek Adam Mustafa Kemal (1922- 1938)**, III. Cilt, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1995.

Balkanlı, Remzi; **Kanunlarımız Bakımından Matbuat Hürriyeti ve Yeni Basın ve Matbaalar Kanunu ve Bu Kanunlar Üzerine Fikirler- Tenkidler- Tefsirler**, Yeni Matbaa, Ankara, 1951.

Berkes, Niyazi; **Unutulan Yıllar**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.

Birgen, Muhittin; **İttihat ve Terakki'de On Sene- İttihat ve Terakki'nin Sonu**, İkinci Baskı, II. Cilt, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2006.

Borak, Sadi; **Armstrong'tan Bozkurt: Mustafa Kemal ve İftiralara Cevap**, Yabancı Gözü ile Atatürk Serisi Yayınları, İstanbul, 1955.

Çakır, Hamza; **Osmanlı'da Basın İktidar İlişkileri**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2002.

Erim, Nihat; **Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1953.

Eraslan, Cezmi; **İmparatorluktan Ulus Devlete Türk İnkılâp Tarihi**, Pegem Akademi, Ankara, 2009.

Erer, Tekin; **Basında Kavgalar**, Yeni Matbaa, İstanbul, 1965.

Ferdinand Friedensburg; **Die Weimarer Republik**, Carl Habel Verlagsbuchhandlung, Berlin, 1946.

Fischer, Heinz; **Deutsche Kultur Eine Einführung**, Erich Schmidt Yayınları, Berlin, 1977.

Froembgen, Hanns; **Kamal Atatürk – Soldat und Führer**, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart, 1938.

Gönlübol Mehmet ve Sar, Cem; **Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1997.

Hallı, Reşat; **Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar (1924- 1938)**, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Resmi Yayınları, Ankara, 1972.

Horkenbach, Cuno; **Das Deutsche Reich von 1918 bis heute**, für Presse, Wirtschaft und Politik G.m.b.H. Yayınları, Berlin, 1930.

Ian Kershaw, **Hitler 1889- 1936: Hubris**, İthaki Yayınları, İstanbul, 2007.

Irmak, Sadi; **Devrim Tarihi**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1967.

İnalçık, Halil; **Atatürk ve Demokratik Türkiye**, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2007.

İnan, Afet; **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**, Dokuzuncu Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

İnuğur, Nuri; **Basın ve Yayın Tarihi**, Beşinci Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2005.

İskit, Server; **Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları**, Başvekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 1943.

Karabekir, Kazım; **Tarih Boyunca Türk- Alman İlişkileri**, Emre Yayınları, İstanbul, 2001.

Karal, Enver Ziya; **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1918- 1965**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971.

_____ ; **Atatürk'ten Düşünceler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1981.

_____ ; **Atatürk'e Saygı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1969.

Kayaoğlu, Hülya Dilek; **Sürelî Yayınların Yönetimi**, İkinci Baskı, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul, 2011.

Kılıç, Sezen; **Türk- Alman İlişkileri ve Türkiye'deki Alman Okulları (1852'den 1945'e Kadar)**, Atatürk Araştırma Merkezi, İstanbul, 2005.

Kocahanoğlu, Osman Selim; **Rauf Orbay'ın Hatıraları (1914- 1945)**, Temel Yayınları, İstanbul, 2005.

Koloğlu, Orhan; **Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006.

Kütükoğlu, Mübahat; **Tarih Araştırmalarında Usul**, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 1998.

Koçak, Cemil; **Türkiye'de Milli Şef Dönemi 1938-1945**, Yurt Yayınları, Ankara, 1986.

_____ ; **Türk Alman İlişkileri (1923-1939)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.

Korutürk, Fahri; **Montreux Boğazlar Konferansı- Tutanaklar, Belgeler**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1976.

Köpf, Peter; **Schreiben nach jeder Richtung- Goebbels- Propagandisten in der westdeutschen Nachkriegspresse**, Ch, Links Verlag, Berlin, 1995.

Melzig, Herbert; **Kamal Atatürk – Untergang und Aufstieg der Türkei**, Societats Yayınları, Frankfurt, 1937.

Mumcu, Uğur; **Gazetecilik**, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Yayınları, Ankara, 1998.

_____ ; **40'ların Cadı Kazanı**, İkinci Baskı, Tekin Yayınevi, Ankara, 1992.

Müller Otto Heinrich; ve Schantz, Reinhard; **Deutsche Geschichte im europaischen Zusammenhang**, Hirschgraben Yayınları, Frankfurt, 1968.

Mau, Hermann; **Deutsche Geschichte im Überblick**, J. B. Metzlersche Yayınları, Stuttgart, 1953.

Oran, Baskın; **Türk Dış Politikası 1919- 1980**, İletişim Yayınları, Ankara, 2018

Ortaylı, İlber; **Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017.

_____ ; **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017.

Önder, Mehmet; **Atatürk'ün Yurt Gezileri'**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1998.

Özkaya, Yücel; **Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın 1919- 1921**, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1989.

Rassow, Peter; **Deutsche Geschichte im Überblick**, J. B. Metzlersche Yayınları, Stuttgart, 1953.

Sabis, Ali İhsan; **Harp Hatıralarım Birinci Dünya Harbi**, Nehir Yayınları, İstanbul, 1991.

Sander, Oral; **Türkiye'nin Dış Politikası**, Dördüncü Baskı, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 1998.

Schlapp, Hermann; **Gazeteciliğe Giriş**, Vestfalya Eyaletler Yayımevi, Ankara, 2000.

Schulz, Klaus; **Ausdeutscher Vergangenheit- Eingeschichtlicher Überblick**, V. Baskı, MaxHueber Yayınları, Münih, 1976.

Sherrill, Charles; **Mustafa Kemal'in Bana Anlattıkları**, Çev. Örgen Uğurlu, Örgün Yayınevi, İstanbul, 2007.

Soyak, Hasan Rıza; **Atatürk'ten Hatıralar I**, Yapı ve Kredi Bankası Yayınları, İstanbul, 1973.

Soysal, İsmail; **Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları (1920- 1945)**, Cilt I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1983.

Şapolyo, Enver Behnan; **Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın**, Güven Matbaası, Ankara, 1971.

Tenbrock, Robert- Hermann; **Geschichte Deutschlands**, MaxHueber Yayınları, Münih, 1965.

Tokgöz, Oya; **Temel Gazetecilik**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1981.

Turan, Şerafettin; **Türk Devrim Tarihi III- Yeni Türkiye'nin Oluşumu (1923- 1938)**, Dördüncü Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1995.

_____ ; **Türk Devrim Tarihi IV – Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999.

_____ ; **'Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar'**, Yedinci Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2018.

_____ ; **Mustafa Kemal Atatürk- Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik**, İkinci Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2004.

Yalçın, Semih; **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I Kaynaklar**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2004.

Yetim, Mustafa; **Ortadoğu Yıllığı 2009**, Küre Yayınları, İstanbul, 2011.

2. MAKALELER

Asker, Ahmet; *'Nazi Almanya'sından Kemalist Türkiye'ye Bakışlar'* **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S. 50, Ankara, 2012, s. 265- 298.

Atabey, Figen; *'İkinci Dünya Harbi Öncesi Türk-İngiliz-Fransız Ortak Deklarasyonu'*, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:7, Sayı: 31, Issn: 1307-9581, İstanbul, 2014, s. 296- 304.

Avcı, Müşerref; *'Osmanlı Devleti'nde Kadın Hakları ve Kadın Haklarının Gelişimi İçin Mücadele Eden Öncü Kadınlar'*, **A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 55,Erzurum, 2016, s. 225- 254.

Aydın, Ayşe; *'Türkiye- Almanya Dostluk Antlaşması'*, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 1, Haziran 2017, s. 107- 121.

Aysal, Necdet; *'Yönetsel Alanda Değişimler ve Devrim Hareketlerine Karşı Gerici Tepkiler Serbest Cumhuriyet Fırkası – Menemen Olayı'*, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S 44, Ankara, Güz 2009, s. 581- 625.

Barlas, Dilek; ‘*Türkiye’nin 1930’lardaki Balkan Politikası*’, **Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s. 361- 371.

Beydilli, Kemal; ‘*Die deutsche Pressepolitik und Propagandatiitigkeit im osmanisehenreich. von 1908-1918*’, **Osmanlı Araştırmaları XVII**, İstanbul, 1997, s. 289- 293.

Bolat, Mahmut; ‘*Genel Hatlarıyla Atatürk Dönemi Türkiye’nin İkili İlişkileri*’, **Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi**, Cilt 7, Sayı 1, Kırşehir-2006, s. 45- 74.

Ertan, Temuçin Faik; ‘*Cumhuriyet Kimliği Tartışmasının Bir Boyutu: Soyadı Kanunu*’, **Kebikeç -İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 10, Ankara, 2000, s. 255- 272.

Gülmez, Nurettin; ‘*Von Papen’in Türkiye Büyükelçiliği*’, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi XIII/27** Ankara, 2013, s. 225-250.

Gül, Mühittin; ‘*Atatürk’ün Yurt Gezilerinin Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü*’ **Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 8, Sayı,3, Ankara, 2006, s. 51- 72.

Koloğlu, Orhan; ‘*Osmanlı’daki Türkçe Dışı Basın*’, **Kebikeç- İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 2, Ankara, 1995, s. 127- 138.

Makal, Ahmet; ‘*Türkiye’de Kamu Kesimi Çalışanlarının Maaş ve Ücretlerine İlişkin Gelişmeler 1923- 1963*’, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 34, Sayı 3, Eylül 2001, s. 59- 98.

Olgun, Kenan; ‘*Türkiye’de Cumhuriyetin İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları*’, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.XXVII, Sayı 79, Mart 2011, Ankara, 2011, s. 1- 35.

Taşdemir, Serap; ‘*Türk Basınında Büyük Nutuk’un Yansımaları*’, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S. 44, Güz 2009, s. 673-712.

Tevetoğlu, Fethi; ‘*Atatürk’le Okyar’ın Çıkardıkları Gazete: Minber*’, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt V, Kasım 1988, S. 13, s. 183- 193.

Turan, Esin Tüylü; ‘*Ulus ve Cumhuriyet Gazetelerine Göre Hatay Sorunu ve Hatay’ın Anavatana Bağlanması*’, **VAKANÜVİS- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi**, Mart/2017, Yıl/2, No. 1 ISSN: 2149-9535, s. 284- 312.

Türkiye Büyük Millet Meclisi; ‘*Tarihe Düşen Notlar I – Yasama Yılı Açılışlarında Cumhurbaşkanlarının Konuşmaları I*’, **Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yayınları**, TBMM Basımevi, Ankara, Aralık – 2011, s. 5- 303.

Ulusan, Şayan; ‘*Türkiye’nin Milletler Cemiyeti’ne Girişi (Öncesi ve Sonrası)*’, **ÇTTADVII/16-17**, Ankara, 2008, s. 237- 258.

Uzun, Hakan, ‘*Atatürk’ün Nutuk’unun İçerik Analizi*’, CDAT: Hacettepe Üniversitesi, **Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 1, S. 2, Ankara, 2005, s. 125–143.

_____ ; ‘*Atatürk Döneminde izlenen Kültür Politikasına Genel Bir Bakış*’, **Cumhuriyetimizin Kültür ve Eğitim Politikaları**, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2017, s. 209- 223.

Yazıcı, Nevin; '1926-1956 Dönemi Türk Dış Politikasında Musul Sorunu', **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Yıl 7, Sayı 14, Güz 2011, s. 133- 179.

Yıldırım, Besim; 'İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları', **İletişim Araştırmalarında Yöntemler**, LiteratürkAcademia Yayınları, İstanbul, 2015.

3. SÜRELİ YAYINLAR

Gazeteler

Akşam

Cumhuriyet

Tan

Türkische Post

Ulus

Yeni İstanbul

4. ANSİKLOPEDI VE SÖZLÜKLER

Çakar, M. Sait; **Türkçe-Almanca, Almanca- Türkçe Hukuk Sözlüğü**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.

Develioğlu, Ferit; **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat (Eski ve Yeni Harflerle)**, Yirmi altıncı Baskı, Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara, 2010.

Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923 -2000, Cilt II, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005.

Işık, İhsan; **Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, 3218 Şair ve Yazarın Hayat ve Eserleri**, Uyum Ajans Basımevi, Ankara, 2001.

İnönü Ansiklopedisi, Cilt II, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1948.

Nebioğlu, Osman; **Türkiye'de Kim Kimdir- Yaşayan Tanınmış Kişiler Ansiklopedisi**, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul, 1961- 1962.

5. TEZLER

Bengi, S. Hilmi; '*Gazeteci, Siyasetçi ve Fikir Adamı Olarak Hüseyin Cahit Yalçın*' (Yayınlanmış Doktora Tezi), **Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü**, Ankara, 1998.

Keskin, Fatih; '*II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'de Alman Propagandası: Türkische Post*', **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997.

Özgüldür, Yavuz; '*1923 -1945 Dönemi Türk Alman İlişkileri*', **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Doktora Tezi, Ankara, 1991.

Kılıçaslan, İdris; '*Cumhuriyet ve Tan Gazetelerine göre Türk – Alman İlişkileri: 1933- 1945*', **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2015.

Selçuk Şirin, Funda; '*Falih Rifki Atay (1893- 1950)*' (Yayınlanmış Doktora Tezi), **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 2009.

Preis der Einzelnummer 6 Grosch... Bezugspreis... Anzeigen...

تورکیش پوسیت... Türkische Post... Lagazzeitung für den Nahen Osten

بسم الله الرحمن الرحيم... دوشنبه ۱۵ آذر ۱۳۲۵... Constantinople, den 31. Mai 1926

1. Probenummer

Lagazzeitung für den Nahen Osten

Constantinople, den 31. Mai 1926

Tagesspiegel

Der Tagesspiegel... Besondere Ereignisse... Wirtschaftliche Lage...

Was es gekommen ist...

Die demokratische Arbeiter-Zeitung... Quo vadis Polonia?... Die Ära der Hoffnungen...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Die Arbeiterbewegung... Die türkische Volkswirtschaft... Die neue Türkei...

Rumänen macht mobil?

Nach einer hakenlosen Meldung... Rumänen macht mobil?...

Italiens Schwierigkeiten in Tripolis

Die italienischen Streitkräfte... Italiens Schwierigkeiten in Tripolis...

Zusammenbruch der italienischen Lire

Nachdem die Lire seit... Zusammenbruch der italienischen Lire...

Aus Deutschland

Die Arbeiterbewegung... Aus Deutschland...

Revolution in Polen

Die Arbeiterbewegung... Revolution in Polen...

Keine Aussenanleihe

Angora, den 15. Mai... Keine Aussenanleihe...

Der türkisch-russische Handelsvertrag

Angora, den 26. Mai... Der türkisch-russische Handelsvertrag...

Der Krieg im Rif

Algerien, den 13. Mai... Der Krieg im Rif...

Fürsten in Mexiko

New-York, 15. 5... Fürsten in Mexiko...

Aus Deutschland

Die Arbeiterbewegung... Aus Deutschland...

Revolution in Polen

Die Arbeiterbewegung... Revolution in Polen...

Keine Aussenanleihe

Angora, den 15. Mai... Keine Aussenanleihe...

Der türkisch-russische Handelsvertrag

Angora, den 26. Mai... Der türkisch-russische Handelsvertrag...

Der Krieg im Rif

Algerien, den 13. Mai... Der Krieg im Rif...

Fürsten in Mexiko

New-York, 15. 5... Fürsten in Mexiko...

Aus Deutschland

Die Arbeiterbewegung... Aus Deutschland...

Revolution in Polen

Die Arbeiterbewegung... Revolution in Polen...

Keine Aussenanleihe

Angora, den 15. Mai... Keine Aussenanleihe...

Der türkisch-russische Handelsvertrag

Angora, den 26. Mai... Der türkisch-russische Handelsvertrag...

Der Krieg im Rif

Algerien, den 13. Mai... Der Krieg im Rif...

Fürsten in Mexiko

New-York, 15. 5... Fürsten in Mexiko...

Aus Deutschland

Die Arbeiterbewegung... Aus Deutschland...

Revolution in Polen

Die Arbeiterbewegung... Revolution in Polen...

Keine Aussenanleihe

Angora, den 15. Mai... Keine Aussenanleihe...

Der türkisch-russische Handelsvertrag

Angora, den 26. Mai... Der türkisch-russische Handelsvertrag...

Der Krieg im Rif

Algerien, den 13. Mai... Der Krieg im Rif...

Fürsten in Mexiko

New-York, 15. 5... Fürsten in Mexiko...

Aus Deutschland

Die Arbeiterbewegung... Aus Deutschland...

Revolution in Polen

Die Arbeiterbewegung... Revolution in Polen...

Keine Aussenanleihe

Angora, den 15. Mai... Keine Aussenanleihe...

Der türkisch-russische Handelsvertrag

Angora, den 26. Mai... Der türkisch-russische Handelsvertrag...

Der Krieg im Rif

Algerien, den 13. Mai... Der Krieg im Rif...

Fürsten in Mexiko

New-York, 15. 5... Fürsten in Mexiko...

Aus Deutschland

Die Arbeiterbewegung... Aus Deutschland...

Revolution in Polen

Die Arbeiterbewegung... Revolution in Polen...

Keine Aussenanleihe

Angora, den 15. Mai... Keine Aussenanleihe...

Der türkisch-russische Handelsvertrag

Angora, den 26. Mai... Der türkisch-russische Handelsvertrag...

Der Krieg im Rif

Algerien, den 13. Mai... Der Krieg im Rif...

Fürsten in Mexiko

New-York, 15. 5... Fürsten in Mexiko...

Preis der Einzelnummer 5 Grosch

Bezugspreis

Inland: 1 Monat 1.75 T. P.M., 3 Monate 4.75 T.P.M., 6 Monate 8.00 T.P.M., 12 Monate 16.75 T.P.M. Ausland: 1 Monat 1.- R.-Mark, 3 Monate 3.- R.-Mark, 6 Monate 5.- R.-Mark, 12 Monate 10.- R.-Mark oder Gegenwert. Alle einschließl. Porto. Inserate: 1. Seite 1 cm. 100 Grosch, 2. Seite 75 Grosch, 3. Seite 60 (Inlandspost)

Geschäftsleitung: Schlichtbaue-Karlshof, Schwabstr., Steier-Gasse-Gasse, Plothenplatz

Druckmaschinen: Turmpost
Bernauer: Para 1133
Postfach Galata 988

Türkische Post

تورکیه پوستی

آرشیف

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

3. JAHRGANG NO. 241 **Tageszeitung für den Nahen Osten** Konstantinopel, Sonnabend, 1. September 1928

Organ der Deutsch-Türkischen Vereinigung, Berlin, der Türkisch-Deutschen Handelskammer, Hauptplatz Frankfurt a. M. und der Deutschen Handelskammer in Wien.

Tagesspiegel

Eihitlin ilk gündenin Reval şehrinde alman-estonya ticaret-mühürleri için müesseskereti mübaşeret edilmiştir.

Amerika reis-i cumhuriyet Mister «Kuliyev» donanma-programlarını kabulu, Kollok-Misakın tasdikinden evvel Amerika için istinad gelidini bildirmişdir.

Isivrede ve türüda firmaların büyük hisar İres etmişlerdir.

In der ersten Septemberhälfte werden in Reval deutsch-estnische Handelsvertragsverhandlungen aufgenommen.

Coolidge hält die Annahme der Flottennovelle vor der Ratifizierung des Kelloggpaktes durch Amerika für notwendig.

In der Schweiz und in Tirol richteten gewaltige Stürme beträchtliche Schäden an.

Das Problem der Beziehungen zwischen Arabern und Juden.

(Eigentümer Dienst der «Türkischen Post».)

● Jaffe 31. August.

Das (bereits mitgeteilte) Interview, das der Herausgeber des «Palestine Bulletin» neulich mit dem Präsidenten der Arabischen Exekutive hatte, ist Gegenstand zahlreicher Kommentare der arabischen und jüdischen Presse. Die Mehrzahl der arabischen Blätter sieht in der Erklärung Musa Kasim Paschas, dass die Juden von

Von der Gemischten Antansachskommission.

Des neutrale Mitglied der Gemischten Austauschkommission Herr Rivas Vicuna wird am Montag nach Athen fahren, um mit Wenaxelos und anderen griechischen Staatsmännern Unterredungen zu pflegen. Wie der «Iktam» erzählt, soll Rivas Vicuna schon am 15. September in Konstantinopel eintreffen.

Die neuen Wörterbücher.

Zur Durchführung der neuen Schrift wurde der Direktor der Pädagogischen Abteilung des Unterrichtsministeriums Mehmed Emin Bei plötzlich nach Anowa beurlaubt. Die Sprecherkommission beschäftigt sich mit der Vollendung des Rechtschreiblexikons. Was die Umarbeitung des türkischen Wörterbuchs anbelangt, wurde folgendes festgesetzt:

Alle vorhandenen Wörterbücher werden auf Grund des neuen Alphabets zusammengefasst. Verschiedene Letzterarten und -Größen wurden bereits festgelegt und Exemplare von der Staatsdruckerei vortortiert. Diese werden unter den Mitgliedern verteilt, die ihre Meinungen sowohl über die Rechtschreibungsform als auch über die Letzterart und -Größe in der Kommission zum Ausdruck bringen werden. Nach diesen wissenschaftlichen Diskussionen wird die endgültige Form gegeben werden. Die Sprecherkommission hat beschlossen, weitere Mitglieder aufzunehmen, um ihre Arbeiten zur Herstellung des türkischen Wörterbuchs schneller und umfangreicher fortsetzen zu können. Die neuen Mitglieder dieser Kommission sind, wie die «Millet» erzählt, Achmed Rasim Bei, Beha Bei, der Herausgeber von mehreren türkischen Wörterbüchern, Dschelal Sahir Bei, sowie İsmail Halli Bei aus Smyrna.

Zuerst die Flottennovelle – dann Antikriegspakt.

Ein sonderbarer Standpunkt Coolidges.

Kelloggspakt und Flottennovelle.

Berlin, 31. August.

Einer Meldung aus Washington zufolge hält Coolidge die Annahme der grossen Flottennovelle durch den Senat für notwendig, bevor Amerika den Kelloggspakt ratifiziert, da man des Kelloggpaktes wegen nicht die Bedürfnisse der Nation aus dem Auge verlieren dürfe.

Russlands Antwort zum Kelloggspakt.

Moskau, 31. August.

Litwinoff überreichte dem französischen Botschafter in Moskau eine Note, in der die Sowjetregierung ihren Standpunkt zum Kelloggspakt darlegt.

Die ersten Arbeiten der Ratstagung.

Die private Waffenfabrikation.

Berlin, 31. August.

Die letzte Tagung der Völkerbundskommission zur Vorbereitung eines Konventionalesentwurfes für die Kontrolle der privaten Waffenfabrikation wurde geschlossen, ohne dass es gelang, die Aufgabe zu erfüllen.

Oesterreich und der Kelloggspakt.

Berlin, 31. August.

Der österreichische Ministertrat beschloss den Beitritt Oesterreichs zum Kelloggspakt.

Kellogg in Irland.

London, 30. August (A.A.)

Staatssekretär Kellogg wurde bei seiner Ankunft in Kingstown von einer zahlreichen Menge begeistert empfangen.

Berlin, 31. August.

Die Stadt Dublin ernannte Kellogg anlässlich seines Besuchs zum Ehrenbürger.

Aus Deutschland.

Deutsch-estnische Handelsvertragsverhandlungen.

Berlin, 31. August.

Einer Meldung aus Riga zufolge teilte der deutsche Gesandte dem estnischen Ausseminister mit, dass Deutschland den Vorschlag Estlands über den Beginn der Handelsvertragsverhandlungen anahm, dem zufolge die Verhandlungen in der ersten Septemberhälfte in Reval beginnen sollen.

Eröffnung der Berliner Funkausstellung.

Berlin, 31. August.

In Berlin wurde am Freitag vor-mittag die grosse Berliner Funkausstellung eröffnet. Auf der Ausstellung zeigte u. a. Prof. Carolus den derzeitigen Entwicklungsstand seines mit Unterstützung des Telefunken ausgearbeiteten Fernsehers, wobei Bilder sichtbar werden, die infolge des feinen Rasters Personen sowie Gegenstände sofort und deutlich erkennen lassen.

Stürme in der Schweiz und in Tirol.

Kufstein, 31. August.

In der Schweiz und in Tirol richteten gewaltige Stürme beträchtliche Schäden an. Drei Deutsche Bergsteiger wurden bei dem Aufstieg auf den Wilden Kaiser in der Nähe Kufsteins getötet. In den Kontonzen Teents und Valais wurden

Eine peinliche Frage an Genf.

Die Institution des Genfer Völkerbundes hat sich im Verlaufe der zehn Jahre ihres Bestehens in der Weltanschauung der heutigen Zeit die Anerkennung verschafft, die sie für ihre Arbeiten, für ihre Zwecke und Ziele braucht. Ob aber dieser Völkerbund schon heute die Autorität ist, die ihren internationalen, politischen und wirtschaftlichen Gesetzen auch Wirkungskraft zu verschaffen weiss, möchten wir dahingestellt sein lassen. Es gab in der jungen Geschichte des Völkerbundes zwischen Situationen, die für das Ansehen der Institution in der Weltmeinung sehr kritisch waren. Situationen, in denen Genf keineswegs nach den Grundsatzen seiner Rechtsbestimmungen und Statuten handeln konnte, sondern nur nach Erkenntnissen politischer Art, die nicht ganz freiwillig waren. Solange es starke machtpolitische Nationen gibt, die eine starke imperialistische Politik betreiben, wird der Völkerbund solche Tendenzen wohl oder übel in Kauf nehmen müssen. Wir haben solche Situationen erlebt, als Genf im südlich-albanischen Konflikt Stellung nehmen sollte, als die ungarisch-rumänische Opantentfrage zur Debatte stand, als der litauisch-polnische Konflikt einen Schiedsspruch Genfs über die Wilsafrage erzielte. Bei allen diesen Angelegenheiten handelte der Völkerbund nach politischen Erwägungen, jedenfalls nach den Grundsatzen eines geltenden Völkerrechts.

Jetzt ist der Genfer Institution von

Das Hamburger Fremdenblatt kritisiert sehr heftig die Haltung der dänischen Presse und tadelt sie, weil sie ganz offenkundig nur solche Nachrichten veröffentlichte, die den Franzosen und Engländern nützlich seien.

Das Blatt bemerkt, diese Haltung sei umso erstaunlicher, wenn man in Betracht ziehe, daß Dänemark der einzige skandinavische Staat sei, der den vom Führer angebotenen Nichtangriffspakt angenommen habe.

Großzügige Auffassung

Berlin, 7. Februar
Eine niederländische Militärpatrouille ist gestern wesentlich auf deutsches Gebiet übergetreten. Sie wurde von deutschen Grenzbeamten angehalten. Nach Prüfung der Angelegenheit erhielten die niederländischen Soldaten heute früh die Erlaubnis, nach Holland zurückzukehren.

Berlin, 6. Februar (A.A.)
Der englische 12.000 t-Dampfer „Tider Abbey“, der im Hafen von Limni (Insel Euböa) vor Anker lag, und durch eine Explosion zerstört wurde, war aus dem bulgarischen Hafen Burgas gekommen und hatte in Limni bereits eine für England bestimmte Ladung von 8.000 t Leukolith an Bord genommen. Durch das eindringende Wasser wurde der größte Teil der Ladung unbrauchbar gemacht. Die Explosion erfolgte in einem Laderaum. Man vermutet, daß sie durch eine Höllenmaschine verursacht wurde, die dort angebracht wurde in der Absicht, das Schiff auf hoher See in die Luft zu sprengen. Die Schäden sind außerordentlich, so daß das Schiff als verloren angesehen wird. 2 Bergungsdampfer aus Piräus sind an die Unglücksstelle abgegangen. Mitglieder der Besatzung wurden nicht verletzt.

Nach den in Rom eingegangenen Informationen sollen der Iran und Afghanistan eilig an große militärische Vorbereitungen herangehen, wodurch sich offen zeige, daß diese beiden Länder mit einer Ausdehnung der Feindseligkeit auf das südlich vom Kaspischen Meer gelegene Gebiet rechnen.

Die iranische und afghanische Regierung sollen eine kombinierte deutsch-russische Aktion in Richtung auf den Persischen Golf und auf den Golf von Oman befürchten, von wo die Deutschen und die Russen gleichzeitig die Positionen der Alliierten im Nahen Osten und

Havasfabeln über den Nahen Osten

Rom, 6. Febr. (A.A.n.Havas)

die Verbindungslinien Englands mit Indien bedrohen könnten.

Die iranische Regierung verstärkte vor allem ihre Verteidigungsmittel und habe beschlossen, eine große Zahl von Flugzeugen im Ausland zu bestellen.

In Afghanistan sei bereits eine Teilmobilisierung im Gange.

Andererseits zieht die Aktion der Alliierten im Nahen Osten die Aufmerksamkeit der römischen Kreise auf sich, auf die Vorbereitungen Frankreichs und Englands in Syrien und Mesopotamien ihren Eindruck nicht verhehlen.

Die italienischen Kreise betonen, daß in den beiden letzteren Ländern zwei bedeutende Armeen vorhanden sind, bereit, jeder Situation zu begegnen und auch je nach den Umständen eine Aktion gegen den Kaukasus und die hauptsächlichsten deutschen Versorgungsquellen in Erdöl zu beginnen. Die italienischen Beobachter messen auch der gegenwärtigen Reise General Weygands nach Ägypten eine besondere Bedeutung bei: Weygand werde die Verteidigungsanlagen in Ägypten inspizieren und auch einer großen englisch-ägyptischen Truppenparade beiwohnen.

Anmerkung der Schriftleitung:

Diese aus Rom datierte und überall verbreitete Meldung der Havas-Agentur geben wir mit allem Vorbehalt wieder. Es scheint, als wenn Havas mit solchen Meldungen nun auch im Nahen Osten Gefahren an die Wand machen will, um für gewisse eigensichtige Pläne eine Begründung zu schaffen. Nach der gegenwärtigen Lage haben nur die Westmächte ein Interesse an der Schaffung neuer Kriegsschauplätze, an der Heranziehung weiterer Staaten in den Krieg, um das eigene Risiko zu vermindern und Deutschlands Versorgungswege abzuschneiden. Wenn auch Havas seine Propagandaabsichten damit tarnt, daß es sich hinter angeblich italienischen Auffassungen versteckt, so möchte man doch annehmen, daß die Länder im Nahen Osten die wirkliche Lage objektiver sehen als der Havas-Berichtswatter in Rom.

Kairo, 6. Febr. (A.A.)

Die Zeitung „El Ahrâm“ bestätigt, daß General Weygand, der heute in Kairo erwartet wird, während seines Aufenthaltes in Ägypten die ägyptischen Verteidigungsanlagen besichtigen und mit den militärischen Stellen die allgemeinen Verteidigungspläne beraten wird.

Der Balkan mit dem Nahen Osten besitzt auch im heutigen Krieg durch seine geographische Lage hohe Bedeutung für den weiteren Verlauf des Krieges. In Belgrad hat am vergangenen Sonntag der Balkanbund wiederum seine Neutralität betont. Damit ist der Balkan dem Krieg entzogen und der Plan der Westmächte, vom Südosten her den Stoß gegen das Reich zu führen, gescheitert. Auch im Nahen Osten, im Iran und Afghanistan, besteht kein Einigkeit, sich durch phantastische Gerüchte von einem deutsch-russischen Angriff in den Krieg hineinzuziehen zu lassen.

120

Nummer 5 Kasim 1938
ABONNEMENT
 (Preis monatlich 1000 Lira)

1 Jahr	10000
6 Monate	6000
3 Monate	3000
1 Monat	1000

Verkaufsstelle: Istanbul 1938

Türkische Post

Preis der Abonnement 5 Kasim

1 Jahr	10000
6 Monate	6000
3 Monate	3000
1 Monat	1000

Verkaufsstelle: Istanbul 1938

12. Jahrgang Nr. 265

Tageszeitung

Istanbul, Donnerstag, 10. Nov. 1938

Staatspräsident Atatürk gestorben

Von den behandelnden und beratenden Aerzten Atatürks wurde folgendes Bulletin ausgegeben:
 Die Verschlechterung des allgemeinen Gesundheitszustandes des Präsidenten der Republik, Atatürk, hielt nach der letzten, gestern abend um 24 Uhr veröffentlichten Mitteilung ununterbrochen weiter an, und unser grosser Führer verschied heute am Donnerstag, dem 10. November 1938, um 9,05 Uhr in tiefer Bewusstlosigkeit.

Wenige Tage nach der Fünfzehnjahrfeier der Türkischen Republik hat sich das Leben ihres Schöpfers vollendet. Atatürk ist tot. Das türkische Volk verliert in ihm seinen großen Erwecker, das Symbol seiner Wiedergeburt, den Helden seines Befreiungskampfes und den unvergleichlichen Führer zum Aufstieg.

Ein Leben ist zu Ende gegangen, das für die Welt nach dem großen Krieg zur Offenbarung einer überragenden Persönlichkeit wurde, die in dem Stahlbad des Krieges nicht untergegangen war, sondern ihre wahre Feuertaufe erhielt und nun in einer Zeit des allgemeinen Dunkels umso strahlender in Erscheinung trat. Als unter den Schlägen des Weltkrieges das osmanische Kaiserreich zusammenbrach und gierige Fremdmächte die Beute zu verteilen sich anschickten, da ergriff ein Mann die Fahne der Empörung gegen die Schmach, die man seinem niedergeborenen Vaterland antun wollte: Mustafa Kemal, der Sieger von Anafarta. In einer verzweifelten Lage, im Kampf gegen eine mächtige Front fremder Mächte von außen, im nervenzerschütternden Spiel gegen ein überlebtes Sultanssystem und verständnislose innenpolitische Gegner riß er das von drei Kriegen ausgeblutete Volk zu bewundernswürdigen Heldentaten empor und befreite in vierjährigem Ringen den Boden Anatoliens endgültig von der Fremdherrschaft.

Die militärische Leistung des Befreiungskrieges reihet den Gazi unter die bedeutendsten Soldaten der Geschichte. Was er als Staatsmann an seine Siege auf dem Schlachtfeld anfügte, stellt ihn unter die großen Erzieher der Menschheit. Mit genialem Instinkt erkannte er als erster Staatsmann der Nachkriegszeit die morschen Grundlagen des alten osmanischen Reiches und zog unerbittlich den Trennungsestrich zwischen der zerfallenen, vergifteten Welt des Sarays und dem gründlichen Neuen, das er auf dem Boden des anatolischen Bauernvolkes aufzubauen begann. Das neue Lebensgefühl, das Atatürk seinem Volk einflößte, gewann Form in allen Bereichen des öffentlichen Daseins. Als der erste Lehrer seines Volkes zog der Gazi in die Dorfschulen und mischte sich um den kulturellen Aufstieg seiner Bauern, er war der unermüdete Anreger im Aufbau einer organischen, gesunden Volkswirtschaft und der entschlossene Kämpfer für die politischen Rechte des türkischen Nationalstaates nach außen, dem er Schritt für Schritt den Weg zu einer gesicherten und hochgeachteten Stellung unter den Völkern der Erde bahnte. Atatürk hat in seinem rastlosen, alle Gebiete des Daseins seines Volkes umfassenden Streben die Grundlagen zu jener staatlichen Gemeinschaft der neuen Türkei gelegt, auf denen für alle Zeiten weitergebaut werden wird.

Mit dem türkischen Volk in seiner Trauer steht die ganze Welt unter dem Eindruck dieses Todes. Ein Mann weltgeschichtlichen Ausmaßes ist in Kemal Atatürk vom Schauplatz abgetreten. Er war das Vorbild eines großen Soldaten, eines schöpferischen Staatsmannes und eines glühenden Patrioten.

Ein Vermächtnis an das türkische Volk

Aus der berühmten Rede, mit der Atatürk vom 15.-20. Oktober 1927 in Ankara vor den Abgeordneten und Vertretern der „Republikanischen Volkspartei“ über sein Werk Rechenschaft ablegte, sei nachstehend der Schlüsselsatz wiedergegeben. In eindringlichen Worten wendete sich Mustafa Kemal an das nationale Gefühl seines türkischen Volkes und insbesondere der türkischen Jugend. Diese Worte sind in dem Ausblick, wo das türkische Volk von seinem unsterblichen Führer abgedacht nimmt, das unvergängliche Vermächtnis für immer.

„Ich werde mich sehr glücklich schätzen, wenn ich im Verlauf dieses Berichtes einige Wahrheiten habe zum Ausdruck bringen können, die die Aufmerksamkeit und das Interesse meiner Nation und zukünftiger Generationen zu fördern geeignet sind.“

Meine Herren! Ich habe mich bemüht, mit diesen Darlegungen zu zeigen, wie ein großes Volk dessen nationale Laufbahn nun als beendet anzusehen und Unabhängigkeit wiederzuerlangen; wie es seinen nationalen und politischen Interessen nachzugehen hat und auf den neuesten Ergebnissen der Wissenschaft begründet ist.

Das Ergebnis, zu dem wir heute gelangt sind, ist die Frucht der Tapferkeit, die aus jahrelanger Kämpf durchgemachten Leiden folgte, und der Preis der Weisheit, die jeden Fußstapfen unseres neuen Vaterlandes genützt haben.

Dieses heilige Gut lege ich in die Hände der türkischen Jugend.

Türkische Jugend! Deine erste Pflicht ist, die nationale Unabhängigkeit, die türkische Republik innewohnend zu verwalten und zu vergrößern.

Das ist die einzige Basis deiner Existenz und deiner Zukunft. Diese Basis enthält deinen kostbarsten Schatz. Auch in Zukunft wird es im Kampf gegen die im Ausland tätigen Mächte, die dir diesen Schatz entziehen will, darauf ankommen, diese Basis zu verteidigen. Du wirst die Unabhängigkeit und die Republik zu einem Tagem dann gefährdet sein, wenn du deine Pflicht zu erfüllen, von den Möglichkeiten und Bedingungen der Lage ablassen nimmst, in der du dich befinden wirst. Es kann sein, daß diese Bedingungen und diese Möglichkeiten durchsichtiger sind, als es möglich ist, daß die Feinde, die deine Unabhängigkeit und deine Republik vernichten wollen, die strengste Mäßigkeit anwenden, die dich jemals gesehen hat; daß man sich durch List oder Gewalt aller Bedingungen und aller Zwänge des Vaterlandes bedient; daß alle seine Interessen vernachlässigt sind und das Land nutzlos und verödet bleibt.

Nimm an, um eine noch düsterere Möglichkeit im Zweifel zu lassen, daß diejenigen, die die Regierungsgewalt im Lande innehaben, in ihrem Verhalten sind, daß sie Deutschland oder Venedig mit Mustafa Kemal, das dem letzten der Letzte ihre persönlichen Interessen mit dem politischen Ziel der Einheit verwechseln lassen. Es könnte kommen, daß die Nation in völliger Unwissenheit in hilfloser Not gerät, daß sie sich im Zustand der Zersplittertheit und völligen Erschöpfung befindet.

Selbst unter diesen Umständen und diesen Bedingungen, o türkische Jugend! züchtiger Lebenshaltung, bei der die Prinzipien der Unabhängigkeit und der türkischen Republik zu setzen.

Die Kraft, die du hierzu brauchst, ist natürlich in dem alten Blut, das in deinen Adern fließt.

Aufruf der Regierung

Istanbul, 10. November (A.A.)

Das letzte Bulletin der behandelnden und beratenden Aerzte besagt, daß Atatürk seine Augen für immer geschlossen hat. Dieses bittere Ereignis entsetzt der türkischen Heimat ihren großen Reformator, den türkischen Volk seinen großen Führer, und der Menschheit eine große Persönlichkeit. Wir entbieten unserem Volke im tiefsten Schmerz unser Beileid in diesem unangenehmen Verfall.

Wir finden Trost für unser Leid einzig und allein in der Verbundenheit mit seinem großen Werk und im Dienst an unserem geliebten Vaterland. Wir müssen vor allem hervorheben, daß das, was nicht stirbt, sein großes Werk, die Türkische Republik ist.

In diesem bedeutenden Augenblick steht Eure Regierung wie bisher weisam und pflichtbereit.

Es besteht kein Zweifel, daß das große türkische Volk in Einmütigkeit mit seiner Regierung die Aufrechterhaltung der bestehenden Ordnung und Lage bestreben und sichern wird.

Gemäß Art. 33 der Verfassung hat der Präsident der Großen Nationalversammlung, Abdülhalik Resad, das Amt des stellvertretenden Präsidenten der Republik übernommen und angetreten. Wiederum gemäß Art. 34 wird die Große Nationalversammlung sofort den neuen Präsidenten der Republik wählen.

Um die Person, die verfassungsgemäß das höchste Amt der Türkei übernehmen wird, wird sich das türkische Volk mit seiner Regierung, seinem gleichem Heer und allen seinen Kräften als ein unerschütterliches Wesen scharen und den Aufstieg fortsetzen.

Unser großer Führer Atatürk, dessen Dakinscheiden wir heute beweinen, verließ sich zu jeder Zeit auf die türkische Nation. Er vollbrachte seine Werke, mit diesem Vertrauen. Er schuf auch die Grundlage der Erhaltung seines Werkes und vertraute es unserem großen Volke an. Das ewige türkische Volk wird seine Werke ewig erhalten. Die türkische Jugend wird die Türkische Republik, die sein wertvolles Vermächtnis ist, neu beschützen, und auf seinem Wege vorwärtsstreben.

* Kemal Atatürk wird in der Geschichte und im Herzen des Türken ewig leben.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes 'Preis der Einzelnummer 5 Grosch', 'Bezugspreis', and 'Gesamtpreis'.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes 'Preis der Einzelnummer 5 Grosch', 'Bezugspreis', and 'Gesamtpreis'.

2. JAHRGANG No. 285 Tageszeitung für Serbische Völkern Konstantinopel, Sonnab., 15. Okt. 1927

Organ der Deutsch-Türkischen Vereinigung, Berlin, der Türkisch-Deutschen Handelskammer, Hauptstz. Frankfurt a. M. und der Deutschen Wirtschaftskammer für Oesterreich, Wien.

Tagesspiegel.

Der Reichstag stimmte dem Antrag der Sozialdemokraten auf die Eröffnung der Reichstagsferien ab. Die Mehrheit der Reichstagsmitglieder ist für die Eröffnung der Ferien am 19. Oktober.

Sena Beg in Prag ermordet.

Prag, 15. Oktober (A.A.) Ein albanischer Student namens Aligwajt Behi richtete in einem Prager Kaffee mehrere Revolverschläge gegen den albanischen Gesandten Sena Beg, der tödlich verwundet zusammenbrach. Der Mörder wurde verhaftet. Er erklärte in aller Ruhe, er habe aus politischen Gründen gehandelt. Der Gesandte Sena Beg wurde Albanien an Südalbanien verkauft.

Die preussische Anleihe in U. S. A. überzeichnet.

Berlin, 14. Okt. Die gestern in New York aufgetragene preussische Anleihe wurde stark überzeichnet.

Kleine Nachrichten.

- Der Reichspräsident, der Reichskanzler u. der Reichsminister liessen sich in Graz durch den dortigen deutschen Konsul nach dem Befinden des kürzlich am Magen operierten österreichischen Generals in Berlin. Dr. Frank, erkundigte und demselben ihr besten Wunsch für seine baldige Wiederherstellung ausgesprochen. Der General befindet sich bereits auf dem Wege zur Besserung.
- Der Reichspräsident empfang gestern achtzig Mitglieder des gegenwärtigen Reichstages. Ihre abendlichen Interventionen arbeiteten zum Teil. Das Arbeitsamt setzte seine alljährliche Tagung auf den 20. Mai fest.
- Der Reichstag stimmte der Budgetvorlage zu und nahm dabei einen Antrag an, wonach die Länder von Reich 40 statt wie bisher 20 % des Steuerertrages erhalten.
- Der Preussische Landtag verlegte sich bis zum November, nachdem er gestern nach Anhören der Rede des Finanzministers die Budgetvorlage abgelehnt. Das Hauptverweigerungsobjekt des Hauptverweigerungsbeschlusses ist die Erhöhung der Gehälter der Beamten.
- Zum Kommandeur der Berliner Schutzpolizei wurde der bisherige Stellvertreter Kommandeur, Polizeibeamter Heilmann, ernannt.
- In Greiz starb jüngst ein langjähriger Vorkämpfer der letzten fünf Jahre der linken Linie des Hauses Rasse, der Bruder der jetzigen Gemahlin des Kaisers.

Erbeben in Persien.

Toهران, 14. Okt. Im Gebiete von Chonसर fand ein heftiges Erdbeben statt, in dessen Folge 3 Menschen getötet und viele verletzt wurden. Die Sachschäden werden als bedeutend bezeichnet.

Der türkische Gesandte in Belgrad in Angora erwartet.

Es verläutet, dass Hikmet Bey der türkische Gesandte in Belgrad, in dessen Bekleid in Angora erwartet wird. Er wird am 15. Mai 1927, aber er wird dem Datum, das wir als Ausgangspunkt des vorliegenden Berichtes gewählt ha-

Die grosse Rede des Gasi.

Der Parteikongress hat begonnen.

(Von unserem Berichterstatter) Angora, 15. Okt. Angora, das im Zeichen des Parteikongresses steht ist in starker Bewegung. Ein ausserordentlich grosser Menschenstrom macht sich im Stadtbild bemerkbar. Um 10 Uhr wurde der Kongress eröffnet. Ismet Pascha wurde zum Präsidenten, zu Schriftführern wurden Ferid Dschelal Bey, der Besitzer des Türk Sözi und Ruschen Eschraf Bey gewählt. Die historische Rede der Gasi wird nachmittags um 2 Uhr beginnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Am 15. Okt. 1927, das ist der Tag der grossen Rede des Gasi. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi.

Der Parteikongress hat begonnen.

(Von unserem Berichterstatter) Angora, 15. Okt. Angora, das im Zeichen des Parteikongresses steht ist in starker Bewegung. Ein ausserordentlich grosser Menschenstrom macht sich im Stadtbild bemerkbar. Um 10 Uhr wurde der Kongress eröffnet. Ismet Pascha wurde zum Präsidenten, zu Schriftführern wurden Ferid Dschelal Bey, der Besitzer des Türk Sözi und Ruschen Eschraf Bey gewählt. Die historische Rede der Gasi wird nachmittags um 2 Uhr beginnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Am 15. Okt. 1927, das ist der Tag der grossen Rede des Gasi. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi.

Der Parteikongress hat begonnen.

(Von unserem Berichterstatter) Angora, 15. Okt. Angora, das im Zeichen des Parteikongresses steht ist in starker Bewegung. Ein ausserordentlich grosser Menschenstrom macht sich im Stadtbild bemerkbar. Um 10 Uhr wurde der Kongress eröffnet. Ismet Pascha wurde zum Präsidenten, zu Schriftführern wurden Ferid Dschelal Bey, der Besitzer des Türk Sözi und Ruschen Eschraf Bey gewählt. Die historische Rede der Gasi wird nachmittags um 2 Uhr beginnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Am 15. Okt. 1927, das ist der Tag der grossen Rede des Gasi. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi.

Der Parteikongress hat begonnen.

(Von unserem Berichterstatter) Angora, 15. Okt. Angora, das im Zeichen des Parteikongresses steht ist in starker Bewegung. Ein ausserordentlich grosser Menschenstrom macht sich im Stadtbild bemerkbar. Um 10 Uhr wurde der Kongress eröffnet. Ismet Pascha wurde zum Präsidenten, zu Schriftführern wurden Ferid Dschelal Bey, der Besitzer des Türk Sözi und Ruschen Eschraf Bey gewählt. Die historische Rede der Gasi wird nachmittags um 2 Uhr beginnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Am 15. Okt. 1927, das ist der Tag der grossen Rede des Gasi. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi.

Der Parteikongress hat begonnen.

(Von unserem Berichterstatter) Angora, 15. Okt. Angora, das im Zeichen des Parteikongresses steht ist in starker Bewegung. Ein ausserordentlich grosser Menschenstrom macht sich im Stadtbild bemerkbar. Um 10 Uhr wurde der Kongress eröffnet. Ismet Pascha wurde zum Präsidenten, zu Schriftführern wurden Ferid Dschelal Bey, der Besitzer des Türk Sözi und Ruschen Eschraf Bey gewählt. Die historische Rede der Gasi wird nachmittags um 2 Uhr beginnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Am 15. Okt. 1927, das ist der Tag der grossen Rede des Gasi. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi.

Der Parteikongress hat begonnen.

(Von unserem Berichterstatter) Angora, 15. Okt. Angora, das im Zeichen des Parteikongresses steht ist in starker Bewegung. Ein ausserordentlich grosser Menschenstrom macht sich im Stadtbild bemerkbar. Um 10 Uhr wurde der Kongress eröffnet. Ismet Pascha wurde zum Präsidenten, zu Schriftführern wurden Ferid Dschelal Bey, der Besitzer des Türk Sözi und Ruschen Eschraf Bey gewählt. Die historische Rede der Gasi wird nachmittags um 2 Uhr beginnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Am 15. Okt. 1927, das ist der Tag der grossen Rede des Gasi. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Die grosse Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen. Die Rede des Gasi hat um 2 Uhr nachmittag begonnen.

Türkische Post

Tageszeitung für Serbien, Albanien, Ostern, Ko
der Deutsch-Türkischen Vereinigung, Berlin, der Türkisch-Deutschen Handelskammer, Hauptst. Frankfurt a. Main und der Deutschen Handelskammer in

Es lebe die Republik!

Das heutige Datum, der 29. Oktober, ist für jeden einzelnen Türken von der grössten Bedeutung. Denn heute führt sich wieder einmal der Tag, an dem wir vor nun 6 Jahren das grosse Ziel erreicht haben, das uns Gasi Mustafa Kemal Pascha gesteckt hat. Am 29. Oktober 1923 hat die Türkei eine moderne, den Ansprüchen der modernen Zivilisation gerechtwerdende Verfassung und

Verwaltung erhalten. Stellen wir uns vor Augen, welche grossen Schritte das türkische Volk in den seither verflochtenen 6 Jahren vorwärts getan und welchen langen Weg es auf der Strasse des Fortschrittes gemacht hat, so sehen wir erst die ganze Grösse, die in der Einführung unserer republikanischen Verfassung gelegen hat. Die damals erfolgte Änderung unserer Regierungsform stellt mehr dar als eine blosse verfassungstechnische Änderung: sie ist ein glänzender Sieg, den das türkische Volk nach jahrelangen erbittertem Ringen über seine inneren und äusseren Feinde durchzusetzen hat. Diesen Sieg verkörpert uns dauernd die Republik.

her jeder unserer Mitbürger in tieferer innerer Bewegung. An diesem Tage schauen wir zurück auf das, was wir noch vor sechs Jahren waren, betrachten, was wir heute geworden sind und schauen voraus in die Zukunft und auf das, was sie uns in Aussicht stellt. Wir leben in einer Epoche ständiger Wiederherstellung und Verbesserung. Schwere Pflichten, uns von der Vergangenheit aufzuleben, haben wir noch zu erfüllen. Aber das wissen wir: die schwierigsten Etappen auf dem Wege unserer Reformpolitik haben wir bereits hinter uns, und die Republik hat sich durchgesetzt. Jeder Tag unseres Lebens bringt uns unserem Ziele näher: ein einziges zivilisiertes Volk zu werden.

Im Augenblick ist es unsere vornehmste Pflicht, die gesellschaftliche Organisation und die Wirtschaft unseres Landes zu grösstmöglicher Vollkommenheit zu steigern. Unsere Ziele und Absichten sind sonnenklar: verborgene Wünsche hegen wir nicht, weder ausser- noch innerpolitisch.

Grosse Erfolge haben wir zu verzeichnen auf dem Gebiete der Justiz, der Wirtschaft, der Wissenschaften: ja, nahezu auf jedem Gebiet. Unsere Reformen haben den Bedürfnissen des türkischen Volkes entsprochen und seine Zukunft gesichert. Vergessen wir nicht unsere Erfolge im Bereich des öffentlichen Unterrichts, für die die Durchsetzung des Lateinalphabets bezeichnend ist. Als Vorbild dienen uns auf den Gebieten der Wirtschaft, Technik und Wissenschaft die westlichen Staaten, von denen wir viel gelernt und noch viel zu lernen haben. Die Regierung unseres verehrten

Ministerpräsidenten Ismet Pascha weiss recht gut, was uns hier noch fehlt, und sie verpflichtet sich die besten Sachverständigen des Westens.

Ruhm wir nicht aus auf unseren Lorbeeren: es ist noch viel zu vollbringen, und jeder einzelne hat seine besonderen Aufgaben zu erfüllen. Die westlichen Länder schreiten tüchtig mit Riesenschritten voran, und wir müssen mit ihnen Schritt halten, wenn wir nicht zurückbleiben wollen.

Ahmet Musaffer.

Die Schriftleitung der „Türkischen Post“ gratuliert S. E. dem Staatspräsidenten Gasi Mustafa Kemal Pascha und S. E. dem Ministerpräsidenten Ismet Pascha zum Jahrestage der türkischen Verfassung.

Daladier bildet die neue französische Regierung.

Sozialisten treten bei — Briand Aussenminister — Der „Temps“ beunruhigt.

Paris, 28. Oktober (A.A.) Die entscheidende Sitzung der sozialistischen Fraktion hat sich gestern für den Eintritt in eine Regierung Daladier ausgesprochen.

Daladier erschien persönlich vor der Fraktion und legte derselben seine Ansichten über die sozialistischen Forderungen nach Sozialversicherung, Monopolisierung der Getreidezufuhr und Herabsetzung der Heeresausgaben dar. Er erklärte sich bereit, die letzteren um 600 Mill. Franken herabzusetzen und eine allgemeine Amnestie für Meinungsdelikte zu gewähren. Die sozialistische Fraktion, in der allerdings nur 18 von 100 Abgeordneten und 2 von 16 Senatoren anwesend waren sprach sich darauf mit 36 gegen 12 Stimmen für den Eintritt in die Regierung aus. Ein endgültigen Beschluss wird diesbezüglich heute der sozialistische Parteitag fassen.

Über die Verteilung der Ministerien erlautet folgendes: Daladier (Rad.) Finanz und Inneres, Briand Aussenwes., Boncour (Soz.) Krieg, Auriol (Soz.) Finanzen; ferner sollen von den Radikalsocialisten Herriot, Chaumemps und Montigny, von Sozialisten Salengro und der Sekretär des Gewerkschaftsverbandes Jouhaux eintreten.

Die Neuwahlen in der Tschechoslowakei.

Prag, 28. Okt. (A.A.) Die gestern in der ganzen Tschechoslowakei stattgefundenen Neuwahlen zu Kammer und Senat sind ohne Zwischenfälle verlaufen. Nach den bisher bekannnten Teilergebnissen haben die Kommunisten zu Gunsten der deutschen und tschechischen Sozialdemokraten Verluste erlitten.

Rücktritt der tschechischen Regierung.

Prag, 28. Oktober. Infolge des Ausfalls der Neuwahlen hat Ministerpräsident Udrzal die Demission des Gesamtkabinetts eingebracht.

Neue Todesurteile in Palästina.

Jerusalem, 28. Okt. (A.A.) Wegen Ermordung eines Juden in Safed sind zwei Araber zum Tode und zwei andere zu je 10 Jahren Zwangsarbeit verurteilt worden.

König Alfons ehrt Primo de Rivera.

Barcelona, 28. Okt. Während des hier stattgefundenen Kongresses der Provinzialräte hat König Alfons dem Diktator Primo de Rivera die Kette des Ordens Isabellas der Katholischen überreicht.

Die Serie der Attentate. Attentat auf Hamagishi?

Tokio, 28. Okt. Als gestern mittags das Auto des Ministerpräsidenten Hamagishi durch den Verkehr verliess, sprang ein mit einem Dolch bewaffnetes Individuum auf den Trittbrettkreis des Kraftwagens. Der Chauffeur machte jedoch mit dem Wagen eine Schwenkung, sodass der Mann mit dem Dolch auf die Strasse geschleudert wurde. Er wurde sofort unter dem Verdacht ein Attentat gegen den Ministerpräsidenten Hamagishi beabsichtigt zu haben, verhaftet, scheint jedoch schwachwichtig zu sein.

Frau Curie.

Washington, 28. Oktober. Anlässlich der Erfüllung des Chemischen Institutes der Universität St. Lawrence wurde Frau Curie zum Ehrendoktor der Universität ernannt.

Eine Hüllenmaschine in Cannes.

Paris, 28. Okt. In Cannes fand heute ein italienischer Restaurateur in einem Korridor seines Lokals ein rauchendes Paket. Er schleuderte es augenblicklich auf die Strasse, wo es sofort explodierte. Durch den Luftdruck zersprangen in der Umgegend sämtliche Fensterscheiben und sein Sohn leichte Verletzungen erlitten, hier

Türkische Post

Nusnah 5 Krupur
ABONE
 (Pena ücreti dahil olmak üzere)
DAHLI İÇİN HARIÇ İÇİN
 Ayık Türki İhtisi 1.50 R.M. 5.-
 Üç aylık . . . 4.25 . . . 13.-
 Altı aylık . . . 8.- . . . 25.-
 Bir yıllık . . . 15.- . . . 50.-
 yabani mukabil.
 Haftada 6 defa çıkar.
 İdarhane
 Telsiz Caddesi No. 585 ve 587.
 Telgraf adresi: Tiritop.
 Telefon: Beyoğlu 210.
 Posta Kutusu: İstanbul 1269.

Preis der Einzelnummer: 5 Krupur
BEZUGSPREISE
 Inland Ausland
 Nr 1 Monat T. P. 1.50 R.M. 5.-
 3 Monate . . . 4.25 . . . 13.-
 6 Monate . . . 8.- . . . 25.-
 12 Monate . . . 15.- . . . 50.-
 oder gegenwert
 Erscheint wöchentlich 6 mal.
 Geschäftsleitung:
 Telsiz-Caddesi Nr. 585-587.
 Drahanschr.: Tiritop.
 Fernspr.: Beyoğlu 210.
 Postsch.: İstanbul 1269.

7. Jahrgang Nr. 204

Tageszeitung für den Nahen Osten

Stambul, Dienstag, 30. August 1932

Vom Wirtschaftsprogramm der Reichregierung.

Steueranrechnungsscheine.

Berlin, 29. Aug. (Eigenes Blatt der T. P.).
 Ueber die Zwecke und die Anwendung des im Wirtschaftsprogramm der Reichregierung vorgesehenen Steueranrechnungsscheine wird folgendes bekannt gegeben:
 Erleichterungen sind vorgesehen für Umsatzsteuer, Gewerbesteuer, Grundvermögensteuer und Reichsfinanzbehördensteuer. Zu diesem Zwecke werden von den Finanzämtern während der Zeit vom 1. Oktober 1932 bis 30. September 1933 bei der Bezahlung der während dieser Zeit anfallenden Steuern obiger Kategorien Steueranrechnungsscheine in Höhe von 1,5 Milliarden Mark ausgegeben. Die Steuerzahler können ihre Steuerschulden zu gewissen Prozentsätzen mit Steueranrechnungsscheinen beglichen und zwar: Umsatzsteuer 50%, Gewerbesteuer 40%, Grundvermögensteuer 25% und Beförderungssteuer 100%. Die Steueranrechnungsscheine können verkauft, lombardiert oder sonstwie zu Unterlagen für die Erlangung von Krediten gemacht werden. Wer also solche Scheine besitzt, kann sich Geld für seine Arbeiten beschaffen.
 Einkommensteuer, Gewerbesteuer, sowie Länder- und Gemeindesteuern können mit Steueranrechnungsscheinen nicht beglichen werden. Vom Jahre 1934 bis zum Jahre 1938 werden die Scheine mit einem Agio in Zahlung genommen, wie folgt: 1934 zu 104%, 1935 zu 108%, 1936 zu 112%, 1937 zu 116% und 1938 zu 120%.

Glückwünsche an den Kanzler.

Berlin, 29. Aug. (Eigenes Blatt der T. P.).
 Reichskanzler von Papen erhielt zu seiner gestrigen Rede in Münster zahlreiche Glückwunschsgramme und Zusicherungen.
 „Wie von gut unterrichteter Seite mitgeteilt wird, traf der Reichskanzler heute auf gesellschaftlichem Boden mit dem nationalsozialistischen Führer Adolf Hitler zusammen. Der Reichsverwehrrminister General von Schleicher war ebenfalls anwesend.
 Abends reiste Papen in Begleitung des Reichsverwehrrministers und des Staatssekretärs Meißner nach Neudorf zum Vortrag beim Reichspräsidenten.
Der Widerhall in der Presse.
 Berlin, 29. Aug. (A. A.).
 Die Blätter besprechen die Rede des Kanzlers in Münster sehr ausführlich sowohl von der politischen als auch von der wirtschaftlichen Seite.
 Der „Bayrische Anzeiger“, ein Blatt der Bayerischen Volkspartei, stimmt den Ausführungen des Kanzlers über die Familie und in

Freundliche Aufnahme.

Berlin, 29. Aug. (A. A.).
 Die vom Kanzler angekündigten wirtschaftlichen Maßnahmen finden eine beherzigt freundliche Aufnahme selbst im geschehenen.
 Da der Kanzler auf politischen und wirtschaftlichem Gebiet keine anarischen Grundätze vertritt, so versteht man, daß auch das Ausland dem Kabinett v. Papen Beifall spendet.
 Die alliierten Staaten und englischen Pressekommentare stimmen nicht nur dem Wirtschaftsprogramm zu, sondern unterstützen beifällig die Gefühle des Entschlossenen und den Wunsch, die Autorität zu wahren, die der Kanzler zum Ausdruck gebracht hat.
 Auch in der französischen Presse findet man Wendungen der Hochachtung, die veranlaßt zu werden verdienen.

Französische Stimme.

Paris, 29. August (A. A.).
 Die „Agence Havas“ meldet:
 Die Rede des Reichskanzlers von Papen in Münster ist nicht so aufsehenerregend, wie die Presse zu erwarten schien. Der Kanzler beschränkte sich darauf, sein Programm in großen Zügen darzulegen, ohne auf Einzelheiten einzugehen oder die heiklen Punkte der Innen- und Außenpolitik des Reiches zu berühren.
 Immerhin haben die Blätter die Worte von Papen hervor, in denen er deutlich seine Absicht und seine Hoffnung zum Ausdruck bringt, trotz der Mischungen der Parteien die Macht in der Hand zu behalten.

Wie Oesterreich die Lage im Reich beurteilt.

Wien, 29. August. (A. A.)
 Der Zusammentritt des Reichstags und des preußischen Landtages sowie die Reise von Papen und des Reichsverwehrrministers von Schleicher nach Neudorf werden in Oesterreich mit großer Ungeduld erwartet.
 „Die gesamte Presse versucht sich in Voraussagen über die Ereignisse, die sich im Reich in aller nächster Zeit abspielen werden.“
 Die liberalen Blätter hoffen, daß im letzten Augenblick eine Koalition zwischen den Nationalisten und dem Zentrum verwirklicht werden kann, damit ein Staatsstreich, der Bürgerkrieg und eine Diktatur der „Generale und Barone“ vermieden wird. Von zwei Übeln müsse man das kleinere wählen.
 Die sozialistische „Arbeiterzeitung“ schreibt:
 „Der neue Reichstag ist ein Fremdkörper im heutigen Deutschland. Er ist der Schatten einer Demokratie, die keine Götter mehr hat. Die von dem Reichstag ausgehenden Interessen sind nicht länger gültig. Der Reichstag wird aufgelöst werden, und wenn es notwendig wird, wird die letzte Reichstag der Weimarer Verfassung sein.“

Loebe verabschiedet sich vom Reichstag.

Berlin, 29. Aug. (Eigenes Blatt der T. P.).
 Der Reichstag hat heute seinen Vorsitzenden, den Reichsverwehrrminister General von Schleicher, zum Vorsitzenden ernannt.
 Der Reichstag hat heute seinen Vorsitzenden, den Reichsverwehrrminister General von Schleicher, zum Vorsitzenden ernannt.
 Der Reichstag hat heute seinen Vorsitzenden, den Reichsverwehrrminister General von Schleicher, zum Vorsitzenden ernannt.

„Die Schlacht des Höchstkommmandierenden“

Den 10. Jahrestag der Schlacht des Höchstkommmandierenden feiert heute die gesamte Türkei mit Recht in größter Freude. Diese Schlacht, die am 30. August in Dumlupınar dem Feind aufgezungen wurde, hatte das feindliche Heer ins Herz getroffen.
 Die Schlacht des Höchstkommmandierenden stellt nicht nur im Leben der Türkei, sondern im Leben aller Orientländer einen Wendepunkt dar. Der große Sieg des türkischen Heeres hat nicht nur der türkischen Geschichte, sondern, wenn man sich die Bande zwischen den

gerischen Empfindungen schmeichelt, zu stärken.
 Eines steht jedoch fest, daß alle Aufgaben, die wir leisten und die Kämpfe, die uns die Zukunft bringt, unsere ganze Kraft und Ausdauer erfordern. Das Beispiel des Ausdauerens und des Widerstandes für die Bewältigung der kommenden Schwierigkeiten finden wir über in dem, was unser Volk in den Unabhängigkeitskämpfen erduldet hat. Die türkische Jugend kann die Kräfte finden, die eine Bewältigung der größten Schwierigkeiten leicht in der Geschichte solcher Tage, wie der des 30. Augusts, finden.
 Die Generation des 30. August hat ihre Pflicht an Vaterland genügt und ihr Programm klar umrissen. Es ist Aufgabe der neuen Generation, mit allen ihr zur Verfügung stehenden Mitteln auf dem vorgzeichneten Wege vorwärtszuschreiten und das Land auf die gleiche Stufe zu heben, die kräftigere fortgeschrittene Länder inne haben.
 AHMET MUZZAFFER.

Beförderung von Offizieren.

Die Beförderungslisten von Kommandanten und Offizieren des türkischen Heeres wurde vom Staatspräsidenten unterzeichnet und wird den in Frage kommenden Offizieren seitens der zuständigen Heeresleitung mitgeteilt.

Befördert wurden u. a. der stellvertretende Kommandierende des VIII. Armeekorps, General Hassan Abdullah Paşa zum General der Infanterie, der Artillerie der Festung von Izmir, Oberst Mehmet Zihni Bey, der stellvertretende Divisionskommandeur Oberst Hussein Avni Bey, der Kommandeur der 11. Division des II. Armeekorps Oberst Ahmet Adil Bey, der Kommandeur der 11. Div. des VIII. Armeekorps Oberst İlyas Bey, der Kommandeur der 5. Div. des V. Armeekorps Oberst Sali Bey, der Gesundheitsabteil der I. Armee Oberst Hussein Avni Bey, der Präsident der Gesundheitsabteilung Oberst Ali Resit Bey, der Kommandeur der 3. Div. des IX. Armeekorps Oberst Abdülmehdi Bey, der Kommandeur der 16. Div. des I. Armeekorps Schewki Bey, der stellvertretende Präsident der Intendantur Mehmet Refet Bey und der stellvertretende Präsident der Kriegsteilung beim Ministerium für die nationale Verteidigung Hüsnü Bey zu Generalen und der frühere Unterstaatssekretär für die Marine Mehmet Ali Bey zum Admiral.

Ferner wurden zahlreiche andere Offiziere aus den verschiedenen Heeresformationen in höhere Dienstgrade befördert.

Der zum General beförderte Artilleriekommandant der Festungsplaz von Izmir, Mehmet Zihni Paşa ist eine der angesehensten Persönlichkeiten unter den Artilleriekommandanten.

Zihni Paşa leistete in Balkankriege und während des Weltkrieges an der Front von Kütahya hervorragende Dienste, so daß der englische General Townshend, der bei Kütahya amars gefangen wurde, ihm persönlich für die hervorragenden Leistungen der türkischen Artillerie während der Belagerung persönlich gedankte.

Während des Unabhängigkeitskrieges hatte Zihni Paşa an Sakarya und hauptsächlich beim Sprengen der feindlichen Front bei Afyon Karahisar das wildeste Feuer der türkischen Artillerie geleitet und auch hierbei sein großes Können gezeigt.

Wir hatten in unserer gestrigen Ausgabe eine Meldung der „Vakit“ widergegeben, wonach König Georg von England die Absicht haben sollte, dem Staatspräsidenten den Hohenloherorden zu verleihen und daß eine Anfrage der englischen Regierung diesbezüglich bei den zuständigen türkischen Stellen im günstigsten Sinne beantwortet worden sei.

Es stellt sich jetzt aber heraus, daß diese Nachricht in der Pariser Ausgabe des Chicago Tribune erschienen und über diese Zeitung den Weg in die türkische Presse gefunden hat.

Einer entsprechenden Nachfrage der türkischen Blätter bei der hiesigen englischen Botschaft wurde die Antwort erteilt, dass in den Kreisen der Botschaft dieses Willens bisher unmöglich gewesen ist und wohl auch in der Zukunft bekannt sei.

Die neue indische Verfassung und ihre Gründe.

Die englische Regierung mischt sich nicht gern in die indischen Verhältnisse. Man kann es dem Kabinett Macdonald glauben, daß es aufrichtig ist, wenn es diesen Satz als Leitsatz seiner Politik verkündet. Es gibt nämlich nichts so unangenehm für den Europäer, als sich in die Streitigkeiten der indischen Religionen und Kasten zu mischen, denn mag es auch in der wohlmeinendsten Absicht und nach genauem Studium indischen Lebens und indischer Wirtschaft geschehen, so wird der Europäer doch stets als gemeinschaftlicher Feind angesehen, dem man die Absicht zuschreibt, alle gegen alle zu hetzen und dabei Geld zu verdienen. Um solchen Verdict zu entgehen, hatte die englische Regierung im vorigen Jahr die „Round table-Konferenz“ nach London einberufen. Angehörige aller indischen Stämme, Religionen, Klassen usw. da gleichberechtigt und hatten die Aufgabe, unter sich eine Verfassung zu vereinbaren. Das setzte zunächst die Vereinbarung eines Wahlrechtes voraus.

Es liegt aber der Hand, daß man für ein ethnisch, religiös, sozial so zerstückeltes Land wie Indien nicht von dem Schema des allgemeinen Wahlrechtes nach europäisch-amerikanischem Muster auskommt. Es handelte sich um sehr verwickelte Fragen der Mandatverteilung in den indischen Provinziallandtagen, die erst die Grundlage für eine indische Gesamtverfassung bilden soll. Ueber diese Verteilung konnten die Inder — namentlich infolge des Widerstandes der Paria-Kaste — zu keiner Einigung gelangen. Die Round table-Konferenz floß deshalb auf und die indische Verfassung war keinen Schritt weiter gekommen.

Nunmehr, nachdem alle Verhandlungen der englischen Regierungen mit den indischen Gemeinschaften und alle Verhandlungen dieser Gemeinschaften unter sich gescheitert sind, hat die Regierung einen vom Kabinett einstimmig angenommenen Plan über die Verteilung der Sitze in den Provinziallandtagen veröffentlicht. Auch dieser Plan ist nur ein Eventualplan. Einigen die Inder sich über einen anderen Plan, dann will die Regierung den Ibrigen gern zurückziehen. Aber es muß eine wirkliche Einigung stattfinden, der alle Gemeinschaften beitreten müssen. Kommt es nicht dazu, so wird die Regierung ihren Plan dem Parlament vorlegen und zum Gesetz werden lassen. Auch nach der Verabschiedung als Gesetz sollen aber die Inder noch Gelegenheit haben, ihre Einigung an die Stelle des oktroyierten englischen Gesetzes treten zu lassen.

Der englische Liberalismus in dieser Wahlrechtsfrage geht also sehr weit und stellt den Willen der Eingeborenen immer voran. Nur eben, daß die Bildung dieses Willens bisher unmöglich gewesen ist und wohl auch in der Zukunft

Türkische Post

8. Jahrgang Nr. 254

Tageszeitung für die Arabien Osten

Istanbul, Sonntag, 29. Okt. 1933

Zehn Jahre

Von DOKAKIN OGLU FERIDUN, Generalstabshauptmann a. D.

Heute feiern wir das 10. Jahr der Ausrufung der Republik. Wenn man sich die Veränderungen und die Aufwärtsbewegungen vergegenwärtigt, die die türkische Republik im Laufe von 10 Jahren mit sich gebracht hat, und die großen Leistungen, die sie vollbracht hat oder für deren Vollbringung sie die Grundlagen legte, mit der kurzen Zeitspanne vergleicht, die uns von dem alten Regime trennt, so wird man angesichts des erzielten Ergebnisses berechtigten Stolz empfinden dürfen.

Zweifellos bedeutet eine so kurze Zeit wie 10 Jahre im Leben eines Volkes nichts. Die Bedeutung des Erfolges aber, den wir zu verzeichnen haben, vergrößert sich, wenn man berücksichtigt, daß manche Völker Jahrhunderte gebraucht, um die gleichen Leistungen zu vollbringen, und manche Völker wiederum sie bis heute noch nicht vollbringen konnten.

Die neue Türkei, die nach dem Unabhängigkeitkrieg in den Besitz ihrer vollen Freiheit gelangte, hatte die Erbschaft eines verwahrlosten und aufwärtsbedürftigen Landes zu verwalten und die Angelegenheiten des Staates und der Regierung zu führen. Die Regierung der Sultane hinterlassen hatten. Beginnend mit einer verfallenen Regierung- und Verwaltungsmaschine mußte alles von Neuem geschaffen werden. Hierfür war die Durchführung verschiedener Neuerungen und die Angleichung aller Ueberbleibsel von einst an moderne Gedanken und Maßstäbe erforderlich. Versaßte durch das Vorbild des Führers, der die neue Türkei geschaffen hatte, begann die Reihe der Neuerungen. Diese Bewegung, die mit der Verkündung des türkischen Volkstaats am 29. Oktober 1923 begann, setzte zunächst die türkische Regierungsform fest. Im März 1924 wurden die Angelegenheiten des Staates und der Religion von einander getrennt und es wurde erklärt, daß die türkische Republik eine „laizistische“ ist. Das letzte Ueberbleibsel aus der Zeit des Kaiserreichs, der Kalif und die Mitglieder des früheren Herrscherhauses wurden des Landes verwiesen. Auf diese Weise wurde auch der geistigen Herrschaft einer Kamarilla, die ungebildet, vorurteilvoll und eigenmächtig war, ein Ende gesetzt.

Die im Jahre 1924 einsetzende Eisenbahnpolitik ermöglichte einerseits die Verknüpfung der Eisenbahnen aus den Händen von privaten Gesellschaften durch Aufkauf, während auf der anderen Seite durch türkische Techniker und Arbeiter gebaute Strecken Schwarzes Meer und Mittelmeer verbanden. Eine Masche des Netzes wurde zu den türkischen Kohlenvorkommen, eine andere zum grünen Kupferlager der Türkei vorgeschoben. Auf diese Weise wurden 2000 Kilometer neue Strecken gebaut. In 75 Jahren seit dem Beginn des Bahnbauwesens in der Türkei hatte dagegen die Regierung der Sultane in den heutigen Grenzen der Türkei nur 4083 Kilometer Eisenbahn zu bauen vermocht. Die Zeit liegt nicht mehr fern, wo die Worte des Weichers über die Eisenbahnpolitik des verstorbenen Ministerpräsidenten Ismet Pascha zur Tat werden, als er sagte, daß das ganze Land mit einem Wegenetz aus Stahl zusammengeschweißt werden müsse.

Im Jahre 1925 wurde der Fez, der mit unserer Nation nicht das allgeringste mehr zu tun hatte, abgeworfen und an seine Stelle die international übliche Kopfbedeckung eingeführt. Auf diese Weise wurde auch der äußerliche Unterschied beseitigt, der die Türken von der westlichen Kultur trennte.

Im gleichen Jahr wurde auch das bis dahin geltende Zehntensystem für die Besteuerung der Landbevölkerung aufgehoben und auf diese Weise die Steuerlast des Bauern herabgesetzt. Auch die Einführung des internationalen Kalenders und überhaupt der neuen Zeiteinteilung erfolgte im selben Jahr.

Im Jahre 1926 wurde eine der vorzüglichsten Gesetzgebungen der Welt, das türkische bürgerliche Gesetz, und im Anschluß daran andere Gesetzgebungen geschaffen und auf diese Weise den Anforderungen einer neuen Zeit für die türkische Gesellschaft Rechnung getragen. Das türkische bürgerliche Gesetzbuch räumte der türkischen Frau, die bis dahin im Gesellschaftsleben keinen Platz hatte, den ihr in der türkischen Gesellschaft gebührenden Rang ein.

Im Jahre 1928 vollbrachte das türkische Volk eine Umwälzung, wie sie kein Volk der Erde bisher getan hat. Auf Anregung des Gasi schaffte es die arabischen Buchstaben ab und an ihrer Stelle wurden die international gebräuchlichen lateinischen Buchstaben eingeführt. Auf diese Weise näherte man sich der westlichen Wissenschaft und Kultur noch weiter an. Gestützt auf die Volksschulreform, die nach der Einführung dieser Buchstaben eingerichtet wurden, lernten die Türken binnen kurzer Zeit die neue Schrift. Mit Ausnahme der Schüler in den Schulen waren im Jahre 1927 nur 600.000 Menschen lese- und schreibkundig, während sich ihre Zahl nach dieser „Mobilmachung“ im Jahre 1932 auf 2.013.000 erhöhte.

Durch das im Jahre 1930 angenommene neue Städtegesetz wurde den Frauen das Recht zur Kandidatur bei Gemeindevahlen als Wählerinnen, wie als Gewählte aufzutreten, sodaß heute z. B. in Istanbul und zahlreichen anderen Städten der Türkei zahlreiche weibliche Stadtverordnete ihres Amtes wahlen.

Zu diesen Fortschritten, von denen lediglich einige besonders augenscheinlich hier Erwähnung finden, könnte man wohl noch zahlreiche andere fügen, wie die Abschaffung des religiösen Gerichtswesens, der geistlich beeinflussten Schulen, der Derwischklöster, ferner die Einführung der modernsten internationalen Frauenkleidung, Sprach- und Geschichtsreformen und unzählige Aufbaubarbeit auf den ver-

schiedensten Teilgebieten der gesamten Volkswirtschaft könnten hinzugezählt werden.

Der kranke Mann von gestern ist von allen Basilien befreit und zu neuem Leben auferstanden. Denn der Trixie hat endlich zu sich selbst gefunden.

Wenn man alle diese Fortschritte und Neuerungen mit Stolz anführt, so wird man vor dem führenden Gasi bei allen diesen Leistungen, dem Staatspräsidenten Gasi M. Kemal, tiefster Dankbarkeit und Hochachtung das Haupt neigen.

Wenn wir auf dem Wege der Umwälzung und des Fortschritts

Staatspräsident GASI MUSTAFA KEMAL

vor irgend einem Hindernis für einen Augenblick zögern und unser Selbstvertrauen verlieren sollten, so brüchen wir nur auf die 10 Jahre unserer Republik zurückzublicken, um festzustellen, was wir zu vollbringen imstande sind. Dann wird unsere Zaghelt verschwinden, das Feuer unseres Ideals neu aufflammen und unserem Verwärtsdrang wird sich kein Hindernis wirksam entgegenzustellen vermögen.

Ministerpräsident ISMET PASCHA

Die Schrittleitung der „Türkischen Post“ beglückwünscht den hochverehrten Staatspräsidenten Gasi M. Kemal sowie den verehrten Ministerpräsidenten Ismet Pascha zu dem grossen Festtage des 10jährigen Bestehens der Türkischen Republik und wünscht ihnen für ihr ferneres Wirken in der Führung des türkischen Landes zu verdienten Höhen vollsten Erfolg.

Es lebe die Republik!

Von AHMET MUZAFFER.

In allen Winkeln und Gebieten der Türkei feiert heute das ganze türkische Volk in großer Freude das Fest des 10jährigen Bestehens der Republik.

Heute wird ein jeder Zeuge dessen, wie man in den 10 Jahren sich dem vom großen Retter und Führer gewiesenen Ziele nähert und welche große Umwälzungen man erlebt hat. Man freut sich und feiert heute das größte Fest seines Lebens.

Überlegt man, welche Fortschritte die Nation in den letzten 10 Jahren gemacht und was für eine Strecke auf dem Wege des Aufbaus und der Erneuerung sie zurückgelegt hat, erst dann begriff man den Unterschied zwischen der türkischen Republik von heute und dem osmanischen Kaiserreich von einst.

Prüfen wir einmal ein jeder für sich und an sich, was wir vor 10 Jahren waren und was wir heute sind. Vor 10 Jahren waren unsere Häupter gebogen, heute stehen wir erhaben. Wir sind ein Volk da, dessen Worte in der internationalen Politik der Welt Bedeutung haben und gewichtig sind. Aus ist das Werk des Tages, seit der große Gasi und Ismet Pascha nach der zahlreichen Rückkehr aus Lausanne die Nation auf die hohe Stufe führten, die ihr gebührt.

Wir dürfen ferner nicht vergessen und müssen auch eingestehen, daß wir uns immer noch in der Periode des Aufbaus und der Erneuerung befinden und benötigt sind, auf den Trümmern des alten Kaiserreichs und des Kalifats, die die nachlässigen Regierungen von einst hinterließen, neu aufzubauen und alle die Aufgaben zu lösen, die unser harren. Dennoch können wir schon heute mit Stolz offen aussprechen, daß in den 10 Jahren der schwierigste Abschnitt zurückgelegt wurde und daß die Republik in der Türkei einen Erfolg bedeutet hat.

Die Aufgabe, die heute jedem Türken obliegt, ist, an dem wirtschaftlichen Aufbau des Landes mit allen Türken zusammenzuarbeiten.

Unsere Regierung verfolgt keine verdeckten Ziele, weder in der Innenpolitik, noch außenpolitisch. Unsere Staatsführung ist klar und gradlinig. Wir arbeiten für den Frieden und das Wohl unseres Vaterlandes.

Wir können auf den Gebieten der Wissenschaft und der Technik vom Westen vieles lernen.

Die türkische Republik hat in diesen 10 Jahren den Bauern aus der Knechtschaft der Jahrhunderte befreit und ihn zum Herrn der eigenen Scholle gemacht, sie hat dem türkischen Volk zu Lande, wie auf den Meeren Handelsfreiheit und Gleichberechtigung gesichert, die türkische Justiz und das türkische Schulwesen auf eine hohe Entwicklungstufe gehoben. Eisenbahnen und Luftverkehrsmittel aus eigenen Mitteln errichtet, kurz, die Türkei auf eine stolze Höhe geführt, zu der die Völker neidvoll emporklicken.

Bevor ich diese Ausführungen schliesse, schätze ich mich glücklich, einige Stellen aus verschiedenen Reden des großen Volkführers, des Staatspräsidenten Gasi Mustafa Kemal nachstehend im Wortlaut wiederzugeben:

Am 17. Februar 1923 sagte der Gasi im Izmir:

„Diese Heimat ist wert, für unsere Kinder und Enkel zu einem Paradiese gemacht zu werden. Und das ist durch wirtschaftliche Tätigkeit möglich.“

Wiederum am selben Tage sagte unser großer Führer:

„Für vollständige Unabhängigkeit gibt es nur diesen Grundsat: Die Herrschaft des Volkswill durch Bekämpfung der Wirtschaft gestärkt werden. Für die Verwirklichung zu großer Gedanken und so heiliger und mächtiger Ziele ist die Wirtschaft die einzige Grundlage. Politische und militärische Siege, wie groß sie auch sein mögen, würden nicht dauern und bald wieder erlöschen, wenn nicht wirtschaftliche Siege sie krönen.“

In einer im Jahre 1923 in Alaşehir gehaltenen Rede betonte der Gasi wiederum die Bedeutung der Wissenschaft und Wirtschaft für die Entwicklung eines Volkes und sagte:

„Seien wir nicht stolz auf unsere militärischen Siege und rufen wir uns zu wissenschaftlichen und wirtschaftlichen Siegen.“

In einer Ansprache an die Jugend und die kommenden Geschlechter sagte der Gasi:

„Sie sind es, die unseren Mut stärken und aufrechterhalten. Sie werden aufgrund der Erziehung und Bildung, die Sie genießen, das wertvollste Attribut menschlicher Gestaltung, der Liebe zum Vaterland und der Freiheit der Gedanken sein.“

Ihr, die ihr den aufstrebenden neuen Geschlechtern angehort, Ihr seid die Zukunft. Die Republik haben wir errichtet; Ihr aber seid es, die sie zur Höhe führen und aufrecht erhalten sollt.“

Ich schließe meine Betrachtung mit den Worten:

Hoch lebe die Republik, hoch lebe der große Retter!

ÖZGEÇMİŞ

29 Eylül 1992 tarihinde Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde doğmuştur. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Ankara'da tamamlamıştır. 2010 yılında Mustafa Kemal Lisesi'nden mezun olmuştur. 2013- 2014 yılları arasında Erasmus programı ile bir yıl boyunca Bremen Üniversitesi'nde Germanistik bölümünde eğitim görmüştür. 2014-2015 yılları arasında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinden aldığı Pedagojik Formasyon eğitimini tamamlamıştır. 2015 yılında öğrencisi olduğu Ankara Üniversitesi, Alman Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuştur. Almanca ve İngilizce bilmektedir.

